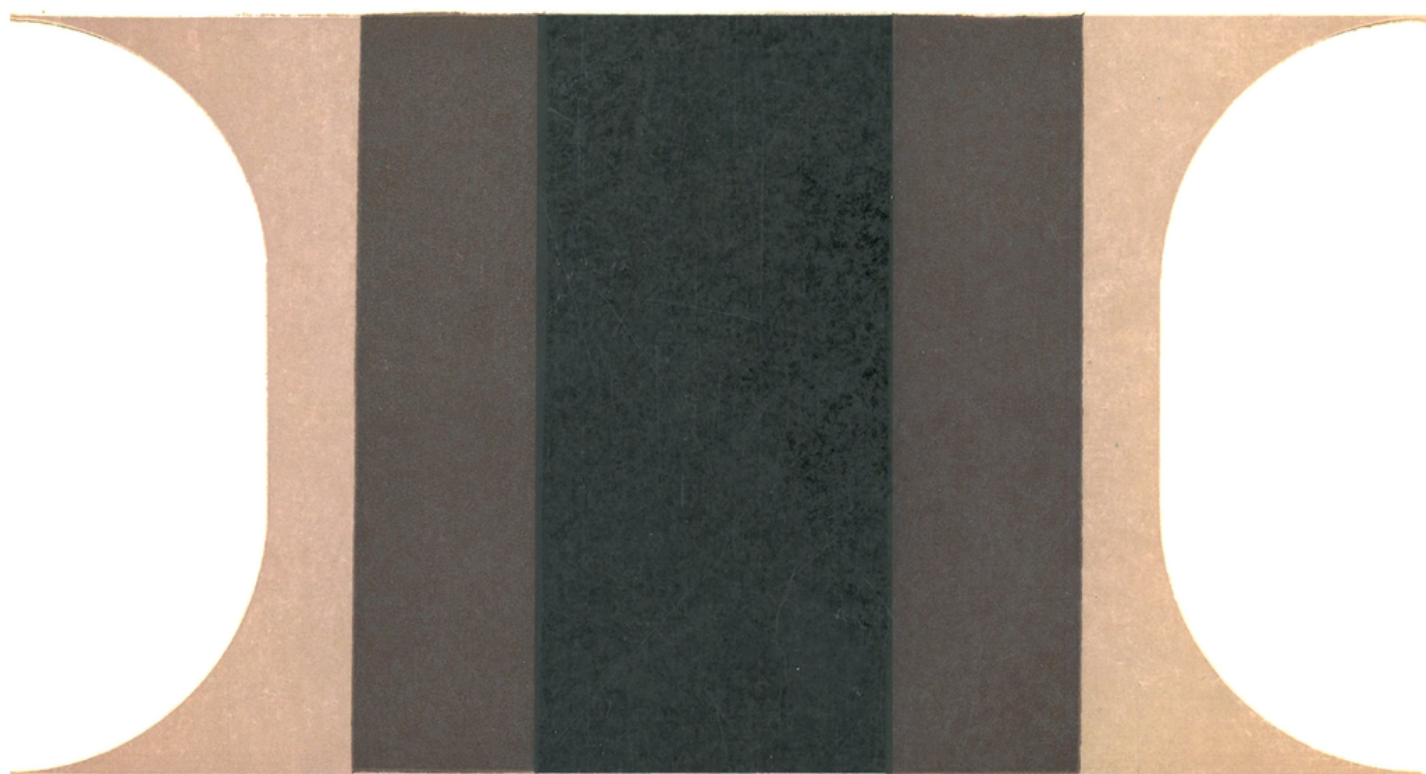

*Valentin Bernard
Jestřábský*

**VIDĚNÍ
ROZLIČNÉ
SEDLÁČKA
SPROSTNÉHO**

K vydání připravil a úvod napsal

MILAN KOPECKÝ

VALENTIN BERNARD JESTŘÁBSKÝ

VIDĚNÍ ROZLIČNÉ
SEDLÁČKA SPROSTNÉHO

K VYDÁNÍ PŘIPRAVIL A ÚVOD NAPSAL
MILAN KOPECKÝ

UHERSKÝ BROD 1973

VIDĚNÍ ROZLIČNÉ
SEDLÁČKA SPROSTNÉHO

To jest:

5 Vypsání obyčejův a mravův, i činův lidských, dobrých i zlých, chvalitebných i nechvalitebných, kteří v tomto světě mezi lidmi se konávali a konají, pod způsobem

a n j e l a s v a t é h o ,

10 sedláčkovi sprostnému ukazujícího, a naučení mu dávajícího, jak se mnohé věci zle, hanebně a nenáležitě konají od některých: od jiných pak dobře a chvalitebně.

Z této příčiny sepsané:

Aby každý věrný křesťan zlých obyčejův a návyklostí zanechal, a dobrých následoval: aby trestání Božího, a zatracení věčného do pekla horoucího ušel.

15 A to všecko jest sepsáno, a vůbec vydáno prací a nákladem jednoho faráře dioecesis olomucensis, moravo-ostravského.

Viděl jsem anjela prostřed nebe letícího, a ke všem lidem volajícího: Bojte se Pána Boha, a vzdejte mu čest; neboť přichází hodina soudu jeho. Zjevení sv. Jana v kapitole 14.

20 S dovolením duchovní vrchnosti.

V Opavě, u Jana Šindlera, léta 1719.

Předmluva k sedlákům

Snad by se domníval někdo, že lid sedlský má býti poslední a zavržený, takže by za málo měl býti vážený: ale mejlil by se. Lid sedlský a robotný, jakož potřebný jest, tak světu velmi užitečný; nebo bez něho žádný býti nemůže, ani císař, ani papež, ani rytíř, ani měšťan: a z sedlákův mnoho dobrého pochází všemu světu, jako ex equo Trojano. Z sedlákův bývají dobří vojáci; nebo všelikým pracem, hladu, žízni, horku, zimě, déšťům a tvrdému živobytí zvyklí jsou. Též z nich řemeslníci bývají: ano když do škol oddáni bývají, a dobře se vyučí, pocházejí z nich mníši, kněží, faráři, pisaři, hejtmaní, etc. Ano i svatí a Bohu milí lidé; jakož byl svatý Izidor. Co více? Také před Pánem Bohem mnohý sedláček a sedlka vzácnější jest nežli některý veliký pán. A stane se, že mnohý na tomto světě první, na onom bude poslední; jak Pán Kristus mluví / u sv. Matouše v kapitole 20. Tak tehdy netupit sedlského lidu: nebo chceme-li také zdravě rozsouditi, přiznáme se, že z sedlákův pošlo všecko lidské pokolení, totiž z Adama a z Kaina, jeho prvorozeného syna. kteří oráčí a robotní lidé byli, zemi dělali a dobytky pásli. Já také, jakkoliv z rodu sedlského immediate nejsem zplozen, ale z městského, však sedlákův a lidu robotného sobě vážím, a k naučení jim několik knížek jsem sepsal, a vůbec vydal: jako o svatých anjelích: o dvanácti papršlcích Panny Marie: Kazatel domácí: Rozmlouvání sv. Jozefa s blahoslavenou pannou Marií: Rozmlouvání svaté Anny prorokyně s sv. Simeonem: Katechismus domácí: z nichž by oni čítávali, a dobrému se učívali: až naposledy tuto knížku, Vidění sedláčkovo nazvanou, jim k potěšení a mnohému dobrému naučení jsem vydal. Čítávejte ji s dobrým rozvážením, ctní sedláčkové ! /

Věřili tomu pohané, ano i v školách učili, že duchové nějakí některé lidí vodili sem a tam, a že jim divné věci ukazovali, a co se s některými státi mělo, aneb s potomky jejích, to že jim předpovídali: o čemž také psal Virgilius poeta philosophus platonicus lib. 6. Aeneid. Ale co pohané i ten Virgilius napsal, fabule jsou, a lidské vymyšlenky, jimž nic nevěřit. My křesťané máme naučení v Písmě svatém, že svatí anjelé prorokům některým, a Bohu milým lidem divné věci, které v světě se konaly, a konati měly, a budou, ukazovali, a naučení jim dávali: jak o sobě napsal Daniel prorok v kapitole 7., 8., 9., 10., 11. a 12. A sv. Jan apoštol a evanjelista v celé kníže Zjevení svého. Máme také v kníže Životův sv. Otcův napsáno, že muž jeden poustevnický, sprosták veliký, ale svatého života, žádostiv byl viděti a poznati tejně a divné soudy Boží, kterými on řídí a spravuje svět, a tresce lidí zlé, aneb dobrým darův / svých uděluje: a že to na Pánu Bohu vyprosíl, že k němu poslal anjela svého svatého, a ten že ho na několik míst po světě vodil, a tejně soudy Boží na lidéch mu ukazoval, vykládal, a naučení z nich mu dával. (In Spec. ex. tit. Judicium Dei. Ex 1. Et fusius habet Pelbart. de Temesvar Dom. 11. post Pent. Serm. 2. punc. 3.) Na ten způsob v této knížce psáno bude sensu tropologico, že anjel Páně vodil sedláčka sprostného, člověka upřímného, a bohabojného, a jemu obyčeje, činy a mravy lidské, zlé i dobré, ukazoval: dobré schvaloval, od zlých odváděl. Ty, kdo tuto knížku čísti budeš, na dobrou stranu to vylož. Kdožs pak učenější, netup, ale raději co lepšího spíš pro naučení lidí, a pro ozdobu a zachování řeči moravské, někdy vzáctné a slavné. Kdo pak není uměním vysokým obdařený, tuto knížku nechť čítává pro své a jiných naučení. /

Proaemium

Sedláček jeden sprostý, v školách neučený, ale bohabojný, když divné věci vídával. a o divnějších slejchával, žádostiv byl takové věci znáti, a jim rozuměti: nebo se divíval, že zlým
5 lidem obyčejně dobře se dařilo, a dobrým zle a nevesele; chtěl věděti, proč by se to tak konalo? A dlouho Pána Boha prosil, aby mu tajemství to zjeviti a naučení o něm dáti ráčil: a Pán Bůh vyslyšíc prozbu jeho poslal k němu anjela svého, aby mu divné věci světa, mravy i nemravy, dobré i zlé skut-
10 ky lidské, ukázal, a při každém vidění, aneb ukázání, naučení dával. /

Jak světšší lidé své dítky nedobře vedou, a zle odchovávají.

Když se řečený sedláček Pánu Bohu podlé sprostnosti své horlivě modlil, přišel k němu svatý anjel, a pozdravíc ho, takto
 5 mu řekl: „Vyslyšel Pán Bůh modlitbu tvou, a poslal mne, abych ti mravy i nemravy, a činy lidské ukazoval, a z nich naučení dával. Pročež vstaň, a poď za mnou: a co uhlídáš a uslyšíš, to pamatuj!“ I vedl ho nejprvé do nějaké vesnice, a do sedlských domův, a poručil mu, aby se podíval, co se tam
 10 děje. Majíc sedláček to poručení, pilně hleděl na všecky: a viděl, jak ten lid sedlský vstana ráno, sotva nětco málo se pomodlil, a to ledajaks, a s malou pozorností i pobožností, hned se měl k zemským věcem, k práci a k dobytku se obrátil, a tu konal. Potom jiní za dobyt看em šli do pole s kříkem a voláním, / a dobytka proklínáním. Někteří starší dali se do lání
 15 a zlořečení, čertův a ďáblův často jménování; mnohém častěji než Pána Boha, aneb kterého z svatých. Málo tu bylo viděti, aby se Pánu Bohu, a práce své poroučeli, a pomoci od něho žádali. A to se sedláčkovi nelíbilo, že lidé pracovití hned
 20 z jíttra Pánu Bohu se neporoučeli, a ochrany jeho nežádali, bez kteréž nám lidém dobře se nedaří.

Viděl potom sedláček, že ten lid svých dítek, již dosti podrostlých, nechali po vesnici a po ulicích běhati, zaháleti, kamením házeti, neb bičmi práskati, hráti, a po zemi se vá-
 25 leti: aniž takové mládeže do školy neposlali, aby se nětco literního umění naučili, a pobožností, a poznání Boha stvořitele svého, a dobrým mravům zvykali. Vidouc opět to sedláček ten sprostný, divil se tomu, a ptal se anjela vůdce svého, co by to za lid byl v té sedlské osadě? Odpověděl mu anjel: „Všickni
 30 títo jsou křesťané: ale že neuměle a nedbánlivě od svých předkův odchováni jsou: a / co více, cizími mravy a příklady převrácení a zakvašení jsou, a dobrým mravům a pobožnostem, ani článkům víry křesťanské, a Božím přikázáním vyučení
 10

- nejdou, život vedou nechvalitebný. Potom když dorostou, a po-
žení se, a povdávají, a dítka zplodí, jak sami neumějí křes-
ťanský živu býti, tak ani svých dítek nebudou uměti učiti. A ta
neumělost a nedbálnost jest příčina mnohého zlého, a dělá
5 mnoho hloupých hňupův, a nesmyslných lidí, kteří ani Pánu
Bohu ani k obecní správě užiteční nejsou. K takovým někdy
Plato mudrlec mluvil: „Co myslíte, co před sebe berete, vy lidé,
že se nejvíce o to staráte, abyste mnoho peněz a statku na-
shromáždili: o děti pak a o syny své, jimž toho zanechati
10 míváte, žádné bedlivé péče o to nemáte.“
- Věz pak, sedláčku, že takoví rodičové, ano i hospodáři
nedbální o své dítka, a o svou čeládku, těžce Pánu Bohu
odpovídati budou. Měli by pamatovati na to, co svatý Pavel
apoštol v první epištole k Timotheovi v / kapitole 5. píše, to-
15 tiž: „Jestliže kdo o své, a nejvíce o domácí, péče nemá, víru
zapřel, a horší jest nežli nevěřící aneb pohan.“ Kdyby pak je
cvíčili, a ve všem dobrém vycvícili, měli by z nich potěšení,
pomoc, posloužení a pochvalu, a od Pána Boha požehnání.
Tí pak rodičové a hospodáři, kteří zlými mravy, a zlými oby-
20 čejí, mluvením zlého a proklínáním, kazí své domácí, veliký
hřích mají; nebo od samého Krista Pána řečeno jest u svatého
Matouše evangelisty v kapitole 18: „Běda člověku, z kterého
pohoršení pochází: lépe by mu bylo, aby byl zavěšen mlejns-
ský kámen na krk jeho, a s ním aby vhozen byl do hlubokosti
25 mořské, dřív než by pohoršení dal někomu, aneb než by koho
pohoršením převrátil a pokazil, zvláště z malých dítek.“
- Tyto řeči slyšíc od anjela vůdce svého sprostný sedláček,
takto mluvil k němu: „Moudrýs všecko mluvil: ale já sprosták
z čítání kněh pobožných nalezl jsem, že z nedbálného dítek
30 odchování, a z přílišné lásky jim ukázané, a ze / zlého pohor-
šení, a z netrestání jích, mnoho zlého pošlo, a ještě pochází.
Četl jsem v čtvrté knize Rozmlouvání svatého Řehoře v kapi-
tole 18., co ten svatý papež píše, totiž: „Ačkoliv se věřiti má,
že všecka pokřtěná nemluvnátka, v tom svém dětinství umíra-
35 jící, do nebeského království se dostávají: však že by všechny
dětí, které již z řeč býti mohou, království Božího docházely,
není čemu věřiti, protože mnohým dětem vlastní rodičové
dvěře království Božího zlým vychováním zastupují; nebo člo-
věk jeden v tomto městě Římě, všem vejborně známý, měl
40 před třema léty syna, podle mého zdání, pětiletého, kterého

- že příliš tělesně miloval, nedbálně a lahodně odchovával: kteréžto dítě (co hrůza řícti) hned jak se mu nějaká protimyslnost stala, z obyčeje proti Boží velebnosti rouhavě lálo, a v moru, který před třemi léty byl, roznemohše se, k smrti se přiblížilo. A když ho vlastní otec na lůně držel, zhlédlo dítě (jakož i tí, kteří přítom byli, svědčí), an se k němu zlí du/chové berou, protože mžíkaje očima křičeti počalo: »Nedej, tatíku! Nedej, tatíku!« A s kříkem odchejlilo se tvář od nich, aby se v lůně otce skrylo. Táže se ho otec, proč by se tak třásl a křičelo? Odpovědělo, že mouřenínové přišli, aby ho vzali: a když to povědělo, velebnosti Boží láním se rouhalo, a hned zdechlo. Aby pak všemohoucí Bůh ukázal, pro jaké by provinění takovým popravcům ďáblům v moc bylo to dítě dáno, dopustiti ráčil, aby to, co za jeho živobytí otec napravit zanedbal, umírající opětovalo; a které z velké trpělivosti Boží rouhavě žilo, někdy odsouzením Božím, rouhání se dopustíce, umřelo, z čehož by otec své provinění poznal, který malého dítěte duši zanedbaje, nemalého hříšníka ohni pekelnému vychoval. Tak napsal svatý Řehoř. Na to řekl anjel Páně: „Dobře a pravdivě svatý Řehoř tuto historii napsal, aby rodičové poznali, že své dítky mají v bázni Boží, a v dobré kázni odchovati, a z hříchův je trestati.“
- Dále mluvil sedláček k anjelu takto: / „Ještě jedno zlé přináší nedbálně dítě odchování a z hříchův jích netrestání, totiž: že potom oni odrostou svým rodičům k veliké žalosti, k své hanbě, a někdy i k ztracení svému. Našel jsem historii hroznou, kterou napsal svatý Augustín, co se za času jeho stalo, takto: Byl měšťtín jeden v městě Hypponu, jménem Cyrilus, muž vzáctný a slovutný mezi svými, a všem milý. Ten měl syna jedinkého, a že mu jedinký byl, velice ho miloval, a více ho miloval, než náleželo. Že tehdy tak ho miloval, z hříchu žádného nikdy ho netrestal: ano nechal ho, a vůli mu dal dělati, co chtěl. Pročež syn ten oddal se na hry, pití a obžerství, na tancování a noční toulání: aniž ho pro ty a takové rozpustilosti otec jeho kdy potrestal. všecko mu skrz prsty prohlídal. Ale jak škodné bylo to syna zanedbání, a z hříchův nekárání, brzo se ukázalo. Nebo syn ten, příjdouce času jednoho večerního ožralý domu, matce své těhotné nešlechtně násilně učinil: chtěl i sestře své jedné tolikéž udělati, a když to otec jeho / z toho trestati chtěl, on otce svého

zabil: a to provedouc, i druhé sestry své dvě až k smrti ranil. Tak píše svatý Augustín Serm. 33. ad Frat. (in Daur. cap. 3. tit. 85. Ex. 3.). Hle jak hrozný tento příklad jest, z kterého se patrně vidi, jak jest škodné dítek v mladosti jejích zanedbání, a z hříchův netrestání.“

5 Jak sedláček tuto řeč dokonál, hned anjel Páně mluvil k němu takto: „Ještě se nachází jedno zlé, které pochází z zanedbání dítek v mladém věku jejích, a z nevedení jích k poznání a zachování Božích přikázání, že když otec některý jsouc
10 věkem sešlý, a spracovaný s manželkou svou, a nemoha sám snášeti těžkosti, robotování a dávání tohoto světa, synovi svému odvede živnost a dům, a všecko hospodářství své, které má; nádějíc se, že ho syn živiti bude: ale syn opusti otce i matku, a nic jim nedává. A což žalostné jest, když syn sedí za stolem
15 s manželkou svou, a s dětmi svými, a obědvá neb večeří, nechá otce i matku sedět v koutku naproti sobě, a na sebe obědvajícího / se diví a hladem mřítí, aneb je vyžene z domu, aby sobě žebřali chléba, chtějí-li živí býti. A spatřuje se tohoto věku, netoliko pro veliké dávání, robotování a chudobu; ale
20 také pro zatvrzelost dítek k rodičům svým. Ale takové děti mají hřích za to veliký: aniž nemyslí, jak je Pán Bůh za to trestati bude: ani nemyslí, jaké by jim Pán Bůh požehnání dal, kdyby své rodiče živili, a lásku k nim prokazovali.“

Řekl sedláček: „Moudře a pravdivě mluvíš, anjele svatý: 25 ale já jsem slyšel, že některý syn bil otce svého: některý na matku svou ruce nevážně vztáhnouti se opovážil, a z domu je vystrčil.“ Odpověděl anjel: „Stává se i to: a my anjele strážcové lidští na to smutně se dívati musíme: a žalost nad tím máme, že lidé již na Boží přikázání nedbají, a že se za takové
30 proti rodičům svým nezbednosti a nevděčnosti nestydí. Ale ztřesceť je Pán Bůh, jako někdy ztrestal Alfonza krále portugalského, kterýžto nevážně na Terasii matku svou sáhnouti se opovážil, do věze/ní ji vsadil, a pouta na nohy ji dal. Přimlou- 17 vali se za ni lidé duchovní, papež mu poručil, aby ji z vězení a z pout svobodnou propustil: ale on nechtěl. Pročež ta matka jeho z horlivosti veliké srdce svého prosíla Pána Boha, aby tak nezbedného syna podobnou pokutou ztrestal a snížil: a stalo se; nebo brzo potom povstal proti němu král Kastelle, a on když z města svého k bitvě, která se již byla začala, pospíchal,
40 nohu v bráně zlámal, potom od nepřátelův přemožen a chy-

cen a do vězení vsazen byl. O tom píše Roderic. Santi. part. 1. hist. cap. 14. (in Dauroul. cap. 3. tit. 82. Ex. 10.). Ale slyš více.

5 Mládenec jeden zle zvedený, a od tovaryžstva rozpustilého pokažený, když ho otec jeho trestal, on se rozhněval, a pomstíti se mýnil, a otce svého zabiti. Běžel tehdy do města Říma, neb Vlach byl, přemejšlejíc proti otci co nejhoršího. A toť se sešel s nim muž jakýs veliký a hrozný (a to byl ďábel v tom způsobu) a ptal se ho, kam by pospíchal? Jemuž on oznámil a pověděl všecko, co v oumy/slu měl. Na to muž onen řekl: „Já také 18
10 tak jsem rozhněvaný, a také se mstíti mýním: poďme spolu.“ Když do města Říma přišli, a časem večerním do hospodského domu vešli, a po večeři v jednom pokojičku k odpočívání se dali, když ten mládenec usnul, ďábel ho za krk ujal a škrtil, aby ho zaškrtil. On probudíc se ze sna, a poznajíc, jakého má 15 tovaryše, totiž ďábla, a co s nim ten ďábel mýní, ulekl se, a k Pánu Bohu volal o pomoc a ochranu, a polepšení života slíboval. Pročež ďábel ho pustiti musel, a zmízel. Napsal o tom Petr. Tyraeus part. 2. de doemoniacis cap. 30. (in Dauroul. cap. cit. Ex. 5.). Z toho všeho může se patrně viděti, jak škodné 20 jest zanedbání dítek, a k dobrému jích necvíčení.“ Potom řekl anjel: „Podř, sedláčku, dále.“

Vidění sedláčkovo II.

Jak mnozí rodičové, a to i velicí páni, své dítky
dobře odchovali.

Když již sedláček viděl, jak v sedlských a mnohých obecního lidu domích špatnou péčí měli o odchová/ní a cvičení
5 v dobrém dítek, a to se mu nelíbilo, uhlídal nedaleko zámek veliký a pěkný, a řekl k anjelu vůdci svému: „Hle teď vidím pěkný zámek, a soudím, že v něm nějaký pán s svou manželkou a s dítkami i s služebníky přebývá: poďme tam, a podi-
10 vejme se, zdaliž on své dítky lépe vede nežli sedláci, nežli řemeslníci a obecní lidé.“ Povolil tomu anjel, a hned ho uvedl před jeden veliký pokoj, v kterém dítky toho pána byly, a viděl, že tí právě málo Pánu Bohu se modlili: ano světu pro zalíbení se strojili. To vidouc sprostný sedláček, divil se velice,
15 a želel, že nětčemu lepšímu, a Pánu Bohu milejšímu takových dítek neučili. A v tom uhlídal pokoj jiný, a slyšel tam smích, žertování a kratochvílení, a chtěl se také tam podívat: ale anjel Páně zbránil mu tam hleděti, a řekl: „Tys člověk sprostný, snadno bys tam uhlídal, a potom lidem povídal, cožs viděl,
20 čehož tobě povídati, a jiným slyšeti nenáleží: a proto by snadno do nesnáze i do trestání upadl. Poď raději dále, a tam nětco potěšitedlnějšího uhlídáš.“/

Poslechl sedláček, a jdouc za anjelem vůdcem svým, přišel do hradu velikého a krásného, a řekl mu anjel: „Tento
25 palác jest Karla císaře Velikého římského, podívej se do pokojův těchto.“ To když sedláček udělal, viděl tam, jak synové a dcery toho císaře hned ráno, jak z svých postelí vstali, na kolena klekli, a Pánu Bohu nábožně se modlili: potom svaté písni zpívali: když to dokonali, učili se liternímu umění od
30 učitelův nejvybornějších, které jim otec císař dal. Když čas oběda přišel, všickni před jídlem Pánu Bohu se modlili, a při stole šlechetně, bez smíchu a žertování se chovali. Když bylo

po jídle, učili syny císařové učitelové jejich vojenským a rytířským věcem, jak by na koních jezdit, zbroj na sobě nosit, a mírně střílet měli: a jak by měli chvalitebně královati, a poddané své spravedlivě řídit a obhajovati. Dcery pak své k tomu
 5 ten císař měl, aby předly, šily, a tkaly: a to proto, aby žádné příčiny k zahálce neměly. Když noc přišla, po večeři, a po vykonané modlitbě, k spaní a / odpočívání se odebrali, každé po
 21 hlavě zvlášť. Taková péče byla toho velikomocného císaře o dobré a chvalitebné zvedení synův a dcer svých. Cuspinian.
 10 in Carolo Magno (in Dauro. cap. 3. tit. 84. Ex. 2.).

To když sedláček viděl a chválil, že tak pěkně a chvalitebně, a užitečně dítky z mláde vedli, ujal ho svatý anjel za ruku, a vedl před jiný palác, a podívat se mu rozkázal, co by se v něm konalo. Jak tam nahlídl sedláček, viděl, jak jiný císař
 15 konštantinopolitánský, jménem Theodosius, dva syny své, neb jich víc neměl, odevzdal Arseniovi, muži vysoce učenému, pobožnému a moudrému: a když jim ho za učitele představoval, napomenul ho, aby se toho nic neostežoval, že jsou císařovi synové, ale aby se k nim měl nejináč, než jako k svým
 20 služebníkům. Činil to pilně Arsenius: ale předce se ostežoval jejich vysokého rodu, a jim sice sedět povolil, sám pak stával při nich, a tak je učival. A když času některého nenadále mezi ně do pokoje, v kterém se učili, přišel císař, a našel je, / ani
 22 v důstojenství a slávě své sedí, učitel pak Arsenius stojí před nimi předkládal jim, čemu se učit měli, velmi se proto rozhněval, a netoliko strhl z nich všecku knížecí ozdobu, ale také ta právě císařská paměti hodná slova k nim promluvil:
 25 „Jestliže se tak chovají budou synové moji, aby život svůj v kázni a počestně podle Boží vůle vedli, že on také nakloní se k nim, a odevzdá do rukou císařství, aby je k dobrému a užitečnému svých poddaných spravovali. Pakli by se jinak chovali, že jest jim lépeji, aby živí byli v počtu lidí obecních, bez císařského důstojenství, než aby nejsouce v ničemž vyučeni, s nebezpečenstvím nad jinými královati měli.“ O tom napsal
 30 Niceph. Callist. lib. 12. Hist. Eccles. cap. 23. (in Dauro. loco cit. Ex. 4.).

V jiném paláci opět sedláček viděl s svým velikým zalíbením, jak královna Blanka Ludvíka synáčka svého malého, krále franckého, po smrti otce jeho, pilně v pobožnosti, v bázni
 40 Boží, a v dobrých ctnostech cvíčila, častěji mu předkládajíc,

že by ho raději na má/rách umrlého viděla, nežli hříchem smr- 23
tedlným Pána Boha urážejícího. Odkudž ten její syn Ludvík
tak prospěl v dobrém z tak pilného a svatého matky své cví-
čení, že říkával, že by raději umřel, nežli smrtedlně proti Pánu
5 Bohu hřešil. Jak píše Paul. Aemil. lib. 7. hist. Franc. (in Daur.
loco cit. Ex. 8.).

V jiném zámku opět viděl ten sedláček, jak tam pan hrabě
a paní hraběnka své dítky v pobožnosti a v poslušenství cho-
vali: čeládku všecku též k tomu měli. Letanie a jiné modlitby,
10 jestliže ne každého dne, aspoň častěji v týhodní, zpívali aneb
říkali. K svatě zpovědi, a k stolu Páně často aby chodili: jimž
oni páni hrabata pěkným příkladem k tomu všemu cestu uka-
zovali. To zpytujíc sedláček řekl: „O kyž by všudy po všem
světě tak své dítky a čeládku řídili a učili.“

15 Viděl opět sedláček, jak v některých obecního lidu domích
rodičové své malé dítky v pobožnosti chovali, učili je pilně na
kolena klekati, ručičky skládati, a tak se Pánu Bohu modliti:
a sami s / nimi se modlili, a příklad dobrý jim dávali. Z toho 24
pošlo, že z nich byly podařily děti, a čemu se dobrému z mláďi
20 naučily, to celého života svého zachovávaly.

Vidění sedláčkovy III.

O dobrých i zlých školních učitelích.

Když ty věci, o kterých již psáno jest, sedláček viděl, a v dobrém cvičení dítek a mládeže nejvíce sobě zalíboval, poručil mu svatý anjel, aby od těch jinam šel, že naproti tomu divné věci zas uhlídá. I přivedl ho do města jednoho až před nějaký dům, a řekl mu: „Tento dům jest škola, v kteréžto se uči mládež tohoto města, i z jiných míst k učení literárnímu umění sem přivedená a oddaná: ty se pak tam podívej, jak magister školní, jinak mu rektor říká, k těm svým učenlivým se chová.“ Hleděl tam pilně sedláček, a viděl, jak magister školní opatrně se choval. Nejprve učení mládeže od modlitby počínal: potom je učil článkům víry křesťanské katolické, a přikázání Božímu: potom umění literárnímu, totiž / čísti v knížkách a psát, etc. a to konal mírně: nepohlavkoval dítek, za vlasy jich nerval, z hurta na ně nekřičel, aby mladého jejich vtipu nepokazil. Když čas přišel, sám je vyslejšchal: kteří se dobře naučili, ty chválil: kteří chybovali, těm ukazoval. A když je ze školy domu rozpouštěl, poručil jim, aby šly počestně, a doma se ještě učily, a zahálky, i zlého tovaryžstva se varovaly. To když sedláček viděl, byl velmi potěšen, a řekl: „Bopomozi, dobrého místra školního vybrali, a svým dítkám představili obyvatelové tohoto města. Ach jak povstanou mnozí z mládeže jejich mužů učení, rozumní, a k správě městské pohodlní a užiteční! O jak by měli v každém městě, městečku a vesnici vili obyvatelové tohoto města. Ach jak povstanou mnozí z mládeže také takové cvičení měla! Ale v mnohých místech pro skoupost takovým učitelům dost málo aneb nic dáti nechtějí: ještě z neučení mládeže, a z takového zanedbání, mnohem více škody berou. A stává se, že někde musejí dost daleko choditi s psaním neb s cedulí, aby jim ji někdo přečetl, a oznámil, co jest v ní. A musejí tomu věřiti, co jim ten čtenář povi pravdu neb nepravdu, když mezi sebou člověka nemají, který by

25

26

jim to přečetl. A co horšího, když se mezi jejich dítkami nacházejí pěkného vtípu, a dobré paměti pacholata, nedají jích do školy, aby ten vtíp byl osvícen, ale aby otupěl, a k užítku nebyl. Dálejší, měli by sobě takových dobrých učitelův vážiti, a takové školní rektory ve vážnosti a v uctivosti míti, jakož jsou činili i nejvyšší monarchové tohoto světa, jako císař Theodosius, Karel tcho jména Čtvrtý, a Karel Pátý císař: Matyáš slavný a hrdinský král uherský, který preceptorovi svému dal bohaté biskupství varadinské, a potom mu dopomohl k dosažení slavného arcibiskupství ostřehomského. V sinenských pak zemích, na Novém světě, preceptorům a učitelům literního umění velikou činí uctivost, i králové i císařové jejich. A tí pohané jscu byli, jak o tom píše Martinus v Historií sinenské.“ /

Když tyto řeči sedláček dokonat, pochválil je anjel Páně, a řekl mu: „Pcslyš, já tobě povím pěknou historií o školách a o mládeži, která se v nich učila. Karel Veliký římský císař učení hlavní v městě Paříži založil, a tam nětco chudých, a nětco bohatých a urozených lidí syny, nějakému školnímu místru Klímentovi k učení a dobrému vedení poručil. Po některých létech přijeda do Frankrejchu, rozkázal před sebe ty pacholata přivedsti, aby jích, jak jsou mnoho v umění prospěli, zkusil. A když poznal, že se chudí, mimo nádeje jeho, pilně a bedlivě učili; bohatší pak doufajíce v zboží rodičův svých, a jdouce po rozkošech a líbostech těla, cvičení vtípu a myslí v poctivém umění zanedbali, rozdělil je různě, a chudé po pravé, bohaté pak a urozené po levé ruce sobě postaviv, řekl k chudým: ‚Bopomczi vám, poslušní synáčkové, kteříž jste rozkazu našeho uposlechli, a pilně se učili. Vaše budou časem svým nejbohatší prebendy, a nejvyšší biskupství. Já vás ke dvoru svému přijmu, z vás senáto/rův a pánův rádních nadělám, vás za soudce v zemích a městech nadělám a zvolím, a slavné i bohaté učiním.‘ Potom obrátiv se k panským synům, s hněvem k nim promluvil: ‚Vy pak lenoší a rozmařilí mazánkové, že jste, spolehše se na slávu a bohatství rodičův svých, rozkaz náš potupili, a více sobě vážili zahálky, hříchův, rozkoše, pejchy a neumělosti, nežli poctivého literního umění, a šlechtné ctnosti, nemáte od nás očekávati ani doufati zhola žádné poctivosti, žádných darův, žádných užítkův; anobrž ani jednoho nejmenšího halíře: ale živí býti musíte všem lidem v pcsměchu a potupě. Nad to více, jestliže se nenapравíte, a

- předešlé nedbánlivosti vaše opravdovou pilností nevynahradíte, trestati vás budu z moci mé, tak aby se příkladem vaším jiní káli, a naučili se více sobě vážit rozkazu a poručení císařského, nechťějí-li v takové pokuty, jako vy, upadnouti, a hněvu na sebe popuditi.' Tak ten moudrý císař mluvil. My pak vidíme, jak pěkně schvaloval pilné učedníky, a jak / jim mnoho dobrého připovídal. A zase, jak tvrdě domlouval nedbalým, a jak jim hrozil." 29
- Po vykonané takové řeči uvedl anjel Páně sedláčka toho do jiné školy, v kteréž on uhlídal místra školního pyšného, nadutého, opilce velikého, a zřídka střízlivého, kterýž dítek sobě svěřených, ani pobožnosti, ani umění liternímu neučil, než toliko foukavě na ně pokřikoval: „Učte se“, a neukázal jim ani jedné litery, jak se měly učit. Když čas říkání přišel, tu on buďto že zdřímal jsouc opilý, aneb pacholata rval a pohlavkoval: někdy pak je ukrutně mrskal, a nohami kopal. To vidouc sedláček, smutně řekl: „Ach což to zde mají za rektora a místra školního! Toť jest ras malých dítek nevinných, jíchž hoden není. Z toho poznávám, že pravdivou historií napsal Erasmus Roterodamský o jednom takovém tyranském učiteli, k němuž některý otec synáčka svého třináctiletého do školy dal, důvěřujíc se, že ho bude dobře učit, a křivdy mu nebude činiti, poněvadž on tomu učiteli někdy mno/ho dobrého činival. Měl pak ten jistý školní mistr jiné pachole, kteréž mu v příbuznosti bylo: to na onoho učedníka velice zanevřelo, a naň vždycky žalovalo, a učitele na něj navádělo: jiným také pacholatům papír kálelo, a mazalo knihy černidlem, a jiných mnoho nešlechetných kouskův dosti provozovalo: to pak všechno dotčenému onomu pacholeti křivě a lživě připisovalo. Z té příčiny mistr školní každodenně tak škaredě s nim zacházel, že by kat hůřeji nemohl: aniž jaká vejmluva tomu pacholeti nevinnému postačiti mohla. Nýbrž za den dvakráte jej do naha svlácel, a k sloupu přivázav, co mohl bičoval, ba i lidskými lejny usta mu mazati kázal: z čehož pachole to potom na smrt se rozstonalo. Chtěje pak tyranský učitel v tom svou, jakoby nevinu, ukázati, psal dotčenému otci o těžké nemoci syna jeho, aby ho domu vzal a opatřil. Ačkoliv pak že zase ten pacholík se pozdravil, a otci o tom, co vytrpěl, pověděti nesměl, zůstal však dlouhý čas tak zděšený a lekavý, že otec o něm vše/cknu dobrou nádějí pustil, aby zase k prvnějšímu 31

způsobu, k zdravé mysli a paměti přijíti měl: tuto historií napsal Roterodam. Takovíhle tyranští a ukrutní učitelové nic nevzdělávají dobrého, aniž jaký prospěch přinášejí; nýbrž mnohém více kazí, a ku překážce jsou dobrým a zdařilým vtípům, při jích učení.“ (E Řešátko, *Dono novo part. 1.*)

To jak sedláček odmluvil, řekl mu anjel Páně: „Dost divnou historií jsi pověděl; ale já tobě povím divnější. Byl jeden mládeneček, jménem Akácus, jemuž jméno otcové duchovní proměnili, a dali mu jméno Innocentius, pro jeho velikou nevin-
10 nost, sprostnost a poslušenství. Ten v mladém věku dal se do kláštera za mnícha, aby Pánu Bohu volněji sloužiti mohl. Opat pak toho kláštera dal a svěřil ho starci jednomu za učedníka obcování mníšského. Byl pak ten Innocentius velmi poslušný učiteli svému, dobře se učil, a pobožný život vedl: ale sta-
15 rec ten učitel jeho byl na něj velmi prchlý a ukrutný, kterýž ho často bíval a mrskával, a pohlavkoval, takže Innocentius často ukazoval někdy tvář svou zsinanou, někdy oko krví zalité, někdy hlavu proraženou, a krví politou od bití: však ty všechny křivdy od učitele svého snášel trpělivě: a tak devět
20 let setrval s tím nevhodným starcem, až umřel. Pohřbili pak ho otcové duchovní na krchově kostela svého. Starec pak ten teprv po jeho smrti želel toho, že mu tak mnohá příkoří činil bez příčiny, a šel k jinému starému mníchovi, a řekl mu: ‚Otče, Innocentius náš již umřel.‘ Ale on tomu věřiti nechtěl. Řekl mu tehdy starec: ‚Podř se mnou, a ukážiť, kde jest pohřben.‘ Šel s ním starý, a poručil hrob jeho otevřít, a k Innocentiovi,
25 tak, jak by živ byl, promluvil: ‚Innocenti: umřel-lis?‘ Jemuž on, jak by živ byl, odpověděl: ‚Otče, možné-li jest, aby člověk poslušný a tak trpělivý umřel?‘ To jak učitel jeho, starec onen nevhodný, uslyšel, velice se ulekl, a hořce toho želel, a ustavičně oplakával, že mu tak veliké křivdy bitím, láním a pohlavkováním dělával, a vrahem se jeho jméno/val. Dal pak Pán Bůh, že tělo toho nevinného Innocentia dlouho v tom hrobě leželo bez porušení.“ Matth. Rader. in Viridar. Sanct. (e
30 Daur. cap. 7. tit. 75. Ex. 1.).

Jak anjel Páně dokončil řeč o Innocentiovi učedníku, a o starci učiteli jeho, řekl sedláček: „Že tato historie pravdivá jest, já nic nepochybuji; nebo i já, když jsem od mých rodičův byl dán do školy, jsouc malý, měl jsem rektora pyšného, sobě
40 o svěřené učedníky nedbalého, a opilce velikého. Ten své

uředlníky (ale toliko chudobnějších lidí dítky) pohlavkoval,
nohami kopal, nelitostivě mrskal. Mne pak času jednoho po-
ručil vzítí na záda jednomu největšímu, a dobře za ruce i za
5 nohy natáhnouti, a tak držeti, abych se hnouti nemohl, a sám
mne ferulí tlustou, širokou a těžkou, pozadu obnaženého, co
síly měl, bil, a mnoho ran mně dal: a tak mne zrasoval, že
jsem za dlouhý čas seděti nemohl. A nebylo by mně líto, ani
jiným divno, kdybych byl dosti málo aneb mnoho nětco pro-
vinil: ale on za vinu mně dával, že prý / jsem chodil po ledě, 34
10 s nebezpečenstvím prolomení ledu a utopení. Nechodilť jsem
já po ledě, ale jiní: a tí, kteří chodili, že byli bohatých a rád-
ních pánův synové, nic jim neudělal: na mne nevinného jed-
zlosti své vylil. Protož zasloužil, aby ho ne rektorem, aneb
školním magistrem, ale rasem, a všech rasův místrem nazýva-
15 li: a nejhorší psy k učení, a ne dítky lidské, mu dávali. To
proto samé připomínám, že někteří rektoří dítky rasovali.“

Vidění sedláčkovo IV.

Jak některá mládež obojího pohlaví jest chlípná
a nestydatá.

- Když sedláček sprostný tak horlivě svou řeč dokonál o
5 svém v škole rasování od rektora pyšného, to jest od magistra
školního nespravedlivém bití, a mluvití přestal, řekl mu anjel
Páně: „Přestaň již, sprostáčku, toho lítovati a připomínati:
však se to již tobě dávno zhojilo, a nahrady tobě již žádný
neudělá, a odpusť mu to. Poď pak dále za mnou do města,
10 aneb do této vesnice, a / divné věci tam uhlídáš i uslyšíš, které 35
se dějí proti Pánu Bchu a proti počestnosti křesťanské.“
Když tam přišli, ukázal mu anjel, jak v jednom houfě mláden-
cí sami stáli, a nějaké řeči s smíchem vespolek rozprávěli:
v jiném místě samé děvečky seděly, a některé stály, a tolikéž
15 rozprávěly a smály se. Řekl mu anjel: „Co se tobě, sedláčku,
zdá, o čem tato obojí mládež má rozmlouvání?“ Odpověděl
sedláček: „Mám za to, že o svatých; aneb o tom, jaké bylo
dnešního dne kázání v kostele, a čemu spasitedlnému se na-
učili; poněvadž dnešní den neděle Boží jest.“ Řekl mu anjel:
20 „Mejlíš se velice, protože jsi sprostný, a při takových jsi ne-
býval: přístup blíže ku kterým chceš, a vyslechni: já to způso-
bím, aby oni tebe neviděli.“ Řekl sedláček: „Přistoupím k mlá-
dencům a poslechnu, co za rozprávku mají.“ Jak blíže při-
stoupil, slyšel, jak oni o nemravných věcech mluvili, a z toho
25 smích měli a kratochvil, jak jiní o tom víc a víc řečí přidávali:
ano i někteří z hanebných skutkův se pochloubali, co a jak
ně/kteří z nich udělali. I divil se tomu ten sedláček, a řekl: 36
„To-liž jsou křesťanští synové? A což počestnější od svých ro-
dičův odchování a vyučení nejsou? Ach k čemu zlé tovaryžstvo
30 přivádí! Ach což by řekl některý bohabojný člověk, aneb jejích
farář, kdyby to slyšel, zdaliž by neřekl to, co někdy starý
Tobiáš řekl k zle mluvícím: „Nemluvte tak, neb synové křes-

fanských rodičův jste, a tak oplzle a hanebně mluvití vám ne-
náleží, a vás to nectí: a Pán Bůh za hřích to pokládá, a hrozi
trestáním, a bude trestati.“

Řekl anjel: „Dobře mluvíš, sedláčku: ale kdyby ty někdy
5 byl po straně, kde jsou dva nebo tři takoví, aneb když cestou
jdou, horší by a škodnější řeči od nich slyšel: když totiž jeden
druhého učí smilniti, aneb sodomařiti. A co horšího jest, že
takoví zaslepení smílníci toho za hřích nepokládají, totiž že
sami tak hanebně dělali, a jiného tomu hanebnému rufianství
10 že také učili. A když k svaté zpovědi jdou, o tom zpovědní-
kovi, otci duchovnímu, neoznámí. A když skutek tělesný se
vyznají při zpo/vědi, jakým to způsobem udělali, zdaliž sodo- 37
mařským aneb ne, neoznámí: a tak zpovědníka oklamají,
oznámí menší hřích, a větší zamlčují, ale na svou škodu to
15 dělají. Tomu se div každý, a žel slepoty lidské.“

Dále sedláček řekl: „Poněvadž se mně rozprávky těch
mládencův nelíbily, půjdu poslechnouti děveček: onyť, jakožto
stydlivé panny, čistotnější rozprávky mají: ty toliko, anjele
svatý, vůdce a učiteli můj, způsob to, ať oné mne nevidí, nebo
20 by mluvití hned přestaly.“ Šel tehdy z ticha sedláček až k dě-
večkám spolu rozprávějícím. Ale jak doslechl jejích rozprávek,
uslyšel, že hanebnější řeči měly než mládenců, o věcech oplz-
lých, o milovnicích a frejjiřích, o vdávání a ženichův hledání:
a z toho měly žert a chechtání a kratochvílení. To vidouce
25 a slyšíce ten sprostný sedláček, zastyděl se, a řekl: „Ach kamž
se poděla křesťanská stydlivost, a kde bázeň Boží! A tyto-liž
jsou poctivé panny? Však by snad kurvy tak hanebně nemlu-
vily. Zdaliž by se ne/styděly před počestným člověkem, zvláště 38
duchovním, za to? A hle před Pánem Bohem, a před svatými
30 anjely, milými strážci svými, se nestydí, a za hřích nepoklá-
dají: ještě věděti mají, že i marné slovo bude souditi Pán Bůh.
A jestliže takové slova v ustech, jistě čistotnější a lepší myšle-
ní nejsou v srdci. Poněvadž Pán Kristus u svatého Matouše
v kapitole 12. praví, že z oplyvání srdce usta mluví; co kdo
35 má v srdci, to mu také vychází na jazyk: a tak se vyjevuje, co
vězelo a vězi v srdci.

Nachází se historie, že Elsearius hrabě, svatý a stydlivý
pán, když slyšel, že Karel kníže kalaberské, syn prvorozený
Roberta krále, spolu sobě s rovnými mladými jonáky oplzlé
40 a nestydaté rozprávky měl, nic mu tenkrát v přítomnosti jích

neřekl: ale potom ujav ho uctivě za ruku, na stranu ho odvedl, a takto mu řekl: „Nesluší to na tebe, poněvadž jsi kníže a syn králův, aby tak nestydaté řeči z ust svých vypouštěl. Lehkost a potupu tobě takové nectné mluvení při/nčší. Ale ať raději stydlivé, počestné a svaté řeči tebe ozdobují.“ To napomenutí jak ten mladý kníže uslyšel, hned se polepšil, a takových hanebných řečí napotom zanechal, a ani slyšeti jích nikdy nechtěl. Jak o tom napsal Surius v Životě svatého Elzeária.“ (In Daur. cap. 6. tit. 46. Ex. 7.) „ Z toho napomenutí, které dal Elsearius onomu mladému knížeti, poznati každý může, že kdyby mládenci a děvečky své nenáležitě rozprávky upřímně a pravdivě při svaté zpovědi oznámili, že by jim otec duchovní dal takové naučení, že by jích napotom vždycky zanechali.“

Vidění sedláčkovy V.

Jak někteří v krčmách, v tancích, a nejvíc v koutech potmě
nestydatě zahrávají, a tím hřeší.

- Po vyslyšení nemravomluvné mládeže, vidouce anjel svatý
5 sedláčka zkormouceného, řekl mu: „Ty, sedláčku, nad tím
jsi zkormoucený, žes jedenkrát tak nestydaté řeči slyšel; jakž
my anjelé, strážcové lidští, ne/máme zkormoucení býti, a těžce 40
snášeti, když to často slejcháváme a vidáváme? Jistě od tak-
ových nemravomluvcův s hněvem odcházíme na stranu; nebo
10 nemůžeme smradu toho snášeti: ale ďáblové hned mezi ty ne-
mravce přicházejí, a k tomu i k horšímu je ponoukají. Již hle
vidíš, jak se zle děje v světě: ale poď za mnou dále, a ještě
co horšího uhlídáš.“ Uvedl ho tehdy do krčmy, a poručil mu
podivati se, co se tam děje. Hleděl sedláček do veliké světnice,
15 a viděl v ni mnoho mládeže obojího pohlaví, a tí jak by rozu-
mu pozbyli, skákali, tancovali, a točili se: ano i ty malé děv-
čátka tak dělaly, chytíc se dvě a dvě za ruce: a divíc se takové
rozpustilosti sedláček, řekl: „Co to znamená taková rozpusti-
lost této mládeže? Jak živ jsem slejchával, že z takových hří-
20 ček nic dobrého nepošlo, ale zlé ne jedno. Hle židé oni dávní,
když na poušti byli, také se oddali na tancování, a potom na
hodování a smilnění: pro kterýžto hřích Pán Bůh se na ně roz-
hněval, a trestání dopustil, až jích bylo zbito mnoho tisíc/cův. 41
Zdaliž tehdy Pán Bůh na tyto tanečnický, i na jejich rodiče, i na
25 celou jejich osadu, metly nějaké nedopustil, že jim to povolují:
ano sami je tomu učí, když hned mladé k těm divadlům nosí
a vodí.“ Řekl anjel: „Že židé oni dávní tancovali, a veselí byli,
viděli oni zlaté tele u prostřed na sloupu postavené, a v tom
teletu seděl ďábel, a oni ho neviděli: u prostřed těchto taneční-
30 kův sedí také ďábel: jehož kdyby oni viděli, tancovati by hned
přestali. Slejchávajíť oni na kázáních, že svatý Augustín Lib.
de decem chordis učí: „Lépe by bylo, aby mládencí za pluhem

chodili, a rolí orali, a děvečky aby u přeslice seděly a předly, než v nebezpečnosti hříchu rozpustilé v tancích běhaly a skákaly.' Ale ty, sedláčku, počkej v tomto domě až do večera, a až se setmí, tu nětco jiného uhlídáš."

- 5 Když se již setmělo, viděl ten sedláček, jak ta mládež do tmy se skrejvala, jak s sebou zahrávala, až přišlo k objímání, a k nestydatému dotýkání. To vidouce sedláček, řekl k anjelu pošepmo: „Hle jak títo nestydatí jsou? Hle jak je v / tanci chlíp-
ná žádost napadla, aby tak dělali, a na sebe se věšeli. Jistě
10 oni toho za hřích nepokládají, by chlípne žádosti a zapálená bujnost hříchem smrtným byla. Ale má každý věděti, že i to jest hřích smrtný (krom pořádného manželstva), kterýžto hřích Pán Bůh svým časem připomene a tresce." Dále mluvil: „Kdež jest starodávní panenská stydlivost, když toho panenky
15 nikdy připustiti nechtěly?" Odpověděl anjel: „Dábel to nejvíc pusobi, a takové lidí do tmy vábí, aby zahrávali, a nestydatě se dotejkali, že je tak nejspíš k skutku tělesnému přivede. A tí když po takovém zahrávání do stavu manželského vstoupí, poznají, co jest nouze. Tak Pán Bůh mstí, že stav svatého man-
20 želstva nezačali od poctivosti, jak Pán Bůh ukázal příklad na Adamovi paníci, a na Evě panně, že v panictví a v panenství náleží do toho svatého stavu vstupovati. Jak ale dábel mládež k tomu vede, aby spolu nečistotně zahrávali, majíc zajisto, že po takovém dotejkání snadno k skutku smílnému je přivede,
25 ukáží to / z této historie, kterou napsal svatý Řehoř papež, a povím ti ji celou, abys se, i jinému potřebnému, z ní naučil.

- Píše svatý Řehoř v třetí knize Rozmlouvání v kapitole 7. takto: Jednoho dne jakýsi žid z kampánské krajiny cestou ap-
piánskou do Říma jda, přišel k vršku fundánskému, a když
30 viděl, že se smrkal, a nevěděl, kam by se měl k noclehu obrá-
titi, tu kde ho soumrak, u zbožnice modly Apollina, postíhl, noclehovati se chystal. Kterýžto strachujíc se toho pohanského místa, ač o kříži svatém žádné víry neměl, avšak znamením svatého kříže se znamenal. Okolo půl noci pak, jsa pro poušť
35 bázlivý a zkormoucený, nic nespál. A hle ohlídaíce se sem i tam, uhlídal zástup zlých duchův, jako by před nějakým veli-
kým pánem šli. Kterýžto v prostředku té zbožnice se posadil, a počal každého z těch duchův, kteří mu posluhovali, činy a skutky přehledávati a uvažovati, aby mohl porozuměti, jak
40 mnoho jest jedenkaždý proti dobrým lidem zlého vykonal. A

když jedenkaždý zlý duch na / vytazování jeho, co by proti 44
 dobrým lidem zlého učinil, vypravoval, jeden z nich do pro-
 střed vskočil, a oznamoval, že mysl Ondřeje biskupa fundán-
 ského skrze krásu slibem čistoty posvěcené panny, kteráž
 5 v jeho biskupském domě bydlí, k velikému pokušení přivedl.
 To když ten její vrchní zlý duch s radostí slyšel, tím sobě
 ten skutek za větší zisk pokládal, čím vícejí svatějšího muže
 duši k pádu věčného zatracení přivedsti usiloval. Ten pak
 ďábel, který to vypravoval, i to přidal: že předešlého dne v ve-
 10 černí hodinu jeho mysl až k tomu přivedl, že jest ji pochlebu-
 jíc na zad potřepal. Tehdy ten zlý duch ďáblův vrchní, a lid-
 ského pokolení starý nepřítel, velmi laskavě toho ducha napo-
 mínal, aby to, což jest začal, dokonat, a tudy pro pád biskupa,
 15 mezi jinými zlými duchy, přední místo měl. A když se ten žid,
 ještě v té zbožnici ležel, a všecko to svýma očima viděl, veli-
 kým strachem třásl, poručeno jest od nejvyššího těch du-
 chův, aby ohledali, kdo by to byl, který se osmělil v té je-
 jí / zbožnici ležeti. Ku kterémuž jdouc, a pilně ho přehledá- 45
 vajíce, uhlídali křížem svatým poznamenaného, a s podivením
 20 řekli: „Ach ach! Nádobu prázdná, a požehnaná.“ To když jiným
 ďáblům oznámili, tehdy hned všecken ten zlých duchův zástup
 zmízel. Žid pak, který to všecko viděl, hned vstal, a k bisku-
 povi pospíšil. Kteréhož v kostele nalezše, na stranu odvedl,
 a jaké by pokušení snášel, vyptával se. Kterémužto biskup pro
 25 stud oznámiti nechtěl. A když mu on pravil, že v tento a tako-
 vý den na pannu s nečistým myšlením pohleděl, a biskup ještě
 to zapíral, přidal to, řka: „Proč to zapíráš, o čem jsem se tázal,
 poněvadž včera u večer až k tomu jsi přiveden, žes ji na zad
 30 potřepal?“ V kteréžto řeči uznav biskup, že jest polapen, po-
 korně vyznal, co prvé neustupně zapíral. A žid ušetřuje studu
 a pádu biskupa, odkud by to byl, poznal, a co by v shromáždění
 zlých duchův o něm mluveno bylo, oznámil. Což když
 uslyšel biskup, hnedky padše k zemi, na modlitbu se oddal:
 a na potomní čas varoval se od / dotýkání ženského pohlaví. 46
 35 Z té pak Apollinové zbožnice kostel k poctivosti svatého Ondře-
 je apoštola učinil, a všelikého tělesného pokušení docela po-
 zbyl. Žida pak, skrze jehožto vidění a napomenutí od zlého
 zachován jest, k věčnému životu přivedl. Nebo vyučíc ho víře
 křesťanské, vodou křtu svatého obmyl, a k jednotě církve sva-

té přivedl. A tak se stalo, že žid, který spasení jiného příčinou byl, také k svému přišel. A Bůh všemohoucí jednoho k svatému obcování přivedl, odkud by druhý v dobrém životě zachován byl. Tak napsal svatý Řehoř.“

Vidění sedláčkovy VI.

Jak při opilství a skrze opilství lidé mnoho hřeší.

Po vyslyšení tak dlouhého vejkladu od svatého anjela, a po podivení toho sprostného sedláčka, ujal ho za ruku svatý anjel, a řekl mu: „Pod' ještě do jiného místa, kdežto nemálo uhlídáš, co se ti nebude líbiti, a co se počestným a rozumným lidem nikdy nelíbilo, a od nich / schváleno nebylo; ale vždycky tupeno a haněno bylo.“ Vedl ho tehdy do jiné krčmy, v které prodávali pivo, víno i kořalku, a uvedl ho tam, aby se podíval, kdo tam jest, a co dělají a mluví. Sedláček podíval se do jedné veliké světnice, viděl ji naplněnou lidem rozličným, jak mužův tak žen, jak mládencův tak děveček, pacholat i děvčátek: a tí sedíce zmužile pili, a z opilství mluvili, zpívali, křičeli, vejskali, až se rozlihalo: a sedláček sprostný tomu jejich hluku nemohl rozuměti. I ptal se anjela, co by to bylo? Jemuž on řekl: „Títo lidé jsou větším dílem z této osady, kteříž k pití, ožralství, a korbelářství tak jsou přivykli, že jích žádný od toho, ani jejich vlastní farář se vším svým učením, odvedsti nemůže. Hle vidíš i slyšíš, jak vejmluvní jsou z opilství, a mluví, co jim slina na jazyk přináší, ani slano ani mastno, a bez rozumu. Tu také bývá z opilství přísahání, ďáblův na sta a tisíce jménování. Tu také někteří z opilství latině mluví, a tomu sám nerozumi, totiž sakramentuje, to jest / skrz nejsvětější svátosti laje, kteréžto kdyby rozuměl, jaké jest to lání, nikdy by se toho nedopouštěl. Tu také z opilství do rvačky a bitvy ne jeden povstává. Jiný nemaje krejcara v kapse, a doma ani kusa chléba, pije vesele, jak by dost bohatý byl, a všeho měl dostatek. A když z krčmy odchází, a šeňkýř ho upomíná, aby platil, co propil, on mu spůrně odpověditi se nestydi: „Počkej mi, však mne čert nevezme, až ti zaplatím.“ Jak ale tyto obyčeje jsou ohyzdní, každý rozumný zná. Ale i ty, sprostný sedláčku, snadno tomu rozuměti můžeš. Jiný pak z opilství nemálo prohřeší proti Pánu Bohu, a proti dobrým li-

48

dém, a proti svědomí svému. Ale že opilství lidí o rozum připravuje, a k velikým škodám, já tobě některou historií oznámím.

- Když Alexander Veliký potentát porazil a přemohl Daria
5 posledního krále perského, a k tomu znamenité, pěkné, a hlavní město všeho království Persepolim dobyl, tu hned z tak velikého štěstí vydal se na kvasy, pankety a hodo/vání, a s nepoctivými ženami ve všech neslušných rozkošech oplýváje, vesele se choval a živ byl. Mezi těmi ženami byla nejpřednější
10 jedna jménem Thais. Kterážto, když se všickni dobře zpili a ožralí byli, lahodnou řečí navedla krále Alexandra, aby ten zámek králův perských, i to překrásné, veliké a bohaté město ohněm spálil, a tak se nad Peršany lépe pomstil, a potupu jim tím větší udělal. Té ožralé ženy, v tak velké věci, netoliko
15 uposlechl král Alexander, ale také jsa dobře ožralý, ihned se stýčil, a vzav do ruky pochodní hořící, té takové žalostivé a nenabytelné škody přední původ a začátek byl, nebo za nim schopili se i jiní hostí, služebníci, dvořané, i ty ožralé ženy, s velmi velikým hřmotem a kříkem, a tak ten slavný královský zámek ze všech stran vůkol zapálili. A že z mnohého cedrového a cypřišového dříví udělán a vystaven byl, velmi brzo a snadno oheň se zňal, a v krátkém čase plamen nad míru se rozmohl. Vojáci macedonští nejprve domnívajíce se, že by ten
20 oheň náho/dou aneb z nerozšafnosti vzešel, běželi na retuňk chtějíce hasiti, a ten oheň staviti: ale když uzřeli krále svého v placu před zámkem, an sám na hromadu oheň hrne a zapaluje, nechavše vody na straně, sami také suché dříví do ohně metali. Tím způsobem netoliko zámek, ale i celé město žalostivě shořelo, kteréž nikdy potom zase vystaveno nebylo. Aniž
25 z něho jaká znamení aneb zříceniny pozůstaly, odkudž by se poznati mohlo, kde jest tak krásný zámek stál, aneb kde to město bylo. Posud každý, kterak z hanebného ožralství žalostně zahynulo tak slavné město, jemuž ve všech zemích východních rovného nebylo. Alexander pak král vyspav se z opilství svého, teprv sám, ale pozdě, hanebného skutku svého pykal, a takové nenabytelné škody že lituje, zjevně pověděl, že se daleko lépe nad Peršany pomstíti mohl, když by na to hleděti museli, an na královské stolici, a v krásném palácu jejích
30 králův, slavnější a poctivější sedi, než pod stány na loukách a na polích. Ale abys, sedláčku, lépe poznal, jak / opilství lidí

o rozum připravuje, povím ti ještě jednu historii, a důvtipné o tom, jednoho malého pacholete, propovědění.

- Když mládeneček Cyrus byl s matkou svou u děda svého Astiaga krále meďského, kterýž ho, jako vnuka svého, velmi miloval, trefilo se některého času, že sedě s nim za stolem, uzřel dvořenína jednoho, Sakas řečeného, kterýž králi nápoj nalejval, a podal. A s pilností naň vzhlédaje, divil se tomu, že se tak dvořsky s tím obíráti, a králi s uctivostí a poklonou podávati umí. Pročež požádal krále děda svého, aby mu také dopřál státi před stolem jeho, a vína nalejvati, naděje se toho, že tak dobře a zdvořile dovede jako Sakas, a tím způsobem větší přízeň a lásku u krále míti bude. Zasmál se král Astiages, a dovolil k tomu. Tu Cyrus hned vstal od stolu, a vzav koflík, nejprve jej čistě vypláchl, potom vína do něho velmi bystře nalil, a králi s náležitou uctivostí podal. Otázal se ho král, proč by mu také, jakož od Saky viděl, nepřipil? Od/pověděl Cyrus: „Obával jsem se, aby v tom vínu jedu nebylo; nebo onehdejšího dne, když jsi ty, ó králi, vyplácej se, den narození svého slavně připomínal, a přátel svých k tomu pozvav, s nimi vesel byl, tu jsem já dobře viděti, a vskutku poznati mohl, že jste napořád všickni jed ve víně pili, kteréhož vám Sakas nalejval. Vy zajisté lidé staří nestyděli jste se toho činiti, což nám dětem přísně zapovídáte, a pročež nás, když se toho z nerozumu dopustíme, trescete a mrskáte. Všickni vesměs křičeli jste velmi potvorně a směšně jako blázní, a jeden druhému nic nerozuměl. Zpívali jste, a neslyšíc jeden druhého zpěvu pro veliký hluk, přísáhali jste, že ten aneb onen velmi pěkně a lahodně zpívá. Naposledy ztyčivše se od stolu, tancovati jste chtěli, ještě žádný z vás netoliko poskočiti, ale ani na nohách státi nemohl. A tak slovem i ty, dědku, nepamatovals na to, že jsi králem a pánem jejích, i hostí jiní zapomenuli, že poddání a služebníci tvoji jscu.“ To mluvil opilcům k zahanbení malé pachole Cyrus, / jak napsal Xenophon, chtěje ukázati, že tí, kteříž se mnohými a zbytečnými truňky obtěžují, a přílišným pitím ožírají, zdravý smysl svůj potracují, a o rozum přicházejí, a bláznům podcbní učinění bývají. Pročež měli by ožralci pamatovati, co k nim mluví prorok Boží Izaiáš v kapitole 5.: „Běda vám, kteříž vstáváte ráno k opilství, abyšte pili až do večera (a od večera celou noc až do rána). Housle, šmítec, buben, pišťalka, a víno na kvasích vaších: 52 53

díla pak Božího nehledíte, ani skutkův rukou jeho neznamenate.‘ A málo níž takto pravi: ‚Běda, kteříž mocní jste ku pití vína, a muži silní k smíšení opilství.‘ Ale slyš mne dále mluvícího proti opilství.

- 5 Ještě více zlého přináší opilství, že k chlípnosti a k požádání tělesnému jak svobodných, tak stavem manželským zavázaných vzbuzuje, a často i k skutku hanebnému přivádí. Mnohým jest povědomo, co udělal Loth, a to z opilství udělal, že tělesně zhřešil s dvěmi dcerami svými. Zapomenul na to, co /
10 málo před tím viděl na Sodomě a Gomoře městech, na které Pán Bůh sypal z oblakův síru, smolu a oheň: a tím ohněm je spálil, ostatek se do země propadlo. Ale slyš jinou, ale i tu známou, historií.

- Napsal svatý Jarolím, co se za jeho věku stalo, totiž že
15 nějaká žena, která pacholátko od matky nepoctivé zavržené a opuštěné našla, a od dětinství jeho až do desítí let chovala, když se vínem opila, smílnit ho s sebou učila, a to potom častěji činíc, otěhotněla na svou velikou hanbu a trestání. Divíš se tomu, sedláčku, že ta žena z opilství to udělala, a že ji Pán
20 Bůh tak pronesl a zahanbil: ale já bych tobě více příkladův oznámil: ale nechajíc jích, o opilcích nětco víc přidám.

- Viděls již, sprostný sedláčku, jak velice opilství zaslepuje lidí; ale ještěs jednoho neviděl, totiž jakou pokutu na onom světě opilcí berou za své opilství, a za nemírné darův Božích
25 užívání. Berouť oni tam nápoj z smoly a z síry ohnivě: pijí takový nápoj, / kterého jim neubývá nic: a piti jej musejí, a vypít ho nemohou. A tak se vždycky trápí tím pitím, to pak viděl rychtář jeden, před tím ožralec veliký; o němž napsal Gotschalc. Holen.“ (In Spec. ex. tit. Ebrietas. Ex. 3.) „A zeman
30 jeden to také zkusil, který se po smrti zjevil dceři své, a o tom ji oznámil. Jak píše Caesari. lib. 12. cap. 41.“ (In Spec. ex. tit. Dedic. Eccl. Ex. 4.) „Byl také Indián jeden, před tím opilec veliký, ale již střídmy a střízlivý, jemuž krásný mládenec se zjevil (byl to anjel Boží) a uvedl ho před peklo. Kdež on viděl
35 pítele, ožralce a korbeláře, a truňk nějaký hrozný pijící. Z něhož když se někteří napili, hned se tváře jejích velice proměnily: a kteří více pili, jejích tváře hrozně a ďáblům podobné se ukázaly.“ Ex Annal. S. J. An. Dom. 1585. (in Dauro. cap. 6. tit. 17. Ex. 15.). „O kyž by jiní opilcí to sobě rozjímalí! Sou-
40 dím, že by opilství zanechali.“ /

Jak mnohá čeládka zlé povahy má: některá pak dobré.

Po těch všech řečech ujal anjel Páně sedláčka toho za ruku, a řekl mu: „Podř za mnou dále, a ještě více uhlídáš, co se ti nebude líbiti, a čeho chváliti nebudeš.“ I zavedl ho do jedné veliké vesnice, v kteréž bylo mnoho hospodářův a čeládky, a poručil mu, aby se nejprv podíval na čeládku. Udělal tak sedláček, a viděl, že mnozí z té čeledi hospodářův sobě málo vážili, jim neposlušní byli, hrdě a spurně jim odmlouvali: někteří z nich posměchy z hospodářův i z hospodyň měli, a za trestání na dobré trucovitě odpovídali. „Jak někdy dávno děvka služebná udělala dceři Raguelové, poctivé a bohabojné panence, když ji pro neposlušenství a škodu učiněnou slovy trestala, ona se do ni dala slovy horšími a hanlivými, a zlým vinšováním, řka: ‚Ať nikdy již z tebe a z tvého života plodu žádného, ani syna, ani dcery, nevidíme, mordýrko / manželův tvých. Zdaliž mne také zamordovati chceš, jaks již sedm manželův tvých zamordovala?‘ Tak, pravím, trucovitě ta děvka služebná odmlouvala dceři pána svého Raguele. Nezabilať ta dceřa žádného; ale ďábel ji dával manžely, až jích sedm podával, pro jejích zhovadilou chlípnost: ale ta panna jejích nevěsta nic tím vinna nebyla. Pročež ji té dutklivé domluvy od služebné děvky své tak líto bylo, že odejdouc do hořejšího, v domě otce svého, pokojíka, tři dni a tři noci tam se pořád Pánu Bohu modlila a postila: jak o tom psáno jest v Kníze Tobíáše v kapitole 3.“

To vidouce při nezbedné čeládce sedláček, divil se, a želel toho, že křesťanská čeleď tak zle a nenáležitě se ukazuje k svým hospodářům, kteří se o ni starají, a starati musejí, čím je živiti, a odkud jim mzdu platiti, majíc dávání jiného, a robotování dosti, a přitom starosti mnoho. Čeládka pak majíce sobě vážiti hospodáře jako otce, a hospodyně jako matky, toho nedělá; ano raději / truceje, a proklíná, a škody jim zoumyslně

dělá, a za trestání na dobré zle odmlouvá, a nevěří, že to jest hřích, který Pán Bůh trestati bude: ani nepamatuje na učení svatého Pavla apcštola v epištole k Efezským v kapitole 6., že čeládka má býti poslušná hospodářům svým, a sloužiti jim
5 v bázni Boží, dávajíc jim uctivost náležitou.

Potom ukázal anjel sedláčkovi do farního domu, aby se podíval, byla-li by tam čeládka lepší. Ale viděl, že byla horší; totiž zahálčivá, ospalá, ano i zlodějská. Nebo ten farář majíc matku svou těžce nemocnou, kteráž potom i umřela, a on proto
10 byl v zármutku velikém, tu čeládka ustavičně z domu vynášela, a jeho tak šidila, že nouzi nemalou musel trpěti. To vidouce sedláček, divil se, že služebný lid takových krádeží a nespravedlivého sloužení za hřích sobě nepokládá, proti patr-
nému přikázání Božímu sedmému: nepokradeš: a co sv. Pavel
15 apoštol v první epištole k Korintským v kapitole 6. učí, že ani zlodějí, ani loupežníci do nebe se / nedostanou. A mimo to, co samá čeládka nesnědla, to pochlebníkům svým rozdala: i děkoval Pánu Bohu ten sedláček, že žádné čeládky neměl, která by mu ukrádala, a zle dělala.

20 V tom ho svatý anjel za ruku ujal, a aby se jinam podíval, rozkázal. Viděl tehdy, jak jinde čeládka hospodáře svého v uctivosti měla, dobrá slova mu dávala, poslušná byla, a spravedlivě mu dělala, a řekl: „Bopomozi, jsem nad tím potěšen: a to se také Pánu Bohu líbí, že v tomto místě jest tak podařilá
25 čeládka. Takový služebník byl někdy Jozef, milý syn Jákoba patriarchy, kterýž od bratří svých prodán za otroka do Egypta, a koupen od Putifara, jednoho bohatého pána, sloužil mu čtrnácté let věrně a pilně: takže pán jeho spolehnouc na pilnost a věrnost jeho, sám o nic starosti neměl, a z toho, co mu Jozef
30 zhotovil, vesele byl živ. Ve všem pak Jozef věrnost a pilnou službu pánu svému prokázal, ale v tom nejvíce, že mu postele jeho manželské nezprznil; nebo když ho paní jeho, man/želka řečeného Putifara, k sobě vábila, jemu lahodila, a k sobě do lože táhla, a to mnohokráte dělala, on té hanebnosti vždycky
35 odpíral, a povoliti nechtěl: raději svolil do vězení a do pout dáti se vsaditi. A co více, a ukazuje větší jeho uctivost k svým pánům, neprozradil paní své, že ona byla vinna, a že ona sama ho loudila do lože, aby ji nezahanbil: sám raději snesl křivdu a posměch: jak napsal Mojžíš v první kníze v kapitole 39.

- Eliáš prorok Boží horlivý měl služebníka Elizea, sobě ve všem věrného a poslušného, který se ho spustiti nikdy nechtěl. Naproti tomu Elizeus měl služebníka nevěrného, jménem Giezi, kterýž se oddal na lakomství, takže jménem pána svého vylou-
 5 dil dva centnýře stříbra, a vnesl do svého domu, ale na velikou škodu svou a zahanbení; nebo byl prozrazen, a v nespravedlnosti postížen: jak čteme v čtvrté kníže Královské v kapitole 5.“
- Po těch řečech dále mluvil svatý anjel k sedláčkovi: „Ještě ti oznámím, jak i / lesní zvíře, totiž nedvěd, sloužil věrně a
 10 pilně svatému Florenciovi poustevníckému mníchovi, o kterém píše svatý Řehoř papež v třetí kníže Rozmlouvání v kapitole 15. A poněvadž jest pěkná ta historie, a více naučení v sobě obsahuje, povím ti ji celou, aby se z ni i čeládka naučila poslušenství a věrnosti.
- 15 Velebný muž Florentius, když na poušti počal Pánu Bohu sloužiti u jednoho kostelíčka nevelikého, a to samotný: jednoho dne v řečeném kostelíčku na modlitbách svých od všemohoucího Pána Boha prosil, aby mu při tom obydlí někoho pro potěšení popřítí ráčil. Kterýžto hned jak modlitbu vykonal,
 20 vyjda z kostelíčka, před dveřmi nedvěda stojícího našel, který tím samým, že k zemi hlavu sklopil, a nic divokého v svých povahách neukazoval, zjevně na rozum dával, že k posluhování muži Božímu přišel: čemuž muž Boží hnedky porozuměl. Že pak při tom obydlí asi pět ovec zůstalo, a žádného, kdo by je pásal, nebylo, tomu nedvědu přikázal, řka: „Jdi, a tyto ovce
 25 na pastvu / vyveď, a v hodinu šestou zase se vrať.“ Počal tehdy nedvěd ustavičně to činiti: a tak tomu, který prvé ovce dával, aby je, sám hladovitý jsa, na pastvu vyvozoval, poručeno. A když se muž Boží Florentius až do deváté hodiny postiti
 30 chtěl, v tu hodinu, aby se s ovceci navracoval, nedvědu přikazoval: a když se postiti nechtěl, o šesté hodině navrátiti se mu rozkázal. Byl tehdy nedvěd poslušný ke všemu poručení muže Božího, takže se nenavrátil v šestou hodinu, když mu se navrátiti rozkázal v devátou, ani zase, když mu poručil se navrátiti v šestou, nenavracoval se v devátou. Což když se dlouho
 35 dalo, počal se ten skutek všudy v té krajině pověstí rozšiřovati. Že pak starý muž nepřítel z toho lidí převrácené, prostředkem závidi k potupě a zkáze přivozuje, z čehož vidí, an se dobří slávou stkví: stalo se, že čtyři z učedníkův Ekvicia, jiného poustevníckého mnícha, velice záviděvše Florenciovi, pro-
 40

tože učitel Ekvicius divův nečiní, a že ten, který sám od něho byl na poušti zane/chán, tak slavně takovým dívem se stkvěl, oukladně toho nedvěda zabili. A když se v tu hodinu, jakž mu poručeno bylo, nenavrátil: muž Boží Florentius velmi toužil, a až do večera očekáváje, rmoutiti se počal, že ten nedvěd, kteréhož on z mnohé sprostnosti své bratrem nazývati měl, se nenavracoval.

Dne pak druhého vyšel do pole, aby nedvěda i ovec hledal, kteréhožto zabitého našel. Tehdy v naříkání se dal (neb se byl dověděl, kdo nedvěda zabil), víceji bratrskou zlobivost, než nedvěda smrt, oplakávající. Kterémužto důstojný muž Ekvicius k sobě přijíti rozkázal, a vším způsobem potěšiti ho usiloval. Ale muž Boží Florentius, jsa pohnut a zapálen velikou bolestí, kladbu vydal, řka: „Věřím všemohoucímu Pánu Bohu, že tí, kteří jsou to učinili, ještě na tomto světě pro svou zlost přede všech očima ztrestáni budou, kteří mého nedvěda, žádnému nic neškodícího, zabili.“ K jehožto hlasu hned pokuta Boží přišla; nebo hned tí čtyři mníši, kteří toho nedvěda zabili, málomocností / poraženi jsouce, a oudy prohnívající, pomřeli. Nad čímž se muž Boží Florentius velmi ulekl, a že jest bratřím tak zlořečil, velmi toho litoval; nebo pokud živ byl, vždycky plakal, a velmi ukrutným mordýřem se nazývající, naříkal. Což že proto Pán Bůh dopustil, tomu věřiti máme, aby muž divné sprostnosti, jakoužkolivěk žalostí pohnut jsa, žádného neproklínal, žádnému zlého nic nevinšoval. Tak píše svatý Řehoř. A ty, sedláčku, ano i všeliká čeládka, má se čemu podiviti, že poněvadž nedvěd, zvíře lesní a nemá tvář, tak poslušně a věrně sloužil muži svatému, aby i lidé sloužící pánům a hospodářům svým tak sloužili. A poněvadž onen nedvěd za svou službu, mimo stravy, nic jiného nedostával: ale čeládka, mimo své záplaty, také bere i šaty: a co více, Pánu Bohu odpovídati musí ze služby i ze všeho jiného, má se lépe a poslušněji chovati.“ /

Jak někteří páni a hospodáři jsou zlí na čeládku:

jiní pak dobří.

Řekl anjel Páně: „Nelíbila se tobě, sedláčku, mnohá čeládka, kteroužs viděl, majíce zlé povahy, a rád bys věděl těch
5 zlých povah příčiny: pročež já tobě některou oznámím. Nejprve věz, že čeládka jedna druhou kazi, a na zlé věci, na krádeže, na neposlušenství, jakož také na trucování navádí: ano i na to navádí, aby mnoho nepracoval, a aby celou sílou nezdvíhal, a hrdě takto mluvi: ‚Však jest hospodář, nechť sobě
10 dělá a zdvíhá.‘ A čeládka ovšem jedna druhou navádí, neuvažujíc, že jest to proti Pánu Bohu. Jest také hřích ukrádati hospodáři, a roznášeti svým přátelům a pochlebníkům, aneb psům neb koňům dávati chléb, který sám snísti nemůžeš: čehož
15 se čeládka ráda dopouští, jako by to všecko její bylo, co se napracuje, a z pole utíží. Že ale služebníci a služebnice chtiví jsou pánům / a hospodářům ukrádati, buď od jídla, neb od pití, 66
z této historie poznáš.

Píše svatý Řehoř papež v druhé knize Rozmlouvání v kapitole 19. takto: Pán jeden když se byl dověděl, jak svatě Pánu Bohu sloužil v klášteře svatý opat Benedikt spolu s svými mnichy, a trpí nedostatek v potřebách k vyživení svému, poslal mu do kláštera po svém služebníku dvě lahvice dřevěné vína, kterýžto služebník jednu lahvici donesl, ale druhou jda cestou
25 svou, v jednom místě skryl. Muž pak Boží Benedikt, před kterýmžto i věci nepřítomné skryté býti nemohly, tu jednu lahvici s děkováním přijal: ale navracujícího se mládence napomenul, řka: ‚Šetr, synu, abys z té láhvice, kterouž jsi skryl, nepil; ale šetrně ji nachyl, a najdeš, co by v ni bylo.‘ Kterýžto
30 jsa velice zahanben, od člověka Božího Benedikta odešel, a vracující se chtěl zkusiti, co jest slyšel. A když láhvici nachýlil, hnedky z ni had veliký vyšel. Což služebník viděl, ulekl se

velice. Tak píše svatý Řehoř. Z této historie toto tro/je poznáváme: Nejprvé, jak jest čeládka některá na krádež chtívá; po-
něváž i ten služebník, co klášterníkům z almužny dáno bylo,
polovic ukradl, a sobě zanechal. Druhé, jak Pán Bůh dopouští,
5 aby zloděj pro krádež byl prozrazen a zahanben. Třetí, že
krádež se proměňuje v hada jedovatého, to jest, že přináší
hřích, který štípe svědomí, hryze a obtěžuje.

Příčina druhá nedobré čeládky bývají sami páni a hospo-
dář, kteří služebníkům svým křivdu činí, dobrého slova jim
10 nedají: proti napomenutí Božímu, kdežto skrze mudrce Ekle-
ziastika v kapitole 33. takto mluví: ‚Máš-li služebníka věrného,
važ ho sobě jako duši svou, a jako za bratra měj ho.‘ Mzdy ta-
ké jim neplatí, a za několik časův ji zadržují: proti patrnému
příkázání Božímu, kteréž toto jest: Kdokoliv nětco tobě praco-
15 vati bude, zaplať mu co nejspíš můžeš, a mzdy jeho nezadržuj:
v páté knize Mojžíšově v kapitole 24. A o tom také pilně po-
roučel starý Tobíáš synu svému, jak jest psáno v knize jeho
v / kapitole 4. Přitom každý má vědět, že zadržovat mzdu spra-
vedlivou čeládce aneb dělníkům jest hřích veliký, který volá
20 na pomstu do nebe, jak píše svatý Jakub apoštol v kapitole 5.

Takový nedobrý pán a šiditel čeládky své byl Labán ně-
jaký, kterýžto málo co dobrého dělal Jákobovi věrnému a bed-
livému služebníkovi svému, za veliké a pilné práce a služby
jeho. Slyš, jak mu řečený Jákob domlouval, když z jeho služ-
25 by vystoupil: ‚Dvacet let byl jsem s tebou, ovce tvé a kozy ne-
byly neplodné, skopcův stáda tvého nejedl jsem, aniž polape-
ného od zvěří jsem tobě ukazoval, já jsem škody všecky na-
hražoval. Cožkoliv skrz krádež zhynulo, na mně jsi toho po-
stíhal. Dnem i nocí vedrem jsem se trápil i zimou, a ucházel
30 sen od očí mých. A tak za dvaceti let v domu tvém sloužil
jsem tobě. Změnil jsi také mzdu mou podesetkrát, kdyby Bůh
můj nebyl mi spomohl, snad bys mne byl nyní nahého propus-
til. Na trápení mé a robotu rukou mých vzhlédl Pán Bůh, a po-
trestal tebe.‘ Tak napsal / Mojžíš v první knize v kapitole 31.
35 Jak nedobrý, nespravedlivý, a Pána Boha se nebojící byl ten
Labán, snadno z té žaloby Jákobové poznáme, a jak veliké
křivdy činil služebníkovi svému Jákobovi. A tak viděls, sedláčku,
i nepravost některých služebníkův, a zas některých pánův.

Naproti tomu byliť jsou jiní páni dobří, na svou čeládku
40 laskaví, a péči o ni měli: jakýž byl onen setník, o kterém na-

- psal svatý Matouš evangelista v kapitole 8. Že když měl doma služebníka těžce nemocného, šel sám osobně k Pánu Kristu, a žádal, aby mu ho uzdravil, a uctivě i opatrně prosil, řka: „Pane, hle služebník můj v domě mém leží dnou zlámaný, a těžce se trápí.“ Velikou věc prokázal ten setník, a lásku k služebníku svému, že sám osobně šel, a za uzdravení ho žádal. Kdyby syn jeho byl, neb dcera, neb manželka, aneb přítel některý, bylo by na tom dosti, ale on to udělal služebníku svému.
- Byl také jeden král englický, Koenred jménem, který služebníka svého jedno/ho těžce nemocného častěji navštěvoval a potěšoval: a co spasitedlnějšího bylo, k zpovědi svaté, a k vyznání hříchův, i k pokání upřímně ho napomínal. A bylo by tomu služebníkovu platné, kdyby byl poslechl dobře radícího krále, a nezanedbal. O tom napsal Velebný Beda v páté knize historické englické v kapitole 14.“ (In Daur. cap. 5. tit. 36. Exemp. 1.)
- „Svatý Karel Borromejský kníže a kardinál, k své čeládce právě otcovský se choval: nic pyšný, s každým i s nejposlednějším rozprávíval: a kdo sobě nětco stěžoval, vyslyšel ho dobrotivě, a každému zadosti učinil. Jestli se který z nich roz nemohl, nařídil hned, aby měl ušetření a posloužení, jídlem i pitím aby byl zaopatřený. Byla-li nemoc těžká a nebezpečná, nařídil, aby mu časně bylo svátostmi svatými poslouženo: a aby ho jiní pro potěšení navštěvovali, a sám ho také navštěvoval, a přívětivými slovy potěšoval; takže se to nemocným líbilo, a polehčení jim přinášelo. Zaopatřoval také čeládku svou / vyživením a vyšacením náležitým, a mzdu zasloužilou každému spravedlivě platil. Tak psáno jest v životě jeho.“ (In Dauroul. c. 3. tit. 115. Ex. 2.) „Tí a takoví páni splnili, co Písmo svaté poroučí: „Máš-li služebníka věrného, važ ho sobě jako duši svou, a jako za bratra měj ho.“
- Ještě ti, sedláčku, jednu historií oznámím, co jsem našel psáno o svatém Chryzostomovi. Jednoho času k tomu svatému přišel muž jeden, a prosil ho, aby manželku jeho těžce nemocnou modlitbami svými uzdravil. Odpověděl svatý Chryzostom: „Není potřebí, abych já ji uzdravil, ona sama k zdraví přijíti může, chce-li. Hle ona byla na čeládku svou zůřivá, pyšná, závistivá, nevhodná, a tak čeládku svou obtěžovala: pročež ji Pán Bůh těžkou nemocí tresce. Nechť se tehdy polepší, a čeládce nečiní křivdy, a ji neublízuje, a Pán Bůh ji sám pozdraví.“

Tak napsal Gregor. Alexandrin. Archi-Ep. in Vita S. Chryso-
stomi.“ (In Daur. loco cit. Ex. 10.) „Z této historie můžeš po-
rozuměti, že / Pán Bůh trestává zlé pány a hospodáře, kteří
své čeládce křívdu činí, aneb vždy jim neplatí. Pročež také
5 Pán Bůh je napomíná: Nebývej, pane a hospodáři, jako lev
v domu tvém, vyvrácející domácí tvé, a utlačující poddané tvé:
Sirach v kapitole 4.“

Vidění sedláčkovo IX.

Jak mnozí v kupování a prodávání nespravedlivě dělají.

Řekl anjel Páně sedláčkovi: „Co jsi sobě dávno vinšoval, tohos již nemálo uhlídal: ale poď se mnou na rynek, a uhlídáš
5 více, čehožs ještě neviděl.“ Když tam přišli, viděl sedláček sem i tam po hromadách státi lidu obojího pohlaví dosti, a tí nic nedělali, ale zahálejíce divali se na jiné chodící, vozící, nosící, prodávající a kupující. I řekl k anjelu: „Co títo zde zahálejí, a k žádné poctivé práci se nemají? Zajistě oni neznají, že za-
10 háleti jest hřích, a že každý čas jest drahý a vzáctný, kterýžto když nám uteče, na věky se nenavráti. Ach jak by tí zahálčiví lidé mohli mno/ho dobrého učiniti, neb zejskati pro spasení svých duší, a pro nabytí odplaty veliké v nebi, kdyby nětco dobrého pracovali. Ach jak tí i jiní zahálčiví musejí Pánu Bohu
15 počet vydati z času ničemně zmařeného!“

Potom z napomenutí anjela svatého obrátil se sedláček k jiným, a přistoupil blíže, aby uslyšel, co rozprávějí, a jaké řeči vespolek mají: a uslyšel, jak oni pomlouvali jiné lidí, jejich hříchy a činy třepali, pravda nepravda, a jistili, že tomu
20 tak jest, a řekl: „Ach títo tlachaví lidé! Nepamatují se, že se hříchu velikého dopouštějí, jak tí, kteří pomlouvají, tak tí, kteří poslouchají pomlouvačův. Tak hle je žvavost, a jazyka nezkrocenost zaslepuje, a poslouchajících všetečnost, co nového slyšeti, zaslepuje, aby toho za žádný hřích nepokládali.
25 A nic ten lid nedbá, co jim kazatelové slova Božího mluví, že pomlouvání bližních, utrhaní a ze cti zloupení jest hřích, kterýž Pán Bůh tresce, a bude trestati. Ani toho k srdci nepřipouštějí, co svatý Pavel apoštol v epištole k Ří/manům v kapitole
30 1. napsal: Utrhače a pomlouvače má Pán Bůh v nenávisti, a souditi je bude. — Aniž na to nedbají, že mají raději zakrejtí bližního svého, a neodkrejvati, ani neposuzovati, a čeho by sami nechtěli mítí, toho aby nečinili jinému.“

Řekl anjel Páně: „Všecko dobře mluvíš, sedláčku, a uznávám, že tomu dobře rozumíš: ale podívej se také na obchod jiných lidí, jak mnohdykrát nespravedlivý bývá, a jak míru loktův, másův, a žejdlíkův nespravedlivou užívají, proti patrnému 5 příkázání Božímu, v třetí knize Mojžíšově v kapitole 19., kdež takto Pán Bůh poroučí: Nečiňte neprávě v soudu, v rozměřování, ve váze, a v míře. Závaží spravedlivé, váhu spravedlivou, měřici spravedlivou, žejdlík spravedlivý míti budete. Jáť jsem Pán Bůh váš, kterýž vám to přikazuji. A v páté knize Mojžíšově v kapitole 25. přikazuje Pán Bůh toto: Nebudeš míti 10 dvojího závaží, menšího a většího. Aniž budeš míti v domě tvém dvojí měřice, větší a menší. Váhu / celou a spravedlivou míti budeš, též i míru celou a spravedlivou, aby se prodloužili dnové tvoji v zemi, kterouž Pán Bůh tvůj dá tobě; nebo v ohavnosti jest Pánu Bohu, kdož čini nespravedlivě, a šidi bližní své. - A jakkoliv Pán Bůh tak pilně a zřetelně poroučí o těchto věcech, však málo u některých to platí; nebo lidé tohoto věku tak jsou lakomstvím zaslepeni, že sobě těch i jiných příkázání Božích málo váží, a jích k svědomí nepřipouštějí. A jakkoliv 20 ne jednou je kazatelové slova Božího napomínají k zachování spravedlnosti, však jim to mimo uší jde, a k srdci toho nepřipouštějí; poněvadž vrchnost světská neužívá v té věci ouřadu svého, a takových falešníkův netresce.

Nachází se psáno, že Julius císař římský všechny takové 25 falešníky z města Říma vypověděl, kteříž buďto mírám ujímali, aneb je zmenšovali, aneb jakýmkoliv způsobem drahotu v městě dělali. A Suidas píše o císaři Valentiniánovi, že jest v městě Kon/štantinopoli měděný aneb mosazný korec, neb měřici, postaviti dal, a přikázal, aby žádný menší míry neužíval a neměl: 30 některým, ješto se tak nezachovali, a míry zmenšovali, ruce zutinati, a u toho korce pověsiti rozkázal. O co by nyní potřeby bylo takové přísné vrchnosti, kteráž by těm i jiným neřádům mnohým konec udělala, mnohé by věci v lepším řádu stály, jak v městech, městečkách a vesnicích. Ale jak se takovým 35 nespravedlivým dřívčům, a s ubližením jiných chtějícím bohatnouti lidem jejích obchodové daří, mnoho-li na tom zejskají, aneb jak to dědicové jejích zažívají, zkušenost ukazuje, totiž, že jim nespravedlivý zisk vyplyne z rukou jako voda z koše: pakli se tak nestane, jejích děti na chudobu a na mizinu přicházejí. 40 Kam pak duše takových lidí na onom světě se dostanou, to oni

sami uhlídají. Že pak takoví někdy i na tomto světě nebohatnou, ale raději chudnou, nachází se příklad o jednom fortelném a nespravedlivým hospodáři, a to takový. /

- Byli dva bratři, jimž rodičové jejich prostředně statku za-
5 nechali: jeden z nich dal se do kláštera: druhý pojav manžel-
ku, zarazil sobě hostinský dům, aby tak živnost svou prováděl.
Ten žádaje rychle zbohatnouti, všelijakých fortelův užíval,
menší mírou ublížoval, netoliko lidem, ale i hovadům, a časem
10 ovsá koňům ze žlabu tajně ujímal, avšak nic sobě tím pomoci
nemohl, ale čím více honil, tím více chudl, a větší nedostatek
na svém statku poznával. Potom přišel k němu bratr, kterýž
sobě mníšský život byl oblíbil, aby se s nim o dědictví otcov-
ské rozdělil. Ale on ho žádostivě prosil, aby na něho o svůj
15 podíl na ten čas nenastupoval, proto, že žádného štěstí nemá:
a jakžkoli chtěje sobě pomoci všemi forteli vůkol jde, a jakž
může hostí dře a loupi, však proto, že čím dále vždy do větší
chudoby přichází. To slyše mních, řekl k němu: „Můj milý brat-
ře, jestliže tak činíš, veta jest po tobě; nebo chováš v svém
domě takového hosta, kterýž všecko jmění tvé šírá, kteréhož-
20 to chceš-li vi/děti, pod za mnou do nejhlubšího sklepu, a jáť
ho tobě ukáži.“ Tam když oba sešli, mních ten svým zaklíná-
ním způsobil to, že se bratru jeho náramně veliký a hrozný
drak ukázal, tak dobře vychovaný a tučný, že sebou téměř
z místa hnouti nemohl. Kteréhožto uzřev mních, řekl: „O co jsi,
25 proklatá šelmo, dobrou a pohodlnou hospodu měl!“ A hned
obrátil se k bratru, řekl: „Hle, bratře, tuto hanebnou šelmu tys
svými forteli, a nespravedlivými obchody tak tučně choval;
nebo cos ty koliv jiným lstivě a nespravedlivě ujímal, to vše-
cko tato šelma sežrala. A protož uposlechni mne, buď věrný a
30 upřímný k jednomu každému, užívej míry spravedlivé, žádné-
mu křivdy nečiň, nepřesacuj žádného, ani žádného neoklamá-
vej. Po čtyrech létech navrátím se k tobě, a rozdělíš se se
mnou o statek otcovský.“ Uposlechl ten hospodský rady bratra
svého, a jakž mu prve ubývalo, tak mu potom zase přibývalo,
35 takže v krátkém čase poznal požehnání Boží, a velmi zbohatl.
A když minuly čtyry léta, navrátil se / k němu mních bratr,
aby zvěděl, kterak se vede bratru jeho, kterýž ho vděčně a ve-
sele přivítal, a oznámil mu, že jest rady jeho uposlechl, a své
dobré v tom poznal, a žádal ho, aby mu tu šelmu, kterouž před
40 čtyrymi léty viděl, zase ukázal. Mních vděk učiniti chtěje bratru

- svému, šel s nim do toho sklepu, a vyvolav toho draka, ukázal ho bratru, an byl velmi churavý a suchý, takže se sotva kůže na něm při kostech držela. I řekl mních: „Hle, bratře milý, již tomuto hostu tvému nelze tuto zůstat, musí se jinam přestěhovati, a jiného pána sobě pohledati. Ty pak budeš-li se v svém hospodářství, a v hospodském obchodu, tak jakž jsi začal, chovati, a setrváš v tom, každého času hojného a štědrého požehnání Božího pokusíš: a netoliko ty sám, ale i jiní všickni handlíři a hospodští.“ (E Politia historic. Boëm. lib. 4. cap. 15.)
- 10 „Divná jest tato historie, sprostný sedláčku, ale slyš divnější. Napsal velebný Tomáš z Kantiprátu: Že byla jedna paní, kteráž měla dceru, pannu bo/habojnou, sama pak dům hostinský měla a šenkovní, však i ona vedla život chvalitebný v svém vdovství. Když umřela, dcera pak starajíce se o duši její, modlivala se Pánu Bohu za ni: mělať ovšem náději velikou o spasení jejím, ale že znala, že soud Boží jiný jest než lidský, starala se předce, a modlila se za ni. Času jednoho přišla k ni duše té matky její, a oznámila se býti zatracenou do pekla. Ulekla se dcera, a na příčinu se ptala. Jíž ona oznámila, že
- 20 troje příčiny byly zatracení jejího. První, že zdédila statek nespravedlivý po svých rodičích, a majíc o tom vědomost, nenavrátila ho, ale předce ho užívala. Druhá příčina jest, že majíc dům hostinský a šenkovní, povolila v něm všelijaké hříchy páchat, toliko pro časný zisk. Třetí, „kdyžs ty, dcero má, mne proto napomínávala, abych takových hříchův a nepravostí v mém domě netrpěla, že za to musím Pánu Bohu odpovídati, a těžce odbývati, já jsem taková napomenutí za nic měla: a proto jsem do pekla na věky bez konce odsouze/ná“. To pověděla, a zmizela.“ Thom. Cantipr. (in Spec. ex. tit. Bona injusta.
- 25 Ex. 4.).
- 30

Vidění sedláčkovy X.

Jak nechvalitebné, pohoršitedlné, a škodné jsou noční
toulky a povvyky.

„Pod, sedláčku, dále,“ řekl anjel svatý, „a ještě ti ukáži
nětco jiného: schválíš to aneb ne, potom mně oznámíš.“ Vedl
ho tehdy časem večerním do jedné dost veliké osady, a aby
pilně hleděl, jak v noci může býti, a ušíma pozorně poslouchal,
poručil mu. Když tak udělal sedláček, viděl, jak mnoho
lidu obecního, pohlaví obojího, a to mládeže nejvíce, sem a tam
běhali: jiní do tancův a k muzice: jiní k hodování, k pití se
oddali: jiní vejskali a vykříkovali, a světské i oplzlé písně zpí-
vali, mnohém smělejší a rozpustilejší než ve dne, a dívíc se ta-
kové rozpustilosti, řekl k anjelu: „Co já to vidím za lid běhati,
a tak sobě počínati? Snad ve dne neměli kdy pro veliké za-
neprázdnění, aneb snad je veliká potřeba k tomu nuti?“ Od-
pověděl anjel: „Mejlíš se, sprostáčku. Žádná jim toho / potře- 82
ba není, ale zlý zvyk, a zlé z mláde odchování, a k tomu po-
volování, a od těch nechvalitebných rozpustilostí netrestání,
kterýmžto oni již tak přivykli, že kdo chce hodovati, čeká až
do noci: kdo se chce ženiti, a hody svadební strojiti, odkládá
až do noci; ano aby on sám rád chtěl to konati ve dne, přáte-
lé a hostí jeho se nesejdou. Item, kdo chce píti, tancovati a
vesel býti, čeká do noci. A takové noční toulky, tancování, po-
vyky, hry a ve tmách ukrývání jest otevřená příležitost k hře-
šení, kterýchžto zlých návyklostí jejich farář žádným napomí-
náním napravit nemůže. Ach což se ve tmách mnoho hříchův
a hanebností provádí! A zač by se ve dne a při světle styděl
mnohý, toho, a třebas nejohydnějšího, ve tmách se opováží a
dopusti. Zdaliž sodomáření, to jest, mužské pohlaví s mužským,
ženské pohlaví s ženským když hanebně smílňi, není tak ohydz-
ný hřích, že se za něj i pohané, obyvatelé města Sodomy, za
světla styděli, ale v noci to dělali hotoví byli: a proto v hněv

Boží veliký / upadli, a hrozně i přísně ztrestání jsou: jak napsal Mojžíš v první knize v kapitole 19. Zdaliž cizoložstvo není veliký hřích? Avšak obyvatelé města Gabaa mnozí pokusili se to udělati v noci, a cizí manželku levity jednoho, na noclehování tam přijatého, hůř než psí násilí ji činíc celou noc, o život ji připravili. Pro kteroužto příčinu jích a jiných mnoho tisícův pomordováno bylo, a město Gabaa vypáleno a zkaženo: jak psáno jest v knize Jůdykům v kapitole 19. Hle k čemu noční temnosti nepřivedly! Netoliko oných dávných let, a za pohanstva a za lidu zhovadilého takové hanebnosti se stávaly nočním časem a ve tmách, ale stávají se i za našeho věku, takže ne jeden bohaprázdňý člověk s oným opovážlivým mluví, co píše Sirach v kapitole 23: Kdo mne vidí? Však jsou mne tmy obklíčily, a stěny přikrývají mne, koho se bojím? Však na hříchy mé nevzpomene Pán Bůh.

Druhé: Noční toulání, povyky a běhání, tancování, pití a hodování jest / horší než hovadský život. Hle když se setmi, vidíme, že hovada jdou na odpočívání, koně, krávy, ovce, ptáci, slepice, etc. a rádi odpočívají až do jítří, když jen lidé jích s pokojem nechají: a lidé odpočívati nechtí, než po celých nocích běhati, hráti, tancovati, ožířati se, vejskati a křičeti. Sami vlci, sovy, a netopýři po nocích běhají, vyjí a vejskají, a člověk se nestydi těch mrzutých životčíchův následovati?

Třetí: Však v tom pohané, Turcí, Tataří, a židí mnohém lepší jsou; nebo u nich toho není, aniž by jejich vrchnosti tomu dopustily, a naše křesťanské vrchnosti dopouštějí a nezbraňují. Proč? Pro lakomství, aby více píva vyšeňkovaly, a peněz natržily. O nešťastné lakomství s takovou jména křesťanského potupou, a s tak mnohými hříchy! O vrchnosti nedbálivost! Pro takové lakomství a ohyzdný zisk přišla na věčné zatracení do pekla duše matky nábožné dcery Marie de Oignies, o nižs, sedláčku, v předešlém rozmlouvání slyšel. Ach přichází ji/ných duší více pro takové příčiny. Vidíš a slyšíš, sedláčku sprostný, jak noční povyky, tance a hry jsou nebezpečné lidským dušem: a jak by bylo dobře pamatovati a dbáti na zdravé napomínání svatého Pavla apoštola, kterýž v epištole k Efezským v kapitole 5. takto píše: Jako synové světla chodte, a v epištole k Římanům v kapitole 13. takto píše: Noc pomínula (pohanských obyčejův), ale den se přiblížil. A protož odvržme skutky temností, a oblečme se v odění světla. Jakožto

ve dne poctivě choďme: ne v hodování a v opilství: ne v smilstvu a nestydatostech: ne v sváru a závisti: tak učí svatý Pavel. Na kteréžto napomínání že lidé nedbají, proto ne jeden mládeneček a děvečka přichází o poctivost, a hanbu sobě v noci uhoni.“

Vidění sedláčkovo XI.

Jak pyšný a nádherný oděv těla Pánu Bohu se nelíbí.

Tyto neřády, o kterých teď rozmlouváno bylo, když sedláček viděl a / slyšel času nočního, byl žádostiv dne dočeka-
5 z dali by co lepšího ve dne uhlídal, co by se Pánu Bohu líbilo,
a od lidí moudrých schváleno býti mohlo, ale naopak se stalo.
Viděl, jak mnozí se nádherně přistrojili, šaty faldované zby-
tečně na sobě měli: na hlavách pak paroky z cizích vlasův
upletené: a ty ještě jakýms prachem posypané, jako popelem,
10 od kterého se drahé jejích šaty kálely, a to i mladí dělali:
snad aby se zdáli býti staří a šediví. Ženské pak pohlaví mno-
hém potvornější šaty mělo, a na hlavách kokrhele, jako rohy
nějaké, takže, když jedna s druhou mluvily, a hlav k sobě
nakloňovaly, zdálo se mu, že jako by dvě kozy rohami se trkati
15 chtěly. Ale to se mu nejvíce za těžký zdálo, že mnohé, i ty
služebné, jak po předu tak po zadu, těla svá obnažovaly dost
daleko; ba i příliš daleko, aby těla jejích krásná a pěkná (jak
oné se domnívaly, že jsou krásné) od každého spatřena byla,
a snad i zamilovaná: kterážto nebyla od přirození krásná, ale
20 oné barvami a ličidlem jakýms pěknější udělaly, a na to šaty
po/tvorné oblekly, aby sobě krásy přidaly, ale pod tak drahým
rouchem snad byla prašivina. I řekl sedláček: „Anjele svatý,
tato pejcha mně se nic nelíbí, takže na ni hleděti nemohu,
zdaliž se Pánu Bohu líbí aneb ne, já sprosták tomu nerozumím:
25 co se tobě zdá? Miluje to Pán Bůh, aneb v nenávisti má, ty
nejlépe víš, neb vůli Boží vejborně znáš: prosím tě, vylož mně
to.“

Odpověděl anjel: „Dobře mluvíš, sedláčku, a v té věci dobrý
rozúm máš, že se ti ta pejcha nelíbí, a že na ni ani hleděti
30 nemůžeš, a ani na ženského těla nahotu patřiti nechceš; nebo
ani my anjelé, duchové nebeští, také na ni hleděti nemůžeme,
a oči od ní, a od takových žen, odvrácíme. Kdyby ony to znaly,
a kazatelům slova Božího, proti tomu učícím, věřily, nikdy

by se více neobnažovaly, ani by se v pyšném oděvu honosily a neukazovaly. Ale Pánu Bohu mnohém méně se líbí takové nádherné strojení, a těla obnažování, z těchto příčin:

První příčina: Že to jest proti vůli / a nařízení jeho; neb 88
on tělu lidskému nařídil a dal oděv takový, jak potřeba těla ukazuje, totiž pro zakrytí nahoty, a pro přiodění těla proti horku, zimě, déšťům, větrům a jiným příhodám. Příklad toho ukázal na Adamovi a Evě, prvních dvou lidí, když je měl z ráje vyhnati na svět; nebo dal jim oděv z ovčích kůží syrových a nevydělaných, aby nimi nahotu těl svých zakryli, a proti všeliké psotě zaopatření byli. Hle Adam, pán celého světa od Pána Boha ustanovený sám jediný, a Eva manželka jeho, tak sprostný oděv nesli, a s nim spokojeni byli, o nádherné šaty nestáli, aniž jích sobě strojili. A nyní dost neveliký pán, měšťan i řemeslník, divné a vymyšlené kroje a oděvy sobě jedná, a v nich se honosí, a světu ukazuje co pán nádherný svůj krásný ocas rozkládá. Avšak ne jeden z takových lidí dobře by potřeboval těch peněz, kteréž daremně a bez potřeby na šaty naložil, k jiným platnějším a užitečnějším věcem, jako aby dluhy své poplatil a věřitelům svým a če/ládce i děl- 89
níkům práv byl: aby se s manželkou a s dítkami poctivě živil: aby vrchnosti své poplatky a jiné povinnosti náležitě vybejval, daně a berně vypravoval: aby k opatření kostelův, duchovních lidí, a magistra školního, z statku svého dopomáhal. Ale darmo jest; nebo když nětco takového dáti mají, zdá se jim všechno těžké, přílišné, a nemožné býti. Na pejchu, a na daremné věci nakládati, nic jim mnoho není, najde se i tu, kdež se na potřebné věci najíti nemohlo. Ano čemuž se mnohém více podiviti sluší, řídko nyní tak chudou a chatrnou sedlskou děvečku uhlídáš, kteráž by na šatech svých nětco od hedbáví neměla, a přitom pantlí, a pěkných bílých střevíčkův, i punčošek červených nenosila. Z čehož potom pochází to, že mnohá sloužíce u lidí několik let, nic sobě nezachovala, odkudž by časem svým živnůstku a hospodářstvičko nějaké začala, když se vdá. Ale 90
musí tak s prázdnýma rukama, a od dluhu, však uvěřili ji kdo co, začátek živnosti své vzíti s velikou starostí a / péčí, a vždycky v chudobě, bídě a nouzi, hned brzo jak se vdá, život vedsti. Málo které vynimajíc, jimž divně štěstí na nohy pomáhá, a Pán Bůh obzvláštním požehnáním svým požehnává, aneb rodičové a přátelé ji fedrují.

Druhá příčina jest: Že se to v oděvu a šatstvu nádherném ukazování Pánu Bohu nelíbí, a že se v tom sama toliko pejcha vyhledává, a před světem hončeni a ukazování. A k čemu jest, posuď zdravě, tak mnoho faldův u kabátův a sukní, že by to skůro na dvoje šaty vystačilo? K čemu to slouží, než toliko že člověka obtěžuje? K čemu jsou i ty ohyzdné kokrhle, a rohy na hlavách? K jakému užitku paroky? Než aby hlavu tížily, a tůze až do potu zahřívaly? K čemu také parok prachem to posypání? Což kdyby některý sprostný ponejprv viděl, řekl by, že jsou to lidé všichni kající, pokání z hříchův činící, a před Pánem Bohem se kořící: jakož byl svatý Job, svatý David král, a oni hrdinští bojovníci Machabejští. Item král veliké/ho města Ninive, a dvořané jeho, i všecken lid města jeho, kteříž na jedno kázání a napomínání proroka Božího Jonáše na pokání se oddali, hlavy své popelem posypali, a postili se.

Třetí: A jestli se Pánu Bohu nelíbí pyšný a nádherný oděv, mnohém více se mu nelíbí ženského těla obnažování po předu i po zadu, a barvami i mastmi jeho ličení. Příčina toho veliká tato jest: Že velice táhne mužské pohlaví k zamilování, a srdcem požádání, což jest hřích od Pána Boha zapověděný: Nepožádáš. Svatý David napsal v žalmu 118: Odvráť, Pane Bože, očí mých, aby neviděly marnosti; ale již lépe jest se modliti: Odvráť, Pane Bože, očí mých, aby neviděly ženského těla nahoty. Ale proč ženské pohlaví nahotu těla svého rádo ukazuje, a ramena daleko obnažuje? Zdali proto, že jest jim hrubě horko? Nacházím historií, že když Dionysius král sicilský, před mnohými léty tam panující, poslal pěkné a drahé roucho dcerám vzáctného muže Archidáma, aby se do něho přistrojily,/ Archidám otec jejích nechtěl ho přijmouti, ale odeslal jej zase králi s touto odpovědí: Tato ozdoba, a tyto šaty, více by zohyzdily dcery mé, nežli okrášlily. Moudře ten Archidám králi odkázal: nebo ozdoba panen a ženského pohlaví ne šaty, ne pantle, ne perly, etc., ale poctivost, stydlivost a šlechetné mravy jsou. Ale zbytečnost a nádhernost roucha, a nejvíce těla obnažování, pronáší a ukazuje srdce i mysli: a příčinu dává těm, jenž to vidí, k nechvalitebnému o panně aneb ženě podezření. Dost jest bohatá panna, když má svou poctivost, stydlivost a šlechetné mravy, a dost pěkná. Na to ty, sedláčku, pamatuj, a pros Pána Boha, aby ženské pohlaví zdravým rozu-

nem obdařil, aby ony to učení poznaly, že pravdivé a spasi-
tedlné jest, a je pamatovaly a zachovávaly.

- 5 Čtvrté: Proč tí, kteří se honosí v drahých šatech a v no-
vém neobyčejném kroji, a to ženské pohlaví, které svá těla
obnažuje, a mastmi pěknější stroji a dělá, nepatří na obrazy
předkův / svých dávných, které v kostelích i jinde vidávají: 93
kteřížto předkové jsouce páni vznešení a bohatí, však sprostný
oděv nesli, na hlavách zavítí i přikrytí počestné: u krku při-
odění až k zemi náležité, že ani ramen, ani hřbeta, ani prsův
10 nic viděti nebylo; jak se to všecko na obrazích jejích vidí.
A když tak počestný oděv nesli, a pejchy nemilovali, dával
jim Pán Bůh požehnání, pokoj a dobrá léta: nyní pro pejchu
a pro jiné hříchy všecko naopak jde.“

Vidění sedláčkovy XII.

Jak někteří soudcové a ouřadové nespravedlivě soudí,
a jak bývali takoví trestání.

Po spatření těch nechvalitebných věcí, o kterých teď mlu-
5 veno jest, a po vyslyšení naučení od svatého anjela, řekl sed-
láček: „Co já toto vidím za stavení tak veliké a prostranné?“
Odpověděl anjel: „To jest rathauz, aneb rádní dům, do kte-
rého se scházejí rychtář a ouřadní osoby této osady, to jest
muži přední v této obci, a tu soudiva/jí lid, má-li kdo proti
10 druhému jakou rozepří, aby je vyslyšeli, a za spravedlivé kaž-
dému usoudili a učinili.“ Řekl sedláček: „Podme tam, anjele
svatý, ať já se také podívám, jak a co se tam děje.“ Když tam
vešli, viděli za rádním stolem seděti několik mužův, kteříž
dříve než se jiní z obce sousedí sešli, oni zatím začali píti od
15 kořalky: a když je ta páčila, zalívali pívem a chladili, až se
hesky podroušili. Vidouce to sedláček, řekl k anjelu svému:
„Poněvadž títo muži mají souditi lid, a k obecnímu dobrému
raditi, kterak to udělají jsouc podroušeni a nestřízliví? A jak
rozeznají, co spravedlivého aneb nespravedlivého? Bojím se,
20 že se tu nejednomu nevinnému křivda stane, a že podroušení
soudcové bez rozumu souditi budou. Item nevím, na čí peníze
oni píjí, a z čího měšce platiti budou? Při nich nevidím, aby
tak zámožní byli, aby na své vlastní pili. A co více, i to jsem
slýchal od některých tlachačův, že ouřadní nejsou povinni
25 na své outraty v rathauze zasedati. A co jest to za řeč? Zdaliž
do rat/hauzu přichází ouřad, a za stůl zasedá proto, aby pil?
Zdaliž raději ne proto, aby se o dobré obecní a o odbývání
povinností císařských a panských radil, a rozepře sousedské
aby rozeznal a soudil? Poněvadž pak oni zasedají zde, aby na
30 obecní outratu pili, měla by se také obec sem scházeti, a píti
na outratu jejích. Mně se zdá, že by se obec jím zase spraved-
livě a vrchovatě odplatila, a svého sobě tak ponahradila, že

by ouřadové i rychtář na obecní škodu piti přestali, a odpověděli by se.“ Řekl anjel: „Tak se děje v tomto světě, a tak v tomto místě; nebo lid této osady o pití a o žrádlu mnoho drží, více nežli o střízlivosti. Přitom lid tento neučený a nezvandovaný
5 hloupě soudí, sobě a přátelům svým nadržuje, byť i nepráví byli. Tuť také bohatší má předek. Chudobný a sprostáček bývá ukřikován slovy, ubroukán, ufoukán, aneb chudobná vdova, až jim nebohým toho do pláče bývá: a podlé přísloví obecního, zde se děje, kdo s koho může býti. Tak hle když jsou pitím
10 podchmeleni, soudí a / mluví bez rozumu. Ach toť jest proti Pánu Bohu, a proti spravedlnosti, a proti přísaze, kterou ouřadní povinnost přijímajíc, udělali, že chtějí a budou souditi spravedlivě jednomu každému, nepatříc na přízeň neb nepřízeň, a tak obtěžují své svědomí, a zavádějí své duše a dobrou pověst trati.“ 96

Řekl sedláček: „Všude-li se tak děje?“ Odpověděl anjel: „V městečkách malých a ve vsích některých tak se děje: ale v městech velkých ne tak; nebo tam rychtář a rádní páni
bývají muži učení a rozumní: v městečkách a vesnicích když
20 takových lidí není, měly by předce vrchnosti světské ouřadním dohlidati, a naučení jim dávati, z nespravedlnosti trestati: a když by některý primátor, aneb ouřadní osoby nětco propily, prohodovaly a utratily, takové přísně ztrestáti a zpokutovati, a aby obci navrátily, co utratily, přinutiti, vem kde vem, aby
25 měl koně, krávy i dům prodati: posledně takového ven z obce vyhnati, jiným ku příkladu, aby spravedlivěji dělaly, a na cízí mozoly nepily a / nehodovaly. A co více, aby svého faráře učení, který je na svých kázáních z toho trestává, a k spravedlivému obce a věcí obecních řízení napomínává, nezamitaly,
30 a z něho se neposmívaly, říkajíce: ‚Farář náš může v kostele mluvit, co chce, a my v rathauze a v krčmě dělati můžeme, co chceme.‘ Taková slova jsou bezbožná: nemůže farář učit, co chce, než co náleži učit, od zlého odváděti, a na dobré vedsti. A tys povinen učení dobrého a spasitelného poslechnouti, a spravedlivě se chovati. 97

Avšak mají světské vrchnosti psáno v svaté bibli v 2. knize Paralipomenon v kapitole 19. příklad, že když pobožný a Pánu Bohu věrný král judský Jozafat, pro obecní dobré pečlivě ve všech městech království svého zřídil rychtáře, ouřady a správce
40 ce lidu, pilně a přísně jim poroučel, aby ouřadní povinnost

- svou náležitě a spravedlivě vykonávali, řka jim: „Hleďtež pilně, co děláte; nebo nevedete soudu lidského, ale Boží: a co koliv souditi budete, na vás se obrátí. A protož budiž bázeň Boží / s vámi, a s pilností všechny věci čiňte; nebo není u Pána 98
- 5 Boha našeho nepravosti, ani přijímání osob, ani žádost darův takovým napomínáním a pilným dohlídáním.“ Nepochybně ten král mnoho dobrého způsobil; zvlášť předkládajíc jim, aby měli zření na svrchovaného soudce Pána Boha, kterýž počtu požádá od nich, jak totiž soudili, a ouřad svůj vykonávali.
- 10 Ale i Mojžíš, veliký onen prorok Boží, a vůdce lidu Božího, ouřadním mužům představeným takové napomenutí dával: „Což spravedlivého jest, suďte každému domácímu i přichozímu: nebudet v vás žádný rozdíl osob, tak dobře vyslyšíte malého jako velikého: aniž se ohlédati budete na čí osobu; nebo 15 Boží soud jest.“ Tak pilně Mojžíš ouřadní osoby napomínal k spravedlnosti. Ale i svatý Jakub apoštol Menší v epištole své v kapitole 2. takto napomíná: „Nemějte víry Pána našeho Jezu Krista v přijímání osob; nebo přijde-li do shromáždění vašeho muž, maje prsten zlatý v krásném rouše: a vejde-li také chu- 99
- 20 dý v chatrném oděvu: a pohledíte-li na toho, kterýž jest oblečen v drahé roucho, a řekli byste jemu: »Ty sed tuto dobře,« chudobnému pak díte: »Ty stůj tamto, aneb sedni na podnoží noh mých,« zdaliž jste již neučinili rozdíl mezi sebou, a učinněni jste soudcové myšlení nešlechetných?“ Tak řečený apoštol píše.
- 25 Bylíť jsou také na světě monarchové, kteří soudce nespravedlivé přísně trestali, a k spravedlnosti náležitě napomáhali, jakož byl Theofilus císař konštantinopolitánský, který když se dověděl, že Petrona, bratr vlastní manželky jeho císařovny, vdově jedné křívdu udělal, a majíc sobě od něho poručeno, aby ji náhradu náležitou udělal, on pak poručení zanedbajíc, nechtěl náhrady udělati, když se toho řečený císař Theofilus dověděl, poručil ho obeslati před sebe, a na rynku obecním k sloupu přivázati a obnažiti, a tůze po předu i po 30 hřbetě zbičovati, nepatříc na osobu, totiž že byl jeho švagr, a tak mu hanbu velikou udělal, aby se desátý kál, a křívdy 100 žádnému nedělal; jak o tom píše Zonar. tom. 3. Annal.
- Velikou pomstu ten císař udělal z horlivosti pro spravedlnost. Ale Alfons král španělský ještě větší; nebo když se byl 40 dověděl, že zeman jeden sedlákovu svému poddanému křívdu

nemalou udělal, dal psaní po tom sedlákovi k vladaři, to jest, hejtmanu té země, aby se na křívdu sedlákovi učiněnou pilně podíval, a bude-li křívda shledaná, aby tomu zemanovi rozkázal náhradu udělati: ale zeman jak královo, tak hejtmanovo poru-
5 čení zavrhl, a náhrady udělati nechtěl. Když se to krále Alfon-
za doneslo, sedna rychle na kůň, tam pospíšil, zemana před
sebe obeslal: ale zeman uslyšíc o příjezdu jeho, dal se na utí-
kání, polapen pak od krále strážných, na smrt hned odsou-
zen, a ve dvéřích domu svého jest oběšen. O kteréžto králov-
10 ské přísnosti, a zastávání spravedlnosti když jiní páni, zemaní
i poddaní uslyšeli, báli se, a žádný žádnému křívdy a škody
více nedělal. / Tak píše Luc. Tudens. in Chron. mundi (in Daur. 101
2. cap. 3. tit. 115. Ex. 1.).

Ještě větší pomstu udělal Kambizes král perský, když se
15 dověděl, a vskutku tak našel, že soudce jeden nespravedlivě
soudil, jsouc dary a prozbami zaslepený, poručil mu skrze ka-
ta kůži za živa zedřiti, a tou kůží stolicí soudnou přikrýti a při-
biti, a syna toho soudce odřeného soudcem po otci jeho usta-
novil, aby na té stolicí a kůži otce svého sedával, a spravedli-
20 vější než otec soudival, nechce-li takové záplaty dostati jako
otec jeho. — Títo hle velicí monarchové ruku drželi nad spra-
vedlností, a nespravedlivé soudce a ouřady trestali jiným ku
příkladu. Kdyby nynější vrchnosti tak pozorně a ostře se sta-
věly na soudce a ouřadní osoby, soudím, že by se všechno spra-
25 vedlivější konalo.“

Vidění sedláčkovo XIII.

Jak nechvalitebně a nestřídmě mnozí lidé se chovají
na hodech a hostinách.

Když se sedláčkovi tomu sprostnému v několika místech
5 nelíbilo to, co vi/děl a slyšel, a měl více co haněti nežli chvá-
liti, řekl k anjelu: „Nic se mně zde nelíbí, a mám truchlivost
nad tím, a nad takovými lidskými neřády: zaveď mne, prosím
tě, někam jinam, zdali bych nětco lepšího a potěšitedlnějšího
10 uhlídal.“ I vedl ho anjel dost daleko od toho místa, až do
jedné veliké osady sedlské: a hned jak se k ní přibližovali,
slyšeli tam muziku, a na housle hráti, na bubny bubnovati,
z ručnic a z banditek střílet, na pišťale piskati, světské i
oplzlé písně zpívati, vejskati a křičeti, až se ten sprostný
sedláček velice tomu podivil; nebo na své pouti toho nikdý
15 nevidával, ani neslýchával, a řekl: „Co jest to, anjele můj, co
já to slyším a vidím?“ Řekl anjel: „Vejdi v této osadě do ko-
lika chceš domův, a uhlídáš v nich i uslyšíš nětco jiného.“
Udělal tak sedláček: a jak tam vešel, viděl, že mnozí lidé tam
hodovali, mnoho jídel a nápoje před sebou měli: a tak velice
20 nápojem se přeplnili, až toho zažiti nemohli, a museli to vy-
dáviti. Jiní vespolek divné rozprávky měli, bližní své pomlou-
vali, je/jích činy a hříchy pronášeli: a byť dost málo pravdy
bylo, a více lži nežli pravdy, jistili, že tomu tak jest. Potom
po jídle dali se do tancování; a to přes celou noc: až ráno
25 upachtování a nespaním umdlení, k odpočívání se oddali. Jiní
pak do kříku, do vády i do rvaček se pozdvíhli: jiní s děveč-
kami do zahrávání, dost nechvalitebného, přišli, etc., tak až
se stejskalo sedláčkovi bohabojnému a stydlivému na to hle-
děti, a řekl: „Ach kams mne, můj anjele, přivedl? Co to za
30 lidé jsou, a proč tak činí?“ Řekl anjel: „Křesťané jsou títo,
a tak se jměnují: a mají těchto dnův hody, to jest, svěť svátek
vejroční pcsvěcení chrámu Božího, který v této jejích osadě

jest.“ Řekl sedláček: „Tak-liž oni hody drží? A tak-liž ten svátek posvěcení chrámu Božího světí? Měli by oni ten svátek nábožně světiti, a v mírnosti i střízlivosti hodovati a v bázní Boží. Již uznávám, že často bývá pravdivé ono dávní propovědění: Rustica gens, optima flens, pessima gaudens: Sedlský lid nejlepším jest, když v nouzi a těžkostech / postaven 104
pláče, ale nejhorším jest, když ulevení má, a hoduje a veselí se. Pravdu také z vnuknutí Ducha svatého napsal Izaiáš prorok v kapitole 26: Když učiníš, Pane Bože, soudy tvé na zemi, 10
spravedlnosti učiti se budou tí, kteříž bydlejí na okršlíku jejím. Smilujme se nad bezbožným, a nenauči se spravedlnosti činiti. V zemi svatých neprávě činil, a neuzří slávy Páně. Tak píše Izaiáš prorok. A títo sedláci se domnívají, že tak dobře dělají, když hody s takovým hlůkem drží, a že tak musí býti; 15
a mluvívají: ‚Jakéž by to hody byly, kdybychom se neožírali, nevejskali, netancovali, k posledku i nezabili?‘ Co ale ty o tom, můj vůdce a učiteli anjele, a co též jiní svatí anjelé myslíte aneb držíte, chválíte-li těch hodovníkův obyčeje aneb haníte?“

Odpověděl anjel: „Věz jistotně, že se nám anjelům takové 20
rozpuštělosti nelíbí, nelíbí se ani Pánu Bohu. Tak-liž po sklize-
ní užitekův zemských na vyživení přes celý rok lidé Pánu Bohu 105
děkují za jeho požehnání a ochranu? Po/vím tobě, ale tak, aby
i jiní lidé se naučili, jak staří předkové hody strojili, a jak mírný i střídavý život vedli. Nacházím v mnohých historiích,
25
a v jiných hodnověrných spísích, kterak jsou staří předkové
v jídle, v pití a v oděvu velmi střízlivě, mírně a střídavě se
chovali: až v některých místech a obcích ženskému pohlaví
piti vína zapověděli, a kteréž v tom postižené byly, že by víno
pily, ty nejinak trestali, než jako by se manželům svým zpro-
30
nevěřily, a cizoložstva dopustily. Týmž způsobem i pohanští
národové ten obyčej mívali, že se ženy jejich od všelikého vína
zdržovali, a samou toliko vodu píti musely. To pak pro tu
příčinu dělali, aby manželky jejich v hříších hanebných neupadly;
nebo obyčejně od opilství nejbližší stupeň bývá k neřádné
35
žádosti, chlíplosti a nestydatosti. Netoliko pak ženy, ale i mu-
ži musivali se zdržovati od vína. Služebníci pak, tí po všechen
čas života svého nesměli žádného vína píti, leč toho dne svá-
tek měli, a Bohu obět činili. Ale těchto ča/sův všickni vesměs, 106
kdo jen chce, a s to býti může, beze všeho rozdílu, víno, pivo
40
i kořalku píjí, netoliko muži a ženy, služebníci a děvky, ale

i ty malé děti, a toho jim rodičové nezbraňují, ale dávají a povolují.

Že staří předkové střizlivý život vedli, jakkoliv pohané byli, máme příkladův znamenitých dosti, jakož i na Romulovi
5 prvním králi římským. Ten když některého času pozván byl na hody, od vína se zdržoval, proto, že na druhý den některé pilné a platné věci vyříditi měl, jeden z spolu hodovníkův promluvil k němu, řka: ‚Kdyby každý tak málo vína pil, jako ty, králi, bylo by víno velmi laciné.‘ Na to odpověděl Romulus:
10 ‚Ano, kdyby každý tak mnoho vína pil, bylo by ve světě dobře, každý by moudře soudil, a všechny věci s rozumem konal, když by rozumu nikdý nepropil.‘ Již pak, že správcové a ouřadní lidé vínem se přepíjejí, začasté zle řídí a rozkazují.

Byli také za starodávna v městě Římě censores, to jest
15 dva páni, kteříž nad mravy městskými pozor měli, kteříž, dlé / ouřadu svého, náramně přísní bývali k opilcům a ožralcům, takže každého takového soudili za nehodného, aby k poci- 107
tivému ouřadu městskému připuštěn býti měl. Jiní také národové, jakož i Athenští, vína píti tak přísně zapovídali, že ho
20 ani vojákům svým píti dovoliti nechtěli. V městě pak Athenách byl-li jest kníže aneb správce města v opilství postížen, hrdlo tratiti musel.

Pittacus Mitilenský právo vydal, aby ten, kdož by se z ožralství nětčeho nenáležitěho dopustil, aneb nětčeho nenáležitěho spáchal, dvojí pokutou trestán byl; nebo mají oby-
25 čeji lidé opilstvím se vymlouvati, a tudy provinění svá ztenčovati, jako by málo neb nic nezhřešili, kdož nětco proti Pánu Bohu, aneb proti lidem, z opilství přečinil: poněvadž lidé opilí bývají bez rozumu a bez paměti, a sami nevědí, co činí. Ale
30 moudrý Pittacus tak soudil, že člověk ten, ješto z ožralství provini, dvojí nešlechetnosti se dopouští: Jedno, že se ožral proti lidskému přirození, čehož ani hovado nečiní, a tudy sebe samého z ro/zumu zloupil; druhé, že hřích k hříchu přidal, 108
to jest, nemaje na tom dosti, že ožralstvím proti sobě provinil,
35 ješto k tomu i proti Pánu Bohu, i proti právům lidským zhřešil, a jinému ublížil.

Již pak co se střídmosti v jídle dotýče, věděti všem lidem náleží, že staří předkové, jak Římané, tak jiní, velmi skrovně v tom se chovali. Takový byl Curius Dentatus, purgmístr římský,
40 nejvyšší vojska římského polní hejtman, když k němu samniští

- poslové, od obce své a rádních pánův vyslani, přišli, našli ho, an večeri, a nic jiného nemá než syrovou řepu. Hle jak tu velká střídmost byla, tak veliký pán tak chatrnou večerí měl, s kterouž málo který sedlský čeledín chtěl by spokojen býti.
- Carus římský císař táhl s velikým vojskem proti Arsacidovi králi perskému, a když k jeho země končinám přijel, prvé než by vpád do země nepřátelské učinil, umínil poobědvati: potom se posadil na trávě, a poručil sobě podati hrnec, v němž bylo zelí vařené s ve/přovými slaninami. Zatím poslové krále perského k němu přišli, a našli ho v sprostném oděvu vojanském, an pokrmu požívá sprostného a obecného. Císař slyše o jejích příchodu, tak jak na trávě seděl, nic nedal ani odložit, ani změnit, povolal jich před sebe, a takto k nim promluvil: „Vím o tom, že jste přišli, abyšte s císařem římským mluvili. Jáť jsem ten, a vám poručím, abyšte mladému králi vašemu tuto odpověď ode mne odnesli: Nesrozumí-li sobě dnes, a nenavrátí-li se k poslušenství a poddanosti, že království jeho ohněm a mečem pohubeno bude.“ Potom doložil císař, jsou-li lační, a chtějí-li za vděk přijmouti, což jest před rukama, že mohou s ním na trávě stole z jeho hrnce pojísti, a hlad ukrotiti. Pakli se jim nelíbí, aby ihned z ležení římského zase vytáhli. Poslové tí navrátivše se k svému králi, oznámili, což viděli: a všickni se divili střídmosti císařové, a velikou bázni předěšení jsouce, již ne o válku, ale o pokoj se starali: až král jejích Arsacides jel do ležení k císaři, a pokořil se / mu, a poddal s celým královstvím svým.“ Synesius (in Politia histor. Boëm. fol. 590. et sequ.).
- Dále ptal se sprostný sedláček: „Odkud to pochází, anjele vůdce můj milý, že již lid jest k žrádлу a opilství tak náchylný, a že hovadský a svinský život vede?“ Odpověděl anjel: „Rodičové jejích a starší jsou vinní, jedno, že mládež z toho netrescí; druhé, že je svým zlým příkladem kazí. Když mládež na rodičích a starších to vidí, snadno jich v tom následuje; majíc to všecko za dobré a počestné, co takoví dělají. A proč Pán Bůh svět tak často a jedním ustavičně tresce metlami velijakými, jako vojnou, neourodou, krûpobitím, ohněm, než pro zlé činy a zlé příklady rodičův a starších? Chráníž vás dobrota božská, abyšte na věky trestání nebyli.“

Vidění sedláčkovo XIV.

Jak se při dvořích panských děje.

- Opět se tu sedláčkovi sprostnému při těch sedlských ho-
dech a nestřídmo/sti, a rozpustilosti jejích mládeže nelíbilo: 111
- 5 pročež prosil anjela vůdce svého, aby ho k hradu a k dvoru
některého velikého pána přivedl, že má tu jistou náději tam
mnoho dobrého mezi lidem vhlídnějším, rozumným a dobře
vycvičeným uhlídati. Udělal tak anjel svatý podlé žádosti
jeho, a vedl ho do zámku aneb hradu pána vznešeného, a po-
10 ručil mu, aby ne do každého místa a pokoje, než toliko na
obecnější místa se podíval; nebo pravil: „U velikých pánův ne-
máš býti hrubě všetečný, ani ne všecko haněti, ale mnoho za-
mlčeti, jak by toho neviděl: jinak by ti kejem zde platili, a s ce-
lou kůží sotva by odešel.“ Ulekl se sedláček takové řeči, a na
15 nízké toliko místa hledíc, viděl tam nejprvé šaty a oděv na slu-
žebnících nádherný, drahý a zbyteční. Viděl také, jak tam
mnoho psův chodilo a leželo, a dobře se páslo, k malé aneb
k žádné potřebě. Viděl také tam závisti veliké jedních proti
druhým, a jak jeden k druhému lásky panské, štěstí a vyvý-
20 šenosti záviděl, a jeden druhého před pánem osočiti a zoškli-
viti / se snažil, a ze služby ho vytlačiti a snížiti usiloval: ani 112
přestal všelijakou oulisností, až to dovedl: ale co on udělal
jinému, po krátkém času dovedl to jiný zase jemu, a tak upadl
do jámy, jakou jinému kopal. Viděl také tam sedláček ten
25 mnoho lidu zahálčivého, ani Pánu Bohu nesloužícího, ani co
dobrého a užitečného konajícího. Viděl také, jak ten zbytečný
a zahálčivý lid, ne v zahálce toliko a v procházkách, ale i
ve hrách, čas předrahý mařil. Viděl také tam, jak ne jeden
z těch dvořanínův více se bál pána svého, a větší na něj zření
30 měl než na Pána Boha: avšak mu to málo pomohlo; nebo upadl
v nemilost u pána svého, kterýž ho vyhnal od dvoru svého:
odkudž on odcházel smutný s pláčem, a od jiných s posmě-
chem.

- Když se dále chtěl podívatí sedláček, nepovolil mu anjel: ale co se mu o tom, co již tam viděl, zdá, aby směle pověděl, povolil mu. Řekl tehdy sedláček: „Jakž jsem já zmejen, domnívají se, že aspoň v tomto zámku a při dvoře tak vzáctného pána a moudrého mnoho dobrého / uhlídám a zlého nic. 113
- A k čemu jest tak mnoho služebníkův nepotřebných? Na jíchž vyživení a vyšacení mnoho vychází každoročně. K čemu tak mnoho daremních psův a chrtův chování? Zdaliž by nebylo lépe a spasitedlnější několik nuzných lidí živiti a šatiti: a to by mnohém méně koštovalo, a byla by jistá za to v nebi záplata, jak Pán Kristus slíbil, a píše o tom svatý Matouš evangelista v kapitole 10. a 25. Dále, ty závisti dvořanínův a sočení jedních proti druhým, co jsou jiného, než hříchové proti Pánu Bohu, a proti přikázání jeho: Budeš milovati bližního svého jako sebe samého; a čeho by sám nechtěl míti, nečiň toho bližnímu svému. — Ty také zahálky, a času drahého ničemné ve hrách maření, zdaliž k hříchu přičtené nebudou před Pánem Bohem?“
- Na tyto sedláčkové řeči odpověděl anjel svatý: „Všecko jsi to dobře mluvil, sedláčku, jako bys se byl tomu v knížkách naučil: ale věz, že při dvořích velikých pánův též mnoho dobrého se koná, a pobožnost bývá častá, aneb kaž/dodenní. 114
- A v tomto zámku, v kterém jsem, pán hrabě a jeho paní hraběnka své dítky v pobožnosti chovají a vedou. Čeládku svou k pobožnosti mají: letanie a modlitby, jestliže ne každý den, aspoň častěji v týhodní zpívají a říkají. K zpovědi a k stolu Páně často chodí: jimž oni páni hrabata pěkným příkladem ke všemu tomu cestu ukazují.“ To slyšíc sedláček, řekl: „O kyž by všudy po všem světě tak své dítky a čeládku řídili a učili!“
- Dále mluvil svatý anjel: „Mnoho hle dobrého a chvalitebného při panských dvořích se děje; ale ne málo také zlého pochází, když pán pomlouvače a jiných utrhače, ba raději dím, lháře, slyší, a jim věří, a nevinného služebníka vyhání aneb tresce, čehož on nezasloužil. Máme o tom příkladův dosti v starých historiích; z nichž některý toliko krátce oznámím. Císař konštantinopolitánský, jménem Justinián, měl dva znamenité hejtmany nad vojsky svými, z nichžto jeden sloul Narses, a druhý Belizarius. Byl pak Belizarius, obzvláštně 115
- v věcech válečných, šťastný a vítězný, jakž o něm historie vypravují. Nebo Peršany, nepřátele císařovy, na hlavu porazil,

všecku Afriku podmánil, Syrií před nepřátely ochránil: ať
nic nedím o Gotích, s kterýmiž také mnohé bitvy svedl šťast-
ně. Avšak nicméně i ten tak velice byl před císařem od svých
nepřátel a závistivých sokův omluven a obelhán, že mu císař
5 očí vyloupati dal, a on potom almužnu od lidí žebrati musel,
a ní se živiti, sedaje v žebračí boudce u cesty. A jest vpravdě
čemu se podiviti, že ten znamenitý rek Belizarius, za své ry-
tířské a udatné skutky, tak nehodnou a hanebnou odplatu
vzal od nevděčného císaře, kterému pilně a platně sloužil.
10 A protož také Belizarius dal sobě domeček aneb chaloupku
podlé cesty postaviti, a když tudy lidé jeli aneb šli, volal na
ně, řka: „Dejte malý peníz Belizariovi, kteréhožto jeho velicí a
udatní skutkové poctivě povýšili, ale závistiví nepřatelé, a ne-
praví pomlouvačí, zase ponížili, a o zrak připravili.“ Tak hle
15 někteří tohoto / světa páni plativají služebníkům i za nejvěr- 116
nější služby.

Týmž způsobem bylo by se i Narsesovi, druhému vojska
císařského polnímu hejtmanovi, přihodilo co Belizariovi, kdyby
byl do Konštantinopole se navrátil. Ale on když ho císařova
20 manželka povolala, nechtěl přijeti, nýbrž zůstal v Itálii, a vzká-
zal ji, že ji začne tkáti takové plátno, kteréhož ona, dokud živa
bude, nedotká; aneb že ji takový kužel nastroji, na kterémž
ona, jakžkoli pyšná jest, dokud živa, bude míti co přísti; nebo
rovně jako Belizarius byl neprávě omluven a obžalován. Z če-
25 hož vidíme, jak nestálá a nejistá láska jest u velikých pánův,
a jak při dvořích panských závist a šibalství panuje, a jak
špatnou záplatu za věrné služby dostávají. Vidi se také, jak
nevděčnost některých pánův, z dopuštění Božího, bývá spra-
vedlivě ztrestaná, tou měrou, že věrných služebníkův málo mí-
30 vají: ale těch, kteří lháti, oklamávati, a je podváděti, svého
vlastního zisku vyhledávati, jiné lidí pomlouvati, a pá/nu své- 117
mu fortelně sloužiti umějí, (těch, pravím) všecky kouty plné
mívají: z čehož naposledy nic jiného jim přijíti nemůže, než
toliko škoda, pomluva a posměch. Ty pak, člověče každý, při-
35 čiň se raději Pánu Bohu sloužiti, u něhož láska stálá, a odplata
jistá a hojná jest.“

Vidění sedláčkovo XV.

O poctivé práci, zvláště Boží službě.

Řekl ještě sedláček: „Anjele svatý, když já vidávám častěji lidí zaháleti, a k žádné práci se nemítí, a ani od lenosti
5 neupouštěti, myslím sobě, také-liž oni za to jaký hřích mají?“
Odpověděl anjel: „Tak jest, že mají hřích; neb mezi sedmí hlavními hříchy také se počítá lenost. A svaté Písmo mluvi: Mnohému zlému naučila zahálka: Ecclesiast. v kapitole 33. A co
10 více? Ďábel člověka zahálčivého k jakémukoliv hříchu ponouká, a snáze ho k tomu přivede, nežli jiného v práci postaveného. Zdaliž nevíš, co se stalo Davidovi králi izrahelskému? Ten dokud v pracích a v vojnách býval, těžce nezhřešil: ale když
15 zahálel, a z paláce / svého všetečně vyhlídal, uhlídal cizí manželku, zamiloval ji, srdcem požádal, pak k sobě povolal, a zcizoložil s ní. Hle když ho našel ďábel zahálčivého, k hříchu jej ponoukl, a snadno přivedl. A tak se stalo, a stává mnohým jiným.“

Řekl ještě sedláček: „Ptám se tě ještě, anjele vůdce a učitelí můj milý, čím se může zahálčivý člověk od lenosti k poctivé práci napraviti?“ Odpověděl anjel: „Nechť sobě myslí
20 každý člověk, že Pán Bůh se na jeho práci dívá, s tím oumyslem, aby pracujícím náležitou odplatu dal, zahálejícího aby trestal. Měli dávno, a ještě mají někteří králové tohoto světa obyčej bývati při vojácích svých, když proti nepřátelům bojují,
25 aneb pevnosti dobývají, aby vidouce je přítomné, zmužilejší se chovali a bojovali. Tak milý Pán Bůh se dívá na nás své křesťany, jakou prací se zabýváme, aneb zahálíme. Kdo na to myslí, nechá zahálky.“

Druhé, pomysli, pracující člověče, že Pán Bůh pracujícím
30 pomáhá, a je posilňuje. Tím se svatí apoštolové / posilňovali 119
v těžkých a velikých pracích, že jim Pán Kristus slíbil svou přítomnost ustavičnou a pomoc, jak napsal svatý Matouš evangelista v kapitole 18., a svatý Marek v kapitole 16. svědčí, že

jim Pán Kristus pomáhal, a učení jejích potvrzoval následujícími dívy a zázraky.

- 5 Třetí, ať sobě myslí, že Pán Bůh všemohoucí bude odplata veliká za dobrou práci; zvlášť pro čest a slávu jeho, a pro spasení lidských duší konanou. Pán Bůh někdy uložil Abrahamovi patriarchovi práci velikou a putování do cizích zemí: ale když mu slíbil, že mu to hojně odplati, snášel Abraham práci všecku vesele. Vám, ó lidé, Pán Bůh přislíbil odplatu velikou v nebeském ráji za počestnou práci: na to pamatujte, a
10 bez zahálky pracujte jedenkaždý podle povolání svého! Tou přípovědí se potěšoval svatý Pavel apoštol, jak o sobě sám napsal, totiž: Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonat, víru jsem zachoval. Pročež složená jest mně koruna spravedlnosti, kterou mně odplati Pán Bůh soudce spravedlivý: 2. Tim. 4. /
- 15 Pamatuj také na slova, která jsou svatí anjelé mluvili Jozafatovi, krále indiánského synovi, když ho z ráje ven vedli, a on jích prosil, aby ho tam nechali; oni pak řekli jemu: „To se nyní nemůže státi; nebo kdo chce v nebeském ráji býti, musí toho velikými pracemi, a odpíráním zlým žádostem těla a pokušením k hříchu: tolikéž zachováním přikázání Božích, a modlitbami horlivými zasloužiti.“ O tom píše svatý Jan Damascenský. Na to, pravím, pamatuj.“ 120
- 20

Vidění sedláčkovu XVI.

O vojácích.

- Řekl sedláček k anjelu vůdci svému: „Již jsem všelijaké věci viděl ve světě, kteréžs mně ukázal, a o kterých jsem
5 málo aneb nic nevěděl: rád bych také mezi vojáky přišel, abych ještě nětco více viděl a zkusil; zvláště to, o čem jsem doma slejchával.“ Řekl anjel: „Nechej ty, sprostáku, vojákův, ne každému jest zdrávo a bezpečno mezi ty lidí se míchat.“
Řekl sedláček: „Udělám tak, jak mne napomínáš: však mohu-li
10 aspoň před tebou samým nětco pověditi, / co jsem o některých 121
z nich slejchával?“ Odpověděl anjel: „To může býti přede mnou toliko; nebo já o těch věcech mnohém lepší vědomost mám nežli ty, aneb kdokoliv jiný z lidí: ale jinde musíš nic o tom nemluvíti.“ Počal tehdy sedláček mluvíti takto: „Slyšel
15 jsem, že mnozí z lidu vojenského nedobří a nelitostiví jsou na sedláky, když jsou v kvartýřích aneb v marši, že nebohým lidem veliké nátisky dělají, a mnohých věcí, i nemožných od nich žádají, a dají sobě rozkazují, a když oni jim toho dáti nemohou, ani toho nikde dostati, že je bijí, za vlasy rvou,
20 a po zemi vlácejí. Jiní postů od církve svaté ustanovených za nic sobě váží, maso v zapověděné dni sobě vařiti, pecti, a dávati rozkazují: a někteří nutí hospodáře svého, aby s nim to maso jedl: a některého k tomu i přinutí. Mívají také s sebou ženy, a z těch některé nejsou jejích pořádné manželky,
25 než samé se jích přichytily, aby se při nich vyživily. A povídají, že takové nejhorší bývají. Také jsem slyšel, že někteří vojáci obírali pocestné lidí: a / co horšího, pověditi se stydím, 122
totiž, že s děvečkami, které v cestě potkali, zle a nepoctivě nakládali. Což kdyby pravda bylo, také by pravdivé bylo, co o takových poeta jeden řekl: Nulla salus pietasque viris, qui castra sequuntur. To jest, u některých vojákův ani politování, ani bázně Boží není. — Co se tobě, anjele svatý, zdá? Dobře-li oni tak dělají, aneb mají-li hřích za takové činy? Nebo se oni

vymlouvají, že svých žoldův nedostávají, aneb dosti málo: a přitom že v poli proti nepříteli ležíc, mnoho utrpnosti, hladu, žížeň, horka, zimy, psoty a těžkosti vystáti musejí.“

Odpověděl anjel: „Ovšem, že mají hřích za své nelitostivé s lidmi zacházení, a čím ukrutnější s lidmi nakládají, tím větší hřích mají. Že oni v poli museli a musejí mnoho vystáti, sedláci nejsou tím vinní; nebo každý člověk, podle povolání svého, musí mnoho vystáti, co na něho přijde: ale sedláci neboží mnohém více vystojí nežli jiní lidé.

10 Máme historie, že i pohanští králové a císařové vojákům svým dosti / malé provinění za veliký hřích pokládali, a přísně 123 je trestávali. Sinenský král jeden Kyupenovi, vojákovi svému, jakkoliv vojákovi dobrému a bojovníkovi hrdinskému a zkušenému, za velikou vínu dával, že když byl ještě sprostným 15 vojákem, v marširování sedlákovu některému dvě vejce ukradl: ne z moci vzal, ale tejně ukradl, a tím soldátské jméno zlehčil a zhyzdil. Jak píše Martini. v Sinenské historii.

Když Alexander římský císař se byl dověděl, že jeho vojáci, kterýmž on žold jejich zaplatil, na cizích polích, loukách, 20 zahradách, v domích a jinde škody činili, a svou vůli nenáležitě provozovali, rozkázal je kýjmi biti, aneb metlami mrskati, a některé také, kteří více provinili a zasloužili, i na hrdle trestati, řka: „Bylo-liž by tobě líbo, kdyby se na tvém vlastním poli dalo to, co činíš na cizím?“ Dal také ne jednou u vojska 25 provolati toto paměti hodné propovědění, kterémuž se bez pochyby od křesťanův naučil: „Čemuž ty sám nechceš, aby jiní tobě nečinili, nečiň jiným.“ /

Tamerlán, jinák lépe a pravdivě Temír Chrám nazvaný, 124 velikomocný král tatarský, v takové kázni měl své vojáky, že jednoho vojáka, kterýž před ním obžalován byl, že by nějaké chudobné ženě hrnec mléka ukradl, a to se na něm prokázalo, netoliko stítil pro to, ale také rozřezati, a to mléko z těla jeho vykydnouti rozkázal: tak přísně trestal i tu dost malou krádež.

Pescennius Niger římský císař poručil sekerou hlavy stí- 35 nati desítkám vojákům, toliko proto, že pomáhali jísti kradeného kohouta: a bylo by se to nepochybně stalo, kdyby se za ně všecko vojsko bylo nepřimlouvalo. Však nicméně pro toho kohouta museli ti vojáci velikou pokutu snášeti, totiž, za několik neděl nic teplého ani vařeného nejísti, ale na samém toliko 40 suchém chlébě a vodě přestávati. Posuď, jak to byl přísný cí-

- sař, a jak veliká pokuta pro malé provinění. A jestli malé provinění tak přísně trestal, veliké mnohem přísněji. Odkudž nachází se o témž císaři, jak se velmi přísným ukázal nad jedním hejtmanem / vojska svého, neb poručil vojákům, aby ho kamením až do smrti uprali a zabili, proto, že svým vojákům desátý peníz na žoldu jejích ujímal. 125
- Císaři Makrinovi někdy oznámeno bylo, že někteří jeho vojáci v hospodě jedné děvečce násilí učinili, a ji o poctivost násilně připravili: protož jích hned povolati rozkázal, a pilně se na ten hanebný oučinek doptával: a když oni přesvědčení jsouce zapřít toho nemohli, poručil bez meškání přivedsti dva voly, a je rozřezati, a ty vojáky za živa do nich vstrčiti, a tam zašiti, však aby hlavy ven měli, aby se nezadusili, a on s nimi mluvit, a je zůřivými slovy trestati mohl, až by umřeli. Vidíš, 15 sedláčku, jak přísně ten císař hřích veliký trestal na vojácích. Ale slyš více.
- Aurelianus římský císař zvěděv o jednom svém vojákovi, že jest se s ženou hospodáře svého cizoložstva dopustil, a násilím ji k tomu nešlechetnému skutku přinutil, rozkázal čtyry 20 stromy k zemi sehnouti, a k nim toho násilníka, neb raději cizoložníka, za ruce i / nohy uvázati, a potom ty stromy pustiti, 126 aby se zase vyzdvíhly, a toho nešlechetníka na kusy roztrhly: což se ihned stalo, a jiným jeho vojákům strachu nahnalo, že se toho více dopustiti žádný neopovážil.
- Dále ten císař Aurelianus ukázal, jakou péči o to měl, aby se vojáci jeho počestně a náležitě chovali, a zlého ničeho nedopouštěli. Item, aby hejtmané na vojáky pozor dali, a jim všeho nefolkovali, ukázal to v napomenutí, které k svým místodržícím psal; jest pak toto: Chceš-li býti hejtmanem, ano chceš-li 30 život zachovati, způsob to při vojákích, ať ruce zdržlivé mají, ať žádnému kuřete cizího, žádnému ovce, žádnému hroznu vína neberou, ani nekradou, ať žádné osení nepotlačují, žádného aby jim soli, oleje, dříví dal, nenutí, ale jedenkaždý ať přestává na svém žoldu a profiantu, a v hospodách i kvartýřích 35 ať se poctivě a pokojně chovají. Kdož by jakou svádu začal, na hrdle trestán buď. — Takové ten císař nařízení udělal, z čehož každý poznati může, jak / přísná kázeň bývala na 127 vojně za starodávna.
- Ale abys se nedomníval, sprostný sedláčku, že by mezi 40 vojáky nebývali, a ještě nebyli dobří bohabojní a pobožní, bylo

jích dost, a jsou ještě; ano i svatých dost mnoho: jakož byl svatý Jiří, svatý Šebestián, svatý Martin, svatý Mauricius, a s nim celý houf, to jest šest tisícův, šest set, a šedesáté šest vojákův: a opět jiných deset tisíc vojákův, pod hejtmany křesťanskými, a tí všickni mučedlnictví podstoupili pro vyznání svaté víry křesťanské, a s nimi svatý Hermolaus arcibiskup, který je byl okřtil, a jiných přemnoho.

Byl také jeden císařský voják jménem Mikuláš, tak šlechetný a poctivost milující, že když marširoval s jinými vojáky proti nepřátelům do pole, a na cestě noclehoval u nějakého sedláka, kterýž měl dceru dospělou: ta v noci tajně přišla k němu, a vábila ho, aby s ní tělesně obcoval, ale on ji odepřel. Pročež zasloužil, aby ho Pán Bůh, aneb anjel strážce jeho, z poručení Božího, / chránil v bitvě, aby nebyl zabit spolu s mnohými jinými, kteříž zbití byli od nepřítele: což se mu státi mělo, kdyby se byl dal k chlípnosti tělesné navedsti. 128

Netoliko pak tomu tak se stalo pro jeho ctnost, a někdy i celým armádám vojenským, že malý počet vojákův netoliko zachován byl od zahynutí, ale také přemohl a porazil veliké množství nepřátelův. Slyš historie, ale z kroniky toliko. Léta Páně 1126. císař Lotharius s velikým vojskem Němcův, a zvláště Sasův, vtrhl do České země, a s nim Otto margkrabě moravské (kterýž potom v té bitvě zahynul) s druhým vojskem, a položili se u Chlumce. Proti nim s nevelikým počtem lidu českého, kterýž na spěch míti mohl, vytáhl Soběslav kníže české: a když viděl velikou sílu Němcův, oddal se on i jeho vojsko na modlitbu, a pomoci od Pána Boha žádali: potom pak zmužile na nepřátele udeřili, a na hlavu je porazili, takže znamenitějších toliko na pět set na tom místě padlo: mezi nimiž byl Otto margkrabě moravské, a některá / hrabata; krom lidu obecního. Mnoho jích také zjímáno, jako Albrecht margkrabě brandeburské, hrabě Ludvík z Lara, etc., z českého pak vojska toliko tři osoby stavu rytířského v té bitvě zahynuly. 129

Léta Páně 1260. Přemyslav král český proti Uhrům vojnu veda, od nich nenadále obklíčen, nádějí v Pánu Bohu májíce, na nepřátele udeřil, a na utíkání je obrátil, a slavné velmi vítězství obdržel. Zprávu dával sám král v listu k papeži poslaném, že při počátku bitvy pták se ukázal nad korouhvemi v způsobu orla, nad sním bělejší, zlatou hlavu i hrdlo maje, vždycky letal za korouhví svatého Václava knížete a dědice

českého, mučedlníka Božího, a zdál se, jako by pomalu rostl: a při začátku boje tak veliký byl, že životem svým a přím celé vojsko české přikryl. Ta pomoc vojsku českému od Pána Boha na přímluvy a zásluhy svatého Václava daná byla.

- 5 Poznalo také české vojsko pomoc od Pána Boha, a od
svatého Václava léta / Páně 1318. při bitvě, kterou měli proti 130
Mišnářům svým nepřátelům; nebo ssednouc z koní svých na
kolena padli, za vítězství nad nepřátely Pána Boha prosíli,
a milého dědice svatého Václava za přímluvu a pomoc žádali.
- 10 Vykonavše své modlitby, zase na koně vsedali: a hned v tu
chvíli ukázal se jim svatý Václav, jako rytíř krásný v zlaté
zbroji před nimi na bílém koni, jako stříbrné kopí, a na něm
zlatý hrot maje. Radovali se všickni, a z toho vidění vzali po-
těšení. Majíce již se potýkati, pan Vilím Zajíc z Valdeka, je-
15 jích správce, svatého Vojtěcha píseň zpívati začal: Hospodíne,
pomilůj ny, etc. Svatý Václav první vskočil do vojska nepřá-
telského. Bitva povstala ukrutná, a od třetí hodiny na den až
do nešporní hodiny trvala. Všickni téměř nepřátelé zmordova-
ni, Čechův okolo dvanácti osob toliko zahynulo.“ (Hájek.) „Tak
20 Pán Bůh pomáhal pobožnému vojsku, a vítězství dával.
- Ty pak, sedláčku, kterýžs byl žádostiv vojsko viděti, kdy-
bys přišel do pole / mezi veliké vojsko, viděl bys, jak na za- 131
bubnování, aneb zatroubení, klekají vojáci na kolena, a Pánu
Bohu se modlí. Mši svatou také slýchávají i kázání: a kdybys
25 viděl, jaký řád a kázeň zachovávají, slibujíc, že bys řekl s sva-
tým Jákobem patriarchou: *Castra Dei sunt haec. Genesis 32.*
Vojska Boží jsou tato. — A od toho času by o vojácích mnoho
dobrého myslil.“

Vidění sedláčkovo XVII.

Jak mnozí v kostelích pobožně, jiní nepobožně se chovají.

- Po tak dlouhém o vojácích rozmlouvání, a daném sedláčkovi sprostnému naučení, řekl mu anjel Páně: „Viděls, sedláčku, již mnoho, co se v světě děje; ale co v kostelích, v domích Božích, v místech Pánu Bohu posvěcených a oddaných, ještě jsi neviděl. Pod také tam, a podívej se, co se tam koná.“
- 5 I uvedl ho do jednoho velikého kostela v den Páně nedělní, v kterém bylo již lidu mnoho obojího pohlaví; a tí pěkně, každý podle možnosti své, / oblečení. On pak sedláček jak to viděl, byl nad tím potěšen. Potom viděl, že kněz ze zákristie 132
- 10 vyšel s ministranty, pěkným rouchem mešným oblečený, a k oltáři šel, aby mši svatou sloužil, a hned ji začal konati nábožně. On pak sedláček také se měl k pobožnosti, a měl za to, že všecken lid přítomný bude se nábožně Pánu Bohu modlit: ale brzo viděl, jak někteří ani neklekli, jiní toliko na jednom
- 15 koleně klečeli, jiní šeptali aneb rozprávěli, jiní se smáli, a modlicím se překážku dělali, jiní na strany se ohlíдали, jiní zahálějíce seděli aneb stáli, jiní na ženské pohlaví všetečně vzhledali, a ony na ně zas, zdali by se někomu zalíbily, a spíš provdati, a jako kravičky na jarmarku se prodati, mohly. Na
- 20 modlitbu, a na konání mše svaté, malý pozor měly; vnitřní pak pobožnosti mnohém méně. Viděl také sedláček mnoho psův a chrtův v kostele běhati, na stolice i na oltáře neřádati, které s sebou páni aneb oficíři jejích přivedli, nejináče, než jako by se byli na honbu a lovení zvěři vydali: a tí psi svým /
- 25 štěkáním a běháním lidem nemalou překážku dělali v modlení 133 a v pobožnosti, a v slyšení mše svaté. Vidouce tyto věci sedláček, divil se tak veliké opovážlivosti, že sobě místa svatého a domu Božího, a mše svaté, té oběti Pánu Bohu nejvzáctnější, tak málo vážili, a náležitěji nectili: a řekl k anjelu svému
- 30 vůdci: „Co jsou to za lidé zde? Jsou-liž křesťané? A mají-liž za takové kostela Božího, a mše svaté neuctění, hřích?“

Řekl anjel: „Křesťané jsou títo všickni, ale již u nich svaté věci v tak lehké vážení přišly, že se v kostelích nejináč než jako v domích obecních chovají. Ach toť není pocta a služba Pánu Bohu, ale raději neuctění, kteréž na ně hřích uvádí. Však pohané v svých sbořích mnohém uctivěji se chovají. U Turkův kdo by psa do jejích kostela (oni jej mešit aneb mošea jménují) uvedl, krk by ztratil: a tí Turci jsou, a předce to místo, které oni za svaté a Pánu Bohu oddané drzejí, v takové vážnosti a uctivosti mají: a křesťané, kteří víru jistou a od Pána Boha vy/danou mají, místa posvěcená a Pánu Bohu oddaná 134 v tak malé vážnosti drzejí. Věř mně, sedláčku, že, poněvadž pravá pobožnost mezi mnohými nynějšími v těchto zemích křesťany uhasla a vystydla, zažžl ji Pán Bůh a vzbudil mezi novými křesťany, totiž mezi japonskými, sinenskými národy, 15 mezi Indiány, Parakvariány, monomotapskými, mogorskými, Mexikány, etc. a jinými daleko od nás vzdálenými národy, které velební patres Tovaryžstva Ježíšova, a jiní řeholníci na víru křesťanskou obrátili a přivedli. Tamť jest vidět, jak pobožně, pokorně a příkladně v kostelích se chovají, jak s pláčem a horlivým upěním se při mšech svatých Pánu Bohu modlívají: jak vzdychávají k Pánu Bohu, až se tí dobří lidských duší pastýři, patres jesuití, a jiných řádův mníší, musejí diviti, a veliké z toho mají potěšení. Žádný tam v kostele, byť i pohan do něho vešel, při konání mše svaté nezakašle, neodchrkuje, ani se nezasměje, ani čeho scestného se nedopouští. 25 Všickni na / kolena kleknou, když jest tomu čas, a všickni 135 vstanou, když vstáti náleží; nebo tak naučení jsou od svých duchovních učitelův. O jak milo jest na tu jejich pobožnost hleděti! O jak tu pěkný příklad! Takových lidí z srdce pobožných modlitby horlivé vycházející, vzdychání a upění svatí anjelé do svých rukou přijímají, a Pánu Bohu obětují, jak činil svatý Rafael archanjel modlitbám a dobrým skutkům starého Tobíaše.

Netoliko pak noví křesťané na Novém světě tak pobožní a horliví v kostelích jsou, ale i staří v našich těchto zemích takoví byli za času svatých Crhy a Strachoty arcibiskupův moravských, a po nich za mnohá léta: V Čechách svatý Václav kníže české, kterýž netoliko ve dne, ale i v noci do kostelův chodíval, a tam klekajíc na kolena, a někdy na zem se roze- 40 stříc, před oltářem Pánu Bohu se horlivě modlival. Dělal

- také tak jeho dědové, totiž Bořivoj a Lidmila knížata česká, kteříž po uznání Boha živého pravého, a po při/jaté víře křes- 136
fanské a svatém křtu, na pobožnost se oddali, a odvedše kní-
žetství synovi svému, sami v kostelích a na modlitbách nejví-
5 ce času vynakládali.
- Ale títo příkladové známí jsou, aniž koho již pohnou
k následování, povím ti jiný příklad, o kterém píše svatý Ře-
hoř papež římský v třetí knize Rozmlouvání v kapitole 14.
takto: Mních jeden, Izák jménem, z krajiny syrské přišel do
10 města vlaského Spoletu, a vejda do kostela, kostelníkův
žádal, aby se mu tu, jak by dlouho chtěl, modliti dopustili,
a času pokojnějšího ven z kostela vyjítí nenutili. Té chvíle
tehdy na modlitbu se oddajíc, celý den na modlitbách strávil;
ano i s dnem noc spojil. Druhého také dne spolu s nocí na
15 modlitbách trval: potom také i třetí den k prvním přidal. To
když jeden z kostelních služebníkův, jsa duchem pejchy nadu-
tý, uhlídal, z čeho se měl vzdělávati, z toho k své škodě při-
šel; nebo ho pokrytcem, a hruběji ještě pokládačem, nazýval,
řka: že se před lidmi ukazoval, jako by se / tří dni a tří noci 137
20 v kostele modlil. A přistoupiv k němu s hněvem, poliček mu
dal, aby jako pokrytec, samý způsob života pobožného na sobě
nesa, s hanbou z kostela vyšel. Ale hnedky zlý duch do toho
kostelníka vešel, a před nohy muže Božího Izáka nim hodil,
a skrze usta jeho křičeti počal: „Izák mne vyhání! Izák mne
25 vyhání!“ Nebo jak by mu říkali, jakožto přespolečnímu, žádný
nevěděl, ale jméno jeho ten duch vynesl, který, že by od něho
mohl býti vyhnán, volal. Ale muž Boží Izák hned se za toho
kostelníka Pánu Bohu modlil, a tak zlého ducha z něho vypu-
dil. O tom napsal svatý Řehoř. Z toho se vidi, jak staří křes-
30 tané v kostelích se uctivě chovali, a Pánu Bohu modlivali,
a jak Pán Bůh pyšného posmívače trestal. A to o modlitbě
v kostelích. Již také slyš o mši svaté, jak pobožně má býti
od lidí v kostelích slyšená, a to celá, od počátku až do konce.
- Mše svatá, poněvadž jest obět Pánu Bohu nad všecky jiné
35 oběti, které od počátku světa obětované byly, nej/světější 138
a nejdůstojnější, má od lidí duchovních konaná býti s tou
největší pobožností: a s takovou také od lidu křesťanského
má býti slyšená, a tí, kteříž při ni tak se chovají, veliké milos-
ti u Pána Boha nabývají, a na tom světě požehnání, pomoci
40 a ochrany: na onom pak světě věčné v nebesích odplaty do-

cházejí. Slyš, co Pán Bůh vzkázal svatému Kassiovi, biskupovi narnienskému. Ten svatý biskup každého dne mši svatou s tak velikou pobožností konával, až se slzami políval: pročež od Pána Boha skrze kněze svého takové potěšení dostal: Čiň, co

5 činíš, pracuj, co pracuješ, ani ruka tvá, ani noha tvá neustávej, na den svatých apoštolův ke mně se dostaneš, a zaslouženou mzdu přijmeš. — Kterýžto po sedm let na den svatých apoštolův, když obět mše svaté vykonal a tajemství svátosti velebné vykonal a přijal, z těla se vystěhoval do nebeské radosti. Čti

10 o tom v čtvrté knize Rozmlouvání svatého Řehoře v kapitole 59. Ale takto tu historií rozuměj, jestliže tí otcové ducho/vní, kteří 139 mše svaté pobožně sloužívali, takovou v nebi odplatu dostávají, že i lid světský, který je nábožně slýchává, i na tomto světě milosti a ochrany Boží oučasten bývá, a v nebi odplaty věčné

15 dostává.“

Vidění sedláčkovo XVIII.

Aneb raději o mši svaté naučení.

Zastavil se sedláček po vyslyšení tak pěkného napomenutí od svatého anjela, a podal mu žádost tuto: „Poněvadž, anjele
5 svatý, o mši svaté tak jsi vysoce mluvil, jak jsem slyšel, prosím tě pokorně, nauč mne, co jest to mše svatá?“ Odpověděl anjel: „Mše svatá, kterou pořádný a k tomu nařízený a posvěcený kněz koná, jest obět Nového zákona nejsvětější, která se obětuje Bohu Otci nebeskému, všech věcí stvořiteli: a jiný
10 žádný, kdo není kněz svěcený, konati a obětovati ji nemůže: a kdo by se toho opovážil, velikého by se hříchu dopustil, a trestání by zasloužil. Sluší pak a náleží Pánu Bohu oběti činiti. Zpytůj, sedláčku, že hned od počátku / světa Pánu Bohu 140 oběti konávali pobožní lidé, jiné a jiné, jako Kain a Abel, synové Adamovi, a potom otcové svatí, a těmi oběťmi u něho milosti hledali, a hněv jeho ukrotiti se snázili. Noe patriarcha po veřejné celého světa potopě obětoval Bohu to, co soudil jemu býti nejvzácnější: a byla ta obět jeho vděčná Bohu, ne pro to, co obětoval, ale pro jeho pobožnost a k Pánu Bohu srdce upřímné. Abraham také patriarcha obětoval Pánu Bohu oběti, až i syna svého Izáka hotov byl jemu obětovati. Potom
20 když Pán Bůh vydal zákon židům skrze Mojžíše, a vyměřil jim, co měli jemu obětovati každého dne a jiných časův rozdílných, kněží jejích to konávali, a mnohdykrát hněv Boží těmi oběťmi upokojili. V Novém zákoně jedinká obět se obětuje
25 Bohu Otci, a ta jest Kristus syn jeho nejmilejší. A když ho kněz pořádný obětuje, on Pán Kristus sám sebe také Bohu Otci obětuje: a to se koná při každé mši svaté, když ji kněz slouží. Zdaliž tehdy, sedláčku, není tato obět nejsvětější, a Bohu Otci nejmilejší?“ /

To slyšíc sedláček, divil se, a chválil, a dále tázal se svatého anjela, řka: „Pane, kdo tuto přesvatou obět ustanovil, aneb mši svatou vynalezl, a začal?“ Odpověděl anjel: „Pán Kristus syn Boží sám: a to při poslední večeři, kterou konal
35 s apoštoly svými, kdež velebnou svátost, své nejsvětější tělo, 141

a svou nejdražší krev, pod způsobem chléba a vína ustanovil, a dal tu moc apoštolům, aby oni ji také světili a obětovali; ano aby i lidí světské, k tomu způsobné, bohabojné a učené, světili na kněžství, a aby jim tu moc dali posvěcovati, a mše
5 svaté slouživati, a tu obět Bohu Otci obětovati. A apoštolové, i jiní první křesťanští kněží, mše slouživali každého dne, jak svatý Ondřej apcštol mluvil o tom před Egeášem vládařem. Byl pak za prvopočátku víry křesťanské, a za času apoštolův, jiný způsob mši svatou sloužiti, než jest nyní: krom třech
10 nejhlavnějších dílův, totiž obětování, posvěcování, a přijímání, kteříž byli od / počátku ustanoveni té svaté oběti, a jsou 142
vždycky, a budou do skonání světa.“

Ptal se zas sedláček: „Jakým způsobem mají se chovati věrní křesťané při mši svaté, když ji slyší, a když ji kněz slouží?“
15 Odpověděl anjel: „Mají se chovati velmi pobožně, uctivě a příkladně, jakožto při té nejdůstojnější oběti. Však i my anjelové stáváme při oltáři, když kněz mši svatou slouží, a tu drahou obět Bohu Otci obětuje, a stáváme složenýma křížem na prsech rukama, a hlav našich nakloňujeme, a pilně šetříme, co se
20 koná a obětuje: a jsme žádostiví, aby i lidé přítomní tak pobožně při mši svaté se chovali. Povolil pak nám Pán Bůh, abychom se některým svatým, a jemu milým lidem dali viděti při mši svaté tak stojící, jako svatému Chryzostomu a některým jiným, aby cni z toho potěšení brali, a jiným to oznamujíc,
25 je vyučovali, jak svatě a šetrně při mšech svatých se chovati mají.“

Ptal se zase sedláček: „Pověz mi ještě, anjele můj milý, také-li tí, kteří slyší po/božně mši svatou, aneb tí, kteří ji slou- 143
žiti dají, mají zásluhu u Pána Boha, aneb zejskají-li co dobrého?“ Řekl anjel: „Však jsem ti o tom v předešlém rozmlouvání oznámil, že kněží sloužící mši svatou, a věrní křesťané ji nábožně slyšící, nabývají milosti u Pána Boha, a v nebi odplatu složenou najdou; jak jsem ti příklad o svatém Kassiovi pověděl. Ale i mimo to, mnozí nabývají potěšení, v nemocích
35 ulevení, hříchův odpuštění, pokut za hříchy zasloužených umenšení aneb odvrácení. Duše také v očištcí odbývajíc za hříchy pokuty, nabývají ulevení a vysvobození. Pověděl bych ti o tom příkladův dosti; ale poněvadž je slýcháváš v kostelích na den věrných Dušiček, meškati tě nebudu, ale k jiných věcí vidění
40 tě povedu.“

Vidění sedláčkovo XIX.

Jak někteří lidé kázání slova Božího za nic mají,
aniž se z nich učití dobrému chtějí. /

- Když se v kostele mše svatá dokonala, do kterého byl 144
5 sedláčka anjel Páně uvedl k slyšení té mše svaté, a hned
mnoho lidu z kostela šlo, chtěl také sedláček odjít; nebo
myslil, že se již v tom kostele nic více konati nebude: ale anjel
Páně ho pozdržel, a napomenul, aby neodcházel, že ještě bude
kázání slova Božího povídati duchovní ten, který mši svatou
10 odsloužil. Udělal sedláček tak, a zůstal na straně s uctivostí
a žádostí slyšeti slova Božího, a naučiti se dobrému pro spa-
sení své duše: ale když se ohlídl, viděl, že větší díl lidu byl
z kostela vyšel, než v něm zůstal, aby kázání slyšel: i nelíbilo
se mu to, že moha lidé v den sváteční slyšeti slovo Boží, a
15 mnohému dobrému a spasitedlnému z kázání se naučiti, o to
nedbali, a bez příčiny a potřeby do svých příbytkův a k obě-
du chvátali, jako hovada ku korytům, anebo do krčem se roze-
šli. Ano i tí páni a světa vladaři, majíce k dobrému příkladu
jiným zůstati na kázání, také odešli. Potom když ten kněz
20 počal kázati, a dobře i pěkně lid u/čiti, někteří z posloucháčův 145
zdřímali, jiní lelkovali, a na učení nepozorovali. Divil se tomu
sedláček, že ten lid Božího slova tak málo sobě váží, a jedná-
k ho ani slyšeti nechce, a to kázání pěkného, a naučení právě
potřebného: jako by nikdy neslychával, co proti takovým Pán
25 Kristus řekl u svatého Jana v kapitole 8.: Kdo z Boha jest,
slovo Boží slyší: protož vy neslyšíte, že z Boha nejste. — Potom
když po kázání bylo, a lid z kostela vyšel, viděl sedláček, že
slyšeného slova Božího, a naučení sobě daného, tak nevážili,
jako by nebylo hodné pamatování, aneb jako by to jiným
30 daleko vzdáleným mluveno bylo. A tu sedláček mnohém více
lítoval, že práce toho upřímného kněze, pilného lidských duší
pastýře, tak jest zavržená, a řekl: „O kdyby to kázání bylo me-

5 zi Turky, aneb Tatary, aneb mezi pouhými neznabohy povědě-
 no, mám za to, že by se jích mnoho na víru křesťanskou obrá-
 tilo, hříchův by přestalo, a svatý život by na se vzalo.“ A dále
 řekl: „Škoda, že ten upřímný slova Božího kazatel / v jiném 146
 10 místě slova Božího nerozsívá, kde by lepší poslouchače měl,
 kteří by učení jeho s chutí slyšeli, rádi se učili, a životův svých
 polepšovali.“
 Řekl mu anjel: „Co se ty domníváš, že by v jiném místě
 15 lepší byli poslouchací, nežli v tomto? Mejlíš se, ano snad ještě
 horší. Z prvopočátku však na krátký čas mohli by býti lepší,
 a chválili by kázání; ale ničemu z něho by se nenaučili, a ne-
 dbali by, aby co pamatovali. Takoví jsou již lidé na světě,
 kázání slyšeti, a nic na ně nedbati: chváliti je, a ničemu se
 20 z něho nenaučiti.“ To slyšíc sedláček, řekl: „Jak tehdy já
 soudím, bylo by lépe, aby žádných kázání mezi křesťany ne-
 bývalo, nikdy více; nebo by jim to bylo k lepšímu: ano prav-
 divější a smělejší povím, k menšímu by jim to zlému bylo, k men-
 šímu trestání a do pekla odsouzení a zatracení. I myslím o tom
 25 na obě strany rozprávkou udělati: a nejprvé, že duchovní lidé,
 a nejvíce faráři, duší lidských pastýři, jsou povinni kázati
 slovo Boží; druhé, že by lépe bylo, aby nekázali nikdy. Ty,
 an/jele Boží, povol mně to mé zdání vysloviti, a potom ty také 147
 zdání o tom doložíš.“ Povolil sedláčkovi anjel, aby co míní,
 a co se mu zdá o kázání slova Božího, směle přednesl: a tu
 30 sedláček začal mluvit takto:
 „Nejprvé, aby kázání slova Božího bývaly každou neděli,
 a každý svátek, ano i častěji k lidu křesťanskému, sám Pán
 Bůh rozkázal a porouči, jak se nachází psáno v knížkách pro-
 rockých; nebo Pán Bůh takto mluvil Izaiášovi, a takto mu
 35 poroučel: Volej, nepřestávej, jako trouba povýš hlasu svého,
 a zvěstuj lidu mému nešlechtnosti jeho, a domu Jáкова hříchy
 jeho. Isaiáš 58. A Jeremiáš v kapitole 1. píše, jak mu Pán Bůh
 poroučel, aby šel k lidu od víry pravé, a od zákona Božího,
 i od Pána Boha samého odvrácenému, a aby jej učil, a z hří-
 40 chův trestal, a aby se nic hněvu jejích, ani lání, ani pohrůzek
 nebál, že on mu k tomu smělosti, síly i vejmluvnosti přidá. Na-
 cházím také v knize Ezechiele proroka v kapitole 2. a 3., jak
 Pán Bůh tomu prorokovi poručil kázati slovo Boží: a jak u vi- 148
 dění podal mu knihu, a aby ji snědl, poroučel mu: to jest,
 40 osvítil ho uměním, a dal mu věděti, co a jak měl kázati. A jin-

de takových poručení Božích o kázání slova Božího, a o učení lidu neumělého, a o trestání hřešicích, dosti se nachází v svatém Písmě. V Novém také zákoně taková poručení se nacházejí, jako u svatého Matouše evangelisty v kapitole 10., a v 28. apoštolům poručil Pán Kristus: Jdouce, učte všechny národy. A u svatého Marka v kapitole 16. jim poručil, řka: Jdouce po všem světě, kaďte evangelium všemu stvoření. Kdož uvěři, a pokřti se, spasen bude: kdož pak neuvěři, zatracen bude. A netoliko jim Pán Kristus tak poroučel, ale sám je nejprvé naučil, co měli kázati, a čemu lid učit. Naposledy Duch svatý je osvětil, a uměním hojným a moudrostí obdařil, jak píše svatý Lukáš v Skutcích apoštolských v kapitole 2. Svatý Pavel apoštol pilně poroučel Timotheovi učedníkovi svému, kteréhož byl ustanovil biskupem v městě Efezu, aby slovo Boží kázal lidu, řka jemu: / Osvědčuji já před Bohem, a před Kristem Ježíšem, kterýžto má souditi živé i mrtvé, skrze příchod svůj i království své: kaž slovo Boží, nabízej ustavičně, buď vděk neb nevděk, tresci, pros, a napomínej ve vši trpělivosti a učení. 2. Timoth. 4. Titovi také biskupovi v Kretě ten horlivý apoštol poroučel kázati slovo Boží s pilností, jak se nachází psáno v epištole jemu poslané. Ano i slavný, svatý a veřejný církev svaté katolické sněm duchovní tridentinský všem farářům, a duším lidských pastýřům“ (Sessio 5. cap. 2. de reformatione) „porouči: Aby aspoň v nedělní a sváteční dni lid sobě svěřený, tak jak by lid sprectný srozuměti mohl, a oni nejlépe uměli, slovem Božím spasitelným vyučovali: učíc jej tomu, co všickni lidé povinní jsou uměti k spasení duší svých: oznamujíc lidu v krátkosti a sprostnosti řeči hříchy, kterých se varovati, a ctnosti, kterých se přidržeti mají, tak aby zatracení věčného ujíti, a slávy nebeské dojíti mohli; tak porouči ten svatý církevní sněm. /

To všechno já sobě rozjímajíc“, pravil sedláček, „soudím, že mají kázání vždycky lidu povídati faráři, a jiní duchovní. Ale poněvadž již lid z kázání ničemu dobrému se učit nechce, a takové učení zamítá, ale fábuly, a co k smíchu jest, aneb raději co nového slyšeti, vždy žádostiv jest, a co více, když slyší na kázání, čeho zlého má se varovati, on naproti tomu, jako by na vzdory faráři učiteli svému, toho zlého se dopouští: jiný na kazatele laje a hněvá se, že ho z hříchu trestal, z těch příčin soudím, že by lépe bylo, aby již kázání přestaly,

a nikdy více nebývaly. Příčina toho taková jest, že za to zamítání kázání, a spasitelných napomínání zanedbávání, těžký soud před Pánem Bohem ponese lid nedbálivý, a těžký počet vydati musí, a trestání veliké i hlubší peklo podniknouti, pro-
5 to, že jsou slýchávali, a nic nedbali, ani se polepšovali; ale raději horší život vedli nežli tí, kteří neslýchávali, a učení svatého nemívali. Slyš, co Pán Kristus u svatého Lukáše v kapitole 12. dí: Služebník ten, kterýž jest poznal / vůli pána 151 svého, a nepřipravoval se, a nečinil vůle jeho, ránami bude bit mnohými: ale kterýž jest nepoznal vůle pána svého, a hodné věci trestání učinil, ránami bude bit nemnohými. — Křesťané znají vůli Pána Boha svého, a poznati ji ještě lépe mohou z poslouchání slova Božího: pohané pak neznají, a znáti nemo-
10 hou, nemajíc kazatelův slova Božího: zdaliž tehdy těžšími metlami šviháni nebudou nežli pohané? Slyš ještě, co Pán Kristus mluví u svatého Jana v kapitole 15.: Bych byl nepřišel, a nemluvil jim, hříchu by neměli: ale nyní vejmluvy nemají z hříchu svého. — Veliká tato slova jsou proti těm, kteří slova Božího slyšení zanedbávají, aneb slyšeného sobě neváží: ale
20 kteráž mluví u svatého Matouše v kapitole 10., mnohém jsou hroznější; jsou pak tato: Kdožkoli nepřijme vás kazatelův Božího slova, a neuposlechne řečí vaších, vyjdouce ven z domu aneb z města, vyraztež prach z noh vaších. Zajistě pravím vám, že lehčejí bude zemi Sodomských a Gomorských v den sou/dný nežli městu tomu. — Ach jak hrozná jsou tato slova! 152
25 Zdaliž nevíme, co se stalo Sodomě a Gomoře městům, a celé jejích krajině, jak hroznou podstoupily pokutu: oheň z nebe, smola a síra na ně pršela, a je popálila, ostatek se do pekla propadlo. A když křesťanům hůře bude v den soudný, čehož
30 dočekají, kteří slovo Boží zamítali, a z něho se k dobrému živobytí neučili?

Tu mně také na paměť přišla historie o svatém Makáriu vi poustevnickém mníchovi, a o jeho s umrlčí hlavou rozmlouvání. Ten Macarius jdouc času jednoho po pustých místech,
35 našel lebku, to jest kost z hlavy člověka dávno umrlého, a zastavíc se zaklínal ji, aby mu oznámila, čím jest byla za živobytí svého? Dal to Pán Bůh, že ta holá z hlavy člověčí kost promluvila, a odpověděla, že byla pohana jednoho, který v těch místech dávno zahynul. Ptal se Macarius dále, kam se jeho duše
40 dostala? Odpověděla hlava, že do pekla, jakožto duše pohana

- nevěřícího a nepokřtěného. Ptal se dále Macarius: „Také-liž se kře/sťané do pekla dostávají?“ Odpověděla hlava, že také. 153
Ptal se ještě Macarius: „Jak jest v pekle s křesťany?“ Odpověděla hlava: „S křesťany jest tam mnohém hůřeji, proto, že oni
5 znali přikázání Boží, a naučení spasitelného na kázáních i jinde měli dosti, ale na to nic nedbajíc, zlý život vedli, a někteří hůřeji nežli pohané; a protož až do nejhlubšího pekla že se dostávají. Že ta umrlčí hlava tak mluvila, napsáno jest in lib. Dom. aeternit. Joan. Malobitský S. J. part. 2. cap. 6.
- 10 Tyto všecky důvody, a co by se jich více našlo, ukazují, že by bylo lépe, aby kázání přestaly, a nikdy více nebývaly; nebo lid neznajíce, co jest hřích a co zlého, z nevědomosti by hřešil, jako lid pohanský: a tak by soud lehčejší, trestání menší, a v pekle pálení měl by ulevenější. Co ty, anjele, o tom
15 soudíš, oznam také.“
- Odpověděl anjel: „Dosti jsi, sedláčku, o tom obojím důvodně mluvil: ale já tobě oznámím více o slova Božího zanedbávání a nevážení. Stalo se na / jednom svatém místě na pou- 154
ti, povídal tam farář jeden kázání, a to bylo pěkné, a naučení
20 spasitelné, i potěšení příhodné: a z počátku poslouchací s pilností poslouchali. V tom vycházela z lesa nová procesi na to svaté místo putující s zpěvem, jejižto hlas zpěvu jak poslouchací uslyšeli, všickni se hned od kazatele odvrátili, a na ty poutníky hleděli, krom jednoho muže, a zase hned jiní dva
25 k poslouchání se navrátili. Tak ten kazatel měl tří posloucháče ze všeho toho množství lidu přítomného. V jiném kostele a času jiného v nejpěknějším dílu kázání, když nějaká žena do mdloby upadla, hned se lid pojednou všecken od kázání odvrátil, a na tu ženu hleděl: aniž toho lidu napravití mohl
30 ten farář k poslouchání slova Božího nějakým napomínáním, až tu ženu z kostela vynesli. Z toho se vidí, jak již lidé od kázání, i od spasitelného naučení, se odvrátili. A jakkoliv jest to, já tobě pravím, že lépe jest, aby předce kázání slova Božího bývaly, a aby na nich dáváno bylo lidu spasite/dlné nauče- 155
35 ní, aby se na kněze neodvolávali, že pro jejích nedbálnivost lid zlý život vede, a do pekla se dostává: jak v pekle jednomu domlouvali, o kterém tato napsaná jest historie.
- Byl jeden farář velmi nedbálnivý, který svých toliko užít-
kův a obveselení hleděl, pro jehožto nedbálnivost mnozí z far-
40 níkův jeho do pekla se dostali. Umřel potom i on, a dostal se

tam za nimi: jemuž oni tam tvrdě domlouvali, řka: „Tys byl
 naším farářem, tys nás zanedbával, anižs nás kázáním slova
 Božího neučil, ani dobrým příkladem nevedl. Tys vinen za-
 tracením naším. Kdyby tvá veliká nedbálnost nebyla, my na
 5 tyto nešťastné místa nikdy bychom se nebyli dostali.“ Potom
 chápali ohnivě kamení, a na něj házeli ze všech stran a prali,
 až ho do propasti pekelné vehnali, do kteréž on po hlavě vpadl,
 a viděti ho nikdy více nebylo. To pak, co se s tím nedbalým
 farářem konalo, dal Pán Bůh viděti nějakému duchovnímu,
 10 u vytržení ducha stojícímu, aby totiž v známost lidem přišlo,
 zvláště nedbalým / farářům; píše tu historií Thom. Cantiprat. 156
 lib. 12. cap. 6.“ (In Spec. ex. tit. Praelatus. Ex. 10.) „Co se
 tehdy tomu nedbalému stalo, aby se nestalo i jiným, mají
 kázati slovo Boží, a na kázáních lid vyučovati.
 15 Že pak se málo kdo z kázání polepšuje, a lid již sobě ká-
 zání vzal v obyčej, faráři a jiní kazatelové na tom nic před
 Pánem Bohem netratí, a sám Pán Bůh je vymluvi a očisti. Slyš,
 co Pán Bůh mluvi u Ezechiele proroka v kapitole 33.: Jestliže
 já dím k bezbožnému: Bezbožný, smrti umřeš, ty pak, kazateli,
 20 nebudeš-li mluvit, aby se ostříhal bezbožný od cesty své, on
 bezbožný v nepravosti své umře: ale krve jeho (to jest duše
 jeho) z ruky tvé požádám. A pakli, když ty zvěstuješ bezbož-
 němu, aby od cest svých se obrátil, a on se neobráti od cesty
 své, ten zajisté v své nepravosti umře; ale ty duši svou vy-
 25 svobodil jsi. — A tak se splní nad těmi, kteří se z kázání sly-
 šených nepolepšují, a dobrému z nich neučí, co mluvi Pán
 Bůh u proroka Ozeáše v kapitole 13.: Zatracení tvé z te/be 157
 jest, o člověče zatvrzelý. — O kdyby lid křesťanský znal své
 dobré a štěstí, totiž, že mívá kázání slova Božího, a učení kate-
 30 chismusového v hojnosti, a v tom obojím spasitelného naučení
 dostatek, lépe by toho sobě vážil, a zanedbával by, ale podle
 naučení z nich daného by se choval. Hle pohané, Turcí, Tataři,
 a jiní neznabohové, nemají toho daru od Pána Boha, jakož
 mají křesťané, ale ani pohané toho neznají, čeho nemají: kdy-
 35 by pak znali, velice by toho litovali a oplakali, a snad by vy-
 hledávali, a tí také na křesťany před Pánem Bohem žalovati
 budou.“

Vidění sedláčkovo XX.

Zdaliž i kacíř Pánu Bohu se líbiti mohou, a spasení věčného
dojíti.

- Řekl sedláček: „Milý anjele, vůdce a učiteli můj věrný,
5 oznámil jsem tobě, že se mně zanedbávání slova Božího, kteréž se v kostelích na kázáních ohlašuje lidu, nelíbí, a pro které příčiny se mně nelíbí, a ty jsi mně o tom moudrou odpověď dal: přišlo mně na mysl, abych / ti o kacířích otázku podal, zdaliž 158
oni v své víře Pánu Bohu se líbiti mohou, a spasení věčného
10 dojíti; nebo slejchávám o nich, že slova Božího pilní jsou, které jim predikantí jejich ohlašují, a rádí je slejchávají, do kostelův také chodivají. Ale toto mne nejvíce k tomu mluvení vzbůzuje, což čítávám, že jim také Pán Bůh a blahoslavená Panna Maria milostí svých zázračně udělují, ano i králům spanilým: o kterých psáno jest v čtvrté knize o králích židovských
15 v kapitole 9. a 10., že z poručení Božího svatý Eliseus prorok muže jednoho, jehož jméno bylo Jehu, pomazal olejem posvátným na království izrahelské, a králem ho ustanovil nad lidem od Boha někdy vyvoleným, a k tomu dopomohl mu, a on
20 byl zpohanilý modlář a modloslužebník; nebo Písmo o něm v té knize v kapitole 10. mluví: Porro Jehu non custodivit ut ambulet in lege Domini Dei Israël in toto corde suo: non enim recessit a peccatis Hieroboam, qui peccare fecerat Israël. Non recessit, nec dereliquit vitulos aureos, qui / erant in Bethel et in Dan: sed adoravit eos. To jest, Jehu pak nesnážil se, 159
25 aby život vedl podlé zákona Pána Boha všemohoucího v celém srdci svém; neboť neodstoupil od hříchův Jeroboama, který do hřichu modlářství uvedl lid izrahelský. Neodstoupil, ani nezanechal telat zlatých, kteréž byly v městech Bethel a Dan: ale
30 klaněl se jim, a kadidlo i oběti obětoval jim i s lidem svým poddaným. — Hle vidíš, anjele svatý, že i modláře zvolil Pán Bůh za krále. A opět v též knize kapitola 13. nacházím psáno,

že Joas král izrahelský, podobně jako i otec jeho zpohanilý a modlářstvím zprzněný, když se poroučel modlitbám Elizea proroka svatého, dal mu Pán Bůh na přimluvu Elizea vítězství nad králem syrským, velikým jeho nepřítelem, takže ho potřikrát velikým bojem porazil a přemohl. Hle že Pán Bůh pohanům i lidem zpohanilým pomáhal.

Kacířům, také a od víry svaté katolické odloučeným, zázračná dobrodiní činival Pán Bůh i Panna Maria. Píše Guiliel. Gumpfenberg S. J. in At/lante Mariano, že Moškvánům, kteříž katolicí nejsou, ale schismatici, Pán Bůh a Panna Maria Matka Boží milost svou ukazuje, činic jim dobrodiní zázračná u obrazův zázračných, zdraví nemocným navracujíc, a pomoc proti nepřátelům pohanům činic. Jakož léta Páně 993. když množství Tatarův s knížetem svým Temírašákem do Moškvanské země nenadále vpadlo, a všecko mečem a ohněm hubilo: kníže moškvanské nemaje žádného vojska pohotově, které by nepřátelům bránilo, k Pánu Bohu a k Panně Marii se obrátil o pomoc. I poslal pro zázračný obraz Panny Marie do Vlodomíru, a dal jej do hlavního města svého Moškovy uctivě přinesti: před kterýmžto obrazem Moškvané Pána Boha a Panny Marie prosili o pomoc ustavičně, a vyžádali; nebo Tataři zděšení opustivše Moškvu do svých zemí se navrátili. O tom píše Sigis. Herberst. et ex eo Gumpfenb. Cent. 7., Imag. 603.

Ale tato historie, kteráž jest lib. 12. cap. 10. hist. Tripart. napsaná, mně jest / k podivení; jest pak tato: Času dávného vyšel oheň v městě Konštantinopoli, jemuž podobného ohně nikdy nebylo; nebo větší díl toho města tak pokazil, že mnohá slavná stavení k zkáze přišla. Naposledy oheň ten do kostela novaciánův kacířův se dostal. Protož Pavel biskup novaciánský, jak uhlídal, že kostelu jeho nebezpečnoství nastává, přistoupil k oltáři, a Pánu Bohu za zachování jak kostela toho, tak města, od nebezpečnoství ohně bez přestání ustavičně se modlil: a Pán Bůh ovšem, jak sám skutek patrně ukázal, skutečně ho vyslyšel; nebo ačkoliv oheň do kostela jak dvěřmi, tak okny plápolal, však nic stavení neuškodil, takže každý viděl kostel státi v ohni bez škody. A což k většímu podivení bylo, že ani jedinké znamení od dýmu na trámích a jiných věcech z dřeva udělaných aneb na stěnách nikdež se nenacházelo. Vidíš hle, anjele milý, ten byl kacířský biskup, a Pán Bůh modlitbu jeho vyslyšel, a že ho vyslyšel, zázrakem to

ukázal. Mohl by tehdy někdo řícti, že / člověk v každé víře se 162
může Pánu Bohu líbiti a spasen býti. Co ty, svatý anjele, na
to odpovídáš?“

Odpověděl anjel: „Co se tkne kázání neb učení predikant-
5 ského, to marné jest, a z Písma svatého zfalšovaného učiněné.
Kdyby oni apoštolským způsobem kázání povídali, učili by
jistě znáti a zachovati Boží přikázání, a milovati bližního své-
ho jako sebe samého: ale po skutcích uznává se falešné učení
jejích. Co pak dobrodiní Božích jim prokázaných se tkne, tej-
10 ný jest tu soud Boží: a kdož ho stíhnouti a vysloviti může?
Snad jim Pán Bůh a Panna Maria a svatí anjelé toliko na tom-
to světě dobrodiní činí, aby je k uznání a přijetí víry svaté
katolické naklonili. Ty pak, sedláčku, a každý věrný křesťan,
věř slovům svatého Athanásia biskupa alexandrénského in suo
15 Symbolo takto znějícím: Kdokoliv chce věčně spasen býti, pře-
devším tohoto mu potřebí jest, aby se svaté katolické víry při-
držel, kteroužto víru katolickou nebude-li úplně a neporuše-
ně zachovávat, bez pochyby věčně / zahyne. O čemž abys také 163
byl historií utvrzen, povím ti jednu krátce.

20 Psáno jest v knize, Pratum spirituale nazvané, takto: Byl
jeden mních poustevnický, jménem Cyriacus, který mnoho let
v pustých místech Pánu Bohu sloužil, až do své starosti. Roz-
nesla se o něm ta dobrá pověst daleko: kteroužto jiný mních,
Theofanes jménem, pohnut, šel k němu, aby se něčemu dobré-
25 mu naučil od něho. A když od něho všeliké dobré naučení
slyšel, a ctnostné jeho živobyťi při něm viděl, velice to sobě
oblíbil, a řekl mu: „Otče, kdybych nebyl nestoriánem, s tebou
bych rád zůstal, a Pánu Bohu sloužil.“ Nestoriáni pak byli ka-
cíři. Když Cyriacus ten starý mních od něho slyšel, že by ne-
30 byl katolíkem, ale nestoriánským kacířem, byl nad tím zkor-
moucen, a řekl mu: „Odstup, synáčku, od toho podvodného
kacířství, abys mohl věčně spasen býti; nebo kdokoliv katolic-
ké víry se nepřidrží, ale kacířského učení následuje, každý
zatracen bude.“ Odpověděl Theofanes: „Od všech sekt já taková
35 slova slychávám, abych totiž je/jích sekty následoval, a komu 164
mám věřiti, nevím. Což tehdy mám nebohý dělati? Modl se
Pánu Bohu, starečku, za mne, aby mne osvítil a naučil, které
víry se mám přidržeti.“ Odpověděl starec: „Seď v této mé cha-
loupce, a modl se pilně Pánu Bohu, majíc jistou nádej, že on
40 tě vyslyší a naučí. Já také odejdu na stranu, a za tebe se modli-

ti budu.' Když bylo na zejtrí okolo hodiny deváté, přišel do té chaloupky nějaký muž hrozný k Theofánovi, a řekl mu: ,Pod se mnou, a ukážiť, jak vpravdě máš věřiti.' Uvedl ho tehdy do nějakého hrozného místa, kdež viděl hrozný a smradlavý oheň, a v tom ohni Nestoria, Evticha, Aria arcikacíře se páliť a trápiti, a řekl mu: ,Toto místo a tento oheň připraven jest kacířům, kteří od víry svaté katolické odpadli, a kacířstva sobě oblíbili, a jích se přidrželi. Jestliže tehdy tobě se líbi v tomto místě s kacíři těmito se páliť a trápiti, zůstaň v tvém kacířství: pakli chceš toho nešťastného ohně ujíti, přístup k svaté víře katolické, a v ni setrvej až do skonání; nebo zajisto pra/vím tobě, kdokoliv katolické víry se přidržeti nebude, s těmi kacíři, které vidíš, zatracen bude.' To Theofanes uslyšíc, rád přijal víru svatou katolickou, a setrval s tím starcem čtyry léta, až šťastně život dokonal. Tak napsal Joan. Moschus in Prat. spirit. cap. 26." (In Spec. ex. tit. Haereticus. Ex. 5.)

Vidění sedláčkovo XXI.

Jak někteří lidé přistupují k sv. zpovědi nepobožně,
a zpověd konají sobě neplatně.

- 5 Z toho kostela, v kterém bylo kázání slova Božího koná-
no, a od některých za nic položeno, vedl anjel Páně sedláčka
do kostela jiného, a tam ho postavil naproti zpovědnici, kdež
totiž otec duchovní seděl na místě Božím, aby hříšné lidí
kající přijímal, hříchy jejich vyslyšel, a potom na místě Božím
aby jim rozhřešení udělil, a požehnání dal. Poručil pak anjel
10 sedláčkovi, aby se podíval, co se tam koná a konati bude.
Vzal to sobě sedláček na pilný pozor, a hleděl dobře na lid,
který tam / stál, a který ještě přicházel, a viděl, jak tam ně- 166
kteří stáli jako sloupí, ani na kolena neklekli, a nic se ne-
modlili. Jiní se do zpovědnice tlačili jeden přes druhého, aby
15 se spíš zpovědníka dotlačili, jiní druhými strkali, jiní rozprá-
věli, nebo šeptali a smáli se: a tak jiným upřímně přistupují-
cím pobožnost mejlili a překáželi. Jiní z domu vyjdouce, a ani
nepomyslic, co mají mluvit, a na své hříchy se nic doma ani
na cestě, do kostela jdouce, neupamatujíc, ani na to, jak dáv-
20 no předešlou zpověd vykonali, pospíchali k zpovědi: majíc za
to hloupí lidé, že bude na tom dost, když jen se dotlačí. Někdy
také dva neb tři se do zpovědnice vtlačili, odkudž ani ten,
který se zpovídal, směle všech hříchův se vyznati nesměl,
znajíc, že je druhý i třetí tak dobře poslouchá jako kněz, který
25 zpověd slyší. Podobně ani kněz se ho tázati více nesměl, pro
tu příčinu. Vidouce takovou toho lidu nesmyslnost sedláček,
řekl: „Toto-liž jest k svaté zpovědi chystání? A tak-liž křes-
ťanům náleží k té svátosti přistupovati? Zdaliž by neby/lo lé- 167
pe nechati zpovědi, nežli takovým způsobem k ní přistupovati?
30 Hle chtějí se z hříchův zpovídati, a od nich rozhřešení býti, a
ani se na ně neupamatovali, ani neumějí se jích vyznati, nebo
nepomyslí, co mají mluvit. Nedobrý a nechvalitebný mají títo

lidé obyčej. Zdaliž neměli před tím některý den, aneb aspoň některou hodinu pomysli, co jsou od předešlé zpovědi až do té hodiny zhřešili, buď mluvením, pomyšlením, zlého neb cízího požádáním, aneb skutečným učiněním, aneb zanedbáním, 5 neb proklínáním, neb hanebným a nenáležitým mluvením, neb bližních pomlouváním a posuzováním. Upamatovati se také měli, zdaliž jsou se čeho nevyznali v předešlé zpovědi, buď chtějí a vědomě, aneb z zapomenutí, ale tí se všichni bezpečejí, že jim to zpovědník připamatuje. Mejlí se pak, nebo je- 10 mu možná není toho dovedsti. Uhodne-li zpovědník svými otázkami, člověka zpovídacího, bude šťastí: neuhodne-li, bude ztráta veliká, a té ztráty člověk / sám jest vinen, že se sám 168 na své hříchy neupamatoval.“

Když se takové zpovědi lidu nedbalého, a k zpovědi nepřichystání, a do zpovědnic tlačení bez pobožnosti, sedláčkovi nelíbilo, řekl mu anjel: „Nahlédni až do zpovědnice, sedláčku, a podívej se, jak zpověď konají, a uhlídáš více, co se ti nebude líbiti, a chváliti to nebudeš.“ Učinil tak sedláček, a viděl, že některý ledažakés hříšečky povídal; ano i co hříchem 20 nebylo. Hříchy pak, a ty veliké, mlčel, a tážán pilně od zpovědníka, tajil je, a znáti se nechtěl: buď že se styděl známého zpovědníka, buď aby se svatým a ne hříšným býti ukázal, buď z hlouposti neb z tvrdošijnosti. Když pak se ptal k poslední zpovědník, zdaliž hříchův svých lituje, odpověděl samým 25 toliko slovem, že lituje: a to litování hříchův, byť dost a právě velkých a oplzlých, nepocházelo ze srdce, aniž jích srdcem želel. A když byl opět od zpovědníka tážán, zdaliž chce, a má-li oumysl upřímně se polepšiti, a těch i všech jiných hříchův zanechati dokud živ bu/de, ano až na věky, on ustami toliko 169 slíboval polepšení, a ne srdcem, ani pravým oumyslem. Jiného opět viděl sedláček, když svou zpověď konal, že žádné pokory a poníženosti na sobě neukazoval, a tak povídal hříchy své zpovědníkovi, jako by s sobě rovným na rynku aneb v obecním domě mluvil. I řekl sedláček k anjelu: „Pane, tyto zpovědi 35 tohoto přítomného lidu nic se mně nelíbí, a já sám jak živ nechtěl bych zpovědi na ten způsob konati: a jestliže neměli títo lidé pobožnější a upřímnější se z svých hříchův zpovídati, mohli raději tak nechati. Však co ty, svatý a moudrý anjele, o takové zpovědi znáš, pověz mně, já rád poslechnu, a tvým slovům, 40 a učení tvému věřiti budu.“

Odpověděl anjel: „Že tobě, sedláčku, lidu tohoto zpovědi se nelíbí, věz, že se Pánu Bohu, ano i nám anjelům více nelíbí: aniž Pán Bůh potvrzuje rozhršení, které jim otec duchovní dává; nebo mají zajistě věděti, že k zpovědi, a k vyznání hříchův svých, měli se přichystati co nejlépe; to jest, pilně se /
5 upamatovati na všechny hříchy své. Druhé: Mají zpověd konati 170 s pokorou a ponížeností, kleknouc na kolena, hlavou skloněnou k zemi, rukami pobožně složenými, jako by se před samým Kristem Pánem zpovídali; nebo zpovědník na jeho místě sedí, 10 na jeho místě hříchy slyší a rozsuzuje, a na místě jeho, a mocí jeho, rozhršení kajícím uděluje. Potom mají své hříchy všechny oznámiti, žádného nezatajiti; ale tak se vyznati, jak jsou zhřešili, a kolikrát zhřešili. Potom mají z pravého srdce želeťi všech hříchův svých, a jich se na věky odříkati, a polepšení 15 života věrným oumyslem připovídati.

Proč sobě za příklad neberou jiných dávno kajících hříšníkův? Jako svatou Máří Magdalénu, svatého Petra a Pavla apoštolův: ano i Davida krále a jiných mnohých, kteří svých hříchův z pravého srdce želeli, a jich se odpovídali. A poněvadž 20 slejchávají na kázáních, že tí jménovaní kající lidé našli velikou milost u Pána Boha skrz takové pokání, skrz hříchův želení a jich o/plakávání, proč i oni milosti u něho nehledají takovým pokáním, hříchův želením a jich srdečným oplakáváním? 171 Což kdyby lidé dělali, i nám anjelům byla by radost a potěšení 25 z jejich pokání, jak Pán Kristus mluví u svatého Lukáše v kapitole 15., že mají anjele radost nad jedním člověkem hříšným pokání činícím. Ale slyš historií.

Za oných dávných let, když se byl dověděl Klodoveus král francký, že svatý Elevtherius přišel do města Dorníku, a tam 30 že pěkně a horlivě kázání slova Božího povídává, zlíbilo se mu to, pročez přijel tam, aby ho učícího slejchával. V tom Pán Bůh Elevtheriovi zjevil, že ten král Klodoveus hříchu velikého se dopustil, a že se ho stydí zpovídati, a že se ho nikdy u svaté zpovědi nevyznal pro stud. Majíc to sobě oznámeno od Pána 35 Boha Elevtherius, šel k tomu králi, a v tejnosti mu oznámil o tom hříchu, a k zpovědi a pokání ho napomenul. Král se podivil, a vida, že toho hříchu tajíti nemůže, a nemá, a že jest vůle Boží, aby se ho při zpovědi vy/znal, udělal to hned s velikou zkroušeností: a dostanouc rozřešení, prosil Elevtheria, aby 172 se za něj Pánu Bohu modlil, a mši svatou sloužil. Když pak na 40

- druhý den ráno Elevtherius mši svatou za toho krále sloužil, jasnost nebeská celý kostel osvítila, a anjel Boží se zjevil, a zvěstoval Elevtheriovi, že již Pán Bůh tomu králi hřích jeho odpustil. Král když to uslyšel, velice byl nad tím potěšen, a vesele se do svého domu navrátil.“ (Ex Archivis Eccl. Tornac. in Dauroul. cap. 1. tit. 74. Ex. 3.) „Tento jest pěkný příklad: ale slyš pěknější od svatého Řehoře papeže Homil. 40 in evang. napsaný, a naučíš se, jak mají lidé z hříchův pokání činiti, a je srdečně oplakávati.
- 10 Byl jeden mládenec, jménem Viktorin, z rodu vzáctného pošlý, a dosti bohatý. Ten podlé věku mladosti a bohatství hojnosti dopustil se hříchu nějakého velikého, pro kterýžto hřích boje se soudu Božího spravedlivého, opustíc všecko, což měl, dal se do kláštera mezi mníchy, a za ten hřích pravé a hodné / pokání činil, tělo své mrtvil, a častými slzami hříchu svého oplakával, takže obcováním tak příkladným všecky toho kláštera mníchy převyšoval. Měl pak obyčej dříve na modlitbu vstávati nežli jiní mníši: a vycházival ven z kláštera na jednu horu, a na její ustupek se uchýloval, kdež by v soukromí a od žádného viděn nebyl, tím důvěrněji pobožnost svou vykonával. Modlival se pak tam s pláčem za odpuštění hříchu svého. Když pak noci jedné podlé obyčeje svého z kláštera na tu horu vycházel, uhlídal ho opat jeho, a chtěje se dověděti, kam jde, a co dělati bude, šel za nim tejně. A hle viděl, že když se ten mních Pánu Bohu modlil s pláčem za odpuštění hříchu svého, jasnost veliká z nebe na něj se spustila, a jeho i tu horu široce daleko osvítila. Což vidouce opat ulekl se, a hned do kláštera utekl. Po nějaké chvíli vrátil se také Viktorin mních do kláštera, a opat stoje tu blízko, ptal se ho, kde byl, a co tam dělal? A když on zapírali počal, oznámil mu opat, kde ho viděl, a jakou z nebe jasnost / nad nim spatřil. Pročež poznav 174 Viktorin, že jest prozrazen, doložil i toho, čeho opat neviděl, a řekl: „Jak ta jasnost z nebe na mne přišla, spolu také jsem slyšel hlas řkoucí: že mně již Pán Bůh hřích můj odpustil, a tak jsem nad tím potěšen.“ Z této historie uč se, sedláčku, z hříchův tvých pravé pokání činiti, jích věrně želeti a oplakávati, chceš-li, aby ti je milosrdný Pán Bůh odpustil.
- Dále, abys, sedláčku, věděl, že tí, kteří zoumyslně hříchy smrtedlné při zpovědi tají a zamlčují, zle sobě sami činí, a že jim ani ty zpovědi, ani jiní dobří skutkové jejích, nic k spa-

- sení věčnému nebudou nápomocní, ale musejí do pekla jít na věčné zatracení; nebo Pán Kristus učí, jak píše svatý Matouš evangelista v kapitole 4.: Pokání čiňte, nebo se přiblíží království nebeské těm, kteří pokání upřímně činí. A jinde Pán
- 5 Kristus učí, jak píše svatý Lukáš evangelista v kapitole 13.: Nebudete-li pokání činiti z hříchův vašich, všickni podobně zahynete. — Slejchávají také lidé historií na káza/ních, kterou 175 napsal Joann. Herolt Dom. 4. Quadrag. takto:
- Byla jednoho krále dcera velmi pobožná, a na lid chudobný dobrotivá a milosrdná, mnoho skutkův milosrdných činíc, která někdy všetečně pohlédnouc na krásného mládence, jednoho z služebníkův svých, srdcem ho zamilovala, potom i řečí
- 10 oulislou k skutku tělesnému smílnému namluvila. Potom když poznala se býti těhotnou, a proto se velice bála a starala, že rodu královskému takovou hanbu udělá, radila se nějaké staré
- 15 baby, kteráž ji radu i pomoc dala, aby plod počatý z sebe vyhnala a umořila. Udělala ona tak, a hanbu sice zakryla, ale želejíc těch hříchův vždycky smutná byla: potom z povolení krále otce svého dala se do kláštera panenského mezi jeptišky, a velmi outrpný a příkladný život vedla: však pro ženský
- 20 stud, nikdy se těch hříchův nezpovídala, až v nich umřela. Po smrti, když ji všichni za svatou měli, ona se abatyši téhož kláštera zjevila, a ji oznámila, že jest do pekla na věky zatracená, / kdež se pálení a trápení bude na věky bez konce a bez
- 25 ulevení. Slyšíc to abatyše, ulekla se, a řekla: ‚Jestliže ty jsi se do pekla dostala, ach kdož z nás spasen bude? Tys život tíchý, pobožný a outrpný vedla, nám všem k podivení a ku příkladu. Pověz mi ale příčinu tvého zatracení.‘ Tu ona všecky hříchy své oznámila, totiž, co s mládencem a s plodem učinila, a do
- 30 ložila: ‚Kdybych se byla otci duchovnímu vyznala z těch hříchův, a dostala od něho rozhřešení, a kdybych jích byla z pravého srdce želela, byl by mně Pán Bůh odpustil. Ale že jsem ty hříchy tak veliké při zpovědích tajila, odpuštěné mně nebyly. A co více, nic mně nepomohli dobří skutkové k spasení, totiž modlitby, posty, almužny.‘ To když odmluvila, zmizela.
- 35 Posuď, sedláčku, nebylo-liž té králové dceři žel, že se do pekla dostala pro zatajení hříchův velikých při svaté zpovědi, a že ji zpověď a dobří skutkové nic neprospěli: ano i ty zpovědi nepravdivé, a po nich nehodné velebné svátosti přijímání,
- 40 pokaždékrát k hříchu smr/tedlnému novému byly, a k většímu 177

do pekla zatracení; nebo svatý Pavel apoštol, ano raději Pán Kristus skrz něho mluvi: „Kdokoliv nehodně tělo a krev Krista Pána přijímá, že jest vinen tělem a krví jeho“, tak jako Jidáš Iškariotský, a židí i Pilát, kteří ho na smrt vydali a usmrtili.“

- 5 Vyslyšíc sedláček takové řeči od svatého svého vůdce anjela, nemálo se podivil: a toho se nejvíce ulekl, že tí, kteří velebnou svátost oltářní nehodně přijímají, jsou vinní tělem a krví Krista Pána syna Božího: načež mu anjel Páně řekl: „Přijdeme sem zas dne zejtřejšího, a ty, sedláčku, to, a ještě nětco více, uhlídáš.“
- 10

Vidění sedláčkovo XXII.

Jak někteří lidé k stolu Páně nehodně přistupovali,
a velebnou svátost přijímali.

Když Pán Bůh den dal, a zazvonili do kostela na mši svatou, řekl anjel Páně sedláčkovi: „Co jsi sobě včerejšího dne viděti vinšoval, dnes uhlídáš, totiž, jak lidé kající a pobožní / při mši svaté velebnou svátost oltářní přijímati budou pěkně a náležitě; jiní pak nehodně, a poznáš to jistým znamením: pročez dej pozor na všecky.“ Když pak sedláček na všecky k stolu Páně přistupující pilně hleděl, viděl, jak někteří pobožně přijímali, kleknouc na kolena, ruce pěkně složíc, a Pána Krista k sobě přijmouti žádali do svých srdcí, v nichž aby sobě příbytek oblíbiti a učiniti ráčil, za to prosili: nejináče, než jako pobožný Zacheus, kterýž také žádostiv byl Pána Ježíše viděti, a uvedsti do svého domu, což se mu také podlé jeho žádosti stalo: odkudž i takové milosti nabyt u Pána Krista, že mu řekl: Zachee, dnes spasení stalo se domu tvému. — Takovou milost nacházejí tí dobří křesťané, kteří k stolu Páně přistupují s pravou vírou a žádostí do srdcí svých přijmouti Krista Pána spasitele svého; neboť on k nim přichází, milostí svou je obdaňuje, a k dosažení věčného spasení způsobné čini.

Když pak sedláček ten i na jiné k stolu Páně přistupující hleděl, viděl, že se / k oltáři tlačili, aby co nejdříve přistoupili, velmi málo, a někteří nic, pobožnosti na sobě neukazující: a dostanouce do ust velebnou svátost, hned z kostela pospíšili. To vidouce sedláček, byl nad tím zkormoucen, pro takovou neuctivost a nerozvážlivost o té předůstojné svátosti, a řekl: „Co ty, milý anjele, soudíš o těchto přijímajících, zdaliž to dobře dělají aneb zle?“

Odpověděl anjel: „Tí, kteří s pravou vírou a pobožností, a nemajíc žádného hříchu smrtedlného v svědomí svém, k přijímání přistupují, Pánu Kristu se líbí, a on k nim rád jde, na

ně laskav jest, jim svou milost uděluje; nebo on mluví v Knize
přisloví Šalomounových v kapitole 8.: Já milující mne miluji,
a rozkoše mé jsou býti s syny lidskými. A u svatého Matouše
v kapitole 11. mluví: Poďte ke mně všickni, kteříž pracujete
5 a obtíženi jste, a jáť občerstvím vás. — Naproti tomu, kteří
v hříších smrtedlných k stolu Páně přistupují, a málo nebo nic
pobožnosti mají, nerád k nim jde, a tvář svou od nich odvrací,
aniž jakou / milost jim ukazuje. Zdaližs kdy neslyšel historie 180
velmi známé o Videkindovi knížeti někdejším saským, kterýž
10 ještě za pohanstva, jsouce pohan, měl vojnu s Karlem Velikým
římským císařem, a časem velikonočním v oděvu žebráckém
přišel do ležení vojska císařského, aby vyzvěděl, co se tam
koná, aneb konati míní: a netoliko na vojsko císařské se po-
dival, ale také mše svaté a jiné služby duchovní, které křes-
15 ťané Pánu Bohu vykonávali, viděl, a v tom byl poznán, a k cí-
saři přiveden. Císař pak jakožto moudrý pán, přívětivě se k ně-
mu měl, a k stolu a k obědu ho posadil. Mezi jinou řečí ptal
se ho císař: „Ctné kníže, cos také viděl v ležení vojska mého,
a co se ti líbilo, aneb nelíbilo?“ Odpověděl on, že se mu mno-
20 ho líbilo; ale toto k velikému podivení že mu bylo, totiž, „když
váš kněz drahým rouchem ozdobený u oltáře stál, a vojáci tvo-
jí před něj předstupovali, a na kolena klekali, on jednomu kaž-
dému z kalicha zlatého překrásné pacholátko podával, kteréžto
k některým velmi rado/stně šlo, a do ust jim vešlo: od někte- 181
25 rých pak se odvrácelo a bránilo se, avšak předce do ust jim
vstrčeno bylo; to, pravím, s podivením jsem viděl, ale co by
to znamenalo, tomu nerozumím“. Řekl mu císař: „Velikous věc
viděl, ctné kníže, a Pán Bůh tobě ukázal, čeho nám křesťanům
neukázal.“ A tím zázrakem, a moudrým císařovým napomíná-
30 ním, pohnuté bylo to kníže saské, aby víru křesťanskou, i se
vším lidem svým poddaným, přijal. Z toho pak zázraku, kterýž
vidělo to kníže, totiž, podávati krásné pacholátko vojákům od
kněze, a že ono k některým rado a chtivě šlo, ale k některým
nerádo, naučení se takové dává, že u velebné svátosti, kterou
35 kněží přijímajícím křesťanům podávají, jest pravé a živé tělo
Krista syna Božího spasitele světa, a v té víře nás utvrzuje, že
ale to pacholátko k některým vesele a chtivě šlo, znamenalo,
že tí jsou byli bez hříchu smrtedlného, a hodní té velebné svá-
tosti: ku kterým pak nerádo šlo, znamení bylo, že jsou byli

hříšníci, a že smrtedlnými hříchy / svědomí zprzněné měli. Ještě 182
ti povím jednu historii, k této předešlé dosti podobnou.

Psáno jest v knize Životův svatých Otcův, že Pán Bůh
někdý byl dal biskupovi jednomu takovou milost, že vidával
5 tváří lidí přijímajících velebnou svátost rozdílným způsobem:
a to některých černou a hroznou, a očí jejich krví zalité: ji-
ných pak tváře vidával krásné a oděv bílý jejich, a to proto,
aby poznal, kteří byli hodní přijímání, a kteří nehodní. Byli
pak v tom městě dva muži zlé pověsti, totiž že by cizoložníci
10 byli: i modlil se ten biskup Pánu Bohu, aby mu to na jejich
tvářích také ukázal, zdali by byla pravdivá ta pověst o nich,
a oni byli-li by cizoložníci aneb ne, aby věděl, jak se má k nim
podlé ouřadu svého biskupského zachovati. Vyslyšel ho Pán
Bůh; nebo když tí dva muži přistoupili k přijímání velebné svá-
15 tosti, jednoho z nich viděl jasnou tvář majícího, a oděv pěkný
bílý: druhý pak byl černé tváří, a oděv měl na sobě černý a
hrozný. Prosil opět Pá/na Boha ten biskup, aby ho tomu tajem- 183
ství naučil, proč jeden jasný, a druhý černý a hrozný byl, a
hned anjel Páně přišel, a vyložil mu to vidění; totiž, že ten
20 první muž pokání z hříchův učinil, a jích se na věky odřekl:
druhý pak že ani pokání neučinil, a že hříchův zanechati oumys-
lu nemá. A když se ten biskup divil, že Pán Bůh tak brzo milost
svou tomu cizoložníkovi udělil, řekl anjel: „Pán Bůh náš i váš
tak jest dobrotivý, že lidem z pravého srdce kajícím, a hříchův
25 želejícím, a majícím oumysl pravý polepšiti života svého, hří-
chy odpouští dobrotivě, ano i milosti své jim štědře uděluje.“
In Vit. Patr. part. 2. § 156. (in Dauroul. cap. 5. tit. 15. Ex. 8.).
„To o těch, kteří k stolu Páně hodně neb nehodně přistupují,
dostí jsem tě, sedláčku, naučil. Však ještě ti povím dvě histo-
30 rie, z nichž se i toto, co jsem ti oznámil, jak ty i jiný každý
naučiti může, jak se má připravovati k přijímání té nejdůstoj-
nější svátosti.

Bylo jedno pachole, Augustín jménem, v zemi japonské:
ten práci bedli/vou a pilným učením velebných pátrův Tova- 184
35 ryšstva Ježíšova na víru křesťanskou obrácen a pokřtěn, když
byl naučen o svátostech pokání, a o svátosti oltářní, žádal ve-
lice také býti připuštěn k přijímání jích. Nepovolil mu páter,
než na tu vejmínku, až se k tomu přichystá náležitě skrz sva-
tou zpověď, a až pobožncst náležitou na sobě ukáže: uložil
40 mu také den, kterého to konati měl, totiž svátek na nebe vzetí

blahoslavené Panny Marie. Když ten den přišel, Augustín pa-
 chole konal zpověď tak důvtipně, pozorně a náležitě, s tako-
 vým také pláčem a hříchův želením, že ten páter jeho zpověd-
 ník potom se přiznal, že jak živ takové zpovědi od žádného
 5 neslyšel, jakkoliv lidí jiných bez počtu zpovědi jak živ slyšel.
 A když potom ten páter mši svatou sloužil, bylo viděti, jak to
 pachole vroucně se modlilo, jak vzdychalo k Pánu Bohu, a po
 velebné svátosti toužilo, a jak ji uctivě a pobožně s mnohým slz
 vyléváním přijalo. Tak jest psáno in Epist. P. Bonif. S. J.“ (In
 10 Paradis. / puer. part. 2. cap. 19. § 5.) „Ach což by bylo vinšo- 185
 vati, aby křesťané podívali se na pobožnost oných nových křes-
 ťanův, když k zpovědi a k stolu Páně jdou, aby se od nich ta-
 kové pobožnosti učili, a naučili. Slyš druhou historií.
 Markéta panenka, dcera krále uherského, jakož byla ob-
 15 zvláštní pobožnosti, tak se k stolu Páně chystávala a připravova-
 vala, aby hodně přijímati mohla. Ten den před přijímáním ve-
 lebné svátosti na samém chlébě a vodě se postila. Potom zpo-
 věď konala s mnohým slz vyléváním, a ustavičně na horlivých
 20 modlitbách trvala. Po přijímání pak předce trvala na modlit-
 bách klečíce u oltáře, a ručník tak dlouho držela před těmi,
 kteří přistupovali k přijímání, až všem bylo poslouženo. A to
 ona pro tu příčinu dělávala, aby na velebnou svátost tím déle
 hleděti, Pána Krista milovati, chváliti a jemu se modliti mohla.
 O tom píše Suri. 20. Januar.“ (In Dauroul. loco cit. Ex. 4.) „Tak
 25 by se měli všickni křesťané připravovati k přijímání velebné
 svátosti.“ /

Jak mnozí lidé dní nedělních i svátečních sobě neváží,
a tím hřeší.

Řekl anjel k sedláčkovi: „Již jsem tě, sedláčku, na několik
5 míst přivedl, a málo jsi ještě ve světě viděl, co by se Pánu
Bohu líbilo, i dobrým lidém, i tobě samému, a co bys chválil:
ale musíš ještě dále jíti, a více vyzvědět, jak se ještě děje
v tomto světě.“ Vodil ho tehdy anjel po městech, městečkách
a vesnicích, poroučuje mu na lidské práce se podivati: a byla
10 toho dne neděle Boží, a po ní na druhý den svátek zasvěcený.
Když pak sedláček na obchod lidský hleděl, viděl, jak mnozí
práci zemskou konali, do mlejnův nosili, a zase odnášeli: jiní
také do těch mlejnův vozili na vozích: jiní formaní s těžkými
náklady, a s několika koňmi, v ty zasvěcené dni vozili: a jed-
15 ním slovem tak práce konali, jako v kterýkoliv všední den:
krom že s pluhami na orbu nejeli do pole, a pro dříví do lesa:
a divíc se takové lidské nepořádnosti, řekl / k anjelu: „Hle, 187
pane, tito v zasvěcené, a Pánu Bohu oddané dni takové práce
konají, mají-liž za to jaký hřích? Jak já soudím, oni toho za
20 žádný hřích nekladou; nebo kdyby to za hřích kladli, a sobě
rozjímali, že Pán Bůh trestati bude, myslím, že by mnozí těch
i jiných prací, zvlášť s hovádky a s formanstvím, nekonali.“

Odpověděl anjel: „Málo kterým Pán Bůh toho za hřích ne-
pokládá: a to těm nepokládá, kteří panskými robotami celý
25 tejdén obtížení jsou, sobě do mlejna nebo ze mlejna nic při-
vesti nemohli. Ale jiní, kteří takové vození a formanění konají
z lakomství, a aby zbohatli: item šeňkýřům, kteří píva a vína
v sváteční dni přivážejí na šeňk, a mohli to udělati ve všední
dni, takovým za veliký hřích se pokládá, že přestupují Boží
30 příkázání: a nedělají toho z nouze a potřeby, ale z lakomství.
Ach jak jsou již lidé zapomenuli na třetí Boží příkázání: Pomni,
človče, aby den sváteční světil. A také zapomínají na to, co

- Pán Bůh přísně poroučel o / svěcení dne sedmého a o zane- 188
chání prací toho dne. Porouči on takto v 2. knize Mojžíšové
v kapitole 20.: Šest dní budeš pracovati, a činiti všecka díla.
Sedmého pak dne sobota Pána Boha tvého jest. Nebudeš dě-
5 lati žádného díla v něm, ty i syn tvůj, i dcera tvá, i služebník
tvůj, i služebnice tvá, hovado tvé, i host, kterýž jest v bránách
tvých; nebo šest dní činil Bůh nebe i zemi, moře i všecky věci,
kteréž v nich jsou, a odpočinul v den sedmý. Protož požehnal
Pán Bůh dne sobotního, a posvětil ho. Tak svaté Písmo mluvi.
10 Že pak ani vrchnosti světské, ani Pán Bůh zjevnými zázraky
přestupníkův toho svého přikázání netresce, tresce jinými těž-
kostmi, až teskno jest ne jednomu, zvláště tvrdými vrchnostmi.“
Od těch šel sedláček dále, aby se podíval, zdaliž ještě ji-
nák lidé dni nedělních a svátečních nectili: a hle viděl, že i
15 řemeslníci někteří při svých řemeslích pracovali, někteří hned
ráno před službou Boží, jiní po polední, a tí také toho za hřích
sobě nepokládali, tak také / lakomství je zaslepilo. Jinde vi- 189
děl, jak ženské pohlaví pěkně se strojilo, umejvalo, líčilo a
obláčelo, aby lépe světu se zalíbilo, a v tom šperkování ně-
20 kolik hodin strávilo, až i na mši svatou pozdě přišlo. Když
bylo po polední, viděl sedláček, jak někteří do krčem se schá-
zeli, aby tam pili a opili se: jiní aby tancovali: jiní aby v karty
aneb v kostky hrali: jiní aby se na ty marnosti divali, a vše-
tečně očí pásli, a v tom mnoho času zmařili: někteří i celou
25 noc na to vynaložili, a neodešli až na usvítě upachtovaní a ne-
vyspalí. Vidouce to sedláček, litoval toho, že tí lidé svatých
dní lépe neuctili, a pobožnější se nechovali, a času takového ke
cti a chvále Boží, a k spasení duší svých, neobrátili: ano že
sobě toho ani na svědomí nebrali, že z toho musejí Pánu Bohu
30 odpovídati, a to přijmouti, co jim on odsoudí.
Řekl anjel: „Dobře mluvíš, sedláčku, ale měl by se lid
křesťanský i na to upamatovati, jak někdy Pán Bůh trestával
ty, kteří práci v nedělní a sváteční dni konávali, bráti sobě
příklad a / naučení. Zdaliž lidé nevědí, ba mnozí dobře vědí, 190
35 příklad, který napsal Mojžíš v 4. knize v kapitole 15., co se
stalo za jeho času, totiž, když bylo po vydání od Boha všemo-
houcím přikázání desaterého, byli postíhli člověka nějakého,
který v den Pánu Bohu zasvěcený sbíral dřívíčko v lese, aby
sobě ohniček udělal, a nětco sobě k pokrmu uvařil a zhotovil,
40 jak ho pro tu tak maličkou práci Pán Bůh odsoudil na smrt,

aby všecek lid se shromáždil, kamení aby chápal, a bil a kamenoval, až by ho zabil. Hle bylo poručeno všemu lidu, aby toho člověka bil a zabil, aby ten sám lid vidouce to, co z poručení Božího jinému dělá, a pro jaký hřích to dělá, bál se
5 Pána Boha, a dni sváteční náležitě světil.“

Řekl sedláček: „Tato historie jest v bibli svaté napsaná, a tak věříme, že jest pravdivá: také-liž lidé mohou věřiti jiným historiím, které jsou jiní lidé sepsali o těch, které a jak Pán Bůh trestával rušitele dní svátečních a nedělních?“ Odpověděl anjel: „Tak jest, co koliv se nachází od lidí duchovních na/psáno, a od vrchnosti jejích potvrzeno, tomu věřiti
10 mohou. Tak když čteš, co napsal o nějaké ženě svatý Řehoř turonský biskup Lib. 1. de glor. martyr. et Aloysius Lipoman. to. 4. takto: 191

15 Někaká žena blíž města Turonu v neděli Páně kvas udělala na pečení chléba, a když vymisila, a pecenkův nadělala, vložila je pod uhlí, a popelem horkým přikryla, aby se upekly: ale metla Boží na ni hned pro ten hřích připadla, takže se ji
20 ruka velice zapálila, a těžce ji trápila. Poznala ona hned, že jest to metla Boží, proto, že se takové práce v den nedělní, Pánu Bohu zasvěcený, dopustila. Pročež rychle běžela do kostela, hříchu toho litovala, a polepšení slíbovala, ale málo ji to pomohlo: až potom udělala svíci voskovou tak dlouhou, jak
25 sama vysoká byla, a celou noc v tom kostele Pánu Bohu se modlila, držíc v ruce tu svíci, a s pláčem slíbovala, že již dokud živá bude, žádné práce konati nebude v zasvěcené dni. Po té modlitbě teprv ji Pán Bůh vyslyšel, a zdraví ji navrátil. Tak napsal / jménovaný Řehoř Turonský.“ (In Daur. c. 3. tit. 73. 192
Ex. 6.) „Tomu věřiti můžeš.

30 Můžeš i tomu věřiti, co píše Sur. in Vita S. Austregisilii Archiep. Bituric. Mlýnář jeden osmělil se v den nedělní, Pánu Bohu oddaný, pracovati, vzal sekeru, aby nětco při mlejně poopravil: ale ne dlouho byl bez pomsty Boží; nebo jak počal sekati, hned se mu ruka tůze zavřela, a sekera v ruce tak tůze
35 mu přilnula, a držela se, že ji nijak pozbyti nemohl. Co více? Když to dlouho trvalo, a mlýnáře na těle i na mysli sužovalo, počala mu ruka hnit, a smrad těžký a veliký z ní pocházel. A když se tak dlouho trápil, a pomoci sobě, ani žádný jiný, jemu nemohl, šel k svatému Austregizilovi, vyznal se, co a pro
40 jaký hřích trpí, hříchu želel, a polepšení slíboval, a za uzdra-

vení té ruky pokorně žádal. Slitoval se nad nim svatý otec, a dotknutím i požehnáním té ruky uzdravil ho.“ (In Daur. loco cit. Ex. 9.)

5 „Vidíš, sedláčku,“ řekl anjel, „jak někdy Pán Bůh přísně
trestával ty lidi, kteří dni nedělních a svátečních ne/světili: 193
ale nyní ti povím příklad, jak Pán Bůh bohatě jednomu náde-
níkovi odplatil na tomto světě, že nechtěl pracovati, ale svě-
til zouplna den Pánu Bohu zasvěcený: jest pak tato historie.

Pán jeden najal sekáčův několik, aby louku jeho posekli.
10 Když oni to dělali celý den, a byla vigilia k svátku nějakému,
a již se k večeru schýlovalo, slyšeli zvoniti na nešpor. Řekl
jeden z nich: ‚Bratří, hle zvoní na nešpor, nechejme toho se-
kání až po svátku Božím, a začneme od té hodiny světiti, aby-
chom Božího požehnání dostali.‘ Ale oni se z něho vysmáli,
15 a od práce přestati nechtěli. On pak sám práce zanechal, a šel
do příbytku svého. Když po svátku dne prvního všickni tí ná-
deníci zase k sekání na louku přišli, ten muž, který svátek
světil, viděl, že mu tovaryši jeho veliký díl k sekání zanechali,
sami pak že ho daleko předešli, a jemu se posmívali: ale on
20 poručíc se Pánu Bohu, vzal kosu, a když se sehnul, aby sekal,
uhlídal na vysoké trávě víseti pěkný zlatý peníz dosti veliký,
a zradujíc se zvolal hlasitě, že / nětco divného našel, a Pánu 194
Bohu děkoval. Přiběhli jeho tovaryši, přišel i pán té louky,
aby se podívali na to, co našel: a jiní sice nic nerozuměli, co
25 by to za peníz byl, a ani ten sám, který jej našel: ale pán,
poněvadž byl muž učený, a čísti uměl, přečetl, co bylo na něm
vytlačeno, totiž: Ruka Boží mne dělala, a k odplatě mne od-
dala, člověku pracovitému, den sváteční světicímu, práci ho
nerušícímu, hříchem nezprzňujícímu. V tento smysl na tom
30 nalezeném penízi vytlačeno bylo německou řečí. Když to pán
přečetl, divili se všickni: ale manželka toho pána koupila od
toho nádeníka ten peníz za jednu hřívnu, a mnohým ho uka-
zovala. O tom píše Thom. Cantipr. lib. 2. Apum cap. 53. p. 9.“
(In Daur. cap. 4. tit. 2. Ex. 3.)

Vidění sedláčkovo XXIV.

O klášteřích a mníších.

Z toho místa vedl anjel Páně sedláčka dosti daleko, až k nějakému velikému stavení, majícímu vnitř mnoho / poko- 195
5 jičkův, a zevnitř zdí vysokou ohraděnému, a při tom kostel. I divil se tomu sedláček, co by to za stavení bylo, a ptal se anjela, co by to bylo, a kdo by tam bydlel? Odpověděl anjel: „To jest klášter, a místo Pánu Bohu oddané, v němž bydlejí lidé Pánu Bohu posvěcení a oddaní, kteříž mu také slouží
10 dnem i nocí v tomto místě v čistotě, pokoře a chudobě. Někteří také z nich outrpný život vedou, a za světské lidí, kteří je almužnami živí, aneb na ně robotují, a za císaře a světské vrchnosti, pod jejichž ochranou jsou, Pánu Bohu se modlí.“ Ptal se dále sedláček: „A proč oni outrpný život vedou? Snad
15 nětco mnoho zhřešili a zle činili, aby za to pokuty odbývali?“ Odpověděl anjel: „Není ta příčina, ale aby sobě života věčného v nebi zasloužili, a k Pánu Bohu se dostatí mohli, a aby skrze to pekla horoucího a zatracení věčného ušli; neboť vědí dobře, co Pán Kristus mluví, a slova jeho napsal svatý Matouš evan-
20 gelista v kapitole 7.: Vcházejte ouzkou bránou k spasení věčnému; nebo prostran/ná brána a široká cesta jest, kteráž vede 196 k zatracení věčnému, a mnoho jest těch, kteříž jdou po ní: ale těsná brána a ouzká cesta jest, kteráž vede k životu věčnému, a málo jest těch, kteří ji nalezají. — Vědí také tí mníší outrpný život vedoucí, co Pavel a Barnabáš, svatí apoštolové, řekli k věrným křesťanům, aby je v protivenství a outrpení posilnili, a u víře i v naději utvrdili; neboť skrze mnohé outrpnosti musíme jíti do království Božího: Act. 14. A svatý Pavel sám o sobě napsal: Já tresci tělo mé, a v službu je podrobuji, abych
25 snad jiným kázíc, sám nešlechetným nebyl učiněn. 1. Corint. 9. A co těchto řečí připomínám? Pán Kristus sám o sobě řekl před apoštoly svými po svém slavném z mrtvých vstání: Musel Kristus trpěti, a tak vjítí do slávy své. Luc. 24. Tato slova a

všecka propovědění mníší tohoto kláštera dobře znajíce, outřpný život vedou v postech, modlitbách a těl svých trápení.“ Řekl sedláček: „Již tomu rozumím, a / poznávám, že jest pravdivá historie, kteráž takto psaná jest: 197

5 Opat jeden navracujíc se do svého kláštera po vykonané práci, pro kterou byl z kláštera vyšel, upadl do rukou nějakého petrovského aneb zbůjníka, kterýž ho nutil, aby mu dal penize. Řekl mu opat: „Co tobě po penězích jest? Poď se mnou do kláštera, a já tobě nařídím dávatí jídla a pití dosti, a ne-
10 bude ti potřebí ani peněz, ani po lesích se toulati, a místa pohodlného nemíti, všech potřeb u mne budeš míti dosti.“ Poslechl zbůjník, a šel s nim až do kláštera. Opat v klášteře poručil mu dáti obzvláštní pokojíček, a jídla dobrého i s nápojem s dostatkem, a přidal mu mnícha jednoho, který by mu
15 ve všem všudy pilně sloužil. Mníchovi pak tomu poručil, aby, když by se zbůjník najedl a napil, sám na zemi sedíce, kousek toliko chléba suchého jídával, a trochu vody se napil. To když zbůjník poněkolikrát viděl, divil se takové přísnosti, a ptal se ho: „Cos ty, mníchu, provinil, že opat tvůj na tak tvrdé živobý-
20 týti tě odsoudil? Snads se / smílstva aneb cizoložstva dopustil?“ Odpověděl mních: „Zachovej Pán Bůh, já jak živ jsem se ženského pohlaví nedotekl, a těla svého hanebně nezprznil.“ Ptal se opět zbůjník: „Snad jsi se s někým bil, a někoho zabil? Nebo tak přísné pokuty darmo a bez provinění netrpíš.“ Od-
25 pověděl mních: „Odstup to ode mne, abych já měl koho ranit, aneb koho zabiti.“ Ptal se ještě zbůjník: „Snads se krádeže veliké neb loupeže dopustil?“ Odpověděl mních: „Toho jsem se také ani ničeho nedopustil zlého.“ Slyšíc to zbůjník, divil se, a ptal se ho: „Proč pak tělo tvé tak mrtvíš, a za pokrm jiného
30 nic, než kousek chléba suchého, a za nápoj trošku vody požíváš?“ Odpověděl mních: „Abych sobě Boha milostivého našel, a mohl ujíti pekla horoucího, a do nebe se dostat.“ To slyšíce zbůjník, ulekl se Pána Boha, a spravedlivého soudu jeho, a hned mníchem v tom klášteře zůstal, a veliké pokání činil.
35 O tom píše Joan. Egidius in Scala Caeli.“ (In Spec. ex. tit. Conversio. Ex. 23.)

Ptal se dále sedláček anjela vůdce / svého: „Co to znamená, že tak vysokou zeď mají títo mníší vůkol kláštera svého? Zdaliž proto, aby na ně zloději a jiní škůdcové nemohli? Aneb
40 aby některý z nich nevyskočil a neutekl: aneb aby svěštěi

lidé nemohli viděti, co oni dělají, a jak se chovají, a tak aby
jích pomlouvat nemohli?“ Odpověděl anjel: „Ne pro takové
příčiny, jak by se někteří posměvači domnívali, ale raději, aby
jim žádný svou všetečností překážeti nemohl: jak někdy turec-
ké ženy dělaly pátrům dominikánům v městě Konštantinopoli,
posmívajíc se jim, a na ně vykřikující a házející, začez
manžel jejích byl pokutován, a okno to musel dáti zazditi,
kterým ony do kláštera hlídávaly, když ho řečení pátres u rych-
táře jejích obžalovali. — Také proto zeď vysokou mají mníši
vůkol kláštera svého, aby jejích skutkové dobří od každého vi-
dění a chválení nebyli; nebo oni vědí, co napsal svatý Pavel
apoštol v 1. epištole k Timotheovi v kapitole 1.: Samému Pánu
Bohu čest a sláva má býti na věky vzdávaná. — Ne pro tu
také příči/nu mají zeď vysokou, aby z nich, kterému by již
kápě mnížská těžká byla, nevyskočil: to se již nestává, jako
dávno Luther arcikacíř vyskočil, a za nim ne málo jiných mní-
chův a jeptišek vyskákalo, a podvodným učením mnoho lidu
nakazilo.“

Ptal se ještě sedláček: „Také-liž by mezi mníchy byli ně-
kteří pokrytci, kteříž by se před lidmi ukazovali býti svatí,
nábožní, ponížení, čistotní a upřímní, vpravdě by pak nebyli
takoví?“ Odpověděl anjel: „Někdy dávno bývali takoví: ale
nynější, jsouc lidé učení, vědí, co v Písmě svatém Pán Bůh
mluvi, totiž: Duch svatý kázně vzdálí se od člověka licomě-
ného, a odejde od těch myšlení, kteráž jsou bez rozumu. Sa-
pient. 1. — O jednom pokrytcovi takto píše svatý Řehoř papež
v 4. knize Rozmlouvání v kapitole 38.:

V krajině Ikonía řečené věc hrozná se přihodila; nebo byl
tam klášter, jménem Tongolaton, v kterémžto byl mních u všech
v veliké vážnosti, poněvadž dobré mravy na sobě ukazoval, /
a ve všem obcování svém počestně se choval: ale jak se z kon-
ce poznalo, jinak bylo, než se ukazovalo. Pokrytec byl; nebo
když na sobě, jako by se s jinými mníchy postil, ukazoval, po-
kradmo se dobře najídal, o čemž mníši dokonce nic nevěděli.
Přihodilo se pak, že se těžce roznemohl, a až k rozloučení
života přišel. A když již na smrtné posteli ležel, všech
mníchův k sobě povolal. A oni se domnívali, že od takového
muže, za jakéhož jsou ho měli, při smrti nětco velikého a po-
těšitelného uslyší, jimžto on přinucen byl s zármutkem a s tře-
sením, jakému by nepříteli v moc dán byl, oznámiti; nebo řekl:

- „Když jste vy se domnívali, že já se s vámi postím, pokradmo jsem jedl: a hle nyní draku k pohlcení dán jsem, který svým ocasem nohy mé svázel, a hlavu svou do ust mých vecpajíc, ducha mého s sáním vypíjí.“ A to pověděv, zdechl: a aby se pokáním od toho draka vykoupiti mohl, nebylo mu času tak mnoho popříno. A tak to, co viděl, k užitku toliko slyšících viděl, poněvadž se od nepřítele toho, / kterému poddán byl, vymociti nemohl. Tak svatý Řehoř.“ (In Dauroul. cap. 6. tit. 39. Ex. 3.) 202
- 10 Když tuto hroznou historií vyslyšel sedláček, přidal i toto o pokrytství: „A já také když jsem ještě mladý byl, a pokrytství od pravé zbožnosti rozeznati jsem neuměl, do domu jednoho faráře jsem přišel, a viděl jsem v jeho pokojičku hned u dveří visící disciplinu, to jest biček dobře krvavý, a řekl 15 jsem k jeho strejčkovi, mému dobrému známému: „Což tento pan farář velice své tělo bičuje, a to až do krve, jak já na tomto bičičku krvavém znamenám.“ Zasmál se on, a řekl: „Co se ty domníváš, že on se tak bičuje, a že ta krev na tomto bičičku z jeho těla jest? Mejlíš se, sprostáku. Ta krev jest 20 z kohouta, a to tak se stalo: Když mu kohouta k obědu zabili, on v jeho krvi tento bičík namočil, a u těchto dveří pověsil, aby tí, kteří sem vcházejí, aneb ven vycházejí, a ten bičík vidí, domnívali se, že on své tělo až do krve bičuje, a tak aby ho za člověka kajícího, a své tělo sužujícího, měli.“ / A já to slyšíc, 203
- 25 podivil jsem se chytrosti a pokrytství lidskému. Co pak ty, anjele svatý, na to řekneš?“ Odpověděl on: „Vím já takových pokrytství mezi duchovními dosti: ale také vím, jakou záplatu vezmou od Pána Boha na onom světě.“
- Tázal se ještě sedláček: „Z čítání kněh Životův svatých 30 Otcův nacházím, že dávných oných let mnoho duší mníšských z klášterův do nebe se dostávalo: také-liž to bývá těchto našich let? Anebo, zdaliž více mníchův a jeptišek nyní do nebe z klášterův se dostává, aneb více do pekla?“ Odpověděl anjel: „Ta otázka všetečná jest, počkej až do soudného dne, potom to 35 uhlídáš.“

Vidění sedláčkovo XXV.

O poutích na svatá místa, a o poutnících.

Řekl anjel sedláčkovi: „Ještě zavedu tě na svaté místo,
na které se schází mnoho lidu putujícího, a tí tam žádávají
5 a očekávají milosti od Pána Boha, od blahoslavené Panny / Marie, matky Boží, a od jiných svatých.“ Odpověděl sedlá- 204
ček: „Poďme tam, pane, a já rád s tebou na to svaté místo
půjdu, abych se nětčemu dobrému naučil, aneb co spasitelné-
ho viděl, aneb slyšel k potěšení mému.“ Když tam přišli, na-
10 lezli na tom místě lidu všelijakého množství veliké, a viděli,
že ještě více a více jich přibývalo; nebo zdaleka přicházeli
tam s procesí, s korouhvěmi, s obrazy svatých, s zpěvem,
s trubením a bubnováním, a jinák připraveni. I řekl sedláček
k anjelu: „Dobře-liž títo poutníci dělají, že opustí své domy
15 a hospodářství, ano i své domácí kostely, sem připutovali?
Zdaliž Pán Bůh není v každém místě, a v každém kostelě, a jest
hotov uslyšeti každého věrného, kdo ho upřímně hledá a pro-
sí?“ Odpověděl anjel: „Tak jest, jak ty pravíš, že Pán Bůh
všudy jest, a hotov jest vyslyšeti každého, podle velikého milo-
20 srdenství svého, a milosti své mu uděliti. Ale také věz, že jest
dobře na svatá místa putovati; nebo Pán Bůh a blahoslavená
Panna Maria zvolili a oblíbili sobě ob/zvláštní místa, na kte- 205
rých by ctění byli od lidí, prozby jejich vyslyšeli, hříchy jim
odpouštěli, a milosti udělovali. A potvrzují to mnohá dobro-
25 diní, která zázračně mnozí pobožní poutníci tam obdrželi.
Však poutníci všickni mají na pouti choditi dobrým oumys-
lem. Dobrý pak oumysl jest, aby to putování bylo, ta práce
a modlení ke cti a chvále Boží, a poutníkům na odpuštění
hříchův, na dosažení odpustkův, a milosti u Pána Boha, a u
30 Panny Marie, a na uzdravení neduhův duchovních i tělesných.
Toho aby oučastní byli poutníci, mají tam pokání učiniti
z hříchův svých náležitě, a k stolu Páně jíti nábožně, a modlit-
by vykonávati pobožně. Kdo tak činí, má nádeji dobrou. Slyš
historií.

Tři panny šly spolu na pout samotné na svaté místo. Přihodilo se, že se s nimi sešli dva pobožní mníši, také na to svaté místo putující: a když se ku kostelu přibližovali, do kterého putovali, řekl jeden z těch mníchův: „Já budu mši svatou
5 sloužiti nejprvé, a vy všickni klečíc slyšete ji.“ Když tehdy 206 pobožně sloužil, a byl v tejně modlitbě, in memento za živé, a dlouho se tejně modlil, byl u vytržení v duchu, a viděl, jak anjel Páně z nebe sstoupil, a měl v ruce pěkný věnec z červených růží, a položil jej na hlavu jedné z těch panen. Potom
10 zas viděl, že ten anjel druhé panně postavil na hlavu věnec bílý a krásný, z bílých růží uvitý. Naposledy viděl, že přišel ďábel hrozný, a měl v jedné ruce housle, a v druhé hadru nějakou šerednou, a mrštil tou hadrou třetí pannu přes hlavu,
15 a šeredně ji pokálel. To když ten kněz viděl, přišel zas k sobě, a myslil, co by to vidění znamenalo. Když pak mši svatou dokončil, zavolał na stranu jednukaždou tu pannu, a ptal se první, jaký měla oumysl na pout jíti, a nač při mši svaté myslila? Odpověděla ona, že má dobrý oumysl Pánu Bohu na tom svatém místě se modliti: a že sobě rozjímalá o trnové koruně,
20 kterou Pán Kristus byl od židův korunován: a ta jeho koruna že byla krví jeho nejsvětější zbárvená. To slyšíc mních porozuměl, proč / ji anjel svatý na hlavu postavil věnec krásný 207 z červených růží uvitý. Zavolał druhou pannu, a ptal se ji, nač při konání mše svaté myslila? Odpověděla ona, že myslila, jak jest převeliká dobrota Pána Krista, kterýž lidem kajícím a prosícím milost svou štědře uděluje, a dary svými je poděluje. Poznal z toho mních, že pro to dobré myšlení anjel svatý přinesl ji věnec z bílých růží, a na hlavu ji postavil. Zavolał třetí pannu, a ptal se ji, jaký oumysl měla na to svaté místo
25 putovati, a co, slyšíc mši svatou, myslila? Odpověděla, že myslila koupiti sobě rouchu nějakou pěknou, aby ji z pouti domu pro ozdobu těla svého přinesla, a na té pouti při muzice aby do tance šla a veselá byla po obědě. To slyšíc mních poznal, proč nepřišel k ní anjel jako k druhým; ale ďábel, a proč ji
30 ten ďábel hadrem ohyzdným přes hlavu mrštil, a proč v druhé ruce housle měl; totiž že ona oumyslu dobrého neměla, a na světské věci, i na tanec myslila.“ Gotschalc. Hohen part. Aestival. Serm. 100. C. (in Spec. ex. / tit. Peregrinatio. Ex. unico). 208
40 „Z toho vidíš, sedláčku, že kdo putuje na některé svaté místo, má oumyslem dobrým putovati, a pobožně se tam chovati. Slyš

ještě jinou historií, jak někteří putovali na svaté místo, a jak pěkný příklad na sobě ukázali.

- Léta Páně 1555. byl veliký mor na pomezí pánův Benátčanův, a v jejích zemích, takže veliké množství lidu vymřelo: 5 kterýžto mor když se k zemi koritánské a k městu Utina přiblížoval, rádni páni téhož města starajíce se, aby ten mor na jejích poddané i do města se nedostal, učinili slíb Pánu Bohu, a blahoslavené Panně Marii, jestliže je zachová od toho smutného pádu, chtějí a budou putovati do Lorety, kteráž 10 ve vlaské zemi jest, a tam poděkování náležité učiniti. Vyslyšel je Pán Bůh, a jakkoliv široko a daleko ten mor lid hubil, však do končin jejích ani do města nevkočil. Pročež když ten mor přestal, nařídili oni slavnou procesi, v níž bylo samých zemanův tří sta, a jiného lidu množství. Nesli na té procesi 15 o/braz krucifixu pěkně udělaný, a jiné veliké dary do Lorety. 209 Když tam přišli, a do kostela vešli, tu bylo viděti, s jakou pobožností a s pláčem Pánu Bohu a blahoslavené Panně Marii děkovali za ochranu od moru, jak vespolek se přátelsky objímali, a všecko dobré sobě vinšovali: takže kdokoliv je viděl, 20 splakati nad takovým příkladem musel. Potom ty vzácné sebou přinešené dary v domě Panny Marie lauretánském odevzdali. Posuď tuto, sedláčku, zdaliž se títo poutníci Pánu Bohu a Panně Marii nelíbili. O tom píše Horat. Tursellin.“ (In Dauroult. cap. 3. tit. 61. Ex. 1.)
- 25 Když tyto řeči s podivením a pochválením sedláček vyslyšel, a maličko na stranu se podíval, uhlídal jinou procesi, a mezi těmi byli oblečení do kápí plátěných, a hlavy měli zakryté i tváře kuklemi, záda pak odkryté, a tí se bičovali; někteří až do krve, někteří dost lehce, někteří sotva bičiky na hřbety 30 přikládali. Vidouce to, divil se, a ptal se anjela, co by to bylo? A dobře-li by to dělali? Odpověděl anjel: „Kteří to činí oumy/slem dobrým, totiž, aby tak za své hříchy sami sebe tres- 210 tali, a bůjnost těla krotili, jak dělával i svatý Pavel apoštol, a sám o sobě píše, že trestával tělo své a v službu podroboval: 35 1. Corint. 9., dělávali také tak mnozí svatí, item, kteří se bičují k uctění Pána Krista, kterýž od bezbožných pro hříchy lidské byl těžce po celém těle zbičován, tí také dobře dělají, a zásluhu mají, a Pán Bůh jim pokutu zaslouženou odpusti. Kteří pak z všetečnosti, aneb aby od lidu byli viděni a chvále- 40 ni, těm nebude dobrá odplata.“

- Řekl sedláček: „Když jsem ještě mladý byl, slyšel jsem, že některé paní měščky jednoho města královského zde na Moravě, když putovaly na svaté místo, a chtěly se také do kápí mrskáčských oblecti, a potom se bičovati, že se nejprve uradily, aby se dobře vínem podroušily, aby bolesti netrpěly a necítily: ale že se více podroušily, než jejích hlavy unesti mohly, na zem padaly. Což vidouce lidé sprostní, a o jejích chytrosti nevědouce, myslili, že ony z veliké horlivosti k Pánu / Bohu 211 tak omdlevaly, až na zem padaly: ale jiní rozumnější vědouce, co jest bylo, smáli se. A já sám sprostý sedláček ty paní měščky jsem znal, a některou bych jménovati uměl. Co se tobě, anjele Boží, o těch paních zdá?“ Odpověděl anjel: „Tí a takoví těl svých mrskáčí žádné dobré odplaty a zásluhy u Pána Boha neměli; ale trestání zasloužili. Zdaliž může kdo 15 Pána Boha ošiditi? To pak věz, že ďábel z toho jejích opilství a bičování měl smích a radost, potomť on je bičoval v očistci za to pokrytství, až se jim stejskalo. A jestliže se ony jemu v moc do pekla pro jiné hříchy dostaly, tam on je mnohém více bičuje.“
- Řekl zase sedláček: „Když jsem od tebe, anjele vůdce můj a učiteli moudrý, slyšel jménovati ďábla, a ten že se z některých pokrytských poutníkův posmívá, přišlo mně na mysl starodávní přísloví, totiž: že kde Pán Bůh má kostel, tu sobě také ďábel kapli postaví: jak já tomu rozuměti mám?“ 25 Odpověděl anjel: „Rozuměj, sedláčku, takto: že ďábel hledí pobožnost lidskou rušiti, a lidí k / tomu nabízi, aby někteří na 212 pout šli z všetečnosti: jiní aby tam dobře pili: jiní aby tam mohli nětco ukrasti, neb peníze někomu z kapsy vytáhnouti; někteří snad aby tam příležitost k smílnění neb cizoložení našli. 30 Někteří tam ani mše svaté zcela neslyší, mnohém méně kázání. A tak ne jeden z pouti větší břemeno hříchův domu nese, než na pout nesl.“
- Ptal se ještě sedláček: „Pověz mně, prosím, anjele svatý, také-liž páni, kteří poutí ustanovují, a hostiny tam strojí, a na ně mnoho nakládají, mají za to zásluhu u Pána Boha?“ 35 Odpověděl anjel: „Ne velikou mají zásluhu; nebo oni při tom více svého zisku hledí, než cti a chvály Boží, a než spasení lidských duší. Hledí, pravím, aby tam mnoho sudův píva a věder vína vyšenkovali, a mnoho peněz natržili. Kdyby oběd dosti 40 skrovný chudým, kteří právě chudí a bidní jsou, udělali, což by

- je mnohém méně koštovalo, byla by jistá zásluha a odplata u Pána Boha. Ale když velikým nákladem hostí pány, kněze, / mníchy, kteří mají dosti odkud živí býti, malá za to odplata 213 u Pána Boha bude. Zdaliž oni nevědí, co Pán Kristus u svatého
- 5 Lukáše evangelisty v kapitole 14. mluví? Ba dobře vědí; neboť muži učení jsou; ale divnou nějakou nepozorností na to nepamatují, sed conformant se huic saeculo. Mluví tehdy Pán Kristus: Když činíš oběd neb večeři, nezvi přátel tvých, ani bratří tvých, ani příbuzných, ani sousedův bohatých, ať by snad i oni tebe za-
- 10 se nezvali, a byla by tobě odplata. Ale když činíš hody, povolej chudých, kulhavých, slepých, a blahoslavený budeš; neboť nemají, odkud by odplatili tobě, ale budeš odplaceno tobě při vzkříšení spravedlivých.“

Vidění sedláčkovo XXVI.

O žebrácích.

- Řekl zase sedláček: „Anjele můj milý, poněvadž jsem na pouti velmi mnoho žebrákův viděl, o těch bych také rád naučení slyšel; kdyby ráčila svatost tvá mně nětco o nich pravdivého oznámiti. Také jsi teď málo vejš v roz/mlouvání o poutích a poutnících slova Krista Pána učícího přednesl, aby ne 214
bohaté pány, ani přátely a sousedy, na hostinu zvali tí, kteří by ji strojili; ale chudobné, žebráky, slepé, kulhavé, etc. raději 10
pozvali na hody: o žebrácích rač mně moudrost tvá dáti naučení.“ Odpověděl svatý anjel: „Jest pravda, mnoho na té pouti žebrákův bylo, a bývá jích na jiných poutích tak mnoho aneb 15
více: ano i sem a tam se jích dosti mnoho prochází. Ale zdaliž to všecko chudí žebráci jsou neb lidé potřební? Věz, sedláčku, že jest mezi nimi lidu lenošného dosti, kteří by mohli s prací 20
býti, a živnosti sobě rukama dobývati, ale nechtějí pracovati, než zahálčivý a toulavý život vedouce, a z pouti na pout, z jarmarku na jarmark, z hodův na hody se smýkají, a almužnami se živí. A jsou mezi nimi fortelní i nezbední. Fortelní jsou, 25
kteří se dělají chromí neb kulhaví, a mohou dobře choditi: jiní nemocní, a hlavy zavazují, a nic jích neboli: jiní dělají se býti slepými, ale dost by měli zraku k práci: někteří ukazují 30
ruce aneb / nohy bolavé, a není tak; nebo věz jistotně, že jeden žebrák na pouti sobě namazal ruku svou starým sejrem, 215
a zkřívenou ji držel, a lidém ukazoval, aby se zdálo, že má ruku velice bolávou, a aby tím více peněz od lidí dostal. Jiný se udělal chromým, a dal se druhému na trakači po poutích voziti, jako by choditi nemohl: a když ho ten mladý na jedné pouti nespěšně vezl, on mu domlouval, že ho zle veze, tak 25
dlouho, až se svadili. Tu mladý hodil chromým i s trakačem z kopce dolu. A když se trakač a chromý v něm sedící počal z kopce dolu váleti, chromý bojíce se, aby se i s trakačem nepolámal, aneb nezabil, našel hned nohy, a vyskočíc rychle

- z trakače, utíkal do lesa, nechaje trakače, i co v něm měl, s velikým lidu přítomného smíchem. Vidíš, sedláčku, že i žebráci někteří fortelní jsou. Nezbední pak jsou poutníci a vojáci z vojny propuštění, kteří sedláky po vesnicích vytloukají, a když oni nebozí nemají, co jim dáti, vadí se s nimi a bezděk nutí, aby jim dali. Chléba bráti nechtí, než peníze, aneb máslo, sůl, / vejce, vaření: a čeho sami snísti nemohou, to prodají, a peníze propíjí. Někteří se dělají duchovními neb mníchy, a nejsou: oděv toliko černý nesou a podobu mníšskou nesou, a tak lidí mámí, aby více almužen dostali.“ 216
- Divil se těm fortelům a nezbedám žebrákův sprostný sedláček, a ptal se anjela: „Také-liž takoví žebráci mají za to hřích, že takovými způsoby a fortely almužny žádají a berou, a zle jích užívají, a je protancují a propíjí?“ Odpověděl anjel: „Ovšem žeť mají hřích; a to veliký: a ta almužna bude je tížiti a tlačiti velice, jak o jednom žebráku máš historií takovou. Byl jeden lenoch veliký, který pracovati nic nechtěl, než almužnami se živiti. Přišel dne některého do krčmy obecní, a tam postavíc na straně svou mošnu, v níž byly krajíčky chléba vyžebraného, položil se na lavici a spal. V tom také přišel tam svatý člověk jeden, který ho znal, a vezmouc z mošny jeho krajíček chléba, položil mu jej na prsa: tu ten žebrák počal těžce oddechávati, potiti se a sví/jeti, jako pod nějakým přetěžkým břemenem. Když to viděl svatý muž, sňal mu z prsův ten krajíček chléba, a zase jej do jeho mošny vložil, a zbudic žebráka ptal se ho, co mu bylo, že tak těžce dejchal? Odpověděl, že se mu zdálo, jako by mu veliký kámen na prsech ležel, a tak velice tlačil, že ho málem nezatlačil, až předce z něho spadl. Řekl svatý muž: ‚Nebyl to kámen, ale jeden toliko chléb a krajíček z tvé mošny, kterýžs vyžebрал: a dal ti to Pán Bůh, abys cítil, jakou velikou tíž, abys poznal, jak těžká jest almužna vyžebraná od lidí zdravých a zahálčivých, a jak těžce za ni takoví žebráci odpovídati budou.‘ Ale slyš ještě, jak Pán Bůh fortelné žebráky ztrestal a zahanbil.“ Got-schalz. Hohen Serm. 75. de Temp. [in Spec. ex. tit. Otium. Ex. 3.]. 217
- „Dva muži cestou jdouce, a po cestě v chládku odpočívajíc, uhlídali, že touž cestou šel svatý Epifanius biskup, a vědouce, že on štědře chudým almužny dává, uradili se, aby jeden z nich na znak se položil, a dělal se, že jest umrlý, a druhý / aby ho plakal, a žádal od Epifania almužny, aby měl nač 218

- umrlého tovaryše svého dáti pochovati. Když k nim přišel Epifanius, a vyslyšel prozbu toho muže, potěšoval ho, aby neplakal, a sobě nenaříkal pro smrt tovaryše svého, poněvadž tak jest od Pána Boha uloženo každému člověku jedenkráté
- 5 umřít: a dal mu dobrou almužnu, na kterouž by pohřeb náležitý umrlému zjednal. Když Epifanius odešel, zbudil ten muž tovaryše svého, aby vstal; ale on ležel: a když se ho ani po-
- 10 druhé, ani potřetí dovolati nemohl, hlasitě mu mluvil, že dostali štědrou almužnu, aby vstal, že sobě dají dobrou hostinu přistrojiti: ale on se ani nehnul, neb opravdově umrlý byl. Poznajíc on, že tovaryš jeho opravdově umrlý jest, ulekl se, a vstana hned běžel za svatým Epifaniem, a oznamujíc mu, jak fortelně od něho almužny žádali, a co se stalo tovaryši jeho, prosil ho s pláčem, aby jim ten hřích odpustil, a tovary-
- 15 še jeho umrlého z mrtvých vzkřísil. Ale Epifanius potrescíc ho slovy, umrlého vzkřísiti nechtěl: aby totiž i ten / pozustalý, 219 i jiný každý, fortelně almužny nežádal, a z duchovních lidí posměchu sobě nedělal.“ Trip. hist. Eccles. lib. 9. cap. 48. (in Spec. ex. tit. Eleemosyna. Ex. 6.). „Ale ještě slyš příklad o jednom žebrákovi, proč on a jak brával almužny, a co s nimi dělával, a jak měl šťastnou a svatou smrt: a tu historii napsal svatý Řehoř papež takto:
- Byl v Římě žebráček jeden, velmi těžkou nemocí snížený, jménem Servulus. Ten ačkoliv statkem chudý, však zásluhami
- 25 bohatý jsa, těžkou nemocí chřadl; nebo od toho času, jak jsme ho znáti mohli, až do konce života dnou zlámaný ležel, takže nikdy vstáti nemohl, ani se posaditi, ani ruku k ustům vztáhnouti, ani nikdy z jedné strany na druhou se obrátiti možné mu nebylo. K tomu, když máte jeho s bratrem, aby mu poslou-
- 30 žili, přicházela, skrze ně všechno, což mu z almužny, mimo skrovné vyživení, vybejvalo, chudým rozdával. Čísti zhola nic neuměje, Písma svatého knihy sobě koupil, a je jiným sobě k přečtení podával: a tak se stalo, že tím způ/sobem se Písmům 220 svatým naučil. O to se nejvíce snáležoval, aby Pánu Bohu zpěvy, v bolestech, které snášel, díky činil, a v chválách Božích ve dne i v noci trval. Když pak se již blízkého k smrti býti uznal, pocestných, jimž hospody u sebe dopřál, napomínal, aby vstana s nim žalmy, dlé očekávání smrti, zpívali. A když s nimi, sám již prvé umírající, prozpěvoval, hlas zpívajících
- 40 hrůzou velkého vzkříknutí okřik, řka: „Mlčte, zdaž neslyšíte,

- jaká chvála z nebe zní?' A když na ty chvály, kteréž slyšel, uši srdce nastavoval, svatá jeho duše tělo pozbyla. Při kterémžto vyjítí tak líbá vůně to všechno místo rozešla, že všickni přítomní bezcennou líbostí naplnění jsouce, z toho zřetelně
- 5 poznali, že ho ty chvály v nebesích přijaly: a ta vůně, až do pochování jeho těla, neodstupovala. Tak napsal svatý Řehoř v 4. knize Rozmlouvání v kapitole 14." (In Spec. ex. tit. Paupertas. Ex. 1.)
- Ptal se dále sedláček anjela: „Co jest o těch poutnících
- 10 mysliti, kteří do Říma putují, aneb odtud se navracují, a listy, / to jest vysvědčení, ukazují?“ Odpověděl anjel: „Tí větším 221 dílem jsou lidé toulaví a zahálčiví, kteří pod tím zámyslem chodí po světě, a vysvědčení ukazují všechny kouty prolezou, žádného faráře ani kláštera nemínou, aby jim listův svých ne-
- 15 ukazovali, a peněz od nich nežádali. K tomu některý, aby lidí mámil, nastrojil se do černé plátěné hazuky, kříž dřevěný na svém rameně nesl až do Říma, a zpátkem zase, a páteřky veliké na krku. Kterýmžto fochem nemálo peněz dostal, a domu přinesl. Jiný se honosil, že by z římské pouti snadno sto rejnských přinesl, mimo vyživení, kdyby zbytečně outrat nedělal.
- 20 Ale on i s tovaryšem svým, co ve dne vyžebrał, v noci utratil v hospodě. Tak již, sedláčku, jsi zpraven o žebrácích.“

Vidění sedláckovo XXVII.

O stavení a okrášlení chrámův Božích.

- „Anjele svatý, moudrý vůdce a učiteli můj,“ řekl sedláček,
„když já kostely křesťanské veliké a krásně ozdobené / vidá- 222
5 vám, přichází mně na mysl, zdaliž tí páni, kteří je stavěti dali,
a draze ozdobili, dobře udělali, a pro ten skutek zdaliž se Pánu
Bohu zlíbili, a zdaliž také za to od Pána Boha odplatu vzali?
Co se tobě o tom vidi, nauč mne.“ Odpověděl anjel: „Jestliže
10 oni to oumyslem dobrým a upřímným udělali, totiž ke cti a
chvále Boží, a pro vzbuzení lidských srdcí k pobožnosti, ne-
pochybůj, ale že jsou dobře udělali, a že za to odplatu dobrou
vzali od Pána Boha. Stává se takovým, že pro tu štědrost líbí
se Pánu Bohu, ne tí sami, kteří ty kostely stavěti dávají, ale
15 i tí, kteří oltáře, a je zlatem, stříbrem a jinák okrášlují. Zdaliž
nemáš příkladu na svatém Davidovi králi izrahelském, jak on
žádostiv byl postaviti kostel slavný Pánu Bohu, v němž by se
vykonávaly služby Boží: ale Pán Bůh nepovolil mu, proto, že
jsouce muž bojovný, v mnohých bitvách mnoho krve lidské
20 vylil: ale aby syn jeho Šalomoun to vykonal, tomu chtěl: a ten
jistě to vykonal velmi nákladně a bohatě. /
- V křesťanských historiích mnoho najdeš příkladův, že 223
svatí apoštolové, a po jejich smrti první křesťané, podle své
možnosti kostely stavěli a ozdobovali: až Konstantín Veliký
římský císař, po přijaté svaté křesťanské víře a svatém křtu,
25 několik slavných kostelův v Římě i jinde postaviti dal: a když
první kostel z rozkazu jeho měli stavěti, on na tom místě s plá-
čem se modlil Pánu Bohu: potom vzav motyku, a vykopav dva-
nácté košův země pro kostelní grunt, sám ji na svých rame-
nách odnesl, ke cti a chvále Pánu Bohu a dvanácti apoštolův
30 jeho. Potom ty všecky kostely, které postaviti poručil, dal po-
světiti svatému Silvestrovi papeži, a mnohými velikými a dra-
hými dary je ozdobil a obohatil, a důchody velikými nadal.
Matka pak jeho svatá Alina v Jeruzalémě a jinde mnoho krás-

ných a velmi nákladných kostelův vystavěti dala, a bohatě je ozdobila.

- 5 Máš také příklad, jak jeden pán římský, Joannes Patricius, když žádné / děti s manželkou svou neměl, ustavičně prosil bla- 224
hoslavenou Pannu Marii, aby mu zjeviti a naučení dáti ráčila, nač by svůj veliký statek měl vynaložiti, a ona se mu zjevíc, napomenula ho, aby na tom místě kostel slavný postaviti dal, kde by našel místo sněhem posypané: a to se našlo dne pátého měsíce srpna v městě Římě.
- 10 Zdaližs také neslýchával, že Klodoveus král francký, když měl vojnu proti Němcům, a Němci silnější jsouce jeho vojsko přemáhali a mordovali, a ostatek jích na utíkání obrátili: a již se k tomu schýlovalo, že jeho vojsko mělo býti zmordováno, a on chycen, aneb také zabit, on se Pánu Kristu modlil, a poroučel se ochraně jeho, slíb učiníc, jestliže mu pomůže, že 15
v něho, jakožto Boha živého pravého, uvěři, víru jeho i křest svatý že přijme se vším lidem svým poddaným, a kostely křesťanským způsobem že stavěti dá. Po tom učiněném slibu hned se štěstí proměnilo, Francouzové posílnění nabyli, Němci zemdlení a přemčžení byli, a králi francké/mu se oddali.“ Baron. 225
to. 6. (Dauroul. cap. 1. tit. 64. Ex. 14.).

- 25 „Dubravius také biskup holomoucký v knize páté Historie české napsal, že té noci, které byl svatý Václav kníže české od Boleslava mladšího bratra svého zamordován, byl král denemarský od Pána Boha skrz anjela napomenutý, aby k památce svatého Václava mučedníka kostel postaviti dal, a ten král že to udělal.

- 30 Píše také Paulus Diaconus in histor. Longobardor. lib. 4. cap. 7., že Theodelinda královna longobardská dala ve vlaské zemi postaviti kostel krásný ke cti a chvále Pánu Bohu a svatému Janu Křtiteli. Ten kostel když byl dostaven, přijel tam král longobardský osobně i s královnou svou, a všickni nejurozenější z Longobardův, dary tam veliké odevzdali, a slibem se zavázali i potomky své, každoročně na den svatého Jana Křtitele narození tam putovati, a dary obětovati, toliko aby je 35
Pán Bůh na přímluvu svatého Jana všudy i ve vojnách opatroval, a vítězství jim pro/půjčoval. A stalo se podlé jejích žádosti 226
za mnohá léta: až totiž potomci jejích ten kostel opustili, a slibu předkův svých neplnili. Tak píše Paulus Diacon.“ (In
40 Dauroul. cap. 3. tit. 48. Ex. 5.)

- Tyto řeči vyslyšíc sedláček od anjela s podivením, řekl:
 „Všecky tyto věci pěkné a divné jsou. Také-liž my sprostní lidé
 z toho se něčemu dobrému naučiti můžeme?“ Odpověděl an-
 jel: „Tak jest: ale tomuto trojímu nejvíce: totiž, v jaké vážnosti
 5 vy, lidé, máte mít kostely, poněvadž vůle Boží jest, aby byli
 staveni a ozdobováni chrámové takoví. Měli jsou mnozí v ob-
 zvláštní vážnosti kostely, takže ničeho nenáležitého v nich se
 dopouštěti nechtěli sami, ale i těm lidem, byť oni i nepřátelé
 byli, kteří se do nich, jako na místo outočiště, na místo svaté,
 10 utekli, hrdlo darovali, a nic ublížiti jim nedopouštěli.
 Druhému se uče vy, lidé sprostní, že tí, kteří kostely sta-
 věli a ozdobovali, od Pána Boha milosti nabývali; jakož i Lon-
 gobardí, o kterých jsem napřed pověděl. Ale na onom světě
 a před Bo/žím soudem obranu velikou dostali, jakož i Karel 227
 15 Veliký římský císař proti ďáblům žalobníkům od svatého Ja-
 kuba Většího apoštola obráněn byl, když ten svatý apoštol
 přednesl, jak on Karel mnoho kostelův pod jménem jeho po-
 stavil a bohatě ozdobil. Jak píše Joan. Trupin. in vita cap. 2.“
 (In Dauro. cap. 8. tit. 5. Ex. 4.)
 20 „Jindřich toho jména Druhý římský císař před trůnem Bo-
 žím obžalován od ďáblův, od svatého Vavřince mučedníka
 obráněn byl, když totiž ten svatý položil na váhu mezi dobré
 skutky, kteří lehčejší byli o mnoho nežli zlí skutkové, kalich
 veliký zlatý, který ten císař byl daroval kostelu svatého Vav-
 25 řince.“ Pelbart. de Temesv. Serm. 4. punct. ult. de S. Laurent.
 „Třetímu se uče vy, lidé, že také sami máte býti chrámové
 Boží čistotní a ozdobení, jak píše svatý Pavel apoštol v první
 epištole k Korintským v kapitole 3.: Nevíte, že chrámové Boží
 30 jste, a duch Boží přebývá v vás? Kdo by pak chrám Boží zrušil,
 aneb zprznil, zkazí ho / Pán Bůh; nebo chrám Boží svatý jest, 228
 což jste vy: nechť vás žádný nesvádi. Tak uči svatý Pavel.“
 A to pověděl sv. anjel, k jinému vidění vedl sedláčka.

Vidění sedláčkovo XXVIII.

O manželích dobrých i nedobrých.

- Po tak mnohých spatřených věcech řekl sedláček k anjelu vůdci svému: „Pane, soudím, že jsem již dost mnoho řádův do-
5 brých, i neřádův zlých a nechvalitebných viděl, snad by již čas byl navrátiti se do příbytku mého, a tobě do nebe: ale však ne co já chci udělej, ale co tvá moudrost lepšího uznává.“ Odpověděl anjel: „Není dosti: ale ještě máš mnoho viděti a slyšeti: poď se mnou do onoho městečka dosti velikého, a tam
10 tě uvedu do několika domův, abys se také na manžely podíval, jaký život vedou, a jak se v tom svatém stavu manželském chovají, a jak ho sobě váží, aneb neváží.“ Přijdouce tam, vešli do jednoho domu, v kterémž sedláček statku sice nemnoho viděl, ale manžely u veliké svornosti, žádný z / nich druhému 229
15 zlého slova nedal, jeden druhému k vůli, co bylo dobrého, a proti Pánu Bohu nebylo, udělal. Netoliko to, ale také s svými spolusousedy v svornosti byli živí, že jích žádný haněti nemohl, ani jaké stížnosti proti nim neměl. Příkladný také život vedli: dítky své ve všem dobrém chovali. Dále, jeden druhého
20 vzbūzoval k dobrému; jakož jest do kostela choditi, tam se Pánu Bohu modliti, mši svatou nábožně i kázání slyšeti: od hněvu se vystříhati, od hříchův, od zlého tovaryšstva, od opilcův a od lidí pohoršitedlných se varovati. Měli-li některý peníz, a napiti se piva neb vína chtěli, dali sobě do domu přinesti, a sami podlé střídmosti napili se tíše. Měli-li chudobu
25 neb požehnání Boží: zdraví nebo nemoc, štěstí neb neštěstí, všecko to od Pána Boha s poděkováním přijímali, a ve všem vůli Boží se oddávali. Práci svou hospodářskou pilně konali. Vidouce to sedláček, byl nad tím potěšen, a chválil takový život manželský, a řekl k anjelu: „V tomto domě všecko se mně
30 do/bře líbí; co ty, svatý anjele, soudíš? Také-liž tobě to se líbí?“ 230
Odpověděl anjel: „Ovšem, že se mně líbí: a ne mně toliko, ale i Pánu Bohu; nebť on skrz mudrce takto mluvi: Ve třech vě-

cech se zlíbilo duchu mému, kteréž jsou schválené před Bohem
 i před lidmi: svornost bratrská, a láska blížních, a manžel
 s manželkou pěkně a v lásce se snášející. Eccli. 25. A Pán
 Kristus u svatého Matouše evangelisty takto mluvi: Kde jsou
 5 dva neb tři shromážděni ve jménu mém, jáť jsem mezi nimi.
 A svatý Jan apoštol v 1. epístole v kapitole 4. píše: Bůh láska
 jest, a kdo v lásce přebývá, v Bohu přebývá, a Bůh v něm. —
 Pročež i Pán Bůh mezi těmi manžely přebývá a na ně laskav
 jest. Zdaližs ty, sedláčku, neslyšel historií, kteráž napsaná jest
 10 v knize Životův svatých Otcův takto:
 Byli dva mníši poustevníští, kteří na poušti Pánu Bohu
 mnoho let sloužili, potom řekli jeden k druhému: „Hle my dva
 tak mnoho let již Pánu Bohu sloužíme zde v těchto pustých
 15 místech, a nevíme, aby nám kdo roveň zde na blízce / byl v zá- 231
 sluhách a v ctném obcování. Zdaliž aspoň jinde a někde dale-
 ko byl by nám kdo v tom podobný?“ Ale aby Pán Bůh tu jejich
 vysokomyslnost zkrotil a k pokoře je napravil, poslal k nim
 anjela z nebe, kterýž jim řekl: „Co vy to myslíte a mluvíte, že
 20 nemáte sobě rovného člověka v dokonalosti a zásluhách? Mej-
 lite se. Hle v oné vesnici jest muž jeden, jménem Eucharistius,
 ten s manželkou svou mnohém milejší jest Pánu Bohu, nežli vy
 oba.“ Slyšíc to tí mníši, divili se, že by člověk světský, a ten
 mající manželku, měl býti nad ně dokonalejší a Pánu Bohu
 25 milejší. Vstali tehdy, a šli k němu, aby se dověděli, jaký život
 vede, a odkud se tak Pánu Bohu zalíbil. Když do té vesnice
 přišli, a domu jeho se doptali, pozdravili ho, a ptali se, jaký
 život vede, a jakých ctností se drží, aby se Pánu Bohu zalíbil?
 Ale on jsouc pokory milovník, o sobě poníženě mluvil, a že
 30 žádných obzvláštních ctností do sebe neví, jsouc sedlák sprost-
 ný a neučený, odpovídal. Když ale oni předce se doptávali na
 jeho život, a ko/nečně věděti chtěli, ano doložili i to, že je Pán 232
 Bůh k němu poslal: tu teprv Eucharistius se jim přiznal, že
 s manželkou svou čistotný život vede, jako by ona jeho sestra
 a ne manželka byla: dále, že s ní v největší svornosti a lásce
 35 přebývá: a že se nevadili, ani zlého slova sobě nikdy nedali.
 Svůj pak stateček a užítky zemské že takto vynakládá: jeden
 díl chudým rozdává: druhý na příchodí lidí a na obživení jích
 obrácí: a že manželka jeho v tom všem jemu povoluje a poslu-
 hovati pomáhá; třetí díl že nechává pro své a manželky své
 40 i domácích vyživení a vyšacení, a na jiné potřeby. To tí mníši

slyšíce od něho, velice se podivili, že mezi světskými lidmi i manžely tak chvalitebné obcování se nachází: a že i manželé mohou se Pánu Bohu zalíbiti pro lásku manželskou, upřímnost, svornost a jiné ctnosti.“ (E Spec. ex. tit. Castitas. Ex. 2.)

5 Z toho domu vedl ho anjel do jiného domu, v kterém on
všecko jinak a naopak nalezl: tamť na Pána Boha málo / pa- 233
matovali, manželé se vadili, proklínali, ďáblům, čertům a pek-
lu poroučeli, žádného znamení lásky k sobě neukazovali: po-
10 tom manžel, jakožto ztřeštěný furiák, manželku pohlavkoval,
kýjem bil, nohami šlapal a kolenami na ni naskakoval, aby
duši z ni vytlačil. A to ne pro nějaké provinění, než že ho na-
pomínala k dobrému, aby opilství a karbanu zanechal a zlého
15 tovaryšstva, a byl lepším hospodářem, aby kus chléba s dětmi
mohli mít. Vidouce to sedláček, smutný byl nad tím, a nežá-
dal dlouho se tam meškati; nebo mysli, že Pán Bůh v tom
domě nepřebývá, ale ďáblové, kteří je k takové nesvornosti,
a k zlému živobytí ponoukají; a řekl k anjelu: „Mně se v tom-
to domě nic nelíbí: co se tobě, vůdce anjele?“ Odpověděl on:
20 „Mně se mnohém méně líbí, poněvadž zde ani lásky manžel-
ské ani svornosti není. A co více? Když takové manžely farář
jejích v kostele na kázání tresce, a snáží se napravit je, oni
na jeho učení nedbají, a nepolepšují se. Ano ani na to nedbají,
co jsou při oddavcích so/bě slibovali, a slib ten závazkem a 234
25 přísahou ztvdili v domě Božím před oltářem, před svatými an-
jely, před otcem duchovním, a před poctivými lidmi, totiž víru
a lásku manželskou sobě zachovati, sebe neopouštět, všecko
zlé neb dobré spolu snášeti: a hle jináče zlý manžel dělá, ne-
plní, co sliboval, jako by ji ne za manželku, než za krávu,
30 nebo za psa byl sobě pojal: avšak ani krávě, ani psovi by tak
zle nedělal, jak dělá manželce.“

V třetím domě viděl sedláček muže dost dobrotivého a po-
kojného; ale manželku měl zlou, hněvivou, zlolajicnou, kteráž
manželu svému dobrého slova nedala, často ho proklínala, zle
35 mu vinšovala, aby šel, a více se nevrátil. Slyšíc to sedláček,
divil se, a toho dobrého muže litoval, že tak zlou ženu, právě
na štíru narozenou, sobě za manželku pojal, a řekl: „Snad mu
Pán Bůh pro nějaký hřích za pokutu dal tak zlobivou manžel-
ku; nebo jsem také četl in Apophtheg. Combes., že mudřec je-
40 den, Protagoras řečený, tážán jsa, proč dceru / svou dal za 235

- manželku nepříteli svému, odpověděl mu, že se nemohl lépe
 čím pomstít; nebo dcera ta byla zlá, hněvivá, zloajicná,
 s kterouž manžel její měl kříž těžký a život outrpný. Já pak,
 řekl dále sedláček, „děkuji Pánu Bohu, že jsem se neoženil,
 5 a nějakého draka takového na krk jsem sobě nevzal; nebo Pís-
 mo svaté mluví: Lépe bydleti se lvem a s drakem, nežli pře-
 bývati s zlobivou ženou. Eccli. 25.“ Pročež nechtějíc těch hří-
 chův v tom domě poslouchati, šel do čtvrtého domu, nádhějíc se,
 že v něm nětco pobožnějšího uhlídá a uslyší.
- 10 Vejdouce do toho čtvrtého domu, opět v své nádhěji byl
 zmejen; nebo tam viděl děti rozpustilé, neposlušné, kteří
 svým zlým chováním, po nocích do krčem a do tancův běhá-
 ním, rodičům svým těžkost dělali a starost, že až sobě naří-
 kali, jako někdy naříkával sobě císař Oktavián nad svými ne-
 15 podařilými dítkami: O utinam coelebs, vixissem orbusque peris-
 sem! O kyž jsem se nikdy neženil, a dítek žádných nezplodil!
- Ty věci tak neveselé a nepodařilé vi/douce sedláček, ptal 236
 se anjela: „Odkud to pochází, že se některým manželstvo ne-
 podařilo, a že spolu zle živí jsou?“ Odpověděl anjel: „Příčin
 20 toho bývá několik. První, když některého aneb některou na-
 padne chuť k ženění neb k vdávání, a chlípnot tělesná zapáli,
 hned k ženění běží; zvlášť to ženské pohlaví. A tak ani se ne-
 rozmyslí, jaké ženich aneb nevěsta má povahy a mravy, aniž
 se koho poradi: aniž pomyslí, čím se živiti a šatiti bude, než
 25 jako slepě do toho stavu vleze: potom málo času míne, až toho
 pyká a sobě naříká. Jiný ženi se, aneb některá se vdává pro
 statek a pro peníze, ne pro lásku: potom když peníze utratí,
 a statek se zmaří, povstává nenávisť, proklinání, svády, bití a po-
 horšitedlné živobytí. Jiná opět příčina bývá nepodařilého man-
 30 želstva, když sobě nerovní jsou, jeden bohatý, druhý málo neb
 nic nemá. Ale nerovnota nejhorší tato bývá, když jeden starý,
 druhý mladý jest: tuť se brzo jeden druhému znechuti. Ještě
 jiná příčina bývá nepodařilého manželstva, když totiž ten sva-
 35 tý stav manželský / od hříchu začali, to jest zhřešili tělesně, 237
 až nevěsta obtěžkaná musí se vdáti a ženich musí se oženiti,
 aby tu hanbu zakryli, a posměchu neb trestání ušli. Nedivíť
 se potom, že se takovým zle vede: a Pán Bůh je tresce, že ten
 svatý stav od hříchu začali, a těla svá smilstvem hanobili.
- Jiní opět k tomu svatému stavu přistupují oumyslem chlíp-
 40 ným, pro samou toliko tělesnou rozkoš; nedbajíc na to, co

slejchávají, že Pán Bůh pro takovou zhovadilost někdy dávno dal moc ďáblu, aby takové dával: a on se nemeškal, ale dával jednoho po druhém, až jich sedm podával, jak jest psáno v Kni-ze Tobiášové v kapitole 6.“

Vidění sedláčkovo XXIX.

O dobrých a zlých páních, a jejích vladařích.

Po tak mnohém chodění, a divných věcí spatření, uvedl ještě anjel sedláčka toho do jednoho zámku panského, a poručil mu podivati se na pána toho zámku a panství k němu přináležejícího, i na paní, manželku jeho. Hleděl tehdy sedláček bedlivě, a zlého nic, než všecko dobré a chvalitebné viděl; nebo ten pán a paní, manželka jeho, k poddaným svým přívětivě se měli, žádného zlými slovy neuláli, ani bitím neobtěžovali: a co více, každého žádost a stížnost sami vyslyšeli: měl-li křivdu některý, náhradu mu udělali: žádal-li o pomoc, aby mohl císařské i panské povinnosti vybývati, neoslyšeli ho. A to se líbilo sedláčkovi, že na takové místo přiveden byl, a tak dobrotivě pány uhlídal, a řekl k anjelu: „Co se tobě, pane, vidi o takové vrchnosti?“ Odpověděl anjel: „Netoliko mně, a všem anjelům se líbí vrchnost taková, ale i Pánu Bohu. A věz, sedláčku, že v této zemi napořád takoví páni byli, dokud rodové jejích trvali, a cizozemci se sem nedostali: kteřížto cizozemci těžkosti všelijaké na své poddané uvedli, a nových více a více vymejšlejí.“ 238

Sami také staří páni této země, dědičové po předcích, poddané své soudivali, k nižším vladařům jích neodsi-lali. Takový byl Spytihněv kníže české, který z počátku panování svého všecky Němce z Čech jednoho dne vypověděl: jako by byl předzvěděl, že by oni národu českému málo dobrého přinesli, kdyby se v Čechách zhnizdili. To kníže času jednoho, když do Boleslavě z Prahy na koni jel, potkala se s ním u brány městské jedna vdova prosecí ho s pláčem, aby ji proti odporníku jejímu, daleko nad ni mocnějším, za spravedlivé učinil. Kníže rozkázal ji počkati, až by se zase navrátil. Odpověděla ona, že věc její rychlého opatření potřebuje, a bez škody se odložiti nemůže, jako jízda jeho se odložiti může. Ukázal ji kníže k soudcům, kteréž na místě svém nařídil, že oni ji dobře, co bude spravedlivého, učiní. Ale ona zvolala: „Běda mně!“ 239

- Poněvadž mi od sebe na jiné soudce ukazuješ, u nichž jsem se za dva měsíce spravedlnosti dovolati nemohla. Tys můj soudce od Boha nařízený, ty mi za spravedlivé učiň!' Tak kníže Spytihněv přemožen jsa prozbou její, ssedl z koně, a posadiv se v bráně, více / než za dvě hodiny tu při sly- 240
šel: a uzřev, že se jí křívda děje, učinil ji za spravedlivé, rozkázav netoliko navrátiti, což jejího bylo, ale i přísně ztrestati toho, kterýž ji z statku obloupil.
- O někdejším arcibiskupu salcpurském, kterýž byl z rodu knížat bavorských, toto se nachází, že svým radám, dvořanům a služebníkům přísně rozkazoval, žádnému z poddaných jeho, by ten nejmenší a třebas nejchatrnější byl, když by před něho předstoupiti žádal, nebránili, ale pustili ho. Někdy také to kníže, oblekna se v sprostné sedlské šaty, aby nebyl poznán, obyčej měl sám osobně vyslejšhati, kterak soudcové a ouředlníci jeho s chudými lidmi zacházejí a nakládají. A poznal-li jest, že se který rychtář neb ouředlník nenáležitě choval, toho ihned z ouřadu ssadil a trestal.
- O Ferdinandovi Prvním císaři a českém králi toto se nachází, že jest velmi za zlé míval komorníkům a dvořenínům svým, když chudým, nuzným, a poddaným lidem k němu přijít nedopouštěli; a říkával tato paměti hodná / slova: 'Chce-me-li, aby nás hříšné Pán Bůh v prozbách a potřebách našich milostivě uslyšeti ráčil, vyslejšchejmež i my nebohé, chudé a nuzné lidí. Pakli my chudým a nuzným k sobě nedáme, Bůh také nás zavrhne, a k své svaté tváři nám přijíti nedá.' Tak ten svaté paměti císař říkával. Vidiš hle, sedláčku, jak jsou byli za starodávna, a někteří ještě jsou, milostiví páni na své poddané; jimž oni ani sami křívdy nečinili, ani činiti nedopustili. Ale poď za mnou dále, abys nětco tomu odporného uhlídal." 241
- Po té řeči uvedl ho anjel Páně na jiné panství, a do zámku jiného, aby se opět podíval, jaká jest tam vrchnost, a jak s poddanými nakládá. Viděl tam pána nádherného, an se na poddané sápal, jim hrozil, a některé sám bil, aneb drábům biti poručil bez milosti: některé do pout a do vězení vsázal, pro dost malé provinění. Nebylo na tom dosti, měl k tomu ten pán oficíry a vladaře velmi urputné na poddané, kteříž je zlými slovy, láním, proklínáním, bitím, na ně plváním, nohami kopáním trá/pili, a psův jim nadávali, a hůře jim nežli psům dělali: 242

- na jejích pláč a prozby nic nedbali. Vidouce to sedláček, velice litoval těch poddaných, že tí páni oficiří tak tyransky s nimi nakládali, a řekl k anjelu: „Co se tobě, pane, zdá, komu títo vladaří podobní jsou, křesťanům-li, neb Turkům?“
- 5 Odpověděl anjel: „Tyranové zase povstali: kteříž aby nikdy více nepovstali, modlil se prorok Boží Izaiáš v kapitole 26., řka: Gigantes non resurgant. Obrové, to jest tyraní, ať více nepovstávají. — Povstali tehdy zas tyraní, jací dávno za pohanstva panovali. A nebylo by divu, kdyby títo někteří vladaří
- 10 byli z vzáctného rodu a bohatých lidí synové, ale z sedlákův jsou a z chudobných zrozeni: kteřížto že z nouze k takové vládě přišli, zapomenuli na svůj rod a na svou předešlou chudobu. Dobře jeden starodávní poeta pověděl: *Asperius nihil est humili cum surgit in altum: praesertim de stirpe rustica*
- 15 *aut mendica*; že nic není pyšnějšího, též ani zůřivějšího nad člověka některého, z sedlského rodu pošlého. — Ukazují tak-ko/ví svou přísnost a ukrutnost nad poddanými nemírným bi- 243 tím, proti patrnému přikázání Božímu, které napsal Mojžíš v 5. knize v kapitole 25., kdež takto dí: Aby soudcové a vladaří, když by skutečně našli, po dobrém vyptávání, že někdo zhřešil, a trestání zasloužil, poručili biti tolik rány, jak bylo veliké provinění: však aby přes čtyrydceti ran více ne- bylo: aby snad člověk příliš hrubě ubitý nemusel umřít před očima jejích. Ale títo mnohém více ran dávají poddaným než
- 20 Pán Bůh povolil, a než člověk zasloužil. Ale abys ty, sedláčku sprostáčku, poznal, že staří tyraní zas povstávají, kteří Nero- na císaře propovědění mají: *Oderint, dum metuant*. Nechť nás nenávidějí, když se jen nás bojí: jak by na tom záleželo, aby byli tvrdí na lid, zlí a zůřiví, a aby se jích všickni báli, slyš
- 25 o jednom starodávním historii.
- Píše Elianus o jednom tyranu, jehož jméno bylo Trysus, ten tak byl ukrutný na poddané své, až se nebohým stejskalo, a všudy bylo naříkání a na něj / stěžování. Dověděl se on to- 244 ho, pročez přísně jim zapověděl, aby žádný s žádným, buď
- 35 tejně aneb zjevně, nic a o ničemž nemluvili, obávaje se, aby snad se proti němu neuradili, jak by tyranství jeho vzniknouti mohli. Kterážto věc, ačkoliv těžká a nemožná byla, však nic- méně tak mnoho sobě při nich dovedl tyran, že jsou rozkazu jeho uposlechli, a samým znamením, jak kdo uměl a rozuměl,
- 40 návěští sobě dávali. Když se toho tyran dověděl, i to jim přís-

ně zapověděl. Což měli nebozí poddaní dělati? Sešli se na
rynk, a plakali nad takovým soužením. Když se i toho tyran
dověděl, svolal své drabanty a pochlebníky, a běžel s nimi,
aby je rozehnal: ale oni zdvíhše se udeřili na zbrojné jeho,
5 jim zbroj z rukou vytrhli, a toho tyrana zamordovali, a tak se
jeho tyranského panování zbavili. A to se Božím dopuštěním
stalo, aby svět poznal, že Pán Bůh tyranův bez trestání ne-
nechává.

Dobrým pak pánům a vladařům dává Pán Bůh milost, a
10 chvalitebné jejich jméno zachovává, aby se splnilo, co / Písmo 245
svaté mluví: Omnes isti in generationibus gentis suae gloriam
adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus. Eccli. 44.
Všickni títo v pokoleních národu svého slávy dosáhli, a ve
dnech svých mají chválu. — Jakého pána hrabě R. z T. na tom
15 obojím panství V. a R. měli, a o něm mnoho dobrého připomí-
nali, až i toto: Když ten dobrý pán, již staříčkový, přijel na to
své panství, a dne jednoho svátečního jel do kostela v svém
voze, kdežto ho množství poddaných jeho očekávalo, aby tak
dobrotivého pána uctili a přivítali: v tom purkrabí zdvíhl hul-
20 ku, kterou v ruce měl, a řekl: „Rozstupte se, a dejte místo,
Jeho Milost pán jede:“ a nic více neudělal. Uhlídal to ten pán
sedící ve voze, a poručil kočímu rychle pospíšiti: a přijeda
před kostel, zastavil se, a ptal se poddaných: „Bil vás ten
purkrabí? Já jsem viděl, že hulku zdvíhl: koho z vás uhodil,
25 povězte.“ Ale všickni svědectví dávali, že neuhodil žádného.
Ale ten dobrý pán jednák s pláčem řekl: „Hle když jsem já
zde, tí oficíři vás bijí: jakž / tehdy nakládají s vámi, když já 246
zde nejsem?“ Ale přišly léta po smrti toho dobrotivého pána,
když cizozemci na tomto panství vládu měli, tuť by se byl
30 podíval, jak oni s poddanými nakládali, a jak je bili a sužovali.

Bylo by pak takovým nelitostivým vladařům pamatovati
na historií, kterou píše svatý Řehoř papež v 4. knize Rozmlou-
vání v kapitole 37. Že muž nějaký byl umřel, a potom zase ob-
živil, a vypravoval divné věci, které na onom světě viděl. Mezi
35 jinými že viděl Petra vladaře nějakého v pekle v smrdutých
místech k veliké tíži železa ukovaného. A když se ptal, proč
to trpí, odpověděno mu, že proto, když byl správčím ustano-
vený nad jinými, že přísněji trestával, než měl sobě poručeno:
a to že dělával více z hněvu a ukrutenství, než z spravedlnosti
40 a poslušenství.“

Vidění sedláčkovy XXX.

O nezřízené některých žádosti po slávě a vyvýšenosti
na tomto světě.

- 5 „Jadrně jsi mně to vyložil, můj milý / vůdce a učiteli 247
anjele,“ řekl sedláček, „jak někteří oddávají se na tyranství,
a jak se potřásají nad poddanými; a to i tí, kteří z nízkého
rodu pošli: a to oni činí, aby se ukázali míti vládu nad jinými,
a aby se ukázali, že jsou páni: ano když z cizích prací zbohat-
nou, kupují sobě zemanství a erby, jako by kdo ví jaké rekov-
10 ství na vojnách byli provedli: provedliť jsou rekovství, ale nad
sedláky, kteří se jim brániti nesměli; na vojně pak ani nebyli,
a vojákům se ani ukázati nesměli: o jakých zemanech, totiž
za peníze koupené zemanství a erby majících, říkají Uhří:
Jest zeman, pravda jest: ale smrdí sedlákem.“ Řekl anjel: „Ma-
15 lou ty, sprostný sedláčku, o tom vědomost máš, proto, že nejsi
v Písmě svatém a v historiích zběhlý. Ale však snads slejchá-
val, jak Absolona, syna Davida krále, pejcha, vysokomyslnost
a žádost panování zaslepila, že se pokusil otce svého z krá-
lovství obloupiti a vyhnati, a snad, kdyby byl mohl, i o život
20 připraviti. Kteréžto jeho nešlechetnosti Pán Bůh bez pomsty
nenechal, ale brzo dopustil, že hanebně zamordován byl, a po- 248
tupný pohřeb vzal. Ale tato historie známá jest, jinouť povím.

- Napsal v Historií římské Titus Livius příklad velmi nešle-
chetný tento: Tullia nešlechetná dcera dobrého a šlechetného
25 otce Servia Tullia římského krále, všelijak o to usilovala, aby
královnou římskou byla. Ale že manžela měla dobrotivého a
tichého, kteréhož k své vůli připraviti nijakž nemohla, protož
smluvila se s bratrem jeho Tarquiniem manželem své sestry,
člověkem prchlým, a ku každému nešlechetnému skutku schop-
30 ným, aby on svou manželku jedem otrávil, a ona též manžela
svého. To když se stalo, a oddáno těch dvý sobě rovných
k manželství, nebylo na tom dosti, neb nepřestala ta nešle-

chetná Tullia ponoukati manžela svého, aby sobě království římské osobil, nemůže-li jinak, aby otce jejího a tchána svého zamordoval. On šedše na rathauz, pány rádňi k sobě svolal, a důstojenství královského se ujímal. Král Tullius již starý, 5 zvěděv o tom, / pospíšil na rathauz, trestal ho z toho napomínaje, aby za života jeho takových nešlechetných věcí před se- 249 be nebral. Ale Tarquinius popadl starce, svrhl ho po hlavě ze schodů, a potom drabanty své za ním poslal, kteří ho již na polovic mrtvého, domu pospíchajícího, na cestě zamordovali. Tullia uslyševší o smrti otce svého, kázala zapřáhnouti kočímu, a vezti se k rathauzu, a tam vyvolavše manžela svého ven, sama první ho za krále vyhlásila. Potom navracujíc se 10 domu, přijela až k místu tomu, kdež otec její zamordovaný na ulici ležel. Koči, který ji vezl, vida krále zabitého ležeti, ulekl se, a zastavil koně, a paní své jejího otce zamordované- 15 ho ji ukázal. Tu ona (k víře nepodobné) domluvivše kočímu, přes tělo otce svého koně a vůz hnáti mu poručila. Ale netrpěl Pán Bůh takové nešlechetnosti bez pomsty; nebo po několika létech ona s manželem svým, vráhem otce jejího a tchána 20 svého, i se vši rodinou svou království zbavená, a z Říma vyhnaná byla. Divíš se tomu, / sedláčku? Ale věz, že se to za 250 pohanstva stalo: mezi křesťany také málo méně nešlechetný skutek se stal; o tom ti také vypravím takto:

Píše Kommineus o Adolfovi knížeti geldrském: Kterýžto 25 z náramné chtivosti panování, nemoha dočkati smrti svého, jal ho u večer, a v největší třeslutý mráz vedl ho bosého bez obuví za pět míl do nějakého tmavého a ohavného žaláře, kdež nebohý přes půl léta bídný a strašný život vedl. Knížeti 30 klevskému, kterýž měl sestru jeho za manželku, slitovalo se té bídy a těžkosti švakra svého. Protož umínil mu brannou rukou z toho vězení pomoci: odkudž povstala mezi nimi vál- 35 ka. Ale kníže burkundské Karel mocí staré kníže geldrské z toho vězení vysvobodil, a chtěje smířiti otce s synem, podával jim takových prostředkův, z kterýchž se dobře poznati 40 mohlo, že více nachýlen jest k synu než k otci, totiž aby syn všecko knížetství geldrské, kromě jediného města s titulem knížetcím, aby otci zanechal, a na vychování každého roku 251 aby mu dával tři tisíce zlatých. Ale syn nechtěl toho přijmouti; ale pověděl, že by chtěl raději v nejhlubší studnici i s otcem utopen býti, nežli k tomu svoliti; nebo poněvadž otec

již za čtyry a čtyrydcet let to knížetství a panství držel, čas
jest, aby ho jednou synu svému postoupil. Ale tak veliké způr-
nosti, a proti vlastnímu otci provedené nešlechtnosti, nene-
chal Pán Bůh bez velikého trestání; nebo když se ten Adolf
5 kníže navrácel do své země, upadl v ruce nepřátel, a jat jsa
od nich, vsazen do žaláře. Až ho potom Gentští vyprosili, a v té
válce, kterouž proti Tornáckým vedli, hejtmanem učinili: v kte-
réžto válce hroznou smrtí, na drobné kusy rozsekán, z světa
sešel. Tak spravedlivým soudem trestal Pán Bůh bezbožnost
10 jeho, kteréž se proti vlastnímu otci svému nešlechtně do-
pustil. Na kterýchžto Boží soud, a na takové příklady, měli
by se ohlídati jiní, které podpaluje pejcha a žádost panování
nad jinými.“ /

Vidění sedláčkovo XXXI.

O nevděčnosti a vděčnosti.

Řekl sedláček: „Milý anjele, věrný vůdce a učiteli můj, již, jak já soudím, nachodili jsme se po světě dosti, posadme se také v chládku pod tímto pěkným stromem, a nějaký discurs udělejme: a to o vděčnosti a nevděčnosti: nebo z této tvé moudré řeči poznal jsem, jak i vlastní děti k svým rodičům někdy prokazují velikou nevděčnost, a že se za takovou nevděčnost ani lidé nestydí, ani Pána Boha nebojí. A já bych rád od tebe slyšel tvé zdání o tom.“ Odpověděl anjel: „Jistě věz, že nevděčnost proti Pánu Bohu jest, i proti lidem, i proti samému přirození; nebo se nacházela i litá zvěř, kteráž se dobrodincům svým za dobrodiní dobrým odsluhovala: však také i ptactvo, i lidé, kteří co dobrého znali, dobrým se odsluhovali za prokázané dobrodiní, nevážní pak zlým. Nebyla-liž hanebná nevděčnost Absolona proti otci svému? Tullie římské též proti otci svému? Adolfa / knížete tolikéž proti starému otci svému? Pompejus Veliký římské kníže Ptolomeovi králi egyptskému veliká dobrodiní učinil: ale on mu dal hlavu stíti, když jsa od Julia přemožen, k němu do Egypta utekl, naděje se tam u něho ochrany a pomoci. Julius také císař od těch, kterým byl dobře udělal, zamordován dvadceti a třemi rány. Ale slyš jiný, a ten veliké nevděčnosti, příklad.

Filip král macedonský jednoho z dvořanův svých po nějaké potřebě poslal. Tomu, když na moři tonul, pomohl nějaký dobrý člověk, kterýž tu blízko moře obydlí své měl, a přijav jej na lodičku, uvedl do svého domu, a jakž mohl, pohodlí mu učinil. A když okřál po třiceti dnech, přátelsky ho od sebe propustil, dav mu ještě na cestu některý groš, nač by se domu dopravit mohl. On navrátil se ku králi, vypravoval mu, v jakém nebezpečství na moři byl, a kterak ztratil všecky věci, bez mála že sám neutonul: ale však dobrodiní hospodáře svého zamlčel. Král připověděl, že mu to milostí svou štědře /

vynahraditi chce. Dvořenín vzav příčinu z královského zaka- 254
zování, pověděl, že jest spatřil při břehu mořském dvůr a po-
pluží, pročez že prosí, aby mu je král za službu jeho milostivě
dāti ráčil. Král snadno tomu dovolil, a poručil Pauzaniovi hejt-
5 manu, aby toho dvořenína v takový grunt uvedl, a jemu jej
k jmění a vládnutí odevzdal. Ten nebohý dvořák za dobrodiní
své vystrčen jsa z statečku svého od nevděčného hosta, utekl
se ku králi, a dal mu o tom zprávu, co jest dobrého služebníku
jeho u veliké potřebě a nouzi učinil, a kterak on maje mu se
10 dobrým odměniti, ještě ho z statečku a z vlastního gruntu jeho
nenáležitě a nespravedlivě vystrčil. To uslyšev král Filip, ná-
ramně se rozhněval, a ihned povolav toho dvořenína, rozkázal
mu na čele cejch, aneb znamení vypáliti, těmito slovy: Hospes
ingratus. To jest: Nevděčný host. A tak ztrestal spravedlivě ne-
15 vděčnost jeho.

Více historií přednášeti pominu o nevděčných lidé; ozná-
mím ti pak o / vděčnosti, kterou jak ptactvo nebeské, tak zvěř 255
lesní prokázala lidem-dobrodincům svým. O čápu slyš nejprvé.
V městě Tarentu hnizdil se na domě jedné vdovy čáp. A když
20 někdy z toho hnizda čápě ještě holé vypadlo, a nohu zlámalo,
vdova je uvazovala, a zhojivši potom přeč pustila. Druhého roku
ten čáp zase přiletěl, a uzřevši tu vdovu, ana sedí před do-
mem, spustil se k ní, a drahou perlu z hrdla svého na klín její
vyvrhl. Potom ukázal jí a omakati dal nohu, aby poznala, že,
25 jakožto vděčný host, hospodyně své za dobrodiní takový dar
přinesl.

V jiném městě při Rejnu čáp hnizdo sobě udělal na jednom
domě, jehožto hospodář všeliké pohodlí tomu čápu činil, a
nedal mu žádnému z čeledi své ublížovati. Pročez ten čáp,
30 jak mohl, vděčnost hospodáři svému prokazoval: a když koliv
zase přiletěl, aneb odletětí měl, tehdy nosem svým zaklepal,
jako by hospodáře svého pozdraviti, a s nim se rozžehnati
chtěl. Jednou z jara navracuje se k svému hnizdu, vedlé o/by- 256
čeje velmi radostně se k hospodáři svému před domem ukázal,
35 a kořen čerstvého zázvoru před nohy mu upustil: a tak vděč-
nost za lásku, a jako by od místa a od podrůžství hospodáři
svému ukázal.

Píše také Apion, vysoce učený muž, co se někdy v Římě při-
hodilo. Když na velikém placu měli hry a kratochvíle strojené
40 býti, vpuštěno bylo do šraňku mnoho divokých a litých zvířat,

mezi nimiž také i lvové byli, jimžto Římané obyčej měli dávat
 k roztrhání chlapy své a služebníky, kteříž pro nešlechtnosti
 své smrti zasloužili. Mezi těmi nebohými byl nějaký služebník,
 jménem Androd, ještě od pána svého utekl, ale zase polapen
 5 byl. Toho když jeden ze lvův největší a nejhroznější uhlídal,
 nejprve se jako s podivením zastavil, potom poznenáhlu a tíše
 k němu šel, jako by ho znal, a vrtě ocasem jako domácí oulis-
 ný pes, jazykem svým lizal mu ruce a nohy, a nedal k němu
 jiné zvěři přistoupiti, ani mu uškoditi, jako by ho brániti chtěl.
 10 Čemuž se všechno množství lidu římského nad míru di/vilo, a 257
 císař sám rozkázal k sobě Androda povolati, a optati se, od-
 kud by to přátelství mezi ním a lvem pošlo, a proč by mu to
 nejlitější zvíře odpustilo? Na to odpověděl Androd, a učinil
 zprávu o všem, jak se zběhlo. „Když jsem,“ prý, „od pána svého
 15 utekl, nemoha déle přísnosti jeho a ukrutného bití snášeti, obrá-
 til jsem se na pouště, abych aspoň tam života svého ukrátil,
 a u veliké násilné horko vlezl jsem do jedné hluboké a skryté
 jeskyně, abych se v ní vychladil. Ale brzo po mně přišel tam
 lev, a uzřev mne, šel přímo ke mně, velmi pokorně podávajíc
 20 mi své nohy, v niž veliký špičatý trn vězel, jako by mne za
 pomoc žádal. Tu já vytrhl jsem ten trn z nohy jeho, a vytlačiv
 hnůj a nečistotu z rány, setřel jsem krev, a on položiv nohu
 na můj klín, ten celý den vedlé mne odpočíval. A tak zhojiv
 lva, bydlel jsem s ním v té jeskyni tři léta celá pořád, a s ním
 25 jednoho a téhož pokrmu jsem užíval. Nebo on cožkoliv zvěři
 lapal, z té mi co nejlepší kusy přinášel, a já nemaje ohně, na
 slunci jsem je sušil a jedl. Naposledy že se mi již stejskalo 258
 s tím divokým hovadským životem, ušel jsem z toho místa,
 když lev na lov odběhl, a odšed odtud za tři dni cesty, jat
 30 jsem od vojákův, a z Afriky k pánu mému přiveden do Říma.
 Kterýž mne ihned na smrt odsoudil, a lité zvěři k rozsápání
 dáti rozkázal. A protože nemám za jiné, než že to jest ten lev,
 kteréhož jsem já uzdravil, a on pamatuje na mé dobrodiní,
 nyní tuto vděčnost ke mně, jakožto k hostu a lékaři svému,
 35 prokázal.“ Na takovou zprávu jeho, a na žádost všeho lidu, An-
 drod i s tím lvem svobodný jest propuštěn, a ten lev mu daro-
 ván: kteréhož on na tenkém řemenu uvázaného po všem městě
 sebou vodil, a lidé potkávající ho, peníze mu dávali, říkajíce:

„Tentoť jest lev, hospodář člověka. A tentoť jest člověk, lékař
lva.“ Z toho všeho posuď, sedláčku, jestliže ptactvo a litá zvěř
vděčnost lidem prokazovala za dobrodiní, zdaliž lidé, a tí křes-
ťané, nemají býti vděční svým dobrodincům.“ /

O pastýřích.

- Řekl anjel sedláčkovi: „Viděls již, sedláčku, mnohé věci, a naučils se znáti o mnohých, a jak máš o nich mysliti i mlu-
 5 viti v čas náležitý; ale pastýřův jsi ještě neviděl, a řečí jejích neslyšel: o kterých také lid obecní ne všechno dobře mluvi a myslí, uvedl bych tě ještě do pole a na pastvíska, abys se na pastýře a na jejich činy a mravy podíval, a mluvení jejích poslechl, kdybys sobě nestěžoval tam jíti.“ Odpověděl sedláček:
 10 „Pane, já tomu rád budu, a půjdu s tebou kam koliv mne povedeš, a jíti rozkážeš.“ Chodili po polích a pastvískách, a viděli mnohé pastýře a jejich mravy a návyklosti nechvalitebné; nebo někteří zaháleli, jiní po zemi se váleli nebo leželi, jiní sobě pískali, nebo hvízdali, jiní pokříkovali nebo dobytek pro-
 15 klinali: někteří také nemravné věci mluvili nebo zpívali, a za hřích toho neměli: o Pánu Bohu ani slova ani o modlitbě k Pánu Bohu nic nebylo slyšeti. Pá/teřkův pak neb růžence ani jeden 260 v ruce z pastýřův neměl. Divil se tomu sedláček, že ten pastýřský lid lepšího a křesťanského živobytí na sobě neukazuje, a že nemnoho se děli od dobytka, který pase: a že se Pánu Bohu nemodli, a písní pobožných nezpívá, Pána Boha nechválí, a jeho ochraně sebe, i dobytka sobě svěřeného, neporoučí: a že čas zahalčivě maří.
- Řekl anjel: „Tomu se ty divíš: co pak kdybys viděl, že ně-
 25 kteří z pastýřův hanebně zahrávají, někteří na hovada scházející se, byť koně, neb ovce, neb krávy, neb ty mrzuté kozy a ďáblům podobní kozli, neb psi byli, a tak hanebné myšlení a chlípné těla žádosti v sobě zapalují, a nimi se poškvřňují, co bys řekl?“ Odpověděl sedláček: „Jistě to hanba veliká a
 30 hřích proti Pánu Bohu jest. A já jsem se teď upamatoval, že když jsem ještě malý pachole byl, a tělesným hanebnostem nic nerozuměl, viděl jsem, jak dva pacholicí pastýřští hanebně spolu hřešili a sodomařili. A tak lid pastýřský se všelijakých

hříchův dopoušti, / a nerozumi tomu, že hřeší: a proto nero- 261
zumi, že zřídka v roce do kostela chodí, a neučí se znáti, co
jest hřích, a co zlého neb dobrého.“

5 Řekl anjel: „Ještě jiné zlé se nachází mezi pastýří, totiž, že
netoliko pověrky rozličné užívá, ale také čarův pro štěstí:
kropí dobytky, zvlášť když ponejprvé z jara na pole vyhání,
vodou z několika studní a z kostelův vzatou, a kdož ví, čím
jiným smíchanou: a to oni dělají, aby štěstí měli, a dobytek
aby se jim pokojně pásł, a užítku mnoho aby dával: a lid sedl-
10 ský tomu kropení povoluje; ano chce to míti, proto, že nero-
zumi, aby to čáry neb pověry byly: a aby užítku více od do-
bytka dostal. Vidíš hle, jak žádost zemských užítkův lidí za-
slepuje!“

Ptal se dále sedláček anjela: „Takoví-liž byli pastýří hned
15 od počátku světa?“ Odpověděl anjel: „Nikoli: ale byli pobožní
mnozí, upřímní a bohabojní, nábožně se Pánu Bohu modlicí
a jeho chválicí. Písně svaté zpívali, páteřky v rukách nosili,
a na nich se modlili: takže hodní uznání byli, aby Pán Bůh
s ni/mi mluvil, a tejně věci jim oznamoval; jako Mojžíšovi, když 262
20 ovce pásł. Potom když se Kristus syn Boží v Betlémě narodil,
poslal Bůh Otec anjela svého k pastýřům stáda ovec pasou-
cím, aby jim tu šťastnou a dávno žádanou novinu oznámil, že
se již narodil Mesiáš, spasitel světa. Museliť jsou býti dobří a
Pánu Bohu milí tí pastýří, že jim prvním to tajemství zjeveno
25 bylo a ukázáno.

Kdybys ty, sedláčku, knihu R. P. Gumpfenbergi Societatis
Jesu Atlas Marianus nazvanou měl, a ji rozuměl, dočtl bys se
v ni o mnohých pastýřích i pastýřkách, jak jim Pán Bůh a bla-
hoslavená Panna Maria veliké a svaté věci zjevovali, a velikou
30 milost jim prokazovali. Té milosti dostali tři sedlské pastýřské
panny, a divné ochrany Boží; nebo když k nim v poli daleko
od své vesnice dobytek pasoucím byli přijeli tři vojáci, a o po-
ctivost panenskou je připraviti usilovali, ony se vymlouvaly,
jak nejlépe uměly, aby toho násilí nečinili: a když vojáci na
35 to nic nedbali, a v pu/stém poli žádného neviděli, kdo by těch 263
děveček bránil: ony naposledy prosily, aby jim povolili Pánu
Bohu a Panně Marii chvílku se pomodliti. Dostanouc povolení,
klekly na kolena, a složíc ruce, pěkně se Pánu Bohu modlily,
a blahoslavené Panny Marie za přímluvu žádaly. A hle země
40 se pomalu otvírala, a je do sebe přijímala, až je vsecky tři při-

- jala a zakryla, a vojáci jích více viděti nemohli. Kteřížto vidouce tak veliký zázrak, ulekli se velice, a trestání Božího se báli. Pročež zanechajíc chlipných žádostí, na pokání se oddali: a oznámíc ten dív, který se s těmi děvečkami stal, v té vesnici, z které ony byly, a opustíc všecko, šli na poušť, a tam dokud živí byli, pokání činili. Potom to místo, kde jsou ty tři panenky v zemi byly, Pán Bůh a blahoslavená Panna Maria poctili velikými milostmi a zázraky: a z poručení Panny Marie kostel tam veliký a nákladný postaven jest, a pouti tam veliké bývají.“ Gumpfenb. Cent. I. Atlant., Imag. 16.
- „Píše také řečený pater Gumpfenberg / Cent. eadem, Imag. 264 87., že byl jeden pastýř jednoruký ve vsi, která se Formellum jmenuje, v vlaské zemi, který stádo sviní sedlákův té vesnice pásával. Ten pastýř vidával, že z jeho stáda jedna svině každého dne odcházela na blízký kopeček skrze trní a bodláčí: a když čas byl dobytek domu hnáti, zase se k stádu navracela: i divil se tomu. A když vyšetřil, že ta svině vždycky v jistou hodinu odcházela, a v jistou hodinu se navracovala, více se tomu divil. Šel tehdy času jednoho za ní, aby se dověděl, jaká příčina jejího odchodu jest: a hle našel ji seděti na zadních nohách proti stromu jednomu, a vzhůru hleděti. Podíval se on také na ten strom: a hle viděl na něm obraz blahoslavené Panny Marie: a aby nebyl tupější než hovado, klekl na kolena, a pozdravením anjelským poctil blahoslavenou Pannu Marii, a ona k němu z toho obrazu promluvila, a řekla: ‚Jdi do vesnice Formellu, odkud jsi, a oznam všemu lidu, cos viděl, a že jest vůle má, aby s procesi sem putovali, že mnohá dobrodiní / já na tomto místě lidem udělovati budu. A když oni tobě věřiti nebudou, znamení jim toto ukážeš, řka: Hle víte dobře a vidíte očitě, že kus jedné ruky nemám: ale jak ji za nádra vložím, hned ji celou a zdravou vytáhnu: to mně slíbila Panna Maria, že mně mou ruku uzdraví, abyšte věřili mým slovům.‘ Všecko to udělal ten pastýř, co mu bylo od Panny Marie poručeno, a ruku celou i zdravou sedlákům ukázal: a oni hned uvěřili slovům jeho, a v procesi na ten kopec přijdouc, obraz ten vzali, a do kostela svého, který v své vesnici měli, přinesli, a na oltáři postavili: ale ten obraz rukama anjelskýma hned první noci na ten kopec a na ten strom odnešen byl. To sedláci vidouce, porozuměli, že jest vůle blahoslavené Panny Marie, aby ke cti a chvále Pánu Bohu pod jejím jménem a ti-

tulem na tomto místě kostel postavili: což oni také bez odkladu rádi udělali. Vidíš opět, sedláčku, že byl pastýř Pánu Bohu a Panně Marii milý: ale slyš více.

Byl ovčák jeden Panně Marii tak / milý pro své šlechetné 266
5 chování, a protože ji často nábožně ctil a pozdravoval, takže se ona jemu v poli při stádě jeho zjevila, a takto k němu promluvila: ‚Jdi k panu biskupovi města Segoviae, a pověz mu jménem mým, aby s procesí přišel k jeskyni této, kterou ti rukou ukazují, a aby v ni hledal obrazu mého dávno v ni schovaného, že já před tím obrazem budu mnohá dobrodiní lidem 10 bídným a neduživým, za to mne žádajícím, udělovati.‘ Šel ten ovčák, jak sobě poručeno měl, do města Segovia: a když do paláce biskupského vešel, a služebníkům oznámil příchodu svého příčinu, posměch ode všech odnesl. Ale když předce 15 žádal před pana biskupa puštěn býti, i byl k němu přiveden, a oznámil mu poručení blahoslavené Panny Marie, nechtěl mu biskup věřiti, že znamení žádného, od Panny Marie poslaného, nepřinesl. Odešel ovčák k stádu, a zas Panna Maria se mu zjevila, a poručila znovu k biskupovi jíti, a na znamení, 20 že jest od ni poslán, dala mu kámen krásný a divný. Šel opět ovčák, a byl / před pana biskupa puštěn, znamení to 267 ukázal: uvěřil mu biskup, a chtěl mu ten kámen draze zaplatiti: ale ovčák ho prodati nechtěl. Nařídil tehdy biskup procesí slavnou, a šel s ni na to místo, a našel pěkný obraz 25 Panny Marie, a kostel tam pro něj postavili. Kdež se potom zázrakův mnoho stávalo, a stává se posavád. Tak napsal jmenovaný pater Gumpp. Cent. 3. Atlant. Mari., Imag. 239.

Byl také pastýř jeden, ještě mladý, a téměř synek, v španělském království, Aragonia řečeném, jemuž stádo pasoucímu 30 blahoslavená Panna Maria se zjevila, a chléba od něho požádala, řkouce: ‚Dej mně chléba z mošny tvé.‘ On domnívaje se, že jest paní nějaká, spěšně s pravou rukou do mošny své pro chléb sáhl: ale ona mu řekla: ‚Ne tou rukou, ale druhou chléba mně podej.‘ Řekl pastýř: ‚Dobrá paní, kdybych já levou 35 rukou tak vládnouti mohl jako pravou, a živnosti sobě dobývati, nepásl bych já tohoto stáda; ale práci jinou bych se živil.‘ Však nicméně poslechl, a levou chromou rukou chléb bral, aby ji / podal: a v tom hned zdravou tu ruku se míti 268 viděl. A poznajíc, kdo jest ta paní, totiž Panna Maria, matka syna Božího, padl na kolena, a děkoval ji za uzdravení své 40

- ruky. Ale ona mu poručila, aby spěšně šel do vesnice, z které byl, a aby sedlákům oznámil, že jest její vůle, aby na té blízké skále, kterou mu ukázala, kostel ji k počestnosti postavili, že ona jim, i též mnohým jiným, na tom místě chce býti milostivá, a hojně svou dobrotu prokazovati: a aby pro důvěření tu uzdravenou ruku jim ukázal. Poslechl ten pastýř, a udělal tak. Sedláci také uvěřili slovům jeho, a kostel tam postavili, a potom mnohá a veliká dobrodiní od Panny Marie tam přijali.“ Gumpenberg Cent. 4., Imag. 367.
- 10 „O jiném pastýři jménovaný pater Gumpenb. Cent. 2., Imag. 144. takto píše: Byl pastýř jeden Pánu Bohu a Panně Marii milý, který pásávajíce stádo po osm nocí pořád, vidával jasnost divnou sstupující z nebe na jeden strom v blízkém lese, a jej osvícující: a divíc se tomu, šel tam, aby se podíval, co by to / bylo, aneb co by znamenalo: a hle uhlídal na tom stro- 269
mě obraz blahoslavené Panny Marie. Pročež padl hned na kolena, a Pannu Marii pozdravil, a ona k němu z toho obrazu svého promluvila, a poručila mu, aby šel k biskupovi toho města, a oznámil mu, i jinému lidu, aby kostel na tom místě postavili, a před tím obrazem Pánu Bohu se modlivali, a ji také pozdravovali, že milostí hojných od ni nabývati budou: a aby mu věřeno bylo, že jest od Panny Marie s tím poručením poslán, dala mu kámen divným a velmi místrovským znamením kříže svatého ozdobený. Kterýžto kámen vidouc biskup a jiní mnozí, uvěřili slovům toho pastýře, a kostel na tom místě postavili. Mnoho zázrakův tam se potom stalo, z nichž toliko tyto dva oznámím.
- 20 Muž jeden, jehožto manželka každodenně do toho kostela chodívala na modlení, vzal ji v domnění, že by mu věrná ne-
byla, a s někým cizoložila: a z hněvu velikého zabil ji, a tělo její na stranu pryč zavekl a skryl, aby prozrazen / nebyl. 270
Na zejtrí ta jeho manželka přišla domu živá a zdravá, oznamujíc mu, že ji Panna Maria vzkřísila z mrtvých proto, že nevinně zabitá byla, a že ji za živobytí pěkně ctíla a pozdravovala: jeho pak že napomíná, aby zanechajíc zlého domnění o ni, z hříchův pokání činil: což on také slíbil, a skutkem tak se zachoval.
- 35 Druhý zázrak. Roku jednoho dlouho v té zemi nepršelo: vzali obyvatelé toho místa ten zázračný obraz Panny Marie,
40 a ustanovíc procesi, chodili s ním po poli, a za déšť prosili,

a hned vyprosili; nebo déšť veliký a ourodný spadl. Odkudž ten rok v té zemi byl hojný. Tak napsal často jménovaný Gumpenberg. Ale ještě ti o jiném pastýři oznámím příklad.

Byl pastýř jeden, Ferdinand jménem, v španělské zemi, 5 který před obrazem blahoslavené Panny Marie, když se mu dobytek pokojně pásal, písně pobožné zpíval, na housle hrával, a jinak se pobožně modlival. Neměl na tom dosti, co sám dělával, ale i jiné pastýře svolá/val k té pobožnosti, napomínával, 271 a učival, aby i oni s nim se modlili a zpívali chvály Panně Marii. K tomu, co dostával od pána svého na vyživení oleje, z toho světlo před obrazem Panny Marie rozsvěcoval. Odkudž nabyt velikých milostí od Panny Marie a ochrany obzvláštní.“ Gumpenberg. Cent. I., Imag. 3. „Tak by měli našeho věku pastýři dělati, páteřky v rukách nositi, a na nich se 10 modliti, svaté písně zpívati, a Pánu Bohu sebe i stáda dobyt-kův sobě svěřených poroučeti pod ochranu. Ale slyš jiný příklad.

Byla jedna chudobná děvečka, chudobného pastýře dcera, která když dobytek pásávala, chodivala často do jednoho blíz- 20 kého kostela pustého, aby se Pánu Bohu modlila; a vidouc tam obraz Panny Marie starý a zanedbaný, před nim klekávala na kolena, a Pannu Marii pozdravovala pobožně Pozdravením anjelským: a vykonajíc modlitby a pozdravení, tato slova přidávala: , O nejsvětější Panenko Maria, královno nebeská! 25 Jak já tebe vidím od lidí opuštěnou a neozdobenou, a ráda bych tebe i ten obraz tvůj ozdobila co nejpěkněji: ale poně-váďž ani zlata, ani stříbra, ani tykytových a hedbávných kober-cův nemám, abych tě nimi ozdobila, neb chudička jsem, a okráš- liti tebe nemám čím, aspoň modlitbami tebe ozdobovati budu, 30 jak nejlépe uměti budu.‘ Když pak v té pobožnosti několik lét strávila, a Pánu Bohu již se zalíbila, aby ji z psoty a bí-dování tohoto světa do slávy nebeské uvedl, dopustil na ni smrtnou nemoc: a hle před smrtí přišla k ni blahoslavená Panna Maria s mnohými svatými anjely, a s třemi houfy sva- 35 tých panen. První houf těch svatých panen byl, které čistotu panenskou neporušeně zachovaly. Druhý houf nad ten mno- hém krásnější byl, které čistotu panenskou Pánu Bohu a Panně Marii byly zaslíbily, a věrně zachovaly. Třetí houf těch panen byl, mnohem nad oba první krásnější a slavnější, které čis- 40 totu panenskou Pánu Bohu a Panně Marii slibem byly zavá-

zaly, a pro zachování ji a pro vyznání svaté víry křesťanské
smrt / podstoupily. Potom Panna Maria na hlavu té pastýřské 273
panenky věnec překrásný z nebe přinešený svou svatou rukou
postavila, a svatí anjelé píseň líbeznou zpívali, a do nebe ji
5 zvali: a tak ona šťastně a svatě duši Pánu Bohu odevzdala.“
Spec. ex. dist. 9. n. 118. (e libello Maria, agonizant. Mater,
Prax. 7. Ex. 4.).

Vidění sedláčkovo XXXIII.

O lidéech nemocných a umírajících.

- Dokonavše takový výklad a naučení o pastýřích, řekl svatý anjel sedláčkovi: „Vstaň, a poďme dále, a uhlídáš ještě 5 divnější věci.“ Přivedl ho pak anjel k stavení jednomu dosti velikému, na způsob kláštera aneb špítále postavenému, a uvedl ho tam až do místa jednoho, kterému infirmaria latíně říkají, to jest: místo, v kterém nemocní lehávají; a toho času tam nemocných několik leželo, z nich někteří již umírali. 10 Viděl pak tam sedláček nejprvé, jak tam mníší toho kláštera neb špítále, a někteří z světských lidí, kteříž se na to oddali, těm nemocným bedlivě sloužili / ve všech potřebách ve dne 274 i v noci, a divíc se tomu, řekl: „Toť jsou lidé dobrotiví, kteříž tak pilně a darmo slouží nemocným kterýmkoliv. A já mám 15 za to, že oni pro takové služby budou míti u Pána Boha v nebi velkou odplatu.“ Řekl anjel: „Dobřes pověděl, sedláčku; nebo sloužití nemocným jest skutek lásky veliký, a Pánu Bohu tak velice vzácný, že jej schválí v onen poslední soudný den před celým světem, a řekne k takovým: ‚Když jsem byl ne- 20 nemocný, navštívili jste mne, a posloužili jste mně. A když jsem lačněl, nakrmili jste mne: když jsem žízněl, napojili jste mne. Nebo cokoliv jste učinili i jednomu z lidí, třebas z těch nejmenších, pro jméno mé, mně jste to učinili. Pročež poďtež požehnaní otce mého nebeského do království mého, kteréž 25 vám připraveno jest od ustanovení světa.‘ Na kterouž Krista Pána připověd pamatujíc mnozí, netoliko z sprostého stavu, ale i z vysokého, na to se oddali, aby nemocným ve všech potřebách bedlivě sloužili. Ale ty, sedláčku, hled také na nemocné, a na každého z nich, a šetř pilně, co uhlídáš.“ / 30 Poslechl sedláček, a uhlídal jednoho z těch nemocných 275 netrpělivého, ustavičně toliko stonajícího, a sobě, že ho boli, naříkajícího; a nic se nemodlícího, ani v nemoci se Pánu Bohu nevolajícího, a řekl: „Co jest to za člověka, že ani v nemoci se

- Pánu Bohu nemodli, jemu se neporouči? A to v takové potřebě, nevěda, jak s ním Pán Bůh naloží, zdaliž ho pozdraví, aneb z toho světa k soudu svému a na věčnost povolá.“ Řekl anjel: „Máš takových netoliko zde, ale i jinde dosti nedbalých; 5 zvláště mezi sedlským lidem hloupým, kteří v nemoci tak se chovají, totiž toliko stuně, volá, na lékařství myslí, a vyhledává ho: o tělo pečuje, a duši zanedbává: a tak leží jako kláda nějaká aneb hovado, až se smrti doleží. Ale nedobře dělá. Měl by nemocný co nejpobožněji k Pánu Bohu volati a 10 modliti se: na hříchy své se upamatovati, kterých se od mladosti své dopustil až do toho času, a zavolajíc otce duchovního, jemu se všech vyzpovídati, a velebnou svátostí zaopatřiti na onou cestu dalekou a neznámou, totiž na / věčnost a k soudu 276 Božímu. Avšak po vykonané zpovědi, a po přijaté velebné svátosti, má předce hříchův želeti s pláčem, a vždycky Pána Boha za odpuštění jích prosíti; nebo tejný jest soud Boží, a lidem nepovědomý. Podivej se ty, sedláčku, jak ten tam na onom loži ležící to všecko dělá, co jsem řekl: a ten má nádeji, že jeho duše k Pánu Bohu se dostane do nebe: toho kajícího a Pánu 20 Bohu se pobožně poroučejícího šťastná smrt bude.“
- Dále řekl anjel: „Hleď na onoho, na kterého ti prstem ukazují, téměř již umírajícího, jak se krouti a svíjí na loži, jak se strachuje a léká.“ Řekl sedláček: „Vidím to, ale nevím příčiny.“ Řekl anjel: „Dáblové se mu ukazují, a děsí ho a straší, 25 hříchy jeho, z nichž pokání neučinil, ukazují mu. A aby nad Božím milosrdenstvím, a nad své duše spasením pozoufal, k tomu ho nabádají: a on jestliže jích poslechne, a sobě pozoufá, zle udělá; nebo má předce každý věrný křesťan, byť ten největší hříšník byl, nepozoufati, ale k Pánu Bohu volati, 30 za smilo/vání prosíti, a za hříchův odpuštění žádati, a jemu se 277 poroučeti. Aníž se div, sedláčku, tomu, že dáblové hříšným umírajícím se ukazují, neb oni i svatým i nejsvětějším tak dělali, aby je k zoufalství přivedli, a o věčné spasení připravili: slyš o tom.
- Máte příklad na svatém Evsebiovi, kterýž byl opat nad mníchy kláštera betlémského, a před tím učedník milý svatého Jarolíma. Kterýž před smrtí svou velmi hrozně se ukazoval, ruce zdvíhal, tvář a očí k zemi přitlačoval a obrácel: a z toho volal: „Neudělám toho, neudělám: lžeš.“ A opět volal strašlivě: 40 „Pomáhejte, bratří, pomáhejte.“ To slyšíc a vidouc mníši pří-

- tomní, velice se polekali, a nevěděli strachem, co dělati: i ptali se ho: „Co jest tobě, otče, co?“ Odpověděl on: „A což nevidíte tuto veliký houf ďáblův, kteříž mne vybojovati chtějí, a přemoci usilují? Kteříž tak hrozní a strašní jsou, že nad ně nic
5 strašnějšího v celým světě není: ano žádné, i nejukrutnější trápení není tak strašné, jak ďábel hrozný a strašný jest.“ Ptali se / ho zase mníši: „Co ti bylo, otče, kdys volal: 278 neudělám to, neudělám?“ Odpověděl on: „Chtěli tomu tí ďáblové, abych rouhavá slova proti Pánu Bohu mluvil, a nad spasením mé duše abych pozoufal: ale já nechtěl jsem, než Pánu Bohu jsem se poroučel, a svatého Jarolíma za pomoc žádal. A on hned mně ku pomoci přišel, a ty ďábly pryč zahnal.“ O tom píše Cyrillus Epis. Jerosol. in Vit. S. Hieron.“ (In Spec. ex. tit. Mors Mari. Ex. 19.)
- 15 Řekl sedláček: „A co z toho má ďábel, když duši lidskou popadne, a do pekla ji přivede?“ Odpověděl anjel: „Dostane za to větší peklo. Jakož naproti tomu člověk, který zejská duši hříšného k spasení věčnému, bude míti odplatu větší v nebi. Ale ďábel že ví, že se do nebe na věky nedostane, ze
20 zlosti a ze závisti své usiluje člověka zbaviti slávy nebeské, a do pekla ho sebou připravit.“
- Dále řekl anjel: „Hleď, sedláčku, tam na toho v koutě ležícího, co dělá, co volá.“ I viděl ho sedláček na loži se valejícího, z jedné strany na druhou se zmítajícího, a jak se strachoval, a pomoci lid/ské žádal: a ptal se anjela, kdo by to
25 byl? Odpověděl mu, že to jest pán jeden, který v pejše, v lakomství a v rozkošech těla život vedl, Pána Boha ve vážnosti neměl, aniž se ho bál: a on se proto tak strachuje, že ďábly vidí, kteříž přišli, aby duši jeho vzali, a do pekla ji vlekli. 279
- 30 I divil se tomu sedláček: ale anjel řekl: „Nic to nového není, mnohým jiným se tak stalo. Máš příklad od svatého Řehoře papeže v čtvrté knize Rozmlouvání v kapitole 39. napsaný takto:
- 35 Byl pán jeden v zemi vlaské, jménem Kryzorius. Muž sice bohatý a velmi správný, ale pyšný, lakomý a chlípnosti tělesné podmáněný. Když pak Pán Bůh tu jeho zlost přetrhnutí umínil, těžkou naň nemoc dopustil, kteroužto on chřadna, k smrti se ubíral, a otevra očí svých, viděl, an hrozní a šerední duchové před nim stáli, naň, aby nim peklo zavezli, nastoupali: i počal se třásti, blednouti, potiti a velikým kříkem za
40

- prodlení žádati. A na syna svého, jménem Maxima, zarmouceným hlasem volati, řka: „Maxime, běž: nikdyť jsem nic zlého / neučinil, přijmi mne v tvé důvěrnosti.“ S zděšením se hned 280
- 5 Maximus před něho postavil; jakož pak i čeládka k němu se s pláčem a naříkáním sešla. Těch pak, kterých on na sebe nastupujících snesti nemohl, černých duchův neviděli: než přítomnost jejích z jeho bledosti a třesení poznávali. Hrůzou pak jejích přemrzuté postavy sem i tam se na lůžku přemítal, ležíc na levém boku, na ně hleděti nemohl. Obrátil-li se k stěně,
- 10 i tu mu na očích byli. Když se pak tak ze všech stran souženeého býti viděl, o polehčení zoufajíc, co možného bylo, křičel: „Shovení aspoň až do rána.“ A v tom kříku života pozbyl. Tak svatý Řehoř píše. A tak se stává mnohému hříšnému, který se Pána Boha nebál, a v rozkošech tělesných život vedl,
- 15 a věřiti nechtěl o pekle a o zatracení věčném.“
- Řekl ještě anjel: „Sedláčku, podívej se ještě na onoho nemocného, jak vesele smrti očekává, a svou duši Pánu Bohu poroučí, a poslechni, co mluví.“ A viděl sedláček nemocného pilně se modlícího, a duši Pánu Bohu poroučejícího; a netoli- 281
- 20 ko to, ale i k svatým, jakoby přítomným, mluvícího, a divil se. Ale anjel mu řekl: „Mnozí na ten způsob svatě umírali. Máš historii o jednom knězi od svatého Řehoře takto napsanou:
- Byl kněz jeden Ursinus jménem, svatého života. Ten když dlouhý věk života svého naplnil, v 40. roku svého kněžství
- 25 těžce horkou zimnicí až k smrti se roznemohl. Když tehdy uznával, že se hodina smrti jeho přiblížuje, duši svou důvěrně Pánu Bohu poroučel: potom s velikou radostí volal, řka: „Vítám vás, milí páni, vítám vás, milí páni: i proč jste k služebníčku vašemu přijíti ráčili? Jdu, jdu: děkuji vám, děkuji vám.“
- 30 A když to hlasitě častěji opětoval, známí, kteří okolo něho stáli, ku komu by to mluvil, jeho se ptali: jimžto on s podivným odpověděl, řka: „Zdaž nevidíte, že jsou se tu svatí apoštolové sešli? Nevidíte-liž prvních z apoštolův, svatého Petra, Pavla?“ K nimž se zase obrátíc, řekl: „Již jdu, již jdu.“ A v tom
- 35 duši svou vzdal Pánu Bohu. Že by pak opravdově svaté apoštolové viděl, tím to, že za / nimi šel, osvědčil. Jakož se pak to 282
- zhusta spravedlivým přihází, aby pro uvarování hrůzy outřpné smrti, při smrti své přednějších svatých vidění měli; nebo když se myslí jejích předstírá věčných měšťanův tovaryžstvo,
- 40 od spojení těla bez hrůzy a bolesti odloučení bývají.“ S. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 11.

Když tyto věci sedláček s velikým podivením uhlídal a uslyšel, řekl mu anjel: „Poď jinam, a nětco divnějšího uhlídáš.“ Přivedl ho tehdy do jedné chatrné chaloupky, v kteréž on viděl chudičkou jakousi vdovu na zemi ležící, maličko slámy pod sebou mající, a jak blahoslavená Panna Maria, Krista spasitele světa matka, při ní stála s mnohými svatými anjely, i s svatými pannami, a pot z její tváři šátkem stírala. V tom také tam přišel kněz od té nemocné vdovy dožádaný, aby ji svátostmi svatými posloužil, a duši její na cestu věčnosti zaopatřil a posilnil. Tu také viděl sedláček, jak Panna Maria velebné svátosti, od toho kněze přinesené, a na přikrytý stůl postave/né, poklonu hlubokou, spolu se všemi svatými tam 283 přítomnými, učinila: a vzavši stoličku, postavila ji u té nemocné, aby se na ni ten kněz posadil, a zpověď nemocné vyslyšel, a rozhřešení ji udělil. To když se stalo, a nemocná velebnou svátost přijala, a podle naučení sobě od kněze daného Pánu Bohu se modlila, a děkovala mu za ty nebeské dary, to jest, za přijaté nejsvětější svátosti, a svou duši jemu pokorně poroučela, a kněz odešel, šťastně život dokonala, a Panna Maria duši její do svých svatých rukou přijala, a do nebe doprovodila. Vidouce to sedláček, velice se podivil, a řekl: „Šťastnáť byla tato chudičká vdova, že Panna Maria matka Boží při její smrti byla, a duši její do svých rukou přijala. Z toho poznávám, že ona Pánu Bohu pobožně sloužila v chudobě a v čistotě: Pannu Marií také ctíla a pozdravovala, že takovou milost zasloužila. Bylť také šťastný, a Bohu milý ten kněz, jemuž Panna Maria svou svatou rukou stoličku postavila, na kterou by se posadil.“ /

Odtud anjel Páně vedl sedláčka do domu boháče nějakého 284 ho, který také na smrtné posteli ležel, a farář jeho při něm pro jeho potěšení a napomínání seděl: však ten boháč ani se nemodlil, ani Pánu Bohu neporoučel; nýbrž hlasem velikým volal: „Vyžeňte ty kočky šeredné, vyžeňte je co spíš, a mně bídnému pomáhejte.“ Divil se tomu kříku sedláček, a když se ohlídl, viděl i on množství koček černých a hrozných, a vtipil se, že jsou to byli ďábli v tom způsobu, kteří se sběhli pro duši toho hříšného a nekajícího boháče. Potom viděl sedláček, že přišel hrozný ďábel, a vrazil hák železný rozpálený tomu boháčovi do krku, a nim duši z něho vytáhl, a těm šeredným kočkám ji vhodil: ony pak ji hned ujaly a trhaly, drá-

paly pazoury, a kousaly zubami, a do pekla s ni se valily.
Po tom vidění, když sedláček jak zmámený stál, řekl mu anjel:
„Viděls hle, jak ona chudičká vdova, která Pánu Bohu podle
své sprostnosti sloužila v chudobě, v čistotě a v bázni Boží,
5 šťastný konec života vzala. Bohatec pak / bezbožný život vedl, 285
lakomství a těla rozkoší hleděl, dokonal život bez pokání ne-
šťastně: a komu se jeho duše dostala, viděls. Tak se stává
i jiným bezbožným: ale bohabojným lidem šťastně k spasení
věčnému přichází.“ (E Spec. ex. tit. Dives. Ex. 1.)

Vidění sedláčkovy XXXIV.

O soudu Božím prvním a malým.

Po ukázání nemocných, a těch, kteří šťastnou, jiných, kteří nešťastnou smrtí z tohoto světa vyvedeni byli, ujal sedláčka anjel za ruku, a velmi rychle a daleko náramně, až na místo veliké a široké ho postavil, kdež on viděl stolicí jasnou a vysokou, a na ní sedícího muže jako krále jasného, velikou slávou a velebností ozdobeného, a při něm stojících mnoho anjelův a svatých, a množství veliké duší tam z celého světa shromážděných, a nevěda, co by to bylo, ptal se anjela. Je-
muž on odpověděl: „Tento sedící na trůnu soudným v veliké slávě a velebnosti jest Kristus syn Boží, soudce všeho světa od Boha / otce svého nebeského ustanovený, on na této stoli-
ci sedí, a soudí tyto přistojící duše, kteréž tohoto dne skrz čas-
nou smrt z těl svých vyšly, a sem na místo toto shromážděné jsou, aby on je soudil, co jsou zasloužily: a aby je odsoudil, kam mají odeslané býti: zdaliž upřímo do nebe; a to samým svatým bývá, na kterých ani nejmenšího hříchu poškrvny ne-
bývá nalezeno: aneb do očištnice; a to se těm stává, na kterých hříchové nĕjací, ale nevelicí, nalezení bývají, aneb neouplně z hříchův pokání, a za ně zadosti neučinění: anebo do pekla; a to se stává hříšníkům velikým, na kterých hříchové smrte-
lní nalezení bývají, a z nich ani pokání žádného neučinili. A o tom soudu se rozumějí slova svatého Pavla apoštola v epiš-
tole k židům v kapitole 9. napsaná: Uloženo jest všechněm lidem, aby jednou umřeli: ale potom soud bude. — Totiž první a malý: až při skonání světa bude druhý, veliký a veřejný soud. A hle tyto duše na tomto soudu stojí, a Pán Kristus je soudí a odsuzuje, co a jak zasloužily. Žalobníkův jest tu také dosti, / a tí jsou ďáblové, kteří žalují na jednu každou duši,
a dosvědčují.

Máš také o tom soudu historií napsanou v knize o životě a zázracích svatého Jarolíma. Že jeden z třech mládencův, kteří byli jednoho dne a času zemřeli, a potom u hrobu sva-

- tého Jarolíma z mrtvých vzkříšení, tázán jsa od Cyrilla biskupa jeruzalémského, co na onom světě viděl, odpověděl, že v tu hodinu, v kterou duše jeho z těla vyšla, divnou nějakou mocí vzat byl, a v okamžení velmi daleko zaveden, až před soud Boží: a tam že mu ďáblové všecky hříchy jeho, i tím nejmenším pomyšlením učiněné, před očí představovali, a na něho žalovali: kterýchžto hříchův ani zatajiti, ani zamluviti že nemohl. Ale že svatý Jarolím vyprosíl mu u Pána Boha, aby se do těla navrátil, a pokání z hříchův aby učinil." Cyrillus Episc. Jeros. apud Joann. Raulin. cap. 6. de tripl. morte.
- „Máš také jiný příklad o nějakém biskupovi, z vzácného knížetčího rodu poslé, ale nechvalitebný, nýbrž pohoršitelný život vedoucím: o němž ta/kové vidění měl svatý Konrád biskup hyldemenský. Viděl on u vytržení, kterýmžto zachvácen byl při modlitbě, kterou Pánu Bohu konal, sebe státi před soudem Božím, na kterýžto také soud byl přiveden nějaký biskup, ozdobu všecku biskupskou na sobě mající, ale tvář zakrytou, aby totiž od toho biskupa Konráda poznán nebyl, který ho viděl. Tu hned ďáblové, jak ho před soudce Krista Pána postavili, na něho tuhou žalobu vedli: jeden ho obžaloval z loupežnictví: jiný, jak křivdy a nátisky lidem činil: jiný, jak nestydatý život vedl: jiný, jak zanedbávajíc povinnosti své, v rozkošech toliko a v zahálce živ byl. Vyslyšíc žaloby soudce Kristus Pán, rozkázal přistojícím svatým, aby ty jeho zlé skutky pilně přehlidli a rozeznali, a čeho zasloužil, aby ortel vynalezli a vyhlásili. Stalo se tak. Ortel vydán, že pekla horoucího zasloužil. Pročež ďáblové hned z něho sňali všecek oděv a ozdobu biskupskou, a tak obnaženého do pekla vlekli plačícího, a smutně naříkajícího. To jak se vykonalo, tí svatí tam stojící / zazpívali hlasitě: dokud čas máme, čiňme dobře, a zlého se varůjme. O tom píše Tomáš z Kantiprátu lib. 1. c. 4." (In Spec. ex. tit. Judicium Dei. Ex. 6.)
- „O jiném také píše doctor Jacob de Paradiso takto: Byli dva muži upřímně spolu stovaryšeni, kteří také mnoho let spolu Pánu Bohu sloužili v pustých místech: umřel potom z nich jeden, a duše jeho druhému se ukázala v sprostném a smutném oděvu. Ptal se živý, jak by s ni na onom světě bylo? Odpověděla ta duše potřikrát tato slova: „Žádný nevěři, žádný nevěři, žádný nevěři." Ptal se živý opět, co by to bylo, čemu by žádný nevěřil? Odpověděla duše: „Žádný nevěři, jak

spravedlivě soudi Pán Bůh, a jak přísně tresce hříšné lidi nekající.“ (E Spec. ex. tit. cit. Ex. 8.) „Z toho všeho poznati můžeš, že soud Boží bude dvojitý, jeden malý a první, druhý při skonání světa veliký a veřejný. Na obojí pamatuj, a k němu se chystej.“

Vidění sedláčkovo XXXV.

O očistci a o mukách, které v něm jsou. /

Řekl ještě anjel Páně: „Pamatuješ-li, sedláčku, co jsem ti 290
v předešlém na soud Boží patření řekl, totiž, že Pán Bůh duše
5 lidské odsuzuje podle zásluh jejích aneb provinění, některé
přímo do nebe, jiné do očistce, jiné do pekla: poď, sedláčku,
za mnou dále, a já tobě ukáži očistec, a co se v něm děje.“
Zavedl ho tehdy daleko od toho místa, a postavil ho před
oudolím velikým a dlouhým: kdežto sedláček viděl očistec a
10 muky, kterými se tam trápí duše lidské dnem i nocí do času
od Pána Boha uloženého, a odbývají pokuty za hříchy v ži-
votě učiněné. Viděl pak tam (co někdy Drechelm Engličan,
sprostý sedlák, od anjela vůdce svého po smrti tam přive-
den, viděl, o kterém píše Velebný Beda v kníze páté Historie
15 englické v kap. 13., in Spec. ex. tit. Infernus. Ex. 4.) z jedné
strany toho cudolí oheň veliký a prudký, z druhé strany viděl
zimu a mrazivost přeukrutnou, a veliké množství lidských duší
sem a tam běhajících, totiž z ohně do zimy, z zimy do ohně:
nebo když je oheň tůze upálil, běžely / k zimě, aby se povy- 291
20 chladily: a když je ukrutná zima zle utrápila, běžely do ohně,
aby se zehříly: a tak bylo ustavičně. Tyto muky těch duší uka-
zujíc anjel sedláčkovi, řekl: „Toto jest jedno místo očistce.
Poď dále, a ukážiť druhé.“

Odtud vedl ho anjel na jiné místo, a řekl mu: „Hleď dolů,
25 a co uhlídáš, pamatuj.“ Viděl tehdy sedláček, co někdy byl
viděl voják jeden po smrti na onom světě (o němž píše svatý
Řehoř papež v čtvrté kníze Rozmlouvání v kapitole 37.), most,
pod kterým černá, zatmělá a nesnesitelného smradu mlhu
z sebe vydávající řeka tekla. Na tom mostě to zkušení bylo,
30 že každý nespravedlivý, ješto by se přes něj jíti pokusil, do té
tmavé a smrduté řeky padal, a tam své trápení měl. Spravedliví
pak, nemajíce žádné viny na překážce, bezpečným a svobod-
ným krokem přes něj na rozkošná místa přecházeli. Tam také

- pravil, že Petra, čeládky církevní správce (kterýž byl před čtyřma léty umřel), v smrdutých místech k veliké tíži železa ukovaného viděl. A když se ho / ptal, proč by to trpěl, odpověděno mu, že proto, když mu bylo poručeno některé trestati, 292
- 5 více to z ukrutenství, než z poslušenství, dělal. Potom řekl anjel: „Toto, sedláčku, jest jiné místo očistce: ale pod' za mnou dále, a více ještě uhlídáš.“
- Od toho místa vedl ho anjel na jiné, a tam ho postavíc, poručil mu, aby se podíval, co jest tam, a co se tam děje.
- 10 Viděl pak sedláček, jak tam mnohé duše ďábli hrozní a ukrutní k ohni prudkému hnali, tam je na rožny, na způsob husí nějakých, nastrkovali, a je u toho ohně pekli. Jiní podfukovali, aby ten oheň toužejí hořel, a nebohé duše víc pálil: jiní je vřelým tukem polívali, a tak nevyslovitedlně je trápili. Vidouc to sedláček, divil se, a ptal se anjela, co by to za místo bylo? A kdo by byli tí, kteří taková trápení a muky měli? 293
- 15 Odpověděl anjel: „Toto místo jest také očistce: a tí, kteří tyto muky trpí, byli mníší, a tí zde odbývají pokuty za své provinění.“ Řekl sedláček: „Museliť oni velmi mnoho proviniti, a zlého se dopustiti, aneb mnoho nenáležitého spáchati, že do tak u/krutných muk odsouzeni jsou.“ Odpověděl anjel: „Tak
- 20 veliké jejích provinění nebylo; než toto, že se v kostele na modlitbách ne tak pilně a pobožně chovali, jak na ně náleželo: mimo to zdřímaví také a ospalí na modlitbách byli: smíchy také a rozprávky všetečné a žertovné prováděli: a protož tyto muky, do času od Pána Boha uloženého, snášeti musejí. Ale ty, sedláčku, podívej se na ono místo.“ I viděl tam mnoho
- 25 duší odpočívajících jako po těžké práci a po velikém unavení: a to jsou byly duše z toho očistce propuštěné tam odpočívající, a plného vysvobození, a do nebe uvedení očekávající v trpělivosti. Vincent. lib. 7. Spec. histor. cap. 109. (in Spec. ex. tit. Purgatorium. Ex. 2.). K posledku doložil anjel Boží, řka:
- 30 „Již jsi viděl, sedláčku, co jest očistec, a jaké trestání v něm i pro neveliké provinění. Varůj se hřešiti, abys tam také se nedostal. Hříchů pak smrtného nejvíce se varůj, aby pro něj nemusel do pekla, kteréž ti také, i muky, jaké v něm jsou, ukáží.“ /

O pekle a o mukách, které v něm jsou.

Řekl sedláček k anjelu vůdci svému: „Pane, slíbils mně, že mně také peklo ukážeš: kde ono jest, a jak daleko od očistce?“ Odpověděl anjel: „Není daleko odtud: pod za mnou, a v malé chvíli je uhlídáš.“ Stalo se tak, že byl přiveden k veliké propasti, z kteréžto plamen přehrozný vycházel, a vysoko plápolal: a ten plamen duše lidské, co nějaké jiskry, s sebou vzhůru vynášel, a ony zase dolu padaly, a zas nahoru, a zas dolu: a tak vždycky bylo. Slyšel také z té propasti vycházející hlas žalostivý, a naříkání hrozná těch duší, které se tam páli-
15 lily. Zhrozil se toho sedláček, a bál se, i ptal se anjela: „Jak hluboká jest tato propast pekelní, a také-li nížeji v ní se kteří trápí? Já myslím, že poněvadž títo se navrchu tak pálí, že čím
20 hlouběji, tím hůře a více pálí.“ Odpověděl anjel: „Podlé spravedlnosti Boží tam se také děje; nebo pro jeden smrtedlný hřích hořejší peklo a drobet menší pálení jest: čím / ale více 295 kdo prohřešil, a v rozkošech těla a světa se kochal, tím hlouběji do pekla vhozen bývá, a větší pálení snášeti musí: kteří
25 pak velikých hříchův se dopustili, a v nich zemřeli, neučiníc z nich pokání náležitého, tí do nejhlubšího pekla až k Luciferovi se dostávají; jakýž byl Jidáš Iškariotský, který Pána Krista židům prodal, a zrádně jim ho vydal: Annáš také, Kaifáš a mnozí farizeové, kteří Pána Krista na smrt odsoudili:
30 a jiní mnozí ukrutní tyraní, pyšní a zhovadilí lidé. Ale pod za mnou dále.“

Po spatření hořejšího pekla vedl anjel sedláčka k dolejšímu, a tam mu ukázal, jak se přebídně někteří trápili. A když on tomu se divil, řekl mu anjel: „Avšak máš historií, že Karel mladší císař měl vidění takové: Byl uveden do pekla, aby se podíval na ty, kteří tam byli: a on po vidění divných věcí zase k sobě přijdouc, vypravoval, co tam viděl, takto: „Já Karel císař byl jsem od anjela vůdce mého uveden do hluboké-

- ho oudolí ohnivého, v kterémž bylo mnoho smůly, síry, olova, vosku a / tuku, a to všecko náramně hořící bylo: a v tom ohni 296
viděl jsem biskupy a rady otce mého neboštíka a přátelův jeho, jak hořeli a pálili se. Kterýchžto když jsem se ptal s strachem, pro jakou příčinu, aneb provinění byli odsouzeni do takového ohně a pálení, odpověděli: »Byli jsme rady otce tvého: a když jsme měli raditi k pokoji, k lásce a svornosti, my jsme radili k vojnám, a rozsívali jsme různice: odkudž mnoho zlého na lidí přicházelo: a my pro tu příčinu na toto nešťastné, 5
a všeho zlého plné místo jsme přišli. Tvé také rady, Karle císaři, sem se dostanou, jestliže se nepolepší, a k pokoji raditi nebudou.« Z toho místa vedl mne anjel vůdce můj na hornatá místa, odkud se prejštily, a potokem vycházely ohnivé vody: a v těch jsem viděl mnohé z knížat a z pánův vězeti, některé 10
až pod krk, jiné pod ramena, jiné až do pasu, a volali ke mně: »Když jsme byli na světě, milovali jsme vojny, krve prolití, a mordy jsme tropili: a protož v těchto ohnivých místech se trápíme.« Odtud byl jsem veden / na jiné místo, a tam jsem 297
viděl jiným způsobem jiné se trápit: kteříž jak mne uhlídali, hned volali: »Vidíš, Karle, co trpíme? A trpíme to pro naší pejchu a vysokomyslnost, pro lakomství a žádost cizího, pro hříchy a nepravosti naše.« Z toho místa dále odveden, viděl jsem též otce mého v kádi plné vřelé vody, v kteréž on se žalostně vařil a trápil. Jiných také tam trápení, a kteří se trápili, viděl jsem více.¹ Tak mluvil onen císař: co a jaká trápení viděl v pekle, jsouc tam v duchu uveden: a napsal o tom Gotschalco. *Holen ex Vincent. Spec. hist.*“ (In *Spec. ex. tit. Damnat. Ex. 3.*)
- Po vyslovení této historie, ujal za ruku sedláčka sv. anjel, 30
a vedl ho dále, a řekl: „Poslechni, co tato panna, již staříčká, mluvíti bude o pekle, co sama viděla a slyšela: a ta již v této poustevnické chaloupce mnoho let Pánu Bohu slouží: a tuto historií obšírně psanou najdeš v knize Životův svatých Otcův lib. de Provident.“ (In *Spec. ex. tit. Conversio. Ex. 5.*)
- „Byla jedna panna, jejíž otec chura/vý byl, ale bohabojný 35
a tichý život vedl. Ten měl manželku velmi chlípnou a frejovou, ožralkyni a nepokojnou. Když pak ji tí rodičové zemřeli, myslila ona, jaký život má vedsti, zdaliž jako otec pobožný, tichý a bohabojný, aneb jako matka, chlípný a rozpustilý: až 40
na tom zůstala, aby tak jako matka rozkoší těla a lahůdek

světa užívala, a v tom myšlení usnula. V tom poslaný od Pána Boha přišel k ní anjel, a vedl ji v duchu, kde byla duše otce jejího: jehož ona v slávě a v blahoslaveném místě viděla, jak já tobě potom oznámím. Z toho místa uvedená byla do nějakého černého, začadlého a hrůzy plného domu, a viděla tam velmi prudkým ohněm rozpálenou pec, z níž smrad nesnesitelný pocházel: a když do té pece nahlédla, viděla v ní matku svou až pod krk v plameni stojící a trápící se. Matka její také ji uhlídala, a hned k ní volala: „O dcero milá! Podívej se, co já trpím, a jak se tu pálim, za mé vlastní hanebné těla skutky to trpím. Ach já nešťastná! Smilstva a cizoložstva za / žádný hřích jsem nepokládala, ani opilství, ani svády a různých, ani jakých hříchův, hanebnosti a nepravosti za hřích jsem neměla. A hle jak za to v tomto pekle perně odbývati musím: a to až na věky bez konce, bez ulevení, bez politování. O dcero má! Ber sobě ze mne příklad: nenásleduj mne nešťastnou v chlípných hanebnostech, abys se sem za mnou nedostala. Ach dcero má! Což jest zde zle býti, a což mne páli velice. Ach nešťastná rozkoš těla a světa! Která na krátký čas trvala a mne obveselovala, a já za to páliť a trápiť se mám na věky. Ach dcero má! Pomáhej mi z toho nešťastného místa.“ Tyto řeči slyšíc ta dcera, zplakala litostně, a zvolala hlasitě: jejížto pláč a hlas jak domácí uslyšeli, přiběhli k ní, a ptali se, co se jí stalo, že tak s pláčem křičí? Jimž ona všecko, co viděla a slyšela, oznámila. A opustíc všecko, šla na poušť, a tam Pánu Bohu sloužila až do smrti.“

Potom řekl anjel: „Cos slyšel, sedláčku, co jedna žena v pekle se pálicí volala, slyš zas, co jiný o pekle a o mukách / pekelných mluvil. Velební patres Tovaryžstva Ježíšova, konající práce apoštolské na Novém světě, napsali, že se tam stala taková příhoda: V krajině mexikánské byl jeden lékař, kterýž těžkou nemocí tak obtížený byl, že se zdál již umrlý býti, ale on po dvou hodinách zas k sobě přišel, a žádal k sobě zavolati kněze zpovědníka. Přišel on, a zpověď jeho vyslyšel. Potom nemocný prosil toho zpovědníka, aby sobě nestěžoval poslechnouti, co na onom světě viděl a slyšel. Oznamoval tehdy, jak byl do krásného ráje uveden, a co tam viděl. Dále vypravoval, že byl přiveden až před nějakou velikou a hroznou pec, jako nějakou vápenici tůze hořící. A z té pece že pocházel hlas volající: „Nyní vy, bezbožní, za vaše

obžerství, za oplzlé hříchy, a za loupežnictví hodnou pokutu trpěti budete. Nyní se pomstíme křivd, kteréž jste ubohým lidem dělali.' Potom ten vůdce, který ho tam vedl, poručil mu, aby některých hříšníkův napomenul, aby se polepšili, / nechtě- 301

5 jí-li se také dostati do pekla." (E Dauroul. cap. 8. tit. 16. Ex. 5.)

„Ty pak, ó sedláčku, dejž pozor, jaký život máš vedsti, abys se do pekla nedostal, kteréžs viděl. Slyš, co o jednom píše svatý Řehoř papež. Byl jeden mních, kterýž sám o sobě vypravoval, že dřív než se na poušť odevzdal, byl umřel, ale

10 tudíž zase k životu navrácen jsa, pravil: že pekelné muky a nešťastné ohniště viděl: a pravil také, že některé na tomto světě vzácné a veliké lidí v tom pálení zavěšené viděl, a poznal. Když pak i on tam veden byl, že pojednou anjel v jasném rouše k němu přistoupil, a do ohně uvrci ho nedal. Jemuž

15 také i řekl: ‚Navrať se, a jak by potomně živ býti měl, moudře na to pomysli.‘ Po kterémžto hlasu oudové se pomalu rozcházeli, a on z věčné smrti ze sna procítiv, co se mu bylo přihodilo, vypravoval. A tak hrubě potom tělo své postem a bděním sužoval, až i samé obcování, by pak jazyk mlčel, že by se pekelných muk, kteréž byl viděl, zděsil, mluvilo. Tak svatý Ře-

20 hoř v 4. knize / Rozmlouvání v kapitole 37. Co tehdy onen 302 mních udělal po spatření pekla a muk, které v něm jsou, učíň každý tak, kdos o pekle četl aneb slyšel."

Vidění sedláčkovo XXXVII.

O ráji nebeském.

- Řekl anjel: „Již jsem tě, sedláčku, na mnohá místa vodil, na kterýchžs víc smutného než potěšitelného viděl, a divné
5 lidské činy jsi spatřil: poď ještě na jedno místo, kdežto všechno milé, svaté, a rozkošné uhlídáš.“ Přivedl ho tehdy na jeden vršek, a z něho mu ukazoval rozkošné, a vždycky zelenající se louky, vonným kvítím ozdobené, na kterých se býti zdálo shromáždění lidí v bílém rouše. A byla na tom místě
10 tak líbá vůně, že tou líbostí tí, kteří tam aneb bydleli, aneb se procházeli, nasyceni byli. Tam byli příbytkové rozliční, a hojným světlem osvíceni a naplněni. To vidění dávno sobě také ukázané měl voják nějaký po smrti. Jak píše sv. Řehoř v 4. knize Rozmlouvání v kapitole 37.
- 15 „Jiné vidění o ráji nebeském měl Jozafat, syn Avenira krále indiánského, a to takové: Uveden byl ten královský syn Jozafat od vůdcův svých anjelův do krajiny neznámé, a sobě nikdy nevidané, a až na pole vel/mí široké, krásným kvítím a 303 rozličnou líbezností okrášlené: kdež také viděl stromy překrásné, rozličného a prvé sobě neznámého ovotce plné. Listí pak těch stromův, maličkým větříčkem pohnuté, líbezný zvuk vydávalo. Bylo také tam stolic mnoho, zlatem a drahými perlami ozdobených, okrásu tomu místu velikou dávajících. Prejštily se také tam přečisté vody, očí hledících obveselujících.
- 20 A když s podivením tam sobě oblíboval, slyšel hlas z vysokosti tento: „Totof jest místo a odpočívání těch, kteří čistotný, pobožný a spravedlivý život vedou. V tomto místě bude obveselení těm, kteří Pánu Bohu věrně slouží, a příkázání jeho pilně zachovávají.“ Po takovém hlasu tí svatí vůdcové chtěli Jozafata jinam vedsti; ale on prosil jích, aby ho nechali v tom sobě
25 ukázaném ráji: a jestliže by nechtěli, aby se v něm procházel a obveseloval, ale aby aspoň ho nechali v nejmenším koutku tam seděti, za to prosil. Oni pak odpověděli: „To se nyní státi

nemůže: ale kdo chce zde býti, musí toho velikými pracemi, tělesných žádostí mrtvením, zlému pokušení odpíráním, příkázání Božího zachováním, a horlivými modlitbami zasloužiti.⁴ Tak oni mu odpověděli, a vidění se ztratilo. Tak / napsal svatý Jan Damascenský in Hist. SS. Barlaam et Josaphat c. 30.“ 304
(In Daur. cap. 8. tit. 16. Ex. 1.)

„Podobné vidění měla ona panna, o které jsem ti v předešlém vidění vypravoval; neb ona viděla duši otce svého v krásném ráji, plném obveselení a blahoslavenství se procházejícího. A když ona ho objala, a s ním tam zůstatí žádala, on ji řekl, že se to státi nemůže ještě: ale bude-li napotom čistotný, pobožný a bohabojný život vedsti, že se tam dostane. Ty také, sprostný sedláčku, budeš-li takový život vedsti, náději dobrou měj, že se do ráje nebeského dostaneš. Již tehdy
15 navrať se do příbytku svého, a cos viděl a slyšel, pro naučení a napravení jiným oznamuj, a já se již od tebe navracuji do nebe.“

K O N E C .

POZNÁMKY K EDICI

Vidění rozličné sedláčka sprostného vyšlo ve dvou vydáních, zpravidla se však uvádí pouze jedno — z roku 1719, vytištěné v opavské tiskárně Jana Šindlera. To je nepochybně už vydání druhé. První vydání se dochovalo ve fondech Universitní knihovny v Brně pod sign. St 1-355.540. Je to asi unikátní exemplář, který není vůbec zachycen v Knihopise českých a slovenských tisků do roku 1800 (zde se pod číslem 3.549 nachází *Vidění* z r. 1719, jinak pod č. 3.542 až 3.548 jsou uvedeny ostatní české spisy *Jestřábského*); tento exemplář je neúplný a poškozený: kromě titulního listu chybějí listy se stranami 15—16, 215—216 a 217—218.

Za rok prvního vydání *Vidění* považoval Stanislav Souček rok 1716, dokonce citoval impresum prvního vydání: „Vytištěna u Anny Alžběty Rosenburkové v Olomouci r. 1716.“ (Srov. jeho recenzi komeniologické literatury v ČMM 1912, str. 116. — Rok 1716 uvádí Souček také, ale impresum už necituje, ve studii *Komenského „Labyrint“ u nás a v cizině*, Archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského, seš. 7, 1924, str. 22.) Souček bohužel nepoznamenal, odkud impresum převzal, snad měl v rukou exemplář s titulním listem, který je dnes nezvěstný. Součkovu citaci roku a místa tisku uvádí v pochybnost opis prvního vydání, který se mně podařilo zjistit v souvislosti s přípravou edice Nového zákona z r. 1677 v exempláři 2. dílu tzv. Svatováclavské bible z ústřední knihovny filosofické fakulty UJEP v Brně. Zde je na vevázaných listech opsáno 28 kapitol z prvního vydání *Vidění*, a to i s titulním listem, podle něhož kniha vyšla „v Opavě u Jana Šindlera léta 1710“. Poměrně pečlivý opis pochází z roku 1775, kdy kniha *Jestřábského* byla sice ještě v oběhu, ale byla už asi dosti vzácná, a proto opisovači stálo za to opsat si většinu jejího tištěného textu (kromě toho si opsal z jiného exempláře bible chybějící část textu biblického). Zápis *Vidění* v knize považované křesťany všech vyznání za knihu knih naznačuje úctu, kterou opisovač Vít Janásek z Lažan (jde zřejmě o Lažany u Litomyšle, neboť k Litomyšli se vztahují některé rukopisné zprávy na vevázaných listech uvedeného exempláře Nového zákona) choval k dílu *Jestřábského*. To však muselo být velmi oblíbeno už v druhém desetiletí 18. století, vyšlo-li v krátké době deseti (eventuálně čtyř) let dvakrát.

Naše edice přináší text druhého vydání jako vydání „poslední ruky“ (za ochotné zapůjčení jeho exempláře, sign. 32.539, děkuji Státní vědecké knihovně v Olomouci), přihlížím ovšem i k vydání prvnímu. Mezi prvním a druhým vydáním jsem nezjistil žádné zásadní textové difference, jsou ovšem nevelké rozdíly hláskové, interpunkční, v kvantitě apod. Sazba je různá: první vydání má 288 stran, druhé 304 stran, obě osmerkového formátu; poněkud odlišné jsou iniciálky a drobné ozdoby, některé typy písma se však shodují. Poslední „vidění“ prvního vydání bylo vysázeno menším typem písma, a to pravděpodobně proto, aby se nepřekročil rozsah 18 archů.

Zachovávám všechny charakteristické rysy jazyka Jestřábského, přičemž postupuji podle zásad ustálených pro vydávání textů z doby pobělohorské. Zpravidla bez úprav jsem ponechal zvláštnosti hláskové (např. projevy znělostní asimilace typu *prozba*, *neboštík*) a morfologické (např. v 1. pl. muž. typu *vojáci*, v 7. pl. *nepřátely*, v nominativu číslovky *tři* aj.) i kolísání v těchto oblastech, dokládající neustálenost soudobého spisovného úzu. Avšak v souhlase s edičně textologickými pravidly pro vydávání českých spisů J. A. Komenského (která se realizují v Díle J. A. Komenského) transkribuji do dnešní podoby předpony *s—* a *z—* (např. *způsob*, *zpověď*, *zkormoucený*, *sbíral sstoupil*, *shořelo*), slova se zdvojenými souhláskami (*Jozef*, *vina*, *rada* aj.) a spojky *takže*, *protože*, *avšak*.

Zvláštním problémem knihy Jestřábského (a mnoha spisů jeho doby) je kvantita. Většinou jsem odlišnou kvantitu respektoval, např. v 3. pl. *lidém* a v 6. pl. *lidéch*, v tvarech zájmen *on*, *ona*, *ten*, *onen*, *náš*, *váš*, *její*, *jejich*, *jejích* aj., v imperativu typu *varůj se*, v komparativu typu *raději*, v substantivech *mlýndř*, *mládi*, v adverbích *mnohém*, *někdy* aj. Četné zvláštnosti v kvantitě mohou být důsledkem rozkolísané kvantity autorovy či sazečovy. Proto např. vedle dlouhé koncovky ponechávám i krátkou v 3. os. sg. sloves 4. třídy (*sedi*, *trpi*, *míni*, *uči* aj.). Vysvětlitelné dublety respektuji u slov *kniha* — *kníha*, *lahvice* — *láhvice*, u interjekce *o* — *ó* aj., i když se v textu vyskytnou blízko sebe. Značně rozkolísaná je zejména kvantita koncovek ženských substantiv; časté kolísání v koncovce 7. sg. typu *píseň* a *kost* řeším ve prospěch převažující délky. V problematických případech bylo při transkripci textu přihlédnuto k frekvenci příslušného jevu a k dobovému jazykovému úzu.

Na moderního čtenáře může snad rušivě působit interpunkce, zvláště hojné užívání dvojteček a v porovnání s dneškem hustší výskyt čárek. Přesto v podstatě ponechávám původní interpunkci, zdánlivě sice nadbytečnou, ale vyjadřující dobře členění na výdechové celky; toto členění je příznačné pro starší literaturu a především pro tvorbu kazatelskou, resp. pro tvorbu spisovatelů-kazatelů, ke kterým patřil i V. B. Jestřábský.

Z poměrně rozsáhlého textově kritického aparátu uvádím aspoň: 29, 14 *otec*] *Otce* — 30, 10 *manželkou*] *manželku* — 53, 40 *protože*] *proto* — 69, 1 *ony*] *oni* — 82, 20 *zachováním*] *Zachovánj* — 83, 20 *postů*] *Postu* — 87, 25 *slíbujíc*] *slibujíc* — 96, 4 a v 28.] a 28. — 101, 19 *Moškovy*] *Možky* — 112, 31 *naučiti*] *navčiti* *je* — 114, 25 *přivesti nemohli*] *přiwesti* *jobě nemohli* — 125, 8 *ony*] *oňi* — 147, 21 *preč*] *přeč* — 147, 22 *uzřevši*] *vzdřewšy* — 148, 19 *uzřev*] *vzdřew* — 151, 7 *vodou*] *Wodu* — 151, 19 *mluvil*] *mluwi* — 159, 3 *houf*] *Hauffův* — 166, 23 *ukázit*] *vkázjíc*.

VYSVĚTLIVKY

Vidění V. B. Jestřábského obsahuje množství odkazů na literaturu i termínů historických a zeměpisných. Všechny tyto odkazy a termíny by si jistě zasloužily detailních vysvětlivek, avšak stanovený rozsah publikace mne nutil k redukci poznámkového aparátu především na problematiku pramenů. Z nich mají ve *Vidění* základní význam tři — *bible*, *Flores exemplorum ... sive Catechismus historiale* Antonia Dauroultia a *Magnum speculum exemplorum* Ioannesa Majora.

Odkazy *Jestřábského* na bibli, většinou neúplné, doplňuji a někdy i zpřesňuji. Za nadbytečné zpravidla pokládám vysvětlování odkazů na biblické postavy a děje, pokud nejde o citaci. K citacím je třeba připomenout, že jde nezřídka o parafrázi biblického textu, o biblický text zestručněný nebo přizpůsobený určitému motivu či tématu *Vidění*, takže citace *Jestřábského* se mnohdy zcela neshoduje se žádnou starší biblickou verzí; v místech z Nového zákona jsou citace nejbližší textu Svatováclavské bible, která vycházela za života *Jestřábského* a z níž byl před napsáním *Vidění* dán do oběhu Nový zákon (1677; Starý zákon vyšel ve dvou svazcích r. 1712 a 1715).

Flores exemplorum ... Antonia Dauroultia a *Magnum speculum exemplorum* Ioannesa Majora byly *Jestřábskému* oporou nejen ve *Vidění*, ale i v jiných dílech. Zjištění těchto dvou spisů a pracná identifikace odkazů na ně rozšiřuje nejen naše poznání *Jestřábského*, ale i pramennou základnu ke studiu naší barokní literatury, zejména homiletické. Je podivuhodné, že tato přímo klíčová díla unikla našemu dosavadnímu barokologickému bádání. Stojí proto za zmínku, že Dauroultius je francouzský jezuita Antoine d'Averoult (1553—1614), jehož spis vyšel mnohokrát: francouzsky s názvem *Les Fleurs des Exemples ...* roku 1603, 1606, 1608, 1616, 1626, 1627 atd., latinsky 1614, 1616, 1620, 1624, 1629, 1656, 1685. Spis je rozdělen podle tematických okruhů na 8 knih („caput“), které se člení na oddíly („titulus“) označené číslem a v nich je vždy několik číslovaných exemplů (tedy např. údaj „In Dauroult. cap. 3. tit. 61. Ex. 1.“ znamená, že v Dauroultiově spise je to první exemplum 61. oddílu 3. knihy). Identifikaci pasáží přebíraných z Dauroultiových *Flores exemplorum ...* provádím podle vydání z r. 1624 (Kolín n. R.), protože srovnáním několika vydání, mezi nimiž se vyskytují jen drobné difference, jsem přišel k názoru, že *Jestřábský* používal vydání z r. 1624. Ve vysvětlivkách zkracuji: Dauroultius, *Flores exemplorum*, číslo oddílu, strana (paginace je samostatná vždy pro dvě knihy, které tvoří jednu část, tj. „pars“, rozsáhlého spisu).

Magnum speculum exemplorum nizozemského jezuita Ioannesa Majora (1543—1608) vyšlo poprvé r. 1603 a pak (pokud jsem mohl zjistit) 1607, 1610, 1614, 1624, 1633, 1635, 1653, 1670, 1681, 1701, 1718. Moje identifikace je podle tisku z r. 1701 (vydaného v Kolíně n. R.), nejbližšího časově roku vytištění našeho *Vidění*. Zkracuji Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. xx.

U odkazů na spis Dauroultiův i Majorův zaznamenává často *Jestřábský* zkratkovitě i odkaz na autora nebo dílo, z něhož původní spisovatelé čerpali. Přestože tato díla

Jestřábský ponejvíce neznal z autopsie, přece je ve vysvětlivkách identifikují aspoň uvedením autorova jména a názvu jeho díla.

Kromě svých tří základních pramenů používal Jestřábský přímo některých spisů, jako latinských Dialogů Řehoře I. Velikého (většinou je cituje slovem „Rozmlouvání“), Hájkovy Kroniky české (1541), Dubraviovy knihy *Historia regni Bohemiae* (1552), české verze Lauterbeckova díla *Politia historica* (1584) aj.

Z rozsahových důvodů vypouštím vysvětlivky historických a geografických termínů (často jmen a názvů pseudohistorických a zkomolených, ale v tom Jestřábský není mezi našimi pobělohorskými autory nijak výjimečným), které se většinou vyskytují v exemplech a mají z hlediska syžetu podružný význam.

- 23, 16 *faráře dioecesis olomucensis, moravo-ostravského faráře diecéze olomoucké, rodáka z Moravské Ostravy.*
- 23, 17 *Viděl jsem anjela... soudu jeho. Zjevení sv. Jana v kapitole 14. Přesně verš 6–7.*
- 24, 7 *ex equo Trojano z trójského koně.*
- 24, 12 *svatý Izidor španělský rolník (+1135), svatořečený r. 1622 a uctíváný jako patron selského stavu.*
- 24, 14 *mnohý... u sv. Matouše v kapitole 20. Verš 16.*
- 24, 18 *z Adama a z Kaina... pásli. Genesis 3, 23 a 4, 1–2.*
- 24, 23 *o svatých anjeli... Katechismus domácí Přesné bibliografické údaje těchto spisů viz v úvodu, str. 5.*
- 25, 5 *Virgilius poeta philosophus platonicus lib. 6. Aeneid. Publius Vergilius Maro (70–19 př. n. l.), Aeneis 236–899; zde je líčen Aeneův pobyt v podsvětí. Jestřábský mluví především to místo, jak Anchises ukazoval v podsvětí svému synu Aeneovi duše dosud nenarozených významných Římanů a vyprávěl mu o jejich budoucí slávě (703–899).*
- 25, 13 *v knize Životův sv. Otcův... Major, Magnum speculum exemplorum, str. 410; mluví jsou Vitae Patrum, které se někdy připisují sv. Jeronýmovi. Jestřábský také odkazuje na obsírnější podání ve spise maďarského fran-tiškána Pelbarta de Temesvar Sermones (též Pomoerium sermonum de tempore et de Sanctis).*
- 25, 22 *sensu tropologico v obrazném smyslu.*
- 27, 18 *aby se aby sebe.*
- 27, 26 *literní umění znalost čtení a psaní.*
- 28, 7 *Plato mudrlec mluvil: „Co myslíte... nemáte.“ Úvaha tohoto obsahu, ale jinak formulovaná, je v Platónových zákonech V, 729.*
- 28, 13 *svatý Pavel apoštol v první epištole k Timotheovi v kapitole 5. píše, totiž: „Jestliže... pohan.“ První list Timotheovi 5,8.*
- 28, 21 *u svatého Matouše evangelisty v kapitole 18: „Běda... dítek.“ Matouš 18, v. 7,8.*
- 28, 32 *v čtvrté knize Rozmlouvání svatého Řehoře v kapitole 18. Gregorius I. Magnus neboli Řehoř I., nazývaný Veliký (540–604), papež, zde i na mnoha místech dále (znovu už to vysvětlováno není) autor spisu Dialogorum libri IV de vita et miraculis patrum italicorum.*
- 29, 27 *svatý Augustín Augustinus Aurelius (354–430), biskup v severoafrickém Hipponu, jeden z tzv. církevních otců.*

- 30, 2 *svatý Augustín Serm. 33. ad Frat. (in Daur. cap. 3. tit. 85. Ex. 3.)* Dauroultius, Flores exemplorum, III, 202; Augustinus Aurelius, Sermones ad fratres in eremo commorantes (nebo Sermones ad Eremitas).
- 30, 9 *když otec některý . . . k rodičům svým.* Generační vztahy jsou zde viděny a hodnoceny v podstatě se stejným sociálním zaujetím jako v tvorbě většiny našich kazatelů.
- 31, 1 *Roderic. Santi. part. 1. hist. cap. 14. (in Dauroul. cap. 3. tit. 82. Ex. 10.)* Dauroultius, Flores exemplorum, III, 195; Rodericus Santius (Sanchez), Historia Hispaniae.
- 31, 18 *Petr. Tyraeus part. 2. de doemoniacis cap. 30. (in Dauroul. cap. cit. Ex. 5.)* Dauroultius, Flores exemplorum, III, 194 (tj. cap. 3., tit. 82., ex. 5.); Petr Tyraeus, De doemoniacis.
- 33, 9 *Cuspinian. in Carolo Magno (in Dauro. cap. 3. tit. 84. Ex. 2.)* Dauroultius, Flores exemplorum, III, 198; Johannes Cuspinianus, Carolus Magnus.
- 33, 35 *Niceph. Callist. lib. 12. Hist. Eccles. cap. 23. (in Dauro. loco cit. Ex. 4.)* Dauroultius, Flores exemplorum, III, 198; Nicephorus Callistus, Historiae Ecclesiae libri XVIII.
- 34, 5 *Paul. Aemil. lib. 7. hist. Franc. (in Daur. loco cit. Ex. 8.)* Dauroultius, Flores exemplorum, III, 199; Paulus Aemilius, Historia Francorum (nebo De rebus gestis Francorum libri VII).
- 36, 11 *na Novém světě v Americe.*
- 36, 13 *Martinius v Historii sinenské* Martinius Martinius, Sinica historia (nebo Sinicae historiae Decas I).
- 38, 5 *(E Řešátko, Dono novo part. 1.)* Tomáš Řešátko, Donum novum.
- 38, 34 *Matth. Rader. in Viridar. Sanct. (e Daur. cap. 7. tit. 75. Ex. 1.)* Dauroultius, Flores exemplorum, VII, 158; Matthaeus Raderus, Viridarium Sanctorum.
- 40, 32 *Tobiáš . . . ,Nemluvte . . . trestati.'* Kniha Tobiašova, volně ve smyslu kap. 4.
- 41, 33 *u svatého Matouše v kapitole 12. pravi, že z oplyvání srdce usta mluví* Matouš 12, 34.
- 42, 8 *Surius v Životě svatého Elzeária." (In Daur. cap. 6. tit. 46. Ex. 7.)* Dauroultius, Flores exemplorum, VI, 283; Laurentius Surius, Vitae Sanctorum (Vita S. Elzearii).
- 43, 31 *svatý Augustín Lib. de decem chordis* Augustinus Aurelius, Liber de decem chordis.
- 49, 3 *Když mládeneček Cyrus . . . jak napsal Xenophon* Starořecký spisovatel Xenofon (kolem r. 430–354 př. n. l.), autor spisu Kyrupaideia (Cyropaedia, tj. o Kýrově výchově), vypravujícího životní osudy a hlavně válečné výpravy zakladatele perské monarchie Kýra. Historka, kterou Jestřábský začlenil do Vidění, je v Cyropaedii I, 3, 8–10.
- 49, 37 *prorok Boží Izaiáš . . . neznamenáte.'* . . . ,Běda . . . opilství.' Isaiáš 5, 11–12; 22.
- 50, 8 *co udělal Loth, a to . . . zhřešil s dvěma dcerami svými.* Genesis 19, 33–35.
- 50, 10 *na Sodomě a Gomoře městech . . . do země propadlo.* Genesis 19, 24–25 a 28.

- 50, 14 *svatý Jarolím* sv. Jeroným (Hieronymus, kolem 348—420), jeden z tzv. církevních otců.
- 50, 29 *Gotschalc. Holen.*“ (*In Spec. ex. tit. Ebrietas. Ex. 3.*) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 250; Gotschalculus Holen, Sermones.
- 50, 31 *Caesari. lib. 12. cap. 41.*“ (*In Spec. ex. tit. Dedic. Eccl. Ex. 4.*) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 190; Caesarius Heisterbacensis, Libri miraculorum.
- 50, 38 *Ex Annal. S. J. An. Dom. 1585. (in Dauro. cap. 6. tit. 17. Ex. 15.)* Dauroultius, Flores exemplorum, VI, 255 (Indiánovým průvodcem je jako ve Vidění anděl!); Litterae annal. Societatis Jesu 1585.
- 51, 15 *„Ať nikdy . . . zamordovala?“ . . . psáno jest v Knize Tobidše v kapitole 3.*“ Uvedený citát je v Knize Tobášově 3, 9—10.
- 52, 2 *učení svatého Pavla apoštola v epištole k Efejským v kapitole 6.* List Efejským 6, 5—8.
- 52, 14 *sv. Pavel apoštol v první epištole k Korintským v kapitole 6.* První list Korintským 6, 10.
- 52, 25 *Jozef, milý syn Jáкова patriarchy . . . Mojžiš v první knize v kapitole 39.* Odkaz na biblí (tj. Genesis 39) souhlasí.
- 53, 7 *jak čteme v čtvrté knize Královské v kapitole 5.*“ 4. kniha Královská 5, 20—27.
- 56, 10 *skrze mudrce Ekleziastika v kapitole 33. takto mluvi: „Máš-li . . . měj ho.“* Ekleziastikus 33, 31.
- 56, 14 *Kdokoliv . . . nezadržuj: v páté knize Mojžišově v kapitole 24.* Deuteronomium 24, 14—15.
- 56, 16 *pilně poroučel starý Tobáš . . . v knize jeho v kapitole 4.* Kniha Tobášova 4, 15.
- 56, 20 *svatý Jakub apoštol v kapitole 5.* List sv. Jakuba 5, 4.
- 56, 25 *„Dvacet let . . . potrestal Tebe.“ Tak napsal Mojžiš v první knize v kapitole 31.* Uvedený citát je v Genesis 31, 38—42.
- 57, 1 *svatý Matouš evangelista v kapitole 8.* Matouš 8, 5—13.
- 57, 14 *Velebný Beda v páté knize historické englické v kapitole 14.*“ (*In Daur. cap. 5. tit. 36. Exemp. 1.*) Dauroultius, Flores exemplorum, V, 131; Beda Venerabilis, Historia ecclesiastica gentis Anglorum.
- 57, 28 (*In Dauroul. c. 3. tit. 115. Ex. 2.*) Dauroultius, Flores exemplorum, III, 219 (správně je to tit. 95); Hieronymus Platus (Girolamo Piatti), Liber de Cardinal. dignitate.
- 57, 30 *„Máš-li . . . za bratra měj ho.“* Ekleziastikus 33, 31.
- 58, 1 *Gregor. Alexandrin. Archi-Ep. in Vita S. Chrysostomi.*“ (*In Daur. loco cit. Ex. 10.*) Dauroultius, Flores exemplorum, III, 220 (tit. 95); Gregorius Alexandrinus, Vita S. Ioanni Chrysostomi.
- 58, 5 *Nebývej . . . poddané tvé: Sirach v kapitole 4.*“ Ekleziastikus 4, 35.
- 59, 28 *svatý Pavel apoštol v epištole k Římanům v kapitole 1. napsal: Utrhače . . . bude.* Volně podle 30. verše 1. kapitoly uvedeného Listu sv. Pavla Římanům.
- 60, 5 *v třetí knize Mojžišově . . . Nečíte . . . přikazuji.* Leviticus 19, 35—36.

- 60, 9 *v páté knize Mojžíšově . . . Nebudeš mít . . . bližní své.* Deuteronomium 25, 13—16.
- 60, 27 *Suidas* Zde jméno řeckého lexikografa, který prý sestavil kolem r. 1000 n. l. abecední slovník obsahující nejen výklady slov, ale i historické údaje a úryvky z četných antických (některých jinak nedochovaných) spisů; za pravděpodobnější se pokládá, že „Suidas“ není osobní jméno, nýbrž název onoho anonymního byzantského slovníku (přesněji „Suda“), který je cenným pramenem kulturněhistorickým, přestože vznikl kompilací z různých děl.
- 62, 9 *(E Politia historic. Boēm. lib. 4. cap. 15.)* Jde o český překlad i úpravu spisu Georga Lauterbecka (+1578) *Regentenbuch* od Daniela Adama z Velešlavína s názvem *Politia historica*. O vrchnostech a správčích světských knihy patery (1584).
- 62, 29 *Thom. Cantipr. (in Spec. ex. tit. Bona injusta. Ex. 4.)* Major, Magnum speculum exemplorum, str. 68 (přesně tit.: *Bona injuste acquisita*); Thomas Cantipratensis, *Bonum universale de apibus*.
- 63, 31 *obyvatelé města Sodomy . . . napsal Mojžíš v první knize v kapitole 19.* Genesis 19, 4—25.
- 64, 3 *obyvatelé města Gabaa . . . Jůdykům v kapitole 19.* Judicum 19 a 20.
- 64, 13 *Sirach v kapitole 23: Kdo . . . Pán Bůh.* Eklesiastikus 23, 25—26.
- 64, 36 *svatého Pavla apoštola, kterýž v epištole k Efeským v kapitole 5. takto píše: Jako . . . chodte* List sv. Pavla Efeským 5, 8.
- 64, 38 *v epištole k Římanům v kapitole 13. takto píše: Noc . . . závisť* List sv. Pavla Římanům 13, 12—13.
- 67, 8 *na Adamovi a Evě . . . dal jim oděv z ovčích kůží syrových a nevzdělaných* Genesis 3, 21.
- 68, 22 *Svatý David napsal v žalmu 118: Odvrát . . . marnosti* Kniha žalmů 118, 37.
- 71, 36 *v 2. knize Paralipomenon v kapitole 19. příklad . . . „Hleďtež . . . pilným dohlídáním.“* Druhá kniha Paralipomenon 19, 6—7.
- 72, 12 *„Což spravedlivého . . . Boží soud jest.“* Deuteronomium 1, 16—17.
- 72, 16 *svatý Jakub apoštol Menší . . . „Nemějte víry . . . myšlení nešlechtných?“* Epištola sv. Jakuba 2, 1—4. Začátek citátu je významově nesprávný, náležité je vybidnutí, aby křesťané nespojovali víru v Krista se straněním někomu; snad zde vypadla část citátu, srov. příslušné místo v tzv. Svato-václavské biblí (Nový zákon vyšel r. 1677): *Bratři moji, nemějte víry, že v přijímání osob jest sláva Pána našeho Ježíše Krista.* — První vydání Vidění má také „v přijímání osob“ (str. 95), shodu zjistíme i výše (72,5) — „přijímání osob“.
- 72, 37 *Zonar. tom. 3. Annal. Ioannes Zonaras* (byzantský spisovatel z konce 11. a poč. 12. stol. n. l.), *Annales*.
- 73, 12 *Luc. Tudens. in Chron. mundi (in Daur. 2. cap. 3. tit. 115. Ex. 1.)* Dauroultius, *Flores exemplorum*, III, 266; Lucas Tudensis, *Chronicon mundi*.
- 75, 5 *Rustica gens . . . gaudens* Podobně mají *Reliquiae Hearnianae* I, 140.
- 75, 8 *Izaiáš prorok v kapitole 26: Když . . . slávy Páně.* Isaiáš 26, 9—10.
- 76, 40 *samniští poslové* Poslové Samnitů, tj. příslušníků starověkých italských kmenů z horských údolí v jižních Apeninách (jejich země se nazývala

- Samnium); ve 4. a 3. století před n. l. soupeřili Samnité s Římany o nadvládu v jižní Itálii.
- 77, 27 *Synesius Synesios z Kyrény (asi 370—415), novoplatónský filosof, básník a řečník.*
- 79, 11 *svatý Matouš evanjelista v kapitole 10. a 25. Srov. Matouš 10, 42 a 25, 34—40.*
- 79, 14 *Budeš milovati bližního svého jako sebe samého; a čeho by sám nechtěl míti, nečiň toho bližnímu svému. Jsou tu spojeny dva biblické citáty: 1. Budeš . . . samého podle Matouše 19, 19 a 22, 39, event. podle Marka 12, 31, Pavlova Listu Římanům 13, 9, Listu Galatům 5, 14, Listu sv. Jakuba 2, 8; 2. a čeho . . . svému podle Knihy Tobášovy 4, 16.*
- 79, 25 *k stolu Páně k přijímání.*
- 81, 7 *Mnohému zlému naučila zahálka: Ecclesiast. v kapitole 33. Eklesiastikus 33, 29.*
- 81, 11 *co se stalo Davidovi . . . zcizoložil s ní. 2. kniha Královská, zejména 11. kapitola.*
- 81, 32 *jak napsal svatý Matouš evanjelista v kapitole 18. Matouš 18, 20.*
- 81, 33 *svatý Marek v kapitole 16. svědci . . . zázraky. Marek 16, 20.*
- 82, 5 *uložil Abrahamovi . . . vesele. Srov. Genesis 12—25.*
- 82, 11 *svatý Pavel apoštol . . . Dobrý boj . . . spravedlivý: 2. Tim. 4. Druhý list sv. Pavla Tímotheovi 4, 7—8.*
- 82, 15 *Jozafatovi . . . píše svatý Jan Damascenský. Z duchovního románu o Barlaamovi a Josafatovi, za jehož autora býval dříve pokládán řecký církevní otec Jan z Damašku (kolem 675—749).*
- 83, 30 *poeta jeden řekl: Nulla salus . . . není. Lucanus, Pharsalia X, 407 (avšak místo „salus“ je u Lucana „fides“).*
- 84, 17 *Jak píše Martini. v Sinenské historii. Martinus Martinus, Sinica historia.*
- 84, 26 *„Čemuž ty sám nechceš, aby jiní tobě nečinili, nečiň jiným.“ Kniha Tobášova 4, 16.*
- 86, 20 *Vyprávění vztahující se k letům 1126, 1260 a 1318 jsou podána podle Kroniky české Václava Hájka z Libočan z r. 1541, a to o Soběslavově vítězné bitvě u Chlumce 18. února 1126 podle str. CLXXb—CLXXIa, o vítězství Přemysla Otakara II. nad Uhry u Kressenbrunnu 12. července 1260 podle str. CCXXXIIIb - CCXXXIIIIa a o vítězné srážce Viléma Zajíce s Němci koncem března 1318 podle str. CCLXXXVIIb—CCLXXXIXa.*
- 87, 25 *s svatým Jákobem patriarchou: Castra Dei sunt haec. Genesis 32. Vojska Boží jsou tato. Genesis 32, 2.*
- 89, 17 *patres Tovaryšstva Ježíšova otcové jezuité (Tovaryšstvo Ježíšovo = jezuit-ský řád).*
- 89, 31 *jak činival svatý Rafael archanjel modlitbám a dobrým skutkům starého Tobáše. Kniha Tobášova, především 12, 12.*
- 89, 36 *svatých Crhy a Strachoty sv. Cyrila a Metoděje.*
- 93, 7 *svatý Ondřej apoštol mluvil o tom před Egeášem vládařem. Apoštol Ondřej, bratr apoštola Petra, obhajoval křesťanství v řeckém Patrasu před prokonsulem Aegeou a byl podle legendy na jeho rozkaz ukřižován.*

- 94, 24 *Pán Kristus řekl u svatého Jana v kapitole 8.: Kdo z Boha jest . . . z Boha nejste. Jan 8, 47.*
- 95, 28 *v knížkách prorockých . . . Izaiášovi . . . Volej . . . hříchy jeho. Isaiáš 58. Isaiáš 58, 1.*
- 95, 32 *Jeremiáš v kapitole 1. . . přidá. Jeremiáš 1; parafráze hlavně veršů 7-10 a 17 a 19.*
- 95, 37 *v knize Ezechiele proroka v kapitole 2. a 3. . . poroučel mu Ezechiel 2, 3—9 a 3, 1.*
- 96, 4 *u svatého Matouše evangelisty v kapitole 10., a v 28. apoštolům poručil Pán Kristus: Jdouce . . . národy. Matouš 10, 5—42; 28, 19.*
- 96, 5 *u svatého Marka v kapitole 16. . . Jdouce . . . zatracen bude. Marek 16, 15—16.*
- 96, 11 *svatý Lukáš v Skutcích apoštolských v kapitole 2. Skutky apoštolské 2, 1—4.*
- 96, 12 *Svatý Pavel apoštol . . . Timotheovi . . . Osvědčuji . . . učení. 2. Timoth. 4. Druhý list sv. Pavla Timotheovi 4, 1—2.*
- 96, 19 *Titovi také biskupovi v Kretě . . . v epištole jemu poslané. List sv. Pavla Titovi.*
- 96, 22 *sněm duchovní tridentinský . . . Tridentinský koncil řešil v letech 1545 až 1563 problémy vyvolané reformací; v závorce odkaz na relaci o pátém zasedání.*
- 97, 7 *u svatého Lukáše v kapitole 12. dí: Služebník . . . nemnohými. Lukáš 12, 47—48.*
- 97, 16 *u svatého Jana v kapitole 15.: Bych byl nepřišel . . . z hříchu svého. Jan 15, 22.*
- 97, 20 *u svatého Matouše v kapitole 10. . . Kdožkoli . . . městu tomu. Matouš 10, 14—15.*
- 97, 26 *co se stalo Sodomě a Gomoře městům Srov. Genesis 19, 24—25 a 28.*
- 97, 32 *historie o svatém Makáriovi . . . in lib. Dom. aeternit. Joan. Malobitský S. J. part. 2. cap. 6. Jan Malobitský (1620—1683), český jezuita; jeho Domus aeternitatis (Praha 1680) byl do češtiny přeložen pod názvem Dům věčnosti (Praha 1681).*
- 99, 11 *píše tu historií Thom. Cantiprat. lib. 12. cap. 6." (In Spec. ex. tit. Praelatus. Ex. 10.) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 590—591; tam je jako autor pramene uveden Caesarius, lib. 12, cap. 9 [jde patrně o Caesaria Heisterbacenského, autora spisu Libri miraculorum].*
- 99, 18 *u Ezechiele proroka v kapitole 33.: Jestliže já dím . . . vysvobodil jsi. Ezechiel 33, 8—9.*
- 99, 27 *u proroka Ozeáše v kapitole 13.: Zatracení . . . zatvrzelý. Ozeáš 13, 9.*
- 100, 15 *v čtvrté knize o králích židovských v kapitole 9. a 10. . . modloslužebník Odkaz na 4. knihu Královskou 9 a 10 souhlasí, zejména se toto místo vztahuje k 9. kapitole, v. 1—6 a k 10. kapitole, v. 29 a 31.*
- 100, 20 *Písmo o něm v té knize v kapitole 10. mluví: Porro . . . poddaným. 4. kniha Královská 10, 31 a 29.*
- 100, 32 *v též knize kapitola 13. . . Joas král izrahelský . . . přemohl. 4. kniha Královská 13, hlavně v. 14—19 a 22—25.*

- 101, 8 *Píše Guiliel. Gumpenberg S. J. in Atlante Mariano . . . navrátili. O tom píše Sigis. Herberst. et ex eo Gumpenb.* Wilhelm Gumpenberg, jezuita (1609—1675), Atlas Marianus (poprvé 1657). Jako autor Gumpenbergova pramene je uveden Sigmund z Herbersteina (1486—1566); ten jako císařský vyslanec poznal z autopsie Rusko a jeho zápisky vyšly pod titulem *Rerum moscoviticarum commentarii*.
- 101, 24 *lib. 12. . . . Tripart.* Cassiodorova redakce spisu Sozomena — Socrata — Theodoretta *Historia ecclesiastica tripartita*.
- 102, 14 *slovům svatého Athanasia . . . in suo Symbolo . . . věčně zahyne.* Athanasios Veliký (asi 295—373), církevní učitel, alexandrijský patriarcha; připisuje se mu mj. *Interpretatio in Symbolum* (tj. výklad věroučného vyznání).
- 103, 15 *Tak napsal Joan. Moschus in Prat. spirit. cap. 26.^a (In Spec. ex. tit. Haereticus. Ex. 5.)* Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 329—330; Ioannes Moschus, *Pratum spirituale* (Eviratus).
- 106, 25 *u svatého Lukáše v kapitole 15., že mají anjelé radost . . . činícm.* Lukáš 15, 10.
- 107, 5 *(Ex Archivis Eccl. Tornac. in Dauroul. cap. 1. tit. 74. Ex. 3.)* Dauroultius, *Flores exemplorum*, I, 156; *Archiva et officia Ecclesiae Cathedral. Tornac.*
- 107, 7 *od svatého Řehoře papeže Homil. 40 in evang.* Gregorius I. Magnus, *Homiliae 40 in evangelia*.
- 108, 2 *svatý Matouš evanjelista v kapitole 4.: Pokání . . . činí.* Matouš 4, 17.
- 108, 5 *svatý Lukáš evanjelista v kapitole 13.: Nebudete-li . . . zahynete.* Lukáš 13, 3.
- 108, 8 *Joann. Herolt Dom. 4. Quadrag. . . . Byla . . . zmizela.* Johannes Herolt (+ kolem 1468), *Sermones Discipuli de tempore, quadragesima et de Sanctis*.
- 109, 1 *svatý Pavel apoštol . . . mluvi: „Kdokoliv . . . jeho“* První list Korintským 11, 27.
- 110, 13 *jako pobožný Zacheus . . . řekl: Zachee . . . tvému.* Lukáš 19, 1—10; citát je z verše 9.
- 111, 1 *v Knize přísloví Šalomounových v kapitole 8.: Já . . . s syny lidskými.* Kniha Přísloví 8, 17 a 31.
- 111, 3 *u svatého Matouše v kapitole 11. mluvi: Podťte . . . vás.* Matouš 11, 28.
- 112, 3 *v knize Životův svatých Otcův . . . uděluje.“* In *Vit. Patr. part. 2. § 156. (in Dauroul. cap. 5. tit. 15. Ex. 8.)* Dauroultius, *Flores exemplorum*, V, 90; *Vitae Patrum*.
- 113, 9 *Tak jest psáno in Epist. P. Bonif. S. J.“ (In Paradis. puer. part. 2. cap. 19. § 5.)* Johannes Bonifacius (1538—1606), *Epistulae; Paradisus puerorum*.
- 113, 24 *O tom píše Suri. 20. Januar.“ (In Dauroul. loco cit. Ex. 4.)* Dauroultius, *Flores exemplorum*, V, 89 (loco cit. = cap. 5. tit. 15.); Laurentius Surius, *Vitae Sanctorum*.
- 115, 2 *v 2. knize Mojžíšové v kapitole 20.: Šest . . . posvětil ho.* Exodus 20, 9—11.
- 115, 35 *Mojžíš v 4. knize v kapitole 15., co se stalo . . . náležitě světil.“* Numeri 15, 32—36.

- 116, 28 *Řehoř Turonský.* (In Daur. c. 3. tit. 73. Ex. 6.) Dauroultius, Flores exemplorum, III, 176; Gregorius Turonensis, Liber de gloria martyrum a Aloysius Lipomanus, Sanctorum priscorum patrum vitae.
- 116, 30 *Sur. . . .* (In Daur. loco cit. Ex. 9.) Dauroultius, Flores exemplorum, III, 177 (loco cit. = cap. 3. tit. 73.); Laurentius Surius, Vitae Sanctorum (Vita S. Austregisilii Archiep. Bituricensis).
- 117, 33 *O tom píše Thom. Cantipr. lib. 2. Apum cap. 53. p. 9.* (In Daur. cap. 4. tit. 2. Ex. 3.) Dauroultius, Flores exemplorum, IV, 296; Thomas Cantipratanensis, Bonum universale de apibus.
- 118, 19 *svatý Matouš evanjelistu v kapitole 7.: Vcházejte . . . nalezaří.* Matouš 7, 13–14.
- 118, 25 *co Pavel a Barnabáš, svatí apoštolové . . . Božího: Act. 14. Skutky apoštolské 14, 13–21.*
- 118, 28 *svatý Pavel . . . napsal: Já tresci . . . učiněn. 1. Corint. 9. První list sv. Pavla Korintským 9, 27.*
- 118, 32 *Musel Kristus trpěti, a tak vjíti do slávy své. Luc. 24. Lukáš 24, 26.*
- 119, 35 *O tom píše Joan. Egidius in Scala Caeli.* (In Spec. ex. tit. Conversio. Ex. 23.) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 176 (správně je to 33. exemplum); Ioannes Aegidius, Scala coeli.
- 120, 11 *svatý Pavel apoštol v 1. epištole k Timotheovi v kapitole 1.: Samému . . . vzdáván.* První list sv. Pavla Timotheovi 1, 17.
- 120, 24 *Duch svatý . . . bez rozumu. Sapient. 1. Kniha Moudrosti 1, 5.*
- 121, 8 *Tak svatý Řehoř.* (In Dauroul. cap. 6. tit. 39. Ex. 3.) Dauroultius, Flores exemplorum, VI, 275; Gregorius I. Magnus, Dialogi.
- 123, 37 *Gotschalch. Holen . . .* (in Spec. ex. tit. Peregrinatio. Ex. unicc.). Major, Magnum speculum exemplorum, str. 578–579; Gotschalchus Holen, Sermones.
- 124, 23 *O tom píše Horat. Tursellin.* (In Dauroul. cap. 3. tit. 61. Ex. 1.) Dauroultius, Flores exemplorum, III, 140; Horatius Tursellinus, Historia Lauretana (nebo Lauretanae historiae libri V).
- 124, 33 *svatý Pavel apoštol . . . v službu podroboval: 1. Corint. 9. První list sv. Pavla Korintským 9, 27.*
- 125, 2 *zde na Moravě dialog je výslovně lokalizován na Moravu.*
- 126, 4 *u svatého Lukáše evanjelisty v kapitole 14. mluví? . . . Když čtíš . . . spravedlivých.* Lukáš 14, 12–14.
- 126, 7 *sed conformant se huic saeculo. ale přizpůsobují se (připodobňují se) této době; List sv. Pavla Římanům 12, 2 (nolite conformari huic saeculo).*
- 128, 34 *Gotschalch. Holen Serm. 75. de Temp. (in Spec. ex. tit. Otium. Ex. 3.).* Major, Magnum speculum exemplorum, str. 555; Gotschalchus Holen, Sermones.
- 129, 18 *Trip. hist. Eccles. lib. 9. cap. 48. (in Spec. ex. tit. Eleemosyna. Ex. 6.).* Major, Magnum speculum exemplorum, str. 255; Magnus Aurelius Cassiodorus, Historia ecclesiastica tripartita (viz pozn. ke str. 101, 24).
- 130, 6 *Tak napsal svatý Řehoř v 4. knize Rozmlouvání v kapitole 14.* (In Spec. ex. tit. Paupertas. Ex. 1.) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 570; Gregorius I. Magnus, Dialogi.

- 131, 15 na svatém Davidovi . . . bohatě. 2. kniha Královská 7 a 3. kniha Královská 5—6.
- 132, 20 Baron. to. 6. (Dauroul. cap. 1. tit. 64. Ex. 14.). Dauroultius, Flores exemplorum, I, 137; Caesar Baronius, Annales ecclesiastici.
- 132, 22 Dubravius také biskup holomoucký v knize páté Historie české . . . Ioannes Dubravius (asi 1486—1553), Historia regni Bohemiae (1552).
- 132, 39 Tak píše Paulus Diacon.“ (In Dauroul. cap. 3. tit. 48. Ex. 5.) Dauroultius, Flores exemplorum, III, 107; Paulus Diaconus, De gestis Longobardorum.
- 133, 18 Jak píše Joan. Trupin. in vita cap. 2.“ (In Dauro. cap. 8. tit. 5. Ex. 4.) Dauroultius, Flores exemplorum, VIII, 207; Ioannes Turpinus, Historia de vita Caroli Magni.
- 133, 25 Pelbart de Temesv. Serm. 4. punct. ult. de S. Laurent. Pelbartus de Temesvar, Sermones (viz pozn. ke str. 25, 13).
- 133, 27 svatý Pavel apoštol v první epištole k Korintským v kapitole 3.: Nevíte, že . . . nesvádí. Tak . . . Pavel.“ První list sv. Pavla Korintským 3, 16—17.
- 134, 33 Ve třech věcech . . . se snášející. Eccli. 25. Eklesiastikus 25, 1—2.
- 135, 4 u svatého Matouše evanjelisty takto mluví: Kde . . . mezi nimi. Matouš 18, 20.
- 135, 6 svatý Jan apoštol v 1. epištole v kapitole 4. píše: Bůh . . . Bůh v něm. První list sv. Jana 4, 16.
- 136, 4 (E Spec. ex. tit. Castitas. Ex. 2.) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 80 (mužské jméno má zde podobu „Eucharistus“); Vitae Patrum.
- 136, 39 in Apophtheg. Combes. Tzv. Combesi Apophthegmata, tj. obsažná rčení nebo krátká duchaplná vyprávění.
- 137, 6 Lépe . . . ženou. Eccli. 25.“ Eklesiastikus 25, 23.
- 137, 14 císař Oktavián nad svými nepodařilými dětmi: O utinam coelebs, vixissem orbisque perissem! O když . . . nezplodil! Podle Suetonia (Gaius Suetonius Tranquillus, kolem r. 75—150), Divus Augustus 65, 4 (z díla De vita Caesarum libri VIII), prý si Augustus občas posteskl upraveným veršem z Homérovy Iliady (III, 40), který B. Ryba přeložil: „Měl jsem neženat být a bezdětek ze světa sejít!“
- 138, 1 pro takovou zhovadilost . . . v Knize Tobášově v kapitole 6.“ Kniha Tobášova 6, 16—17, 14.
- 141, 6 prorok Boží Izaiáš v kapitole 26., říká: Gigantes . . . nepovstávají. Isaiáš 26, 14.
- 141, 13 Asperius . . . in altum Claudius Claudianus in Eutropium 1, 181.
- 141, 18 Mojžiš v 5. knize v kapitole 25. . . dí: Aby soudcové . . . před očima jejich. Deuteronomium 25, 1—3.
- 141, 26 Nerona císaře propovědění mají: Oderint, dum metuant. Necht vás nenávidějí, když se jen nás bojí Cicero, De officiis I, 28, 97.
- 141, 31 Píše Elianus o jednom tyranu . . . zbavili. Aelianus, Varia historia XIV, 22. Autor Klaudios Ailianos (žil kolem r. 200 n. l.) napsal své dílo řecky; jméno tyрана, jinak neznámého, má v něm podobu Tryzos.
- 142, 10 Písmo svaté mluví: Omnes . . . in laudibus. Eccli. 44. Všickni . . . chválu. Eklesiastikus 44, 7.
- 143, 17 jak Absolona, syna Davida krále . . . potupný pohřeb vzal. 2. kniha Královská 15—18.

- 143, 23 *Napsal v Historii římské Titus Livius... Tullia... vyhnána byla.* Titus Livius (59 př. n. l. — 17 n. l.), *Ab urbe condita* I, 46—48.
- 144, 24 *Píše Kommineus Philippe de Comines* (Philippus Cominaeus, žil 1445—1509), *De rebus gestis Ludovici undecimi, Galliarum regis, et Caroli, Burgundiae ducis, commentarii*.
- 146, 5 *discurs* jeden z důkazů, jak do promluv prostého sedláka vkládá autor neústrojně učenécké kategorie (srov. úvod, str. 12).
- 147, 38 *Píše také Apion... Androd... lékař Iva.* Apión, řecký gramatik a historik první poloviny 1. stol. n. l., jehož rozsáhlé historické dílo se dochovalo zlomkovitě.
- 151, 19 *jako Mojžíšovi, když ovce pásli.* Exodus 3, 1.
- 151, 20 *když se Kristus... narodil... spasitel světa.* Lukáš 2, 8—12.
- 151, 26 zde i dále se odkazuje na knihu Wilhelma Gumppenberga *Atlas Marianus. Spec. ex. . . . Ex. 4.* Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 465,
- 156, 8 Ioannes Nadasi, Maria, agonizantium Mater.
- 157, 19 *„Když jsem byl nemocný . . . světa.“* Matouš 25, v. 36, 35, 40, 34.
- 159, 13 *O tom píše Cyrillus Epis. Jerosol. in. Vit. S. Hieron.* (In *Spec. ex. tit. Mors Mari. Ex. 19.*) Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 518—519 (titulus zní správně *Mors et mori*); Cyrillus, episcopus Hierosolymitanus, Vita S. Hieronymi (uvádí se také pod názvem *Epistola ad Augustinum de miraculis B. Hieronymi* a pokládá se spíše za spis pseudocyrillský než za autentické dílo sv. Cyrilla, který žil asi 315—386 a byl žákem a přítelem sv. Jeronýma).
- 162, 9 *(E Spec. ex. tit. Dives. Ex. 1.)* Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 244—245; Vincentius Beluacensis, *Speculum historiale*.
- 163, 24 *slova svatého Pavla apoštola v epistoletě k židům v kapitole 9. napsaná: Uloženo jest... soud bude.* List sv. Pavla židům 9, 27.
- 164, 9 *Cyrillus Episc. Jeros. apud Joann. Raulin. cap. 6. de tripl. morte.* Citován je sv. Cyrillus, biskup v Jeruzalémě a církevní učitel (viz vysvětlivku 159, 13), v díle Joanna Raulina *Doctrinale de triplici morte*.
- 164, 31 *O tom píše Tomáš z Kantiprátu lib. 1. c. 4.* (In *Spec. ex. tit. Iudicium Dei. Ex. 6.*) Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 412—413; Thomas Cantipratensis, *Bonum universale de apibus* (podle Majora lib. 1, c. 3, part. 4).
- 164, 33 *píše doctor Jacob de Paradiso... (E Spec. ex. tit. cit. Ex. 8.)* Major, *Magnum speculum exemplorum*, 413 (tit. cit. = *Iudicium Dei*); Jacobus de Paradiso Carthusiensis, *Liber de peccatis mentalibus criminalibus*.
- 166, 14 *o kterém píše Velebný Beda v knize páté Historie englické v kap. 13., in Spec. ex. tit. Infernus. Ex. 4.)* Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 369—371; Beda Venerabilis, *Historia ecclesiastica gentis Anglorum*.
- 167, 31 *Vincent. lib. 7. Spec. histor. cap. 109. (in Spec. ex. tit. Purgatorium. Ex. 2.)* Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 597—598; Vincentius Beluacensis, *Speculum historiale*.
- 169, 26 *napsal o tom Gotschalch. Holen ex Vincent. Spec. hist.* (In *Spec. ex. tit. Damnat. Ex. 3.*) Major, *Magnum speculum exemplorum*, str. 185—186;

- Gotschalculus Holen, Sermones, kam převzato ze Specula historiale Vincentia Belovacenského.
- 169, 33 *v knize Životův svatých Otcův lib. de Provident.* (In Spec. ex. tit. Conversio. Ex. 5.) Major, Magnum speculum exemplorum, str. 157—159; Vitae Patrum (Providentia).
- 171, 5 (E Dauroul. cap. 8. tit. 16. Ex. 5.) Dauroultius, Flores exemplorum, VIII, 225; Annales Societatis Jesu ann. 1596.
- 173, 4 *Tak napsal svatý Jan Damascenský in Hist. SS. Barlaam et Josaphat c. 30.* (In Daur. cap. 8. tit. 16. Ex. 1.) Dauroultius, Flores exemplorum, VIII, 224—225 (správně je to 4. exemplum); Ioannes Damascenus, Historia SS. Barlaam et Josaphat (viz vysvětlivku 82, 15).

SLOVNÍČEK

Athenští Atéňané
Bezcenná libost
 vzácné, mimořádné potěšení
bezpečiti se ubezpečovati se
bopomozi běda
branný ozbrojený
by aby
Centnýř sto liber
Časně včas, zavčas
časný pozemský
Dálejší dále
daremně nadarmo, zbytečně
daremní (-ý) zbytečný
*dar*mo zadarmo
dávání daň, dávka, poplatek
dávní dávný
dědič dědic
dělati: zemi dělali obdělávali půdu
dětinství dětství
děvka děvečka
disciplina bičík, důtky
discurs rozprava, rozhovor
dlé podle
dobré: obecní dobré
 obecní, veřejné dobro {prospěšnost}
dohlídání dohlížení, dozor
dokonati dokončiti
dotčený dotyčný
drabant strážce
držeti: za svaté... držejí považují;
 v tak malé vážnosti držejí mají
dvořák zdvořilý člověk
dvořenín dvořan {kdo žije
 u panovnického dvora}
dvořsky zdvořile
Engličan Angličan
etc. atd.
Fabule {fábule}
 vymyšlené vyprávění
fald záhyb
faldovaný skládaný
fedrovati podporovati
ferule hůl
foch záminka, podvod
folkovati povolovati
fortel podvod, lest
fortelně podvodně, lstivě
fortelný podvodný, lstivý

Frankrejch Francie
frejovný záletný
furiák furiant
Grunt statek, hospodářství; základ
Hazuka dlouhý šat s rukávy
hladovitý hladový
hlídavati hledívati
hnůj hnis
hospoda příbytek, bydlení,
 pohostinství
hovádko zvířátko
hovado zvíře
hovadský zvířecí
hrubě velmi
Chlap poddaný
Immediate bezprostředně, přímo
item rovněž, podobně
izrahelský izraelský
Jednák téměř
ješto který; protože
jistiti ujišťovati
Káleti špinití
kej kyj, tlustá hůl
koštovati státi, míti cenu
kratochvil(e), -chvil(e), -chvílení
 zábava, rozkoš
krchov hřbitov
krucifix kříž
kvartýr obydli, příbytek
kvas hostina, hodování
kyž kéž
Latině latinsky
lékařství lék
lépeji lépe
letanie litanie
litera písmeno
litý zuřivý
Magistr školní učitel, správce školy
marš pochod
marširování pochod, vojenské tažení
marširovati pochodovati
memento: in *memento* za živé
 ve vzpomínce na živé
měřice nádoba nebo předmět
 na odměřování
mord vražda
mordýř vrah
mordýřka vražednice
mrzutý protivný

*Nakládati: (na hostiny) mnoho
 nakládají vynakládají, vydávají
 násilný: u veliké násilné horko
 za velikého nepřírozeného
 (nenormálního) horka
 nátlak útisk, násilí
 naučení poučení, napomenutí
 návyklost návyk, zvyk
 nedbálivý nedbalý
 nedvěd medvěd
 nepravě nesprávně, nespravedlivě
 nespěšně beze spěchu, pomalu
 nešpor(y) odpolední, navečerní
 pobožnost
 nevážný nedostí slušný
 nezvandřovaný neznalý světa,
 nezcestovalý
 Obcování jednání, konání
 obecní veřejný; obecní lid prostý lid
 obléčeti se oblékati se
 obtěžkaná otěhotnělá
 obzvláštně zvlášť
 obzvláštní zvláštní
 očitě na vlastní oči, zřetelně
 odbývati (za hřích) trpěti,
 nést následky
 oddati odevzdati, předati
 oddati se: kráti franckému
 se oddali vzdali se
 odchování vychování
 odchovati vychovati
 odkázati (králi) vzkázati, oznámiti
 odporník odpůrce
 odporný odpuzující; opačný
 odpovéděti se vydat počet z něčeho,
 skládat účty
 oficír vrchnostenský správce,
 dozorce
 ohlédati se ohlížeti se
 okrása krása, okrášlení
 okršlek oblast (ohraničená)
 omluviti pomluviti
 oplyvání hojnost
 ouřadní úřední
 outrpnost utrpení, útrapa
 outrpný útrapný, plný útrap
 Panket hostina
 paroka paruka
 pater (páter) duchovní otec, kněz
 páteřek (páteřky) růženec
 pátres duchovní otcové, kněží
 pecenek pecínek, malý bochník
 chleba
 petrovský loupežník, lupič
 pítel pijan
 plac místo, náměstí
 plvání plivání
 po: po sedm let po sedmi letech
 počestnost čest, pocta
 podniknouti podstoupiti*

*podnoží stolička
 podroušiti se podnapíti se
 podrůžství podnájem
 poeta básník
 pohodlný vhodný
 pokáleti pošpíniti
 pokládač podvodník
 pokrytský pokrytecký
 pokrytsví pokrytectví
 pomez (ž.) hranice, pohraničí
 popluží: dvůr a popluží dvůr (statek)
 a polnosti
 popravce kat
 popřítí popřáti
 poroučeti se dávat se do ochrany
 poručení rozkaz
 postihnouti přistihnouti
 pošepmo šepem
 potomně potom, později
 potracovati ztráceti
 potřepati: na zad potřepal
 popleskal po zádech
 potvorný obludný, ohavný
 pověrka pověra
 pozdraviti (se) uzdraviti (se)
 pravě správně, spravedlivě
 prebenda církevní důchod
 preceptor pomocný učitel
 přeč pryč
 predikant evangelický kazatel
 prchlý prchlivý
 proaemium úvod, předmluva
 procesi (ž.) procesí
 profiant proviant, potraviny na cestu,
 na vojenský pochod
 prohlídati prohlížeti
 pronášeti prozrazovati, ukazovati
 propovědění výrok
 prostředek zprostředkování,
 prostřednictví
 prostředkem prostřednictvím
 prostředně: prostředně statku
 polovinu majetku
 prvé prve, dříve
 přechiníti zavíníti, dopustiti se
 přechínu
 předce přece
 předeck přednost; příslušník rodu
 nebo národa v minulosti
 přehledávati prohledávati,
 prozkoumávati
 přešacovati přeceňovati
 přijímání osob stranění, nadřívání
 osobám
 připověd (připověd) slib
 připověděti slíbiti
 připovídati slibovati
 přirození příroda; přirozenost
 přistojící stojící blízko
 přivozovati přiváděti*

Rada radění, poučení; *rádce*
rathauz (rádní dům) radnice
Rejn Rýn
retuňk záchrana, pomoc
roucha rouška, šátek, závoj
rujianství smilstvo
rynk náměstí, tržiště
Řeč: z řeč býti mohou (děti) mohou
 být schopné mluvení
Scházeti se: na *hovada* scházející se
 na pářící se zvířata
schismatici (lat.; 1. pl.) rozkolníci
 (odpadlíci od víry katolické)
schváliti pochváliti
sinenský čínský
snážovati se snažiti se
soldátský vojenský
spíš sepiš, napiš
spracovaný upracovaný, udřený
sprostáček prostý člověk
sprosták prostý člověk
sprostnost prostota
sprotný (sprostý) prostý
starost stáří
statek majetek
stovaryšiti (se) spřáteliti (se)
sváda spor, hádka
svaditi se pohněvati se, pohádati se
svinský nemravný
svláčeti svlékati
synek: ještě mladý, a téměř synek
 chlapec
Šetřiti pozorovati, zkoumati
šmítec smyčec
šraňk ohrada
Tehdy tedy
tejně (-ost, -ý) tajně [-ost, -ý]
tlachač žvanil, mluvka
toužejí více, silněji
tovaryš přítel, druh
tovaryšstvo (tovaryžstvo)
 přátelství; společnost, společenství
trejiti se státi se, přihoditi se
truňk nápoj
tudiž tudíž, proto
týden: v týhodní v týdnu
tykytový taftový
Uhlídati uviděti
uláti vyplísňiti
upachtovati unaviti
upřímo přímo
ustupek výstupek, vrcholek
ušetření ošetření
utrpnost utrpení, trápení, útrapa

uvrci uvrhnouti
Vaření všechno, co se k jídlu (kromě
 masa) může vařit; vařená zelenina
vedlé vedle; podle
vejмінka výhrada, výjimka
vhľadný vlídný, příjemný
vigilia předvečer velkého
 křesťanského svátku
vinšování přání
vinšovati přát
vjíti vejíti
vládař správce
vlaský italský
vtíp vtíp, důvtip
vtípiti se dovítipiti se
vybývati: císařské i panské povinnosti
vybývati plniti
vychladiti se ochladiti se
vypraviti vyjádřiti (slovy), pověděti
vyvozovati vyváděti
vyživení obživa
vzniknouti: jak by tyranství jeho
vzniknouti mohli jak by z jeho
 tyranství mohli uniknouti,
 vyvážnouti
Za: za dvě hodiny po dvě hodiny;
 za pět mil pět mil, na vzdálenost
 pěti mil
zahrávati laškovati, pohlavně
 drážditi
zakazování: z královského zakazování
 z královského příslibu
zamordovati zabíti
zámysl úmysl, záměr; záminka
záplata odměna, odplata; mzda
zapověděti zakázati
zaraziti: zarazil sobě hostinský dům
 zřídil si hostinec
zbíti ztlouci; pobíti, zabíti
zboží majetek
zbožnice chrám (pohanský)
zhnizditi se zahnízdit se, trvale se
 usaditi
zhovadilost (-ý) zvířeckost (-ý),
 nemravnost (-ý)
zkušeni zkušenost; zkouška
zlíbiti se zalíbiti se
znamenati poznávati, pozorovati
zplakati zaplakati
zradovati se zaradovati se
Živnost obživa, výdělečná činnost
život tělo; břícho
žvavost žvanění, plané mluvení;
 pomlouvání

O B S A H

Úvodem	3
Text	23
Poznámky k edici	174
Vysvětlivky	176
Slovníček	188

Valentin Bernard Jestřábský,
VIDĚNÍ ROZLIČNÉ SEDLÁČKA SPROSTNÉHO.

K vydání připravil a úvod napsal Milan Kopecký.

Vyšlo nákladem Muzea J. A. Komenského v Uherském Břdč 1973
v edici Prameny, svazek 1.

Odpovědný redaktor: Svatopluk Bimka.

Vytiskla Grafia, n. p., Brno, provoz 26 Prostějov.

Náklad 1000 výtisků. Vydání první.